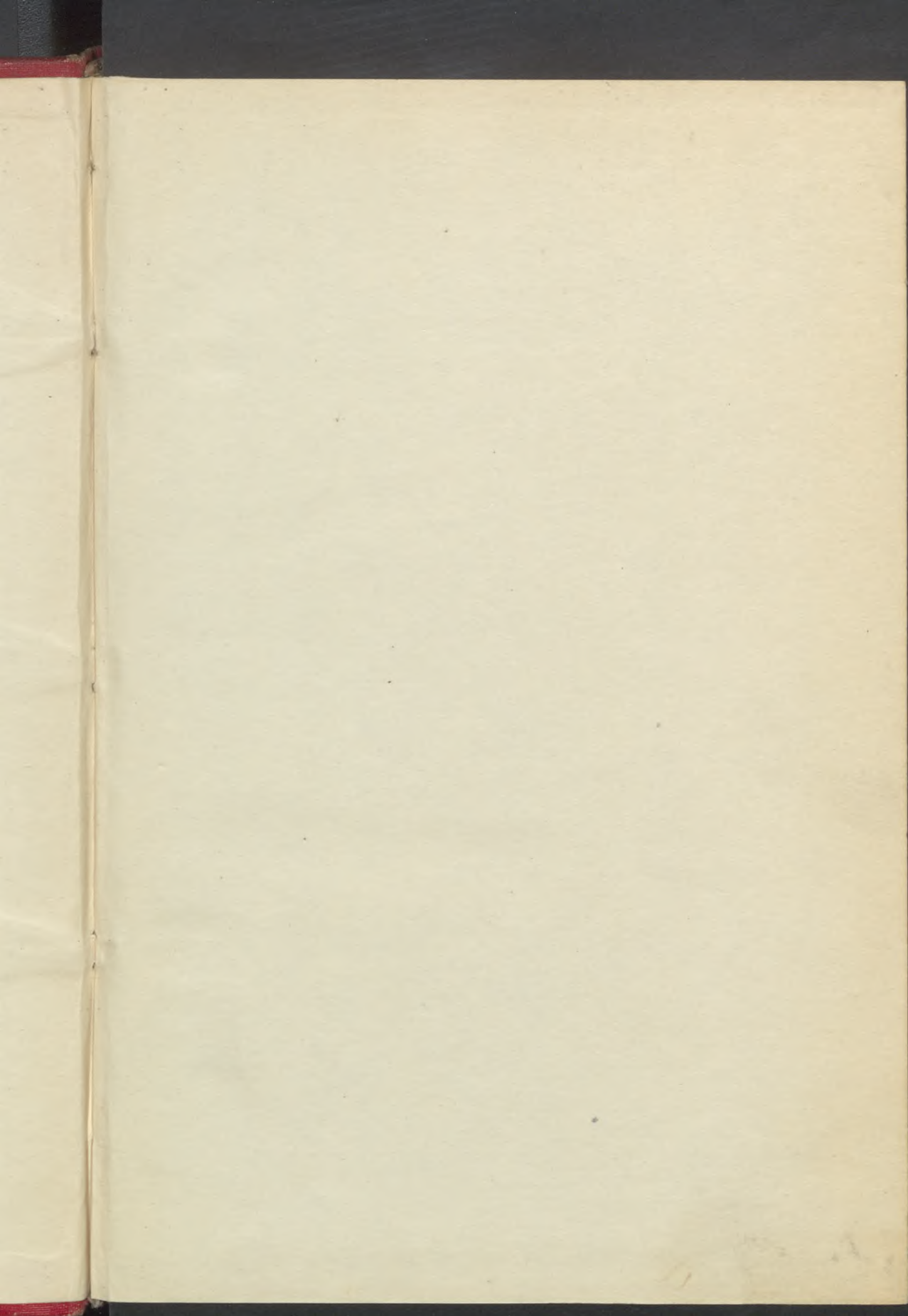
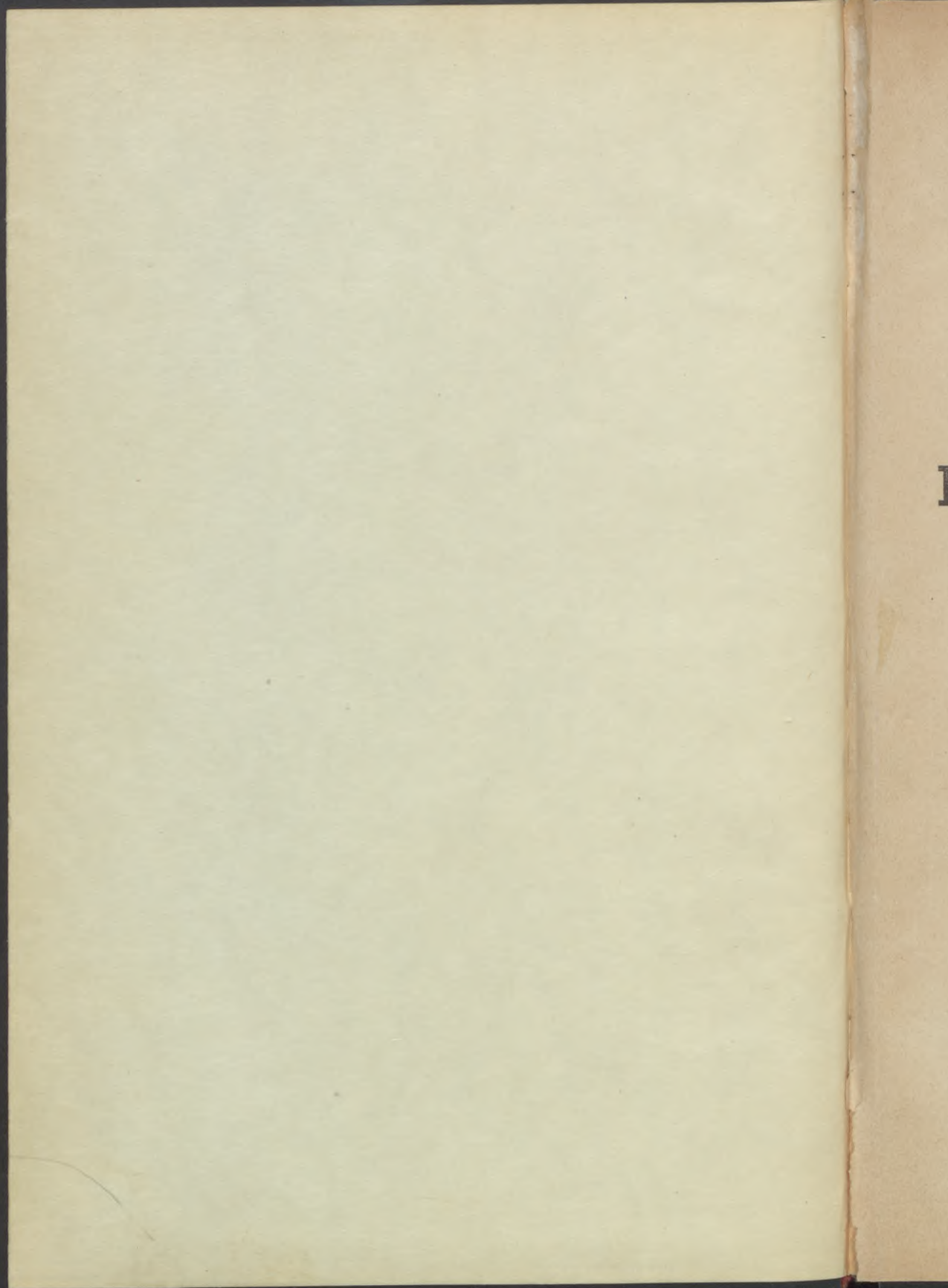

KISS JÓZSEF FERENC
EZÜSTKOSZORÚS
KÖNYVKÖTŐ MESTER
BUDAPEST, V. KOHÁRY-U. 14.

MATOLCSY MÁTYÁS

HARCOM A FÖLDÉRT

1277, 80, 82, 85

86, 87, 88, 89, 135, 136, 1

92, 133, 145, 146

CENTRUM KIADÓVÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

160, 187, 1

192, 207

201

200

A „Magyarság Útja” kiadása

A404

611390-90/a
Z.A. 2 1986

Országos Széchényi Könyvtár
Leltári szám:

B 6268 | 1986 2.

R1965

Bevezetés

Ennek a könyvnek az összeállítására főleg az készített, hogy a teljes rendszerváltozásért és annak tengelyében álló földreformért folytatott küzdelmünk során velünk szemben felsorakozott a másik oldal is. Először könyveinkről gúnyos, lekiacsinyló modorban írtak folyóiratok és napilapok hasábjain. Látták, hogy ezek hatástalanok. Ugy gondolták, hogy könyvekre könyvekkel kell válaszolni. Áll tehát a harc az irodalomban, publicisztikában, parlamentben; az egész magyar életben.

Ebben a harcban a velünk szemben állókat főleg két vonás jellemzi és különbözteti meg tőlünk. Ellenfeleink irodalmi munkásságát főleg az jellemzi, hogy nem adnak önálló munkát, csak az önálló munkát bírálják, helyesebben cáfolni igyekeznek. Mi vagyunk az akarás, cselekvés, élet, — ők a tagadás. Nincsenek önálló gondolataik, csak a mi gondolatainkkal, igéinkkel hadakoznak.

A másik fő különbség, hogy a nagybirtok védőit nem hatja át a magyar dolgozó milliók szociális megsegítésének a gondolata. Egyiknél sem szerepel soha a fajvédelem gondolata. Ők nem a magyar fajnak, hanem egy osztálynak, a nagybirtokosoknak az érdekeiért „küzdenek“. A nagybirtok „zsoldosai“ ők, mi pedig a magyar parasztság „pirossapkás honvédei“ vagyunk. Ők azokért harcolnak, akik őket megfizetik, mi pedig súlyos áldozatokat hozunk azokért, akikért harcolunk. Mi merészen előre rohanunk, ők utánunk kullognak.

A földkérdés körül évszázados harc folyik. A világháború után a földkérdés gyökeres megoldását sikerült elodáznia azzal, hogy mindenkit kommunistának bélyegeztek, aki a kérdés megoldása érdekében síkra szállt. A kommunizmus gyászos emléke olyan erős volt a magyar társadalomban, hogy a kommunista

szereplés vádja elől a magyar parasztság épúgy mint a vezető társadalom meghátrált és némán visszahúzódott. Így tartott ez kb. tíz évig. 1931/32 táján a kommunizmus vádjától mentes és független fiatalság kezdte el a magyar nép szociális problémáit ismertetni és a földkérdés megoldását sürgetni. Minket már nem lehetett a kommunizmus vádjával megfélemlíteni. A földkérdés körül újra megindult a harc.

1932-ben a politikai és gazdasági válság mélypontján tereltem a figyelmet az egyik legnagyobb magyar probléma, az agrármunkanélküliség felé. Ezután sorban jelentek meg a magyar problémákkal foglalkozó könyveim, amelyek közül a főbbek a következők:

1. Mezőgazdasági munkanélküliség Magyarországon. 1933.
2. Agrárpolitikai feladatok Magyarországon. 1934.
3. Új földreform munkaterve. 1935.
4. Magyarországi Nemzeti Jövedelme 1924/25—1934/35. 1936.
5. National Income of Hungary 1924/25—1934/35. 1938.
6. Új Élet a Magyar Földön. 1938.
7. A Magyarországi Jövedelem és Adóteher megoszlás. 1938.

Rendkívül érdekes az a különbség, ahogy a könyveimet fogadták. A tudományos világ a legnagyobb elismeréssel emlékezik meg tudománycs munkáimról. A Magyarországi Jövedelem és Adóteher megoszlás című munkám volt pl. a Magyar Statisztikai Társaság székfoglaló előadásomnak a tárgya. Magyarország Nemzeti Jövedelme című Varga Istvánnal közösen írt munkámat pedig két év múlva Londonban adták ki s róla kiváló angol közgazdászok írtak elismerő kritikát.

Ez idáig rendben van. Amikor azonban a tudományos vizsgálatoknak, megállapításoknak a konzekvenciáit publicisztikai munkáimban levonom, egyszerre a támadások középpontjába kerülök, de nem a tudományos világ, hanem az „érdekeltek” részéről. Megjelentek az ellenkönyvek, a gróf Károlyi fiéle tejüzem tisztviselője, a Pallavicini örgróf uradalom tisztje s ehhez hasonló pozíciókban lévők tollából.

Az a célom ezzel a munkával, hogy bemutassam a földkérdés körül folyt irodalmi és parlamenti harcomat.

Ez a harc most jutott el a legádázabb összecsapásaihoz. A küzdelem kimenetele nem kétséges. 1933-ban első könyvemben azt írtam, hogy: „ez az új agrármegmozdulás az eddig számtalanszor feltámadt és csaknem ugyanannyiszor eredménytelenül elhalt agrármozgalmakkal szemben biztos sikerrel kecsegtet, mert az agrárreformen kívül hiányzik minden más szelep, amelyen a magyar nép megduzzadó ereje levezethető volna.“

Most pedig azt látjuk, hogy az általam 1933-ban írt 500 k. holdas birtokmaximum gondolata belekerült a kormányprogramba. Azt mondhatjuk tehát, hogy a harc első rohamából győzelmesen kerültünk ki: a gondolat győzött.

A harc következő rohamára most indulunk: a sikeres megvalósítás érdekében. Az eredmény nem kétséges. A földkérdés gyökeres megoldása elől kitérni többé lehetetlen. Ismétlem a nyáron tartott interpellációm: „minden kormány megbukik, ha a földkérdést nem oldja meg“. Ehhez az a kedvező fordulat járult, hogy a Felvidék visszacsatolásával olyan szellem áramlott be az országba, amely a mi követeléseinknek szerzett megbecsülést. A harcban friss erők vonultak fel: a felvidéki magyarság.

A nagybirtokosság és a zsidóság utolsó rohamra indult. Minden erőt összeszednek. A politikai életben Imrédy megbuktatásával úgy látszik, mintha győztek volna: pedig most vesztették el a csatát. A döntő ütközet kimenetele ezek után nem kétséges. Ez a makacs ellenállás csak olaj a tűzre. Ők maguk olajjal öntözik az ellenszenv tüzét, hogy belőle a veszedelmes gyűlölet lángja csapjon fel.

Az ma már nem kétséges, hogy a rendszerváltozás le fog játszódni. Ezt ma már megakadályozni senkinek sem sikerül, mert eszmeáramlatok ellen küzdeni azzal, hogy a statusquo-t mindenáron fentartani igyekeznek, nem lehet. A feudális és liberális gazdasági, politikai és társadalmi berendezkedésünk helyére a szociális államnak kell lépni. Új életforma után vágyik a magyarság minden rétege. Számára elviselhetetlen ma már a születési és vagyoni előjogok rendszere: olyan rendszert követelnek, ahol mindenki számára az indulásnál az egyenlő

feltételek biztosítva vannak, az érvényesülésben pedig kizárólag a komoly munka legyen a döntő. Új életszemlélet alakult ki és új világra vár a magyarság.

Az új életszemlélet kialakulását és a fejlődő harcot kívánom bemutatni ebben a könyvben is. Ismertetem azokat a könyveimet, amelyek a támadások középpontjába kerültek. Főleg két könyvről van itt szó:

Agrárpolitikai Feladatok Magyarországon.

Új Élet a Magyar Földön című könyveim.

Bemutatom a körülöttük támadt vitát, amelyből nagyszeműen meg lehet állapítani az ellentábor módszereit és színvonalát. Ezek után, a parlamenti beszédeim közül azokat, illetve azckból vett részleteket mutatok be, amelyek a magyar földkérdés és a magyar parasztság szociális gondozásának megoldása érdekében hangzottak el. Ezek a beszédek világosan mutatják, hogy négy év óta nem engedtem soha nyugvópontra kerülni a kérdést, mert az a meggyőződésem, hogy ezzel a kérdéssel nagyon élesen kell foglalkozni, hogy a mai politikai rendszerünkben ez a kérdés el ne aludjon. A hajlam erre mindig meg volt és meg van. Ennek a könyvnek az összeállításával az is a célom, hogy egyrészt válaszoljak az ellenkönyvekre, másrészt, hogy a közvéleményt újra ébrentartsam, hogy minden-
kibe belevésődjék, hogy a földkérdés megoldása nélkül nincs

Új Élet a Magyar Földön.

Első könyvem főbb megállapításai

Agrárpolitikai feladatok Magyarországon

Szekfü Gyula előszava:

„Ez a könyv tudtommal az első pozitív javaslat, megmarad az az érdeme, hogy a kérdést kiemelte az elméleti és politikai vitákból s a pozitív megoldás síkjára tölta át, honnan alig lesz eltávolítható.

A lényeges az, hogy e könyv adatai és helyzetrajzai előtt ne hunyja be többé szemét társadalmunk, — ez nem csak a szegény nép és a jövő érdeke, hanem az egész magyarságé és benne a birtokosoké is.“

*

Részletek a könyvből:

Ez az új agrármegmozdulás az eddig számtalanszor fel-támadt s csaknem ugyanannyiszor eredménytelenül elhalt agrármozgalmakkal szemben biztos sikerrel kecsegtet, mert az agrárreformon kívül hiányzik minden más szelep, amelyen a magyar nép megduzzadó ereje levezethető volna.

Szükségesnek tartottam, hogy az új magyar agrármozgalom hajnalán egyrészt a nemzet legfontosabb problémáját, a magyar föld és a magyar nép viszonyát a rideg számok tükrében bemutassam, s hogy másrészt e viszonyok várható alakulására vonatkozó számításokat végezzek.

*

A túlnépes európai országok munka, illetve emberfeleslege és a tőkeerős országok — főként Anglia — tőkéje, a természeti kincsekben gazdag tengerentúli országokba és főleg az ame-

rikai kontinens felé áramlott. Az 1900—14. években 13.4 millió ember vándorolt be Amerikába, akiknek 65.1%-a az európai agrárországokból és pedig 3.1 millió lélek az Osztrák-Magyar Monarchia, 3.0 millió Olaszország és 2.6 millió az Orosz Birodalom népéből rekrutálódott. Ezt megelőzően áramlott Amerikába a termelés másik tényezője, a tőke is.

A dél-, közép- és keleteurópai országok munkaerőfeleslege a tengerentúlon és főleg az amerikai kontinensen találkozott az iparosországok tőkefeleslegével. Az európai országokra nézve azonban nem volt közömbös, hogy a termelés melyik tényezője: a munka vagy a tőke áramlott-e idegenbe.

A gazdasági erők szabad érvényesülése tehát az angol nemzeti érdekekkel egy síkban mozgott, ami nem mondható el fenntartás nélkül a tengerentúltra munkaerőket exportáló agrár-országokról. A kivándorlás pillanatnyilag egyensúlyi állapotot teremtett ugyan ezekben az országokban is, de a nemzet erejét gyengítette azáltal, hogy nemzettagjai közül a legvállalkozóbb, a legértékesebb elemet szívta el.

Magyarországon például — a háború utáni földreformtól eltekintve — viszonylag kevés történt a nemzeti megújulás érdekében. A mezőgazdasági népesség jobb ellátása érdekében alig történt valami. Ha egy mód van arra, hogy a nemzetet azáltal megerősítsük, hogy a ninestelen milliók közül minél többet kiemeljünk önálló exisztenciává, a nemzet értékes tagjává tegyünk, akkor azt bármely áldozat árán meg kell tenni, különösen, ha ez az áldozat csak kevesek feudális érzésvilágának megcsorbítását jelenti. A mérleg két serpenyőjébe tehát nem a nagybirtokrendszer nagyobb és kisbirtokrendszer kisebb termésvolumenje kerül, hanem az egyik serpenyőbe a kisbirtokrendszernek a jelenlegivel szemben növelhető termésvolumenje, az egyenletesebb jövedelemelosztás és a fajfenntartó néprétegek megerősödése, a másikba pedig az extensív nagybirtok rendszerének kisebb termelése teendő és csak a feudális gondolkodású „harmadik” nemzedék politikai túlsúlya nem engedi, hogy a mérleg a kisbirtokrendszer javára kibillenjen.

*

A két legkevésbé kívánatos gazdagságnagyság, a törpegazdaság és nagyüzem, jelentős szerepet játszik a magyar me-

zőgazdasági termelésben. Mindkettő a helytelen földbirtokpolitika következménye. És ha a földbirtokreform céljaira igénybe vett alig 1 millió kat. hold terület legnagyobb részét nem ép arra használták volna fel, hogy ép a legegészségtelenebb nagyságú — 3 kat. holdnál kisebb terjedelmű — gazdaságok számát majdnem megkétszerezzék, 584.000-ről 978.000-re növeljék, a törpebirtokok elterjedése is kisebb volna. Ezzel szemben a nagygazdaságok területe számottevően nem csökkent, az egészséges kiskgazdaságok száma pedig úgyszólván nem változott meg. Ez az oka annak, hogy a magyar földreform, a házhelykiosztástól eltekintve, eredménytelennek bizonyult. Ez azonban nem bizonyítja általánosságban a földreform sikertelenségét, hanem csak azt jelenti, hogy a magyar földreform nem létesített a nagygazdaságoknál produktivebb egészséges kiskgazdaságokat, hanem az volt a vezérelve, hogy miként lehetne minél kevesebb nagyüzem felosztásával minél nagyobb számú földigénytől „kielégíteni” s a háború után csaknem minden agrárországban aktuálissá vált földreform törekvést Magyarországon a „megoldott” problémák tárházába helyezni.

*

Az agrárpolitika célkitűzései szempontjából az sem közbűs, hogy a magyar földművelő nép gondolkodásától távolálló zsidó faj milyen mértékben vesz részt a mezőgazdasági termelésben. 1417 zsidó birtokos kezén 509.764 kat. hold föld van. Érdekes azt is megvizsgálni, hogy a zsidók mekkora földterületet bérelnék. A zsidó bérletek területe 700.000 kat. holdnál feltétlenül nagyobb, mert köztudomású, hogy különösen a legnagyobb bérletek tekintélyes hányada van zsidó kézen. Ha tehát még az áttért és ezért statisztikailag ki nem mutatható zsidó birtokosok és bérlők kezén levő birtokokra is tekintettel vagyunk, úgy azt állapíthatjuk meg, hogy zsidók gazdálkodnak hozzávetőlegesen 1.5 millió kat. holdon. Arra a meglepő eredményre jutunk, hogy a 100 kat. holdnál nagyobb birtokok körülbelül 23 százalékán zsidó vállalkozók gazdálkodnak, ez az arány még jóval nagyobb, ha az 500 katasztrális holdnál nagyobb birtokokat vizsgáljuk.

235 külföldi honos tulajdonában 211.725 kat. hold van. Ezek közül 71 idegen, nem magyar nyelvű, akik kezén 118.584

kat. hold magyar föld van. Nem kétséges tehát, hogy a kisgazdaságok létesítése a magyar nép megerősödését jelenti és ezért a nemzet érdekeit szolgáló agrárpolitika sürgős feladata.

*

A nagybirtokok túltengése a fajfenntartó magyar nép szaporodására rendíviül kártékony hatást gyakorolt.

A nagybirtokoknak a népesedés szaporodására gyakorolt kedvezőtlen hatását igazolja az egyes megyék népsűrűsége és a nagybirtokok viszonylagos térfoglalása között fennálló összefüggés:

Vármegye	A nagybirtok az összes terület %-a	Km ² -kinti lakosság
Fejér	48.8	55.7
Somogy	43.0	55.0
Veszprém	38.2	58.8
Sopron	30.1	77.2
Zala	26.7	71.2
Tolna	26.7	74.2
Vas	17.2	81.2

A nagybirtokoknak a népesedési viszonyokra gyakorolt káros következményei közé tartozik végső soron az egyke is.

Bármilyen áldozat árán meg kell tehát teremteni annak lehetőségét, hogy földművelő népünk száma és gazdasági ereje gyarapodjék, mert a magyar nemzetre váró nagy feladatokat nem a mezőgazdasági nagyüzemekben generációkon keresztül eseléd sorban élők, hanem a magyar földhöz kötött kisgazdareteg fogja megoldani.

A nagybirtokoknak, illetőleg mezőgazdasági nagyüzemeknek a népesedési viszonyokra gyakorolt kedvezőtlen hatását röviden áttekintve, vizsgálat tárgyává kell tenni azt is, hogy milyen szerepet játszanak a mezőgazdasági nagyüzemek az ország termelésében és a nemzeti jövedelem kialakulásában.

*

A szántóföldi termelés eredményei egyedül még nem elegendők arra, hogy a kis- és a nagybirtok produktivitásának kérdését a nagybirtok javára eldöntsük.

Ha a termésértékeket a nagy és kisbirtok — erdő nélküli — 1 kat. holdnyi területére vonatkoztatjuk és a nagybirtok 1 kat. holdjának évi bruttó termésértékét 100-al vesszük egyenlőnek, úgy 1 kat. hold kisbirtok évi hozamának értéke 150-nel egyenlő. Az OMGE üzemstatisztikai vizsgálatainak eredményei megállapításunkkal látszólag ellentmondanak. Az üzemstatisztikai felvételek azonban nincsenek tekintettel a szőlő- és gyümölcs-termő vidékek törpegazdaságaira, amelyek munkaintenzívebb termelése nagyobb bruttó termelési hozamot eredményez, mint a felvételre kiválasztott, főleg szántóföldi termeléssel foglalkozó kisgazdaságok.

Mindezeket figyelembe véve, a kereskedelmi forgalomba került agrártermékek értékének kb. 70—73%-a a kisgazdaságokból származik.

Agrártermékeink külkereskedelmi forgalmában tehát éppen a kisgazdaságaink termékei szerepelnek nagyobb arányban.

A mezőgazdaságban tevékenykedő lakosság évről-évre közel akkora munkalehetőségekkel áll szemben, illetve a mezőgazdasági népesség folyton tartó szaporodása következtében munkalehetőségeinek évről-évre való zsugorodásával kell számolnia.

A mezőgazdasági munkásság foglalkoztatottságának mértékére, másszóval a mezőgazdasági munkanélküliségre az a jellemző, hogy a mezőgazdasági termeléshez szükséges 360 millió munkanap milyen részét képezi a falusi lakosság munkakapacitását kifejező 471 millió munkanapnak. Ez az arány országos átlagban 76 %-os. A mezőgazdasági keresők hasznossá tehető munkaidejének 24 %-a tehát a jelenlegi népesedési, birtokmegosztási és gazdálkodási rendszer mellett kihasználatlan. A mezőgazdasági lakosság munkanélküliségéről azonban csak akkor kapunk helyes képet, ha a keresőket olyan csoportokra bontjuk, akik megközelítően azonos munkalehetőségekkel bírnak. E vizsgálat szerint a törpebirtokcs napszamosok hasznosítható idejének csak 65 %-a van kihasználva. Ettől az országos átlagtól természetesen vidékenként eltérések tapasztalhatók, Békésmegyére ez a szám 44 %,Hódmezővásárhelyre 52 %, stb.

A törpebirtokos napszámos és napszámososztály munkanélküliségének okai között egyrészt természeti adottságok, másrészt pedig a jelenlegi birtokmegcszálási viszonyok és a nép-sűrűség szerepelnek. A mezőgazdasági termelés munkaszükségletének szempontjából a nagyüzemek a kisgazdaságok mögött maradnak. Amíg a 6.6 millió kat. hold nagybirtok évi kézimunkaszükséglete 94 millió munkanap, addig a 8.5 millió kat. holdnyi kisbirtok 266 millió munkanapot igényel. A kisgazdaságok kézimunkaszükséglete lényegesen nagyobb, mint a nagygazdaságoké, aminek az az oka, hogy a kisgazdaságokban tartják a sok kézimunkát igénylő állatállomány túlnyomó részét és viszont ez az oka annak is, hogy a kisgazdaságok kézimunkaszükséglete az év folyamán lényegesen egyenletesebben oszlik el, mint a nagyüzemeké.

*

A mezőgazdasági munkásság helyzete a háborúelőtti évtizedekben sem volt kedvezőbb. A gazdasági liberalizmus korszakában, amikor a munkát s vele együtt a mezőgazdasági munkást is csak annyiba vették, mint a termelés többi tényezőjét, azok, ha elegendő munkát nem találtak a magyar földön, új hazát kerestek, kivándoroltak. A kivándorlók száma rendkívül nagy volt. A háborút megelőző másfél évtized alatt a magyar birodalomból 1.4 millió magyar honos vándorolt ki.

A kivándorolt magyarok az 1925—30 évek átlagában évenként 33 millió pengőt küldöttek haza Magyarországon élő hozzátartozóiknak. A kivándorlók évi pénzküldeményei megdönthetlen cáfolata annak a téves közvéleménynek, mintha a nincstelen magyar mezőgazdasági munkás vagy törpebirtokos nem lenne alkalmas arra, hogy önálló egzisztenciává váljék, s maga gazdája legyen. Ezek a feleslegből hazaküldött pénzek bizonyítják legjobban azt is, hogy a hazáját elhagyta magyar nép azzal a küzködéssel, amellyel az amerikai életből magának részt tudott hasítani, meg tudott volna birkózni a Bácska, Bánát rónáin részére kiszakított földek vételárával is, ahol helyettük most ószerbiai telepesek verték fel tanyájukat. Nem lett volna tehát szabad, hogy a kivándorlók hajósípjá a liberális világ könnyű atmoszféráján át belesikítson a magyar Alföld

szomorú csendjébe s toborozza a magyarok százezreit. Más feladata lett volna annak a népnek, mint az, hogy a magyar élet kibírhatatlan közönyéből észrevétlenül eltűnjék és idegen országban találja meg boldogulását. Az ő feladata lett volna demográfiaiag megtartani azokat a területeket, amelyek visszaszerzéséért most oly keservesen küzdünk.

Ma a helyzet csak annyiban különbözik a háború előtti szomorú évtizedektől, hogy a kivándorlás szünetel. A kivándorlás azonban nem csak azért szűnt meg, mintha az agrár-munkásság helyzetének javítása érdekében valami is történt volna, hanem csak azért, mert Amerika, de a többi tengerentúli ország is lezárta sorompóját a bevándorlók előtt. Nagy valószínűsége van annak, hogy ha lehetőség nyílnék ismét arra, hogy a magyar faj nyomorultjai idegenben próbálják keresni boldogulásukat, a háború előtti események megismétlődnének. (Albrecht főhercegnek 1938-ban kezdett Dél-Amerikai kivándoroltatási gondolata engem igazol.)

*

A magyar nép számbeli és gazdasági gyarapodásának kérdése szorosan összefügg az egészséges kisgazdaságok létesítésével.

Hogy egy agrárországban az egy kézen lévő birtokok területe mekkora, azt egyrészt a nincstelen és törpebirtokos mezőgazdasági lakosok száma, másrészt a nagyüzemszerűen kezelt birtokok kiterjedése szabja meg.

A közel 3 millió lélekről gondoskodó, közel 750.000 családfenntartó közül természetesen nem mindegyik alkalmas önálló gazdálkodásra, de az ország megművelhető területének korlátolt volta sem engedi, hogy nincstelen mezőgazdasági népünk valamennyi tagja a maga gazdájává váljék.

Ezen a ponton kapcsolódik be a gyár- és iparfejlesztésének feltétlen szükségessége. Azt hangsúlyoznunk kell, hogy a gyár- és ipart észszerűen támogató iparpolitika nincs ellentétben az agrárpolitikával.

Az agrárreform megvalósítása után tehát még mindig munkássorban élő mezőgazdasági lakosság egy részének az

iparban, nagy állami közmunkákban való elhelyezkedése, úgy a saját, mint a nemzetgazdaság szempontjából is előnyös.

A kisgazdaságok létesítésére alkalmas területek az 500 kat. holdnál nagyobb birtokokból kerülnek ki. A 100—500 kat. holdas középbirtokok hivatása nemzeti szempontból époly fontos, mint a kisgazdaságoké.

Az 500 kat. holdas birtokmaximum az utódállamok földbirtok reformjaiban nagyjából megvalósult. Ez is indokolja, hogy következtetéseimet ily birtokmaximumra építsem. De hangsúlyozni kívánom, hogy a birtokmaximum csak a mezőgazdaságilag művelhető területre vonatkozik, mert hisz a nagy erdőbirtokok fenntartása országos érdek.

A kisüzemek létesítésére alkalmas területeket a jelen birtokviszonyok részletes vizsgálata alapján jelölhetjük ki.

A korlátolt forgalmú birtokok és az 500 kat. holdnál nagyobb terjedelmű szabadforgalmú birtokok 6.6 millió kat. holdnyi területéből, tehát 3.1 millió kat. hold alkalmas kisgazdaságok és közlegelők létesítésére.

Ha e vizsgálatot az egész országra elvégezzük, úgy arra az eredményre jutunk, hogy a 450.000 kat. hold közlegelő létesítése mellett a telepítésre alkalmas 2.6 millió kat hold területből 1.6 millió kat. holdon 280 új község létesíthető, 1 millió kat. hold pedig a meglévő községek lakosságának jut. Ez a magyar agrárpolitika telepítési programjának maximális lehetősége.

(Ezt írtam 1933-ban s azóta igen nagy mértékben tért hódított ez a gondolat, illetve programm.)

*

Ha összegezzük az utódállamok földreformjainak eredményét, akkor azt találjuk, hogy Magyarország elszakított területein a

Felvidéken	2.3 millió kat. holdat,
Erdélyben	2.9 millió kat. holdat,
Délvidéken	2.1 millió kat. holdat,
Összesen:	7.3 millió kat. holdat

juttatott a háború utáni földbirtokreform a cseh, román és szerb népnek. Ehhez a magyar földművelő nép számára elvesztett óriási darab földhöz — a csonkacsrszág területének közel feléhez — fogja a történelem a felelős kormányok agrárpolitikáját tetemre hívni, mert ha a magyar föld a magyar népé lett volna, sokkal nehezebb lett volna az országot a trianoni sírba süllyeszteni. S a baj az, hogy agrárpolitikánk Trianon tanulságai nyomán sem változott meg, ami késlelteti Magyarország feltámadását. Ne feledjük el, hogy az elszakított területek visszacsatolása kötelességekkel is fog járni. Ilyen kötelesség lesz, hogy az egy ország határán belül élő népeknek egyforma jogokat kell majd biztosítani. Mi tenné indokolttá, hogy pl. Erdély román parasztsága, mely magyar birtokhoz jutott, jómódú gazdatársadalmat alkosson, míg ugyanakkor az Alföld ninestelen magyar mezőgazdasági lakossága proletársorsban éljen. Magyarországnak tehát belső revízió végrehajtásával fel kell készülnie a külső revízióra, hogy alkalmassá váljék arra, hogy az elveszett területeket megrázkódtatás nélkül visszavehesse. Ne feledjük, hogy különböző struktúrájú területek összekapcsolásával kiegyenlítődési folyamat indul meg, ami azt jelenti, hogy vagy a nagybirtokrendszert kell visszaállítani a megszállott területeken, vagy az anyaországban is radikális földreformot kell sürgősen végrehajtani. Már ma is visszás, hogy az elszakított Biharban és Bánátban élő telepes nép balkáni szomszédaink agrárszociális érzékét hirdeti a kultúr Nyugat előtt.

A diplomáciai sikernél, amelyeket a revízió érdekében elkönyvelhetünk, valódi érték jelentene a magyar nép gyarapodását, expanzióképességét növelő agrárpolitika. Mert azt senkisé nem képzelheti, hogy pl. a szerb határon fekvő 15.000 holdas Kisszálláscn, herceg Boncompagni-féle uradalmának bérlője és 1800 cselédnépe fel tudja venni a versenyt a szomszédos rác telepesekkel, akiket a szerb földreform tett önálló gazdákká a magyar földön. Ha revízióra gondolunk, úgy első sorban a revíziót a való életben megvalósítani képes és hivatott magyar népet kell erőssé tenni, a magyar földdel egybeforrasztani. Csonkamagyarországc 3.1 millió kat. hold van, amelyre a földet imádó magyar nép minden joggal igényt

tarthat. Legszebb feladatunk, hogy a magyar népet ősi jussába beiktassuk.

*

A tagosítás révén tehát a kis- és törpebirtokosok 2—3 millió q-val több kenyérmaghoz jutnak, állattenyésztésünk fejlesztéséhez pedig kb. 3 millió q abrakakarmányt nyernénk.

*

Nem kétséges tehát, hogy az egészséges földbirtokpolitika az Alföld mesterséges öntözésének *conditio sine qua nonja* s ép ezért az agrárpolitika feldatai között a földbirtokpolitikának az öntözési tervek figyelembevételével, de az öntözési munkák előtt kell haladnia.

*

Eredményes agrárreformot útépités nélkül aligha lehet elképzelni, mert a kiépített úthálózat a fizikai alapja az ország egész területére kiható egyenletes áralakulásnak, ez pedig a nemzeti jövedelem kialakulása szempontjából nélkülözhetetlen.

*

A szövetkezetek szaporítása és ügykörük bővítése csak úgy képzelhető el, ha jelenlegi vezetésük népies alapokra helyeztetik azáltal, hogy a Hangyaközpont a fiatal, tehetséges paraszt generációból választja ki és neveli fel a vidéki szövetkezeteinek, de a központjának jövőendő vezetőit is.

A nép iskolázatlansága és tudatlansága volt az oka annak, hogy a szövetkezeti szervezésnek „felülről” kellett kiindulnia, mert a nép műveletlensége miatt nem érezte a szövetkezeti szervezkedés szükségét. A szövetkezeti mozgalmnak pedig, mint ahogy azt az első angol és német szövetkezetek példája is mutatja, „alulról”, a kisexistenciák kezdeményezéséből kell kifejlődni és országos központba tömörülnie.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a szövetkezeti mozgalom sikeres fejlesztésének útja egyfelől a népiesebb keretek között haladó szövetkezeti szervezkedés, másfelől a szövetkezeti szervezet tárgyi berendezésének állami támogatással való kiépítése.

*

kedn
ahog
tálód
ként
zépfo
egy
fokú
25 va
sági

442 v
ságok
nulón
lánké
140—
rétege

M
a vár
iskola
míves

L
egész
orvos
daság
veszél
téséhe
része
nek is
csemő
sege n
A
lakoss
48.0 r
pengő

A középfokú gazdasági szakiskolákban kellene nevelkedni a 20—500 kat. holdas birtokosok gyermekeinek, mint ahogy a szarvasi intézet növendékei is e kategóriából rekrutálódnak. Ilyen gazdaság Magyarországon 94.000 van, évenként tehát legalább 900 növendéknek kellene kikerülni a középfokú iskolákból. Ez azt jelenti, hogy Magyarországon — egy osztályba 30—35 növendéket számítva — 25—30 középfokú gazdasági szakiskolára volna szükség, vagyis az ország 25 vármegyéjének mindegyikében kellene középfokú gazdasági szakiskolának működni.

*

A 11 földműves iskola növendékeinek száma 1930/31-ben 442 volt. Ha arra gondolunk, hogy a 3—20 kat. holdas gazdaságok száma 522.000, akkor ezzel arányosan évenként 5.000 tanulónak kellene a földművesiskolák padjait elhagyni. Ha iskolánként és évfolyamonként 30—40 tanulót számítunk, így 140—150 földművesiskola tudná az agrárlakosságunk széles rétegeit évenként szakoktatásban részesíteni.

Mezőgazdasági szakoktatás terén a tennivalók gerincét a vármegyénként létesítendő, összesen 25—30 középfokú szakiskola és a járasonként létesítendő, összesen 140—150 földművesiskola képezi.

*

De az sem érdektelen, hogy amíg a városi lakosságnak egészségügyi ellátása szempontjából túlzott szervezettsége az orvostársadalom elszegényedéséhez vezetett, addig a mezőgazdasági munkásság egészségügyi ellátásának megszervezése ilyen veszéllyel nem fenyeget, sőt az orvismunkanélküliség csökkentéséhez járulna hozzá, mert agrármunkásságunk legnagyobb része az orvosi kezelést megfizetni nem tudja. A szülési segélynek is ennél a rétegnél van legnagyobb fontossága, mert a csecsemőhalandóság itt pusztít leginkább, a nép hiányos műveltsége mellett, főleg annak szegénysége miatt is.

A betegségbiztosításra jogosult 1.4 milliónyi kereső agrárlakosság orvos, gyógyszer és szülési segély költsége összesen 48.0 millió P., ha keresőként és évenként orvosi költségre 10 pengőt, gyógyászati költségre 10 pengőt, kórházi stb. költségre

8 pengőt, szülési segélyre pedig szülési esetenként 40 pengőt tételezünk fel.

Az agrárpolitika gyakorlati megvalósítása érdekében hozott intézkedéseknek tehát hosszú évtizedes munkát kell előkészíteniök, nem pedig egy-két évre szóló részletmegoldást. Így pl. nem lehet a telepítés kérdését akár az adótartozás fejében igénybe vehető birtokok, akár az eladósodott birtokok stb. szempontjából tárgyalni, mert azt a népesedéspolitika követelményei szerint kell megoldani, tekintet nélkül arra, hogy a nagyüzemek jelenleg kiknek a tulajdonában vannak és milyen a gazdasági helyzetük. *A parlamentnek tehát olyan telepítési törvényt kell megszavaznia, amely évről-évre kb. 100.000—150.000 kat. hold nagybirtok kisajátítását s annak betelepítését biztosítja mindaddig, míg a rendelkezésre álló 3.1 millió kat. hold felhasználásra nem kerül.*

A föld vételárának kérdésében arra az álláspontra kell helyezkednünk, hogy a nemzeti vagyon jelentős részt alkotó s a telepítés céljaira igénybevett földtulajdon vételárát nem lehet és nem is kell azonnal kifizetni. A nemzetgazdasági és szociális szempontok miatt elődázhatatlan telepítés megindítása elé nem lehet a földvagyon azonnali mobilizálásának megoldhatatlan problémáját gördíteni csak azért, hogy ezzel a telepítés kérdését a napirendről levehessék.

A nagybirtokosoknak saját jól felfogott érdekükben meg kell elégedniök azzal, hogy az új telepesek a föld vételára után csak alacsony kamatot és csekély törlesztést fizessenek. Ez az összeg nem lehet több, mint ami akkor marad, ha a tényleg ki-gazdálkodható értékből a termelés rezsijét és az új telepes megélhetésének értékösszegét levonjuk. Pl. 1—1.5% kamatnál és 1—2%-os törlesztésnél többre gondolni nem lehet.

Meg kell elégednünk annak a megállapításával, hogy az évi 50—60 millió pengő hitel és ugyancsak 50—60 millió pengő adminisztrációs költség előteremtése olyan nemzetgazdaságban, ahol a nemzeti jövedelem 3—4 milliárd pengő között ingadozik s a közületek költségvetései 1.2 milliárd pengőt tesz-

nek, ha nemis könnyű feladat, mégis lehetséges.¹ A fejtegetésekből kitűnik, hogy a tőkeszükséglet kérdése nem tartozik a telepítés elháríthatatlan akadályai közé, hiszen a nemzeti szempontból nagyfontosságú feladat évenként kb. csak akkora összegű hitelt és kb. ugyanakkora összegű költséget igényelne, mint amennyit az állam vasútüzemére évenként ráfizet. A tőkeszükségletek mellett a telepítésnek sokkal nagyobb akadálya abban rejlik, hogy a nagybirtokok tulajdonosai erősen ragaszkodnak a földbirtokból rájuk háruló feduális tevénytélhez, s politikai hatalmuknál fogva a nemzeti célokat szolgáló agrárpolitikai törekvésekkel szembehelyezkednek.

Meg kell elégednünk annak a megállapításával, hogy a mezőgazdaság átszervezése következtében a nemzeti jövedelem helyesebben a nemzeti jövedelem volumene kb. 10–15%-kal növekednék. Ehhez járulna még a nemzeti jövedelem volumenének az ipari termelés fejlődéséből származó 10–15 %-os emelkedése. A lakosság jóléte szempontjából azonban épen a nemzeti jövedelem volumenének van jelentősége, mert — amint Mitchell mondja — „a jólét vagy nyomor nem a polgárok pénzben kifejezett bevételeitől függ, hanem a rendelkezésre álló hasznos javak bőségétől vagy szűkétől.“ Az agrárpolitika feladatainak megvalósítása tehát nemcsak a jövedelemeloszlást tenné egyenletesebbé, hanem a nemzeti jövedelem volumenjét is megnövelné, ami által a lakosság széles rétegeinek életszínvonala is emelkednék.

A második kiadás

Részletek:

Földről külön egymagában nem is beszélhetünk. Azt mindig a nemzetfenntartó agrárnépünk életén keresztül kell néznünk és nem lehet az kevesek szabad elhatározásainak tárgya. Kimondjuk, hogy a föld nem szabad vagyon, a nép

¹) Akkor abszurdnak tartották az 50–60 millió pengő előteremtését, azóta az 1000 milliós beruházási programban egy év alatt 500 milliót mozgósítottak a hadsereg fejlesztésére. Tehát a földkérdés megoldása nem pénzügyi probléma.

élete hozzá van forrva és a föld tulajdonosa nem rendelkezhetik szabadon a földdel, mint ahogy nem rendelkezhetik polgártársainak élete felett sem. És ha a földről így vélekedünk, megszűnnek a földbirtokpolitika eddig vallott nehézségei és akadályai s a feladatok megoldhatóvá válnak.

*

De ennek a vitának jelentősége, amely a körül folyik, hogy a nagy vagy a kisbirtok tart-e el több embert, vagy hogy a nagy vagy a kisbirtok termel-e többet, teljesen eltörpül amellett a szempont mellett, hogy a jelenlegi birtokmegosztási viszonyok, másszóval a mammutbirtokok létezése, az országot a nyugati, a déli és keleti határvidékeket demográfiai labilissá teszik. Az ország csak akkor van biztonságban, ha az ország földjének minden helyéhez tulajdonjogilag is hozzá van kötve a nemzetfenntartó nép. Az önálló kis agrárexisztenciák ugyanis soha senki által nem pusztíthatók el és nem lehet helyükre idegen népet telepíteni. Így az 1918 évi megszállás után Erdélyben is azok a vidékek váltak a magyarság bástyaivá, amelyeken a föld a magyarság kezében van. Jelenleg Magyarországon a határvidékeken elterpeszkedő nagybirtokok állandó veszélyei annak, hogy egy ránk köszöntő újabb szerencsétlenség idején azokon épűgy, mint Erdély, a Délvidék és a Felvidék nagybirtokain idegen népek üssenek tanyát. Sötét ez a kép, de nem jögszultatlan, hisz a szlávok törekvései nem szűntek meg, a románokat pedig még mindig áthatja az a gondolat, hogy „Nagyrománia határa a Tisza“, amely gondolat őket 1918-ban már az Alföld szegélyéig lendítette. A határvidékek mentén 80—100 km-es szélességű sávon a nagybirtokok azonnali megszüntetésének sürgős megkezdése és erős önálló kisgazdaságok gyors ütemben való létesítése honvédelmi feladat. Ha már a katonai megerősödés lehetősége csak korlátozottan van megadva, szüntessük meg legalább a legvégső veszedelemet, azt, hogy az ország földje a magyarság számára elveszessen. Az új határőrvidék 100 km-es körzetén belül a telepítést mint honvédelmi kérdést kell felfognunk és akkor a szükséges tőkék előteremtésén nem kell medítnunk, mint ahogy mindenki megszavazná azt, hogy fegyverkezésre — ha

azt a nemzetközi szerződések megengednék — évenként külön 50 millió pengőt költsünk. Az nem áll módunkban, hogy a határmentén végig katonai erődítményeket építsünk, mint ahoggy azt Franciaország a német határon megtette, de azt senki sem tilthatja meg, hogy a határvidékeken a magyarságot a földhöz odakössük, amit az életével fog megvédeni és amit tőle soha senki el nem vehet.

*

A korlátolt forgalmú nagybirtokok — az állami és községi, egyházi és alapítványi, valamint a hitbizományi birtokok — több mint felét teszik az összes nagybirtokoknak. Az 500 kat. holdnál nagyobb birtokok 5,791.430 holdnyi területéből a korlátolt forgalmú birtokok területe 3,062.879 kat. holdat foglal el. A 3 millió holdnyi kötött nagybirtokból a hitbizományi birtokokra 821.361 kat. hold esik. A 61 alapító levéllel létesített hitbizományi birtokot jelenleg 53 birtokos, mint hitbizományi haszonélvező élvezi. A hitbizományi birtokok, mint általában mammutbirtokok, a Dunántulon vannak leginkább elterjedve, ahova az összes hitbizományok 60 %-a, a hitbizományok területének pedig 73 %-a esik. Somogyban például 15 hitbizományi birtok terpeszkedik el, Veszprém és Sopron megyében pedig 6—6, de Zalára is jut még 5 hitbizomány. Ezekben a megyékben a hitbizományi birtokok a megye összes területének 15—20 %-át is elfoglalják, amihez ha hozzávesszük a szintén kötött egyházi és alapítványi birtokok nem egy esetben igen jelentős területeit, kitűnik, hogy a Dunántulon sok helyen a magyarság fejlődését a föld mozdulatlan-sága lehetetenné teszi.

A külföldi országok közül a hitbizományi intézményt Oroszországban, Lengyelországban és a Németbirodalomban találtuk meg a háború előtt, míg Franciaország, Olaszország és Spanyolország már korábban teljesen likvidálta ezt az intézményt. Jelenleg német és osztrák hitbizományokról beszélhetünk, ezek azonban nagyon különböznek a magyarországiaktól. Mert míg Németországban a hitbizományi birtokok átlagos területe 3250 kat. hold, Ausztriában pedig kereken 3000 kat. hold, addig Magyarországon átlagban 15.500 kat. hold

esik egy hitbizományi birtokra. E mellett nálunk csak tíz hitbizományi birtoknak a területe marad a 3000 kat. hold alatt és a tíz legnagyobb hitbizományi birtok együttes területe 600.000 kat. holdnál is nagyobb. Ebből kitűnik, hogy a magyarországi hitbizományi birtokok óriási birodalmat jelentenek a hitbizományok élvezőinek. Eszterházy Pál herceg magyarországi hitbizományi birtoka például 205.000 kat. hold (emellett az Ausztriához csatolt Nyugat-Magyarországon is van még több tízezer holdas birtoka), Festetich György hercegé 96.000 kat. hold, Pallavicini Alfonz Károly örgróf hitbizománya pedig 56.000 kat. hold földet tart megkötvé. A hitbizományok létesítésének célja az volt, hogy a családok rendszeren az elsőszülött fiúnak biztosított birtoklás által előkelő pozíciójukat és politikai súlyukat generációról-generációra fenntarthassák. A hitbizományi birtokok ugyanis el nem idegeníthetők és csak korlátolt módon terhelhetők meg. A hitbizomány intézményét az indokolná, hogy a hitbizomány élvezője anyagi javak birtokában magas műveltségre tehetne szert, amit anyagi függetlenségével párosulva hasznosan állíthatna a közügyek szolgálatába. A hitbizományi intézménynek számtalan hátránya mellett azonban ez az egyetlen előnye is csak látszólagos, mert sajnos, a gyakorlat azt bizonyítja, hogy a hitbizományok élvezői közül alig egy-kettővel, de nem egy esetben eggyel sem találkozunk a közélet porondján. De ez érthető, mert kötött nagybirtokaik a haladó agrárpolitika és a nemzeti alapon álló népies politika útjában állanak. Ennek következtében oda jutottunk, hogy a hitbizomány intézménye kerül szembe hivatásával, mert élvezőjét nemhogy predesztinálná a közéleti szereplésre, hanem még ha véletlenül egyéni kvalitásai alapján meg is felelne, a közéleti szereplésből kizárja, mert nemzeti alapon nyugvó népi törekvéseink a feudális világ e maradványait, mint a magyarság fejlődésének bilincseit lerázni igyekeznek.

Az sem érdektelen, hogy az ország gazdasági és társadalmi életének fejlődését gátló hitbizományi birtokok miképpen keletkeztek. A hitbizományok keletkezésüket illetően két nagy csoportba oszthatók: az 1853. évi királyi Rendelet előtti időben és az azt követő időben keletkezett hitbizományokra. Az

első csoportba a régi, jórészt néhány évszázaddal előbb keletkezett hitbizományok tartoznak, amelyeknek keletkezése más természetű ugyan, mint a múlt század második felében, főleg a kiegyezés óta létesített hitbizományoké, amely időből a hitbizományok $\frac{2}{3}$ -a származik, de a dolog lényegét illetően nincs köztük különbség, minthogy általában a hitbizományi birtokok, de a szabad forgalmú nagybirtokok jórésze is a Wesselényi-féle összeesküvés alkalmával kénfiskált Nádasdy, Zrinyi és Frangepán családok birtokaiból, másrészt a török hódoltság után működő neoaquistica commissio kisajátításából és főleg a nemzeti ügyért harcoló Rákóczi óriási, több mint 1 millió holdas birtokából származnak.

Régen vitatott kérdés, hogy a hitbizomány intézménye gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai szempontból kívánatos-e. A kérdésre száz évvel ezelőtt Deák Ferenc, a hazabölcse adta meg a választ 1834. július 12-én tartott országgyűlési beszédében: . . . s azért a természet rendjével és az igazsággal ellenkező, hazánkra káros fidei comissumok eltörlésére szavazok“.

Deák Ferencnek a hitbizományról alkotott felfogása és megszüntetése érdekében tanúsított kiállása megadja azt az irányt, amelyet a hitbizomány intézményének reformja alkalmával követnünk kell. Legfeljebb azt kell még hozzá fűznünk, hogy ezt az intézményt pontosan egy évszázaddal ezelőtt a magyar államférfiak panteonjába temetett Deák a nemzet szempontjából károsnak, hazánk kifejlődését akadályozónak találta, akkor száz évvel később, ma a lüktető gazdasági életben, a repülőgép és a rádió korszakában még inkább haszontalannak és károsnak kell azt tekintenünk. A hitbizomány intézményének teljes felszámolása azért is fontos, mert ennek a jogi megkötöttségnek a feloldása szükséges ahhoz, hogy nagyszabású új földreform, mely elsősorban a hitbizományok matubirtokait kell, hogy igénybe vegye, megvalósítható legyen.

*

Reflexiók

Ez a könyvem úgy hatott a Bethlen—Károlyi Gyula-féle tespedés fülledt levegőjében, mint a villámesapás a tikkasztó nyári napon. Az első kiadás három hónap alatt elfogyott, pedig a S. D. G. ifjúsági egyesület nem rendelkezett sem anyagi eszközökkel, sem könyvterjesztési tapasztalatokkal. A könyv igen élénk hatást tett. Felkavarta a fiatalság és a falu népe lelkét és alaposan megzavarta a már egy évtizede nagy biztonságban pihenő nagybirtokosság nyugalalmát.

A következmény igen sokféle volt. Egyrészt a közigazgatás — Pest-vármegye —, mint „kommunista röpcédula“ ellen elkobzási parancsot adott ki. Másrészt a gazdatársadalom, általában a falu népe, akinek kezébe került „egyhuzamba clvasták, két három napig“, mert a magyar sorskérdés megoldása igazán őket érdekelte. A sajtó és az irodalom is felvult; mellette vagy ellene aszerint, hogy milyen érdekek szolgálatában álltak.

Magyarság

A *Magyarság*¹ például a következőkép emlékezett meg könyvemről: „Az elmúlt ősszel történt a döntő esemény, hogy megjelent egy kis könyv, amely a következő hangzatos címet viselte: „Agrárpolitikai feladatok Magyarországon“. Ebben a könyvben *Matolesy földreformot* követelt. Egyéb dolgot is írt, például a tagosításról, amelynek anyagát Trejber mérnök munkájából vette át. De a könyv lényege a földreform követelése volt. Nagy ügyességet fejtett ki a könyv kiadásánál is. Egy protestáns diákszövetség adta ki a könyvet, viszont sikerült *Matolesynak* előszót kapnia *Szekfű* professzortól. Sőt *Szekfű*

¹⁾ A *Magyarság* akkor még a liberális és feudális világ lapja volt.

Gyula előszavának egy kiragadott mondatát a könyv címkéjére is ráíratta. Bizonyos, hogy Szekfű Gyula sokszor megbánta azóta, hogy nevének presztizsét kölcsönözte ahhoz a könyvhöz, amely éles támadást intézett az egyház birtokai ellen is, bár szerencsére a történet hírneves professzora nem engedte magát megtéveszteni és előszavában fenntartással élt, kijelentvén, hogy a munka lényegéhez nem foglal állást. Ezt persze a könyv címkéjére már nem nyomtatták ki.

A lavina azonban megindult. Matolesy cikket írt és előadásokat tartott. A földreform gyujtóanyagát hajította közéletünkbe a könyv, amely a tapasztalatlanság merészségével nyult a magyar föld problémáihoz és egyetlen eredeti gondolatot nem tartalmazott. Hiszen a földreformot nem ő találta fel? A tudományos világ válasza persze nem késett. A Közgazdasági Szemle és Rosta lesújtó bírálatot adott erről a könyvről. A tudományos kritikáknak természetszerűleg mérsékelt és udvarias hangja elveszett a földreform kérdése körül támadt irtózatos zshivajban. Ez a zshivaj adott Matolesy személyének jelentőséget.

*

Szekfű önként válaszolt

Anélkül, hogy tudtam volna, erre a cikke Szekfű Gyula professzor úr válaszolt:

„Szekfű Gyulától, a nagy magyar történetírótól főszerkesztőnk az alábbi levelet kapta: Igen tisztelt Kedves Barátom. A *Magyarság* vasárnapi számában egy „Czettler Jenő helyett” című levél engem is említ, s így engedj meg, hogy rám vonatkozó részletére válaszolhassak. Téved a levélíró abban, hogy én már megbántam a Matolesy Mátyás munkájához írt előszómat, valamint abban is téved, hogy ez a munka a szekularizációt követeli. Ellenkezőleg, miként a szóban forgó előszóban meg is írtam, a szerző felismerte az egyházi birtok vallási-kultúriális jelentőségét, minek folytán az más természetű, mint minden más világi és magánbirtok. Matolesy a nagybirtokot kategóriákba állította művében, de arra nézve, hogy ezek minő sorrendben vétessenek igénybe, a szerinte húsz évre ki-

terjedő telepítési folyamat során, erről nem nyilatkozott — én azonban az előszóban megjegyeztem, hogy az egyházi birtokkategória különleges természetéből azt is következtetnünk kell, hogy a földreform dolgában más kezelést kíván, mint a világi birtokok. Hogy ez a fenntartásom protestáns szerzőnek protestáns ifjúsági egyesülettől kiadott művében megjelenhetett, ebben én s velem együtt mások is, a fiatalság körében mutatkozó felekezeti objektivitás örömdetes jelét láttam. Fogadd kérlek meleg köszönetemet szívességedért, melylyel a soraimnak helyet adtál s vagyok igazi tisztelő híved: Székfi Gyula.“

Uj Magyarság. 1934.

Ugyanakkor az *Uj Magyarság* vezércikkében Oláh György toábból a következőket írja:

Országrendezők

A könyv, mely a karácsonyi könyvpiac tarka tömegéből asztalunkon maradt, másfélszáz oldalas mezőgazdaságpolitikai tanulmány. A címe unalmas, mint egy doktori értekezés: „Agrárpolitikai feladatok Magyarországon“, szerzője Matolcsy Mátyás, alig mult harmincesztendő. Mégis már az első átlapozás gátlások, lelki bémúlások egész sorától szabadítja meg a reformokon töprengő embert. Hiszen tehetetlenség, a holtpony nyomasztó érzése ül reá nálunk előbb-utóbb minden újításra vágyó lélekre. Megoldatlan problémák, derékbátort kezdeményezések egész hullahegye halmozódott fel itt Tisza Kálmán óta. Láttukra vagy tehetetlenül gyűlölködő lázadóvá lesz minden fiatal reformer, vagy, ami még rosszabb, föld minden reményt, belefekszik a mocsárba és kényszerképzetté válik benne, hogy minden kezdeményezést megakadályoznak a titokzatos felső hatalmak és a zsidóság hatalma, mint a fagyöngy, napról-napra jobban ellepi életünket, a földkérdés egyre jobban elüszkösödik, a vagyoni szélsőségek egyre éleződnek, a föld népe proletarizálódik, a kapitalizmus ereje nő, a fajmagyarság egyre porlad, minden nap előről valamit illúziókból, az intelligencia egyre öntudatlanabbá és irányvesztetté válik...

Más államokban, ahol ez a folyamat nem is fajult idáig, mindenütt fölbukkant már egy új fiatal embertípus, a különböző fasiszta forradalmak mindenütt kitermelték az ifjú reformátoroknak egy fajtáját, akik e problémák bonyolult szövedékét, az államélet bajainak e szörnyű összekúszálódását egyetlen lendülettel akarják áttörni. A különböző fasiszta mozgalmakban egymásután lépnek a porondra fiatal teoretikusok, akik a napi politika ezer gátlását, a közéleti individualizmus ezer apró tudatosságát és kényszerképzetét félretéve, néhány nagy számban, a statisztika néhány nagy törvényében, szinte azt mondhatnánk mértani ábrákba egyszerűsítve keresik a válság megoldását. Fiatal gondolkodók egész sora tör fel Európában, akik vezérkari tisztek módjára, milliós egységekbe, térképekbe, grafikonokba fogva vizsgálják a társadalom nagy kérdéseit és az államélet egész szerkezetét néhány képlettel, néhány átlóval, a szektorok sugarainak pár milliméteres elmozdításával akarják átalakítani, mintha az a millió aggály, érzelemfeltevés és kényszerképzet, melyet eddig felhozott a politika, nem is volna a világon.

Ennek az új légkörnek, ennek a gátlásokat nem ismerő új országrendező szellemnek a szüleménye Matolcsy Mátyásnak ez a könyve. Már az első oldalakon leveti a késői liberalizmus cugoscipóit és mérföldjáró csizmákat ölt. Egyenesen félelmetes aztán, ahogy ezekkel a csizmákkal százötven oldalon keresztül a földkérdés, a kis- és nagygazdaságok, a telepítés, öntözés, útépités, szövetkezés, adósságrendezés, a nemzeti jövedelem problémáit, szóval az eljövendő Magyarország egész problémakörét átlépi. Évek óta tart már a pör: mennyit vesztené a nemzeti jövedelem, ha a nagybirtokok egy tekintélyes részét kisbirtokká alakítanák át? Régen hordják már az adatokat és bizonyítékokat az egyik és a másik oldalról is arra nézve, hogy veszély, vagy szerencse volna-e egy alapos, az ország képét teljesen megváltoztató földreform. A hivatalos statisztika és a szaktudomány legfőbb tekintélyei, akárhogy szépítjük is, nem hoztak elég adatot a nagybirtokrendszer fönntartása ellen. Burkoltan vagy nyíltan, de úgyszólván minden a nagyközönségnek szánt kimutatás a nagybirtokrendszer előnyeit bizonyította, vagy legalább is utalt azokra a

veszélyekre, amelyek a birtoktestek elaprózódásával járnak. 1920 óta nem jelent meg nálunk birtokos-címtár, mezőgazdasági üzemi statisztika mai napig is hiányzik, mintha csak szándékosan homályba akarnák borítani ezt a kényes területet. Így természetesen a másik oldalnak, a reformpártnak inkább csak érzelmi érvei voltak eddig, mint gazdaságiak, inkább csak a szociális és a faji szempont az, amellyel a maguk igaza mellett bizonyítanak. Matolcsy könyve ezeken a területeken is meglepetést és leszámolást jelent. Ő a termelés minden ágában számokkal, százalékokkal mutatja ki, hogy mennyivel többet termel a mai gazdasági viszonyok között a kisbirtok. Számításai szerint egy birtokrendezés és a mezőgazdaság teljes átszervezése után tíz-tizenöt százalékkal növekednék a nemzeti jövedelem. *Szerinte 3.1 millió kat. hold földterület alkalmas még nálunk telepítés céljaira s kétszázhuszonötezerrel lehetne szaporítani a kisgazdaságok számát*, tehát a kisgazdaságok összterületét körülbelül egyharmaddal emelni. Matolcsy közel félmillió hold új közlegelőt létesítene az igénybevehető földekből, kétszáznyolevan új községet állítana föl egymillióhatszázezer hold földön, egymillió holdat pedig a már meglévő községek lakosságának juttatna. Körülbelül 2500—2800 községben van szükség Magyarországon tagosításra, a tagosított földek terméshozama pedig húsz százalékkal emelkedik. A mezőgazdasági keresők munkaidejét, Matolcsy számításai szerint, csak 76 százalékban használják ki nálunk, közel egynegyede hever tehát kihasználatlanul annak a nemzeti munkaerőnek, amely nekünk kétségtelenül a legnagyobb nemzeti értékünk. Matolcsy ennek jobb kihasználására harmincéves útépitési programot is ad, háromezer km községi út kiépítését. Tízmillió új munkanapot igényelne ez a hatalmas program és ami legérdekesebb, a költségvetésben az első évben legfeljebb 21.5 millió, a harmincadik évben pedig 55 millió pengő terhet jelentene, a karbantartási költség a mai 17—18 millióról évi 32.5 millióra növekedne.

Oldalról-odadra meglepő statisztikai adatok kerülnek elő Matolcsy játékos keze alól, ha sokszor bravurnak is látszanak, legtöbbször halomradöntik a régi szakemberek minden ellenérvét. Egy helyütt például a kivándorolt magyar kisemberek hazaküldött pénzüsszegeivel bizonyítja be, mennyire alkalmas

a magyar mezőgazdasági munkás és törpebirtokos arra, hogy önálló egzisztencia lehessen. Egy másik helyen két táblázatban tőzsomszédos községeket állít egymásmellé, melyek közül az egyikben az egész határ ezer holdon felüli nagybirtokosok kezén van, a másikban minden a kisbirtokosoké. Így derül ki például, hogy Sövényházán, ahol az ötvenezer holdas határból ötvenezer hold latifundium, összesen csak huszonkét lakos esik egy-egy négyzetkilométerre, míg a szomszédos Sándorfalván, ahol a kétezerkétszáz holdból csak százhuszonhárom nagybirtok, több mint a húszszorosa, négyszázharminchat. Ugyanilyen félelmetes az ellentét Ujdombóvár és Dombóvár között, az egyiknek 36 ezer holdján 31 ezer a nagybirtok, a másikon nagybirtok egyáltalán nincsen, a nagybirtok nélküli faluban ötszázharmincnyolcas a népsűrűség, a másikban pedig csak harminc. A baromfitartás hozadékának 90 százaléka kisgazdaságokból származik, a piacok búzaellátásánál sem konkurrálhat a nagygazdaság a kisgazdasággal. A kereskedelmi forgalomba került agrártermékek értékének 70—73 százaléka a kisgazdaságokból származik. Ez már magában elég volna a nagy reformsorozatnak megindokolására, amelyet Matolesy könyve húsz-huszonöt esztendőre tervez. Így jut el aztán a legegyetemesebbhez és legfontosabbhoz: részletről-részletre kimutatja, hogyan kellene átalakítani a magyar költségvetést, hogy ezeket a reformokat negyedszázad alatt véghezvihessük. Mindössze 60 millió pengővel növelné ő az állam költségvetését, s a nagy átalakítás befejezése után mégis, az ő számítása szerint, 1613 millióról 1941 millió pengőre nőne a mezőgazdasági termelés jövedelme. Ezzel emelkedne a nemzet közteherviselőképessége is.

Igy messziről álomnak is sok, amit Matolesy százötven oldalon élénk tár, mégis mikor letesszük a könyvet, szinte felkiáltunk: Istenem, hát ilyen egyszerű az egész? Amin oly tehetetlenül kotlunk, amihez ezer érdek, ezer hatalom árnyékától rémüldözve, hozzáfogni se merünk, az számokban ilyen egyszerűnek látszik? A horogkeresztes rendszer egy ismeretlen, fiatal nemzeti szocialistát nevezett ki a Keletporosz tartomány élére, egy Koch nevű rohamosztagost, aki talán rendőrdíjnok vagy ügyvédbojtár volt még pár esztendő előtt és ebben a gögös, feudális, német tartományban igazán senki nem ismerte. Nem

volt rokonságban se a Hindenburgokkal, sem a Richthofenekkel, sőt a kisebb keletporosz junkerfamiliákkal sem. Még csak egy polgármester nagybácsija, egy adóinspektor sógora sem akadt ezen a patriarkális vidéken, ahol majdnem olyan szélsőséges a földbirtokeloszlás, s éppen úgy uralkodnak a családok, gentry-hagyományok, befolyások, előítéletek, mint nálunk. A barnainges, nagypápaszemű fiatalember az Oberpresidentek königsbergi palotájából két esztendő alatt mégis teljesen átformálta ezt a világot, talán éppen azért, mert ő nem vett tudomást ezekről a rangokról, klikkekről, előítéletekről. Talán éppen azért, mert az ő térképeihez, grafikonjaihoz sem a bankok, sem a címerek befolyása nem ért el, már az első évben megvívta a munkacsatát: elsőnek szüntette meg Németországban a munkanélküliséget. A nagybirtokosokat csendesen kényszerítette, hogy télire is visszatartsák eselégeiket, a bankokat rászorította, hogy vegyenek részt a telepítésben, a hivatalos útépítési programot elsőnek hajtotta végre. Magukkal a nagybirtokosokkal fogott hozzá a keleti telepítés nagy művéhez, egymásután juttatva földhöz a mezőgazdasági proletariátus koldussorban tengődő, roppant tömegeit.

Matolcsy grafikonjainak és statisztikáinak olvasása közben, mi is valahogy a magyar Kochok eljövételéről, egy ilyen Keletporosz országrendezéshez hasonló reformmunkáról álmodozunk...

*

A hullámok áttérjedtek a folyóiratok területére is, amelyek közül néhányat itt bemutatok.

Magyar Gazdák Szemléje. 1934.

Ihrig Károly: „A túlzók egy része tisztán doktrinák, szinte azt mondhatnók, szalonföldosztó, aki egyébként szép tanultságából merit bizonycs elveket és azoknak tetszetősségétől elkábulva, nem tud különbséget tenni íróasztalának zöld posztója és a zöld mező között. Ollóval akarja nyirbálni ezt is, mint azt és azt hiszi, hogy a magyar földnek a nemzeti közérdek szempontjából legcélszerűbb használata oly kérdés, melyre egyszerű matematikai, sőt még ennél is kevesebb: egyszerű aritmetikai művelettel választ lehet találni. Így kerül bele a birtokmegosztás tárgyalásába ismét az 500 holdas birtokmaxi-

mum, amely már ezelőtt 15 évvel is szerepelt a szociáldemokrata befolyás alatt keletkezett Károlyi-féle földosztó törvényben. Komoly ember ma már nem vitatkozik ilyen tervekről...¹

De azt mégis érdekes lenne tudni, hogy miért éppen 500 hold a maximum és miért nem 1000 vagy 2000...

A földosztó 3.1 millió holdjához hozzávéve a röviddel ezelőtt gazdátcsereélt 1.25 milliót, 4.35 millió hold lenne az a terület, amelyen 20 év leforgása alatt új birtokosok és üzemek keletkeznének. Ez az ország területének 27%-a. Sehol ilyen méresek nem voltak, kivéve természetesen, ott ahol nem földreformot csináltak, hanem ezen ürügy alatt a nemzeti kisebbségeket fosztották ki.

Ez történt a megszállt területeken is. Csodálatos, hogy egyesek annyira szeretnek hivatkozni az utódállamok birtokpolitikájára és nem gondolják meg, ezzel maguk részéről felmentést adnak azért a rablásért, amit a művelt világnak a tényeket ferdítés nélkül ismerő közvéleménye elítél.

*

Közgazdasági Szemle. 1934.

Lipták László: A békeszerződés revíziójának nagy nemzetpolitikai szemszögéből is súlyosan esik latba a belső revízióval való érvelés. Hiszen az elszakított területeken nagyjában megvalósították azt a gyökeres földreformot, amelyet a szerző célpontjának tekint. Ez a földreform a birtokmaximum elvéből indul ki és 500 k. holdban kívánja korlátozni az egy kézben lévő szántóföldet.

Mégis az a nézetünk, hogy ezt a súlyos érvet éppen nekünk nem szabad a revízió kérdésével kapcsolatba hozni..

Kétségtelen hiányossága az előttünk fekvő könyvnek, hogy a magyar nagybirtok ténylegesen betöltött szerepének nem szentel figyelmet...

¹) Azóta már bizonyos vonatkozásban az 500 k. hold birtokmaximum kormányprogrammá lett.

Nagybirtkosaink tekintélyes része tudatában van hivatása jelentőségének...

Katolikus Szemle. 1935.

Kovrig Béla: Ujabb terv a magyar földkérdés megoldására.

Matolesy Mátyás merész elgondolását, „Agrárpolitikai feladatok Magyarországon“ című könyvében fejti ki. A szerző ügyesen választotta ki az agrárpolitikai tervkovácsok felelőtlen jelszavainak inflációjából az állandó értékű gondc-
latelemeket, amelyeket azután szilárd társadalompolitikai alap-
zatra felépített, elmés szerkezeti kapcsolatba hoz. Közbevetőleg megjegyezzük, hogy könyvét a protestáns „Scli Deo Gloria“ adta ki, előszót hozzá a magyar katolicizmus egyik reprezen-
tánsa, Szekfű Gyula írt, a gondolatsorok élén pedig Prohászka idézet díszlik. Mi ez? — kérdezné valaki. Megalkuvás, taktikai
készség, ügyeskedés? Távolról sem. A szerző minden bizcny-
nyal ennek a három mozzanatnak csoportosításával jelképezte,
hogy a magyarság sorsproblémáit csak az összes magyar erők
összeműködésével lehet megoldani. Szerinte például nem az a
prbléma, hogy melyik egyházat vagy felekezetet gyengíti in-
kább az egyke, hanem az: minő agrárpolitikai tevékenységgel
lehet ellensúlyozni.

Matolesy mezőgazdasági strukturánk megváltoztatását ki-
vánja, mert a mai gátolja a népi erők kibontakozását és ezzel
gyengíti a nemzet egyetemét. A háborút követő ú. n. agrár-
reform szerinte csődöt mcndott, mert csak rontotta agrárszer-
kezetünket, amikor a legegészségtelenebb — a 3 kat. holdnál
kisebb gazdaságok számát 584.000-ről 978.000-re növelte, s hagy-
ta, hogy a gazdaságok számának egy ezrelékét kitevő nagybirtok
az ország területének még mindig 30.3 %-át tartsa lefoglalva.
A nagybirtck térfoglalása következtében egyrészt gyéren la-
kott községek, másrészt túlnépesedett falvak alakultak ki.
Utóbbiakba a nép kezén lévő földek előnytelen mértékben
aprózodtak el. Pedig, amikor a magyar történelmi fejlődést
keresztelő szomszéd országok népük fejlődésének siettetése

és nemzetük megerősítése végett népesedéspolitikai szempontból előnyös irányban alakították át agrárszekezetüket, a példa követéséről való lemondás nemzetünk öngyilkosságával lenne egyértelmű. Ennek a nemzetet erősítést célzó agrárpolitikának feladatait a szerző az alábbiakban jelöli meg: a) Telepítés; a birtokmaximumnak átlagosan 500 kat. holdban megállapítása... stb., stb.

Sok tehát még mindig a kidolgozásra váró részletprobléma, a terv azonban így is figyelemreméltó. A fiatal agrárpolitikus ismét alapos és szakszerű munkát végzett, amely mindenestre közelebb visz bennünket a bevezetőben jellemzett magyar földkérdés lehető legjobb megoldásához.

Uj Kor. 1935.

Szekfü Gyula írja a földreformról.

A jelen problémája abban áll, hogyan szereztessék azon a nagyszámú magyarnak megélhetés, akinek életnívója ma az emberi létminimum alatt áll.

Nincs benne kétség, hogy szociális erkölcsanunkhoz hiven az egyházi birtokot is fel kellene áldoznunk, ha a hivek emberi megélhetése kizárólag csak ezáltal volna biztosítható.

A földbirtokreform egyik legteljesebb tervezetét legutóbb Matolesy Mátyás írta meg, aki fokozatos telepítés útján akarja a nagybirtokot redukálni. Matolesy elképzelését ma sokan radikálisnak tartják, viszont éppen azok, akik az egyházi birtokokra kaesintgatnak, agrárpolitikai tudásukat többnyire Matolesy művének gyors és alkalmi forgatásából merítik.

Korunk Szava. 1935.

Keszthelyi Nándor: Az új földreform munkaterve.

Szekfü Gyula, aki Matolesy Mátyás könyvéhez tömör történeti jellegű előszót írt, nevezte a „Három nemzedék“ új kiadásában a magyar élet antinómiáinak azokat az ellentéteket, amelyek a magyar társadalom jellemzői és egyben meg-

rcntói. Az ő öt antinómiáját egy hatodikkal lehetne kiegészíteni: azzal a szakadékkal, amely a szakember és az irányító között tátong. A szakember nálunk elbürokratizálódott, a mindenkori hatalom részletmunkát végző végrehajtó szervévé színtelenedett; akiben közülük megmaradt a hivatásérzés és a kritikai hajlandóság, abban a nyers hatalomnak számtalan kényszerű deferálás után a közügy iránti érdeklődés fanyar, kiábrándult kétkedéssé változott.

Ennek folytán nem csodálatos, hogy éppen a friss, újításra törekvő társadalmi mozgalmak képviselői idegenkednek a szakértelemtől és úgyszólván mindent a dilettáns lendületre öhajtanak bízni. Legnagyobb ez az ellentét a gazdasági és ott is különösen az agrárkérdések megítélésénél, — jóllehet a korábbi balsikerű kísérletek meggondolásra készíthetnének. Sorsuk egy és ugyanaz: nagy nekilendülés, gyatra végrehajtás, kudarc.

A márciusi lelkesedésben megfogamzott negyvennyolcas jobbagyfelszabadítás is félmunka volt: a közjogi átalakulással nem járt együtt a nemzetgazdaság átszervezése. A magyar paraszt politikai jogokat kapott, de nem nyerte el a gazdasági függetlenséget, amely azok tényleges gyakorlására képessé tette volna. Pedig a negyvennyolcas törvényhozás munkáját elméletileg előkészítette egy negyedszázadon keresztül Széchenyi István, a technikai lebonyolítást elvégezte az abszolutizmus. Az 1920-as hebehurgyán megtervezett földreform pláne csak rcntott: késleltette a háborúban tönkretett gazdasági felépülést, anélkül, hogy földműves népünk égető társadalmi bajait enyhítette volna. Sőt még súlyosabbá tette a helyzetet az életképtelen törpe gazdaságok szaporításával.

Az elodázhatatlanul közeledő harmadik magyar földbirtok-reformnál újból a régi hibákba fogunk-e esni? Nem lehet a tettekre kész lelkesedés és a mértéktartó szakszerűség közötti ellentétet feloldani? De igen, mutatja ki most megjelent könyvében (Az új földreform munkaterve) Matolcsy Máttyás.

Matolcsy könyvében azt mondja: az agrárpolitika feladatait még akkor is meg kellene valósítani, ha azok a gazdasági élet fejlődését, a termelés növekedését károsan befolyásolnák,

mert a népesedés-politika követelményei az agrárreformok megvalósítását követelik. Máshol viszont kijelenti: a magyar agrárpolitika feladatainak megvalósítása nem kerül szembe az ország gazdaságpolitikai törekvéseivel, mert azokat nem békíti meg, sőt ellenkezőleg általa a termelés volumenje növekszik, a kereskedelmi forgalomba kerülő termésfelesleg nem esökken, a kivitelre alkalmasabb termékek termelése nyomul előtérbe. Ez a két mondat a könyv két pólusa: kiindulás és konklúzió. Az első magába sűríti azt, amit Magyarországon minden nyíltfejű ember ösztönösen érez: mezőgazdaságára épülő országban, amely földművelő népéből akar új középosztályi kitermelni, annak kultúrértékeiből egyetemes nemzeti kultúráját felfrissíteni, tarthatatlan az agrárlakosság mai színvonala. A második: roppant fellélegzés annak az eredménynek láttára, amelyet a kérdésre fordított megoldási módjait alaposan mérlegelő szellemi munka nyújtani tud.

Matolcsy számítása szerint telepítés céljára 3.1 millió holdnyi terület áll rendelkezésre, amelyből 220.000 — átlagosan 12 holdas és 5000 — átlagosan 30 holdas kisgazdaságot lehetne — 450.000 hold közlegelő és erdő mellett — teremteni. Ezzel 225.000 család jutna földhöz, vagyis az összesen három millió főnyi mezőgazdasági munkás, törpebirtokos és a mezőgazdasági cselédrétegnek jelentős része. Az ehhez szükséges földet Matolcsy a korlátozott forgalmú birtokok mintegy 3.8 millió holdat és az 500 holdon felüli szabadforgalmú birtokok 2.8 millió holdat tevő területéből akarja kihalászni. A telepítés következtében az 500 holdon felüli birtokok országos aránya a jelenlegi 33%-ról 13%-ra csökkenne, az 5—100 holdas kisbirtokok aránya 42%-ról 62%-ra emelkednék.

A földbirtokreform ellenzői feladták az első arcvonalat. Nincs ma már senki sem az országban, aki a jelen állapotot védené. A harc kizárólag a „hogyan“ körül folyik; a keresztülvitel módja dönti el, hogy az, amit újításnak neveznek, tényleg az lesz-e, vagy pedig a régi rcsssznak leplezett fenntartása.

Ebben a stádiumban hátulról új ellenség támadt: a mások földjét zsebre tett kézzel osztóknak a küzdelem eredményét veszélyeztető serege. Velük és a reakcióval szemben egyaránt hasznos és értékes cselekedet Matolcsy könyve.

Társadalomtudomány. 1935.

Rácz Lajos: Birtokpolitikai javaslatok.

Matolcsy munkája elsősorban világnézeti alapon áll. Elméleti álláspontja s az annak érdekében kifejtett indokai tiszteletre és figyelemre méltók. Munkájában széles körre kiterjedő agrárpolitikai programot dolgoz ki, melynek középpontja, főalkotórésze a birtokmegosztás kedvezőbb kialakulása. Ezt a célt az egy tulajdonos kezében lévő szántóföldnek 500 kat. holdban való maximálása és 225.000 új kisbirtokos között telepítés útján való szétosztása által óhajtja elérni. A cél eléréséhez szükséges költségvetési fedezetet évi 100—110 millió pengőre becsüli, de a költségvetési fedezet előteremtésének kérdésével nem foglalkozik. Egyidejűleg megvalósítandó programjának további részletei a tagosítás, mesterséges öntözés, útépítés, szövetkezeti mozgalom és főleg a mezőgazdasági szakoktatás kérdése, amely problémáknak egyidejű célszerű megoldása szintén nem csekély további költségvetési fedezetet igényelne.

Matolcsy könyvét a jóhiszemű radikális reformerek optimizmusa lengi át.

Nagybirtokot védő könyvek

Ezek a könyvek a nagybirtokot védelmezik az én „támadásaim” ellen. Gondolatnélküli munkák. Fő jellemzőjük, hogy tételről-tételre igyekeznek az általam lefektetett elveket megcáfolni s az érvek helyett a fölényeskedés és lekicsinylés a háttástan fegyverük.

Adorján János: A magyar föld korszerű problémái

(Részletek)

Gazdasági és szociális szempontból bírálat tárgyává tesszük tehát a következőkben azt a néhány évvel ezelőtti újjáéledt szellemi mozgalmat, amely a radikális földreform és telepítés keresztülvitelével véli megoldhatónak a magyar mezőgazdaság problémáit.

A földreformtörekvések kétségtelenül tiszta szándékú és leginkább ismert képviselője: Matolcsy Mátyás, az „Agrárpolitikai feladatok Magyarországon” c. könyvében fektette le azokat a szempontokat, amelyek — szerinte — egyrészt követelik, másrészt pedig lehetővé is teszik a földreform keresztülvitelét.

Matolcsy Mátyás, igen helyesen, elsősorban tehát a kisbirtok termelését és jövedelmezőségét állítja szembe a nagybirtokéval. „A kérdést — írja — számcs más szempont mellett, főleg a termelés rentabilitása és produktivitása szempontjából kell megvizsgálni”.

Ezután nincs oldal, amelyen ne fordulna elő könyvem egyes tételeinek fölényes és lekicsinyló bírálata, amelyek többnyire a következőképpen hangzanak :

„Nem egészen érthető, mi a szándéka Matolesy Mátyásnak a kérdés további taglalásánál . . .“

„Matolesy Mátyás könyvének 29. oldalán ezt írja: „ . . .“

„Erről Matolesy a következő megállapítást teszi . . .“

„Megállapíthatjuk tehát, hogy Matolesy Mátyásnak az állattartásra vonatkozó statisztikái a szóbanforgó kérdésre semmiféle felvilágosítással nem szolgálnak“.

Oldalszámra következnek a bizonyítéknélküli cáfolatok és például, amikor a nagy- és kisbirtok kézimunka szükségletéről megállapított súlyos, a nagybirtokot terhelő vádatat cáfolni igyekszik, akkor nem számokra és tényekre hivatkozik, hanem például egy angol közgazdász H. N. Casson mondását idézi, aminek a magyar mezőgazdasághoz és annak munkaviszonyaihoz semmi köze. De ilyen és hasonló érvelések után tovább olvashatjuk :

„Mindezek után úgy ténybelileg, mint logikailag indokolatlan Matolesynak ez a kijelentése . . .“

„Ezek után még kevésbbé látjuk bizonyítottnak, hogy a magyar kisbirtokok mai állapotában egy radikális földreform a termelés és jövedelem szempontjából előnyt jelentene . . .“

Teljesen szükségtelen ennek a könyvnek fejtegetéseivel foglalkozni, mert hisz az csak azért íródott, hogy a fiatalság körében, de politikai körökben is hatást tett könyvemet ellensúlyozza. A könyv írója a gróf Károlyi-féle tejüzem tisztviselője és a Károlyi uradalomnak volt intézője. A könyv célját tökéletesen megmondja „Politikai szempontok“ című fejezete, amelyben a szerző azt igyekszik levezetni, hogy Magyarországon politikai erők a földreformot kikényszeríteni nem tudják és ezzel kívánja megnyugtanni a nagybirtokosságot, akik őt a könyv írására „serkentették“. A következő fejezet világosan megjelöli a könyv értékét és a politikai opportunizmusnak legszörnyűbb képét adja:

„Nézzük meg a következőkben — írja Adorján János —, hogy a jelen politikai erőviszonyok mellett és az alkotmányosság keretei között radikális földreformnak milyen kilátásai vannak :

a) negatív politikai erők nemcsak a nagybirtokosok, hanem a feltétlen meginduló ellenpropaganda hatására a társadalom minden vagyonnal rendelkező rétege, attól való félelmében, hogy az ő magántulajdonuk ellen, ha már egyszer ilyenre van precedens, szintén indulhat más irányból jövő akció;

b) a kis- és középbirtokosság a földreform szempontjából közömbös, ha ugyan nem egyenesen ellenségesen viselkedő társadalmi réteg . . . A középbirtokost mindezen kívül még az a félelem is szembeállítja a földreformmal, hogy az ő birtokának a feldarabolását is ugyanígy magaután vonhatja. Mindezek után nem okozhatna meglepetést, ha ezek a rétegek a döntő pillanatban egyenesen háttámadnák az elindított mozgalmat;

c) az állam és más közületek keretében elhelyezkedett társadalmi réteg rendszerint függvénye a mindenkori politikai erők többségét jelentő kormánynak. Ennek a társadalmi rétegnek a támogatása tehát csak akkor jelentkezik, ha az a hivatalos politikai hatalom véleményével egyező.

d) Ami az ipari munkássággal illeti, az nemcsak hogy rokonszenvvel kíséri az egészségesebb birtokmegosztás célkitűzéseit, de maga is programjába iktatta, ugyanígy nyilvánvaló a kiskereskedő, kisiparososztály, valamint a szabadfoglalkozásúak jelentős részének szimpátiája is a telepítés és földreform gondolatok iránt. De mert végeredményben egyik réteg sincsen közvetlenül érdekelve a kérdésben és mert politikai és gazdasági célkitűzéseik, illetve érdekeik szempontjából meglehetősen szétartó erőket képviselnek: egységes és döntő fellépésre, de még rendszeres és kitartó támogatásra sem szervezhetők meg és állíthatók be a küzdelem arcvonalaiba. És bár ők a mozgalmi leglelkesebb tapsolói, jórészüket ép oly könnyen meg is fordítható, megfelelő ellenpropaganda és politikai nyomás útján;

e) közvetlenül érdekelt és így pozitív elemnek igazában a törpebirtokos, illetve földnélküli paraszt tekinthető. Lássuk, mi már most a helyzet ezzel a társadalmi réteggel mozgalmi és politikai erőhatás tekintetében.

A földreform eme várományosainak számát — családtagokkal együtt — 3 millióra szokás becsülni, ami tehát meglehetősen tekintélyes darabját reprezentálja a nemzet testének.

Ámde nemcsak, hogy szervezetlen úgy politikai, mint társadalmi tekintetben és nemcsak, hogy a legelesettebb rétege a társadalomnak úgy gazdasági, mint szellemi vonatkozásban, hanem ugyanígy a leg hozzáférhetlenebb rétege is. Vonatkozik ez különösen a mezőgazdasági munkásokra, akiknek egy része a nagybirtokokon, más része a falvakban áll a maga gazdasági függősége folytán politikai ellenőrzés alatt.

Ebből a futólagos seregszemből nyilván látható, hogy a földreform mozgalma a maga ismert célkitűzéseivel aligha számíthat olymértékű politikai és társadalmi erőtenyezőként támogatására, amelyek nélkül pedig egy ilyen nagyhorderejű és a nemzet társadalmi és gazdasági életének husába és vérebe vágó reform keresztülvitele el sem képzelhető.

*

Adorjánék és Károlyiék rosszul számítottak. Azt hitték, hogy örökké érvényben lesz a nyílt szavazás, politikai nyomás, terror és nem gondoltak arra, hogy a húrok a pattanásig feszültek és ma már annyi sem áll módjukban, hogy a húrt elpattantsák. Egyetlen, amit tehetnek — sürgősen félreállni!

Dr. Lipták László:

Magyar agrárpolitika az új idők tükrében

Lipták könyve a nagybirtok védelmére íródott és az alább közölt kitételek arról győznek meg, hogy egyik legfőbb feladata a mi radikális agrárpolitikai törekvéseink cáfolása. Minden eszközzel bizonyítani kívánja, hogy a földreform komoly radikális megoldása szükségtelen és hogy tárgyi érveinek gyengeségét leplezze, személyeskedés területére csúszik.

Többek közt a következőket írja:

„A nincstelen mezőgazdasági népesség és a rendelkezésre álló föld kedvezőtlen viszonyát még erősebben megvilágíthatjuk, ha azt a radikális földreformtervezetet megvizsgáljuk, amelyet egy — alapjaiban és következtetéseiben teljesen téves, a mezőgazdasági termelési technika szempontjából pedig merőben tájékozatlan — újabb munka ajánl. (Matolcsy Mátyás: Agrárpolitikai Feladatok Magyarországon. 1934.) Ez a terv az 500 kat. holdas szántóföldi maximum elvéből indul ki

és még a kincstári, községi alapítványok és egyházi birtokokat sem veszi ki a földbirtokreform hatálya alól.

„Az ingyenes földosztást pedig egyenesen lehetetlenné teszi az igazságosság elve, mert hiszen elképzelhetetlen, életképes kisbirtokoknak ingyenes juttatása egy olyan helyzetben, amikor a mezőgazdasági népesség nagyobb része nem juthat földhöz. Az ingyenesség fogalmához pedig annál közelebb jutunk, minél hosszabb törlesztési időt és minél kisebb kamatot állapít meg a földreform-tervezet. Matolcsy Mátyás például 1—2%-os évi törlesztés és 1—1.5% kamatot tervez 350—400 pengős holdankinti vételár mellett. — Ez a példa kitűnően szemlélteti, hogy ma olyanok propagálják a földreform eszméjét, akik a nemzetgazdasági viszonyok valódi összefüggését sem képesek felfogni. Nem beszélve a mezőgazdasági termelési technikában való teljes tájékozatlanságukról. Képzeljük el, hogy mit jelentene egy radikális földreform, amely minden 500 kat. holdon felüli szántóbirtokot feloszt a nép között, a törlesztést 50—100 évben állapítja meg és 1—1.5% kamatot kíván . . . Ilyen megoldást csak azok javasolhatnak, akik a mezőgazdasági termelésnek még az elemeivel sincsenek tisztában“.

Lipták számára a földkérdés megoldása csak gazdasági kérdés és képtelen volt meglátni azokat a nagyhorderejű faji és nemzeti kérdéseket, amelyek szorosan össze vannak forrva a földkérdés megoldásával. A gyűlölködő személyeskedés útjára téved és a másiktól a tudás, az ismeret elemeit is megtagadja, amit önmagánál a fölényvel kíván pótolni. Fölényesen írja, hogy:

A „magyarság törzse“ a „színtiszta magyarság“ és a „legmagyarabb lakosság“ olyan hangzatos kijelentések, amelyek kísérői a telepítés, de még inkább a földreform propagandájának, de a melyek a legkisebb hatást sem gyakorolhatják a magyar nemzet jövőjének komoly szemlélőjére“.

Igy érthető, hogy később azt írja:

„Mai csonka hazánk már nem áll szemben a nemzeti-ségi problémával. A telepítéssel járó súlyos anyagi áldozatokat tehát ilyen magasabb szempont nem ellensúlyozná.“ Lipták nem látja azt a veszedelmet, ami déli, keleti és nyugati

szomszédaink népeinek duzzadó erejéből és a gazdátlan, lakatlan nagybirtokokból származik. Ő nem látja a Dunántúl problémáját.

Lipták mindent a fölényeskedő, vállveregető kritikával kíván elintézni. Többek közt a következőket írja:

„Mennyire kívánatos, hogy agrárpolitikával csak azok foglalkozzanak, akik legalább a mezőgazdasági termelés alap-elemeiről tájékozva vannak, arra jellemző, hogy akadt olyan agrárpolitikai tudománycs színezetet feltüntető munka, amely a nagyobb lóállományt is a kisbirtok előnyének tudja be és a kisbirtokok szaporításától a lóállomány 29%-os emelkedését „reméli“. (Matcsesy Mátyás: Agrárpolitikai feladatok Magyarországon. 1934.) Szerencsére a való élet nem honorálja az ilyen végzetes tévedéseket. A gyakorlati gazda tudja, hogy a lótar-tás nem előny, hanem súlyos teher, minél több takarmánvt kénytelen lovaival megetetni, annál kevesebb marad a haszon-állatok tartására“.

Túlságosan fölényes Lipták úr a mások szakképzettségé-nek kétségbevonásánál, s ahelyett, hogy mi a személyeskedés-nek erre a területére csúsznánk, inkább a tárgyi megállapítá-sára válaszolunk. Igenis mi a kisbirtokok szaporításától, a földreformtól, a lóállomány növekedésétől is várjuk, mert az el-múlt őszi hadikészülődések minket igazolnak. A hadsereg szá-mára a lovat a kisgazdaságok adták és seregét tudom felemlí-teni azoknak a községeknek, ahol a bevitt 40—50 ló közül a köz-ség határának felét vagy harmadát lefoglaló nagybirtokról mindössze 2—4 lovat vittek el. Igen, Lipták úr, előttünk van-nak és már évekkel ezelőtt is voltak más szempontok, mint csak a jövedelmezőség, a haszon szempontjai, előttünk a leg-nagyobb szempont, a honvédelem szempontja. De ami a lótar-tás és nevelés gazdaságosságát illeti, kérdezze meg Lipták úr a kisgazdákat, vagy menjen ki az országos vásárookra és meg-győződhet, hogy nem is olyan rossz dolog csikóneveléssel fog-lalkozni. Hibátlan, a katonaság számára alkalmas fiatal álla-tért könnyen kapnak 5—700 pengőt a gazdák, ami a lótenyésztést jövedelmezővé teszi.

Kevesebb fölényt és több gyakorlati és magasabb szem-pontot érvényesítsen a komoly bíráló.

Lipták könyvében a földkérdés megoldásának egyik szintén legfontosabb okát, a népesedéspolitikai szempontokat tagadja. Azt írja, hogy „ismételten jelennek meg statisztikák, amelyek kimutatják, hogy azokban a megyékben, ahol a nagybirtok részesedése nagyobb, ott a népsűrűség kisebb. Ez a beállítás azonban teljesen téves alapon keresi a népesedési kérdés megoldását“.

Tagad mindent, ami azt igazolja, hogy a nagybirtok a települési és népesedési viszonyokra káros hatással van. Itt is a bizonyítás helyett inkább a fölényeskedése érvényesül és hogy ne ugyanazoknak az adatoknak az ismételtesével bizonyítsam a nagybirtoknak a népesedési viszonyokra gyakorolt kedvezőtlen hatását, amelyeket könyvemben bőségesen adtam, ezért még általánosabb képét nyújtom a nagybirtok káros hatásának, felemlítem, hogy Dunántúl népességének természetes szaporodása az elmúlt hatvan év alatt, vagyis 1870—1930-ig 38% volt, szemben az Alföld népességének ugyanezen idő alatt bekövetkezett 109%-os szaporodásával. S amíg az Alföldön az egészséges parasztgazdaságok inkább fejlődhettek az elmúlt hatvan év alatt, addig a Dunántúlon a birtokviszonyokat változtatatlanság jellemzi: a 823.000 kat. hold hitbizományokból a Dunántúlra 602.000 kat. hold esik s ott terül el az egyházi birtokok jórésze is, úgyhogy Dunántúl területének több mint 40%-át az 1000 holdnál nagyobb birtokok teszik. Azt is elfelejti Lipták úr, hogy a Duna—Tisza közti önálló kisgazdatársadalom fölött úgy viharzott el a kivándorlás forgószele, hogy Cegléd—Körös—Kecskemét kisbirtokos társadalmából, e nagy alföldi határokból úgyszólván egyet sem ragadt magával, amíg a Tisza—Maros szög és a Dunántúl nagybirtokos vidékeiről évente 100.000 számra vándoroltak messze idegenbe. Lipták úr az egyke pusztításainak okai közül a kötött nagybirtokok változatlan merevségét s azt, hogy a nép terjeszkedni nem tudott, egyenesen kizárja. Idézi Ravasz Lászlót, de csak annyiban, hogy az egykét „statáriumszerű gyorsasággal kell kiirtani“, de azt elfelejti idézni a nagy magyar püspök beszédéből, hogy „Dunántúl magyar népét a kötött birtokok halálgyűrűje fojtogatja“.

A népesedéspolitikai kérdéseknél a gazdasági eselések

szaporaságát hangsúlyozza, de arról egy szót sem szól, hogy a nagybirtok szaporodó népiünket megkötni nem tudja és szét-szórja a szélrózsa minden irányában. Ismétlésbe esnék, ha újra felsorolnám adatszerűen azokat a nagybirtokos „eszmei“ községek, amelyeknek 20—30.000 holdas határában élő népesség az elmúlt harminc esztendő alatt a nagy szapcrodás ellenére is fogyott: elvándoroltak. A nagybirtok nem ad több helyet, kegyeret.

A nagybirtok népesség-eltartó erejére irányuló vitában Károlyi Gyula gróf ismert számításait minden kritika nélkül érvényesnek fogadja el és nagyon furesán hat az olvasóra, amikor a nagybirtokosság szociális érzékét a következőkép fejezi ki:

„Károlyi Gyula gróf talán nem veszi rossz néven, ha szociális intézmények szempontjából éppen az ő birtokát emeljük ki: a szegődményesek virágosternácú házakban laknak, számukra a major területén tartanak istentiszteletet, itt létesítettek iskolát és népnevelő központot stb.“

Lipták úr talán nem veszi rossz néven, ha én a nagybirtokosság szociális érzékének szemléltetésére számtalan nagybirtokot sorolok fel, de hogy konkrétum is legyen benne, megemlítem akár Wimpffen grófok uradalmát Fejér megyében, ahol a szegődményesek nem virágosternácú házakban laktak, hanem istállókban, és egy-egy lélekre két és fél négyzetméter férőhely jutott. A bezsúfolt munkások életét a rüh, poloska, tetű és szörnyű férgek tették elviselhetetlenné. A betegekről nem gondcskodtak, a járandóságot csak hatósági beavatkozásra adták ki. Lipták úr talán nem veszi rossz néven, ha az én tapasztalataim szerint azt mondom, hogy a nagybirtokosság szociális érzéke csak addig terjed ki, ameddig a törvény őket kényszeríti. Nem tagadom, van néhány, két kezünkön megszámmlálható olyan uradalom, ahol a munkabér és általában a szociális gondoskodás a kor követelményei szerint van rendezve, de ezek olyan szörványosak, hogy az ő példájuk alapján a nagybirtokrendszert felmenteni nem lehet.

Nem felejtetem a részletekbe menő vitát, teljesen céltalan. Aki a földkérdés rendezését a honvédelmi és faji szempontok kikapcsolásával tudja tárgyalni, s akit csak a jövedelmezőség,

a haszon kérdése vezet, az soha meg nem értheti a mi törekvéseinket. Mi azt valljuk, hogy a földet meg kell szállni a magyar népnek, nehogy más népek szállják meg. Minket az érdekel, hogy kinek kezén van a magyar föld és kinek jövedelmez a magyar rög. Mi azt hirdetjük, hogy azé legyen a föld, ki azt békében megműveli és háborúban vérével megvédelmezi.

Amikor a földkérdés harcának fegyvertárában járok s amikor a küzdelmekről és az összecsapásokról beszámoló könyveket, írásokat, parlamenti beszédeket olvasom, azt kell megállapítani, hogy akik a radikális földreformért folytatott harcban megtámadtak, csaknem valamennyien a nagybirtok szolgálatában álltak, onnan élnek. Liptákra ez nem mondható. Itt más motívumok szerepeltek. Az ő könyve megírásának „a kortárs sikere, gyors kiugrása, karrierje fölött érzett keserűség“ volt a rugója s amikor az általa keresett kibékülésnek ezekre az őszinte szavaira gondclok, könyvének éles, lekicsinylő vádjai és támadásai úgy foszlanak szét, mint a köd, amelyre az őszinte igazság napsugara hullott.

De leghűbben a zsidókérdésben írt vezércikke árulja el Lipták igazi gondolkodását:

— Ismét a zsidójavaslat miatt veszem kezembe a tollat, s ha valaki megkérdezi, hogy miért állottam be a „zsidóbérenc“ keresztények sorába, akkor legelőször erre akarok felelni. Én azt látom, hogy az úgynevezett „zsidóbérencek“ között hazámnak legjobb, legbátrabb, legmagyarabb, erkölcsileg és szellemileg egyaránt legértékesebb fiai találhatók, annyira, hogy ez a gyalázasnak készült kifejezés hova-tcvább már megtiszteltetésnek fog számítani. S ha végignézzük az okokat, hogy miért van ilyen óriási különbség a zsidójavaslat hívei és ellenzői között, rá fogunk jönni, hogy egyáltalán nem a véletlen játéka idézte elő ezt a különbséget, hanem a logikus szükségszerűség. Nem véletlenség, hanem természetes, hogy a szellemileg legjobbak nem engedik magukat indulatck által tisztánlátásukban megzavartatni és minden vásári csinnadratta közben is észreveszik a veszélyeket, amelyekkel a zsidójavaslat Magyarország gazdasági virágzását, lendületes fejlődését és elsősorban a keresztény magyar nép szociális helyzetét fenyegeti. S ugyanígy

nem véletlen osztotta szét oly különös módon a zsidógyűlölet
érzéseit, hogy ebből legkevesebb az önzetlen és bátr hazafiak-
nak jutott, hiszen természetes, hogy az erkölcsileg legjobbakat
nem a hatalom kegyeit bármilyen körülmények között rendü-
letlenül hajszolók között lehet megtalálni, hanem azok között,
akik az igazság szent hitét és szívük meggyőződését önön érde-
keik fölébe helyezik.

Természetes, ha a zsidókérdésről beszélünk, mindig külön-
séget kell tennünk az embertelen és barbár antiszemitizmus és
a keresztény szellem uralmát keresztény eszközökkel elérni
óhajtó politika között. Én magam is ezt az utóbbi politikát: a
zsidóság megkeresztelkedését, szellemi és társadalmi áthasonu-
lását, a magyarsággal való teljes és szétválaszthatatlan egybe-
olvadását fontosnak és szükségesnek tartom. Ez a zsidókérdés
igazi megoldása, amelyet el lehet érni anélkül, hogy nemzetünk
legyöngyüljön, vérben és vagyonban elszegényedjék, fejlődésé-
ben oktanul felállított korlátokba ütközzék, s mindezt olyan
történelmi időkben, amikor Magyarországnak szüksége volna
összes elképzelhető erejére. Lehetetlen esztelenségnek nem ne-
vezni, mert nincsen rá más szó, hogy mi éppen akkor nyitott
szemmel vállaltuk gazdasági életünk megcsonkítását, szociális
helyzetünk leromlását, sőt kivándoroltatásról is terveket sző-
jünk, amikor esetleg rövid idő múlva létünk és nemlétünk fog
függni tőle, hogy a magyar hazának minden magyar ember
szellemi, testi és vagyoni erő kifejtése rendelkezésre álljon.

Az Ószövetség rettentő mondása jut eszembe: „megbün-
tetem az apák vétkét a fiakban harmad- és negyediziglen.”

Hiszen itt nem az apák vétkét, hanem az apák magas tets-
 érdemét büntetik a fiakban. Erről pedig még az Ószövetség is
azt írja: „jót cselekszem velük ezrediziglen.”

*

Ugy látszik, hogy Lipták a zsidók vagyongyűjtését, had-
seregszállításból, vagy sítólásból szerzett vagyongyűjtését „ma-
gasztos érdemnek” tekinti. Még csak azt jegyezzük meg: Lip-
ták 1937-ben a Kiszgazdapárt jelöltje volt. Csúfosan megbukott.
1939-ben újra fellépett és titkos választás mellett is a szavaza-
tok 8%-át kapta. A magyar nép tudja, kicsoda Lipták László.

Mattyasovszky Miklós „Lipták László könyvéről“ a következőket írja:

„A birtokpolitikában szembehelyezkedik egy újabb birtok-reformmal.

Egy könyv értékét nem kevésbé a benne felhalmozott anyag mint inkább a vezérlő gondolat szabja meg, mely rajta végigvonul. A szerzőnek ez a gondolatmenete a következő:

Agrárnépünk alacsony színvonalát csak nagyobb termelő munka emelheti fel. Erre a munkára több teret és lehetőséget nyújt a nagy, mint a kisbirtok. Ezért a nagybirtokot nem szabad kisbirtokokra szétforgácsolni. Szerző főleg a Matolcsy Mátyás féle radikális földreform ellen vonultatja fel érveit és a telepítést is csak szűk körre szorítaná.“

*

Ezek után nehezen érthető, hogy 1937 nyarán időközi és 1939. évi országos választáson miért lépett fel Lipták kigazdapárti programmal. Vagy mindez a kigazdapárt programja?

Egy bizonyos, hogy ez a program nem kellett a népnek, mert nyílt szavazás mellett 1.200, titkosan pedig 1.080 szavazatot kapott.

Dr. Scherer Péter Pál: A nagybirtok

Amikor Scherer Péter Pál könyvét megkaptam és átlapoztam, jóleső érzés töltött el. Könyveim sikerének könyvelhetem el, hogy eddig valamennyi könyvemet nemcsak a leki-csinyló és piszkolódó folyóirati és hírlapi cikkek pergőtüzével fogadták, de ágyúkat is felváltattak ellene: könyveket írnak ellene, minden lapját darabokra szedik. A nagybirtok által fizetett könyvírás és könyvkiadás azonban eredménytelen és hatástalan. Innen van az, hogy ezek a könyvek azokat a gondolatokat, amelyeket könyveimben elhintek, megcáfolni és a közvéleményt megváltcztatni egy ponttal sem tudják.

Könnyen érthető ez. Először, mert könyveimben lefektetett irányelvek helyesek és a legnagyobb körültekintéssel dolgozom ki őket, másrészt pedig a támadások eredménytelenségének oka abban rejlik, hogy íróikat nem az őszinte meggyőződés, hanem a nagybirtok szolgálata fűti.

Azt felejtette el Scherer Péter Pál, hogy a nagybirtok, hitbizományi mammutbirtok szolgálatában állni, annak kötelékében fizetett alkalmazotti szerepben élni és visszaverni igyekezni a nagybirtokot ért jogos és megcáfolhatatlan bírálatckat nem lehet.

Scherer Péter Pál ugyanabba a hibába esik, mint társai — Adorján, Lipták stb., — hogy t. i. a megcáfolhatatlan igazságokat ellenbizonyítás helyett személyeskedéssel, lekicsinylő fölényeskedéssel kívánják elintézni. Egy-egy mondat felét, néhány szavát kiragadják, azt kigúnyolják, egy-egy kifejezésről oldalakat írnak, a kifejezéseknek olyan értelmet adnak, amit az eredeti szövegben neki senki nem tulajdonított. Érdekes, hogy másokat a teljes tudatlanság, szűklátókörűség, önző egyéni érdekhajhászás vádjával illetnek, s ugyanakkor elfelejtik, hogy az ő könyveik megírásánál és kiadásánál gondjaikat a nagybirtok vállaira helyezik, mi pedig a legnagyobb erőfeszítéssel tudjuk könyveinket megjelentetni. Vagy talán Scherer Péter Pál úr 400 oldalas könyvét az Egyetemi Nyomdában sajtó megtakarított pénzéből nyomatta ki? Könyvet írnak, támadnak, harcolnak, vitézül verekednek; előmenetelük érdekében a nagybirtokot védik. Hűséges, harcos katonákat honorálni kell; meg vagyok győződve, fogják is. — Scherer Péter Pál urat egy vitában volt szerencsém egy alkalommal megismerni. Nem haragszik, úgy hatott ránk a szereplése, mint egy félszeg diáké, aki vezetőjének tanácsára megírt dolgozatát felolvassa, akár mi is lesz vele s úgy viselkedett a parázs vitában, mintha az egész kérdés őt közelebből nem érdekelné. A tanácsot vagy parancsot teljesítette — a Pallavicini uradalom budapesti központi irodájába rendelték be. Vérszemet kapott. Meg kell védeni a nagybirtokot. Most kell védeni, amikor támadják, amikor ütött az utolsó órája. A nagy szolgálatért most nyerheti el a legnagyobb „elismerést“ kenyéradója részéről.

Irt már Scherer úr két évvel ezelőtt is egy könyvet: „Így látom én!“ Doktori disszertáció ízű munka, de egészen primitív módon, kenyéradóját, Pallavicini uradalmat ért támadásokat igyekszik cáfolni. Hatástalanul.

Programot is adctt:

„Addig semmiféle kisajátításra szükség nincs, semmiféle kisajátítás útján megvalósítandó telepítésre, amíg a meglévő kisbirtokokat meg nem erősítik és a további kiárverezések ellen meg nem védik.

A telepítési akcióra szánt pénzek egy részét fordítsa az állam az elővásárlási jog nagyfokú gyakorlására... másrészt fordítsa csatornák, utak, vasutak, töltések építésére, hogy munkaalkalmak teremtésével a munkanélküliséget egy csapásra levezesse, mert a mezőgazdasági munkásságnak munka kell...“

Igy látja Scherer!

Ezért nincs hatása ezeknek a könyveknek. A támadások acélgolyója helyett a számítás, az egyéni érdekek — az írók és a nagybirtokosok közös jól felfogott érdekei — gyenge viaszgolyói lapulnak szét a mi rohamsisakjainkn. Nagy füstfelhőt csapó, de erőtlen, hatástalan támadások ezek s legfeljebb arra valók, hogy az izgékonyabb nagybirtokosok, akik ezeket a könyveket elolvassák, megnyugszanak, a közvélemény tüzeire azonban olaj. A közvélemény felháborodva olvassa ezeket a könyveket, és arra jók, hogy a harcot élénkítik, szítják, amelynek lángoló tüzénél a megoldásokat, az eredményt elsikkadni nem engedi a közvélemény.

Hogy mennyire így van, mellékelem az alább kapott levelet:

Igen tisztelt Képviselő Ur!

A napokban a helyi plébánia hivatalunkban jártam és feltűnt az akkori postával tiszteletpéldányként érkezett Scherer P. Pál kiadásában és írásában egy igazán csúf célzatú könyv. A Gazdatisztek Lapja ez évi 2. száma pedig szégyenletes módon pártfogásba veszi a következőképpen: Sietünk azért megnyugtadni a magyar falu fogadatlán prókátorait és a gyűlötségben fogant földosztó írások jól megfizetett tollforgatóit, hogy Scherer P. Pál nemcsak színleg, de valóban maga adta ki művét, saját kockázatára s a nagybirtkosok érdekképviselésétől mindössze egy szép köszönő levelet kapott. — Ezután arra is rátér a Gazdatisztek Lapja, hogy a könyv sorra cáfolja Matolesy Mátyásnak „Uj élet a magyar földön“ című könyvét. Ezen könyv címe: „A nagybirtok“ és kívül rá

van ütve a bélyegző, hogy „Tiszteletpéldány“. Azt hiszem, így minden egyházi hivatal kapott tiszteletpéldányt, hogy ezen könyvön keresztül legyenek az egyes lelkipásztcrok a nagybirtok patrónusai. A könyv szerzője a könyvben különösképpen reklamíroz 10 nagybirtokost, leírja Scherer, hogy ezek nem is donációképen szerzett birtokok, mert ellenértéket adtak érte; leírja azt is reklámképpen, hogy mily szociális ténykedést fejt ki és mily jólétben tartja a pusztá lakóit stb. De a könyv szerzője nem beszél Radvánszky báróról, dr. gr. Merán ikrényi uradalmáról, Wenckheim gr. lébényi évtizedekig tartó parlagolásáról és sck egyebekről. Minden bizonnal nem véletlenségből írja le éppen a 10 nagybirtokot. A tisztelt Scherer úrnak meg kellene nézni az adóvallomását, mennyi a bevallott vagyona, illetve mennyi adósságot vett fel avégből, hogy az ország cca 3000 helyiségében és cca 6000 lelkészi hivatalába elküldhessen egy-egy tiszteletpéldányt. Mert 30.000 pengő tekintélyes pénz.

Én magam is gazdatiszt vagyck, de ismerem a szeretett magyar fajtámat, a falu népét, mert közülük jöttem ki és ott nevelkedtem. Látom az ő tiszta és romlatlan voltukat, még az elhagyatottságukban is, és ahol fogyatékoságuk van, azzal is mesterségesen és tervszerűen ruházták fel, hogy maradi és csak szolgál lehessen és másra alkalmatlan.

Szívem repesett a hazafiúi örömtől, mikor a lóbehívások alkalmával láttam, hogy a magyar kiscgazda zokszó nélkül sietett vinni lovát a hazáért, sőt a legjobb szer számot és a legjobb kocsiját adta oda. Viszont ezzel szemben ismerek sok olyan nagybirtokost és bérlőt, ahol csak úgy odadobták a lovakat a legrosszabb kocsiával, szer számmal, s mindent megpróbáltak, hogy a lovaikat megmentsék, illetve kimentsék. Kinyílt az ember zsebében a bicska. Nagyperkáta község kiscgazdái — akik cca 4000 holdon gazdálkcdnak, — 180 lovat vittek a hazának, ugyanakkor egy ugyanakkora nagybirtok legfeljebb 30 lovat adott, de ez is a maximum volt.

Képviselő Urat a „Magyarság Utja“ c. hetilapja ha-

vádo
gyűl
vét a
első
lasz

„Uj
jogg
Csak
a kö
gyű
rül
ket
pon
Mát

sábjaian megjelent cikkeiből, valamint a túloldalon jelzett könyvéből ismerem. Igazán üdvözlöm magyar fajom szeretetével és kívánom, hogy meg nem alkudva a nehézségekkel, küzdjön a magyar jövőért.

Mellékelem levelémhez a lapja egy évi előfizetését és kérem, hogy címemre februártól küldeni szíveskedjen.

Kérem igen tisztelt Képviselő Urat, személyemet szíveskedjen rejtve hagyni, mert nem akarok ezért alkalmazatóimmal összeütközni, akik a Magyarság Utja cikke miatt nem szívesen vennék Képviselő Urnak küldött leveletem. De személyem bárkivel szemben is egyelőre rejtve legyen, mert nem tudni, ki adja esetleg neki vissza azt, hogy Képviselő Urnak írtam, bár ez őket igazán nem érinti. De levelem többi része teljesen szabad lehet.

Amikor igen tisztelt Képviselő Ur figyelmét felhív-
tam a Scherer féle könyv bírálatára és magára a könyvre is, kérem fcgadja őszinte magyar tiszteletem nyilvánítá-
sát és maradok

Igazi magyar testvéri üdvözlettel

1939. február 7.

urad. intéző, okl. gazda.

Rátérek ezek után a Scherer Péter Pál könyvére. Azzal vádolg, hogy könyvemből „kiérezni a nagybirtokososztályelleni gyűlöletet“, én pedig úgy érzem, hogy Scherer Péter Pál könyvét az irántam táplált gyűlölet fűti s engem a nagybirtokosság első számú közellenségének tekint. A következőkép kezd „Válasz egy könyvre“ című fejezetét:

„Amikor e hatalmas fejezet tengelyébe Matolcsy Mátyás: „Uj élet a magyar földön“ című könyvét állítottam, az olvasó joggal azt hiheti, hogy „könyvkritikusnak“ csaptam fel. Nem. Csak olyan elveket és állításokat akarok elbírálni, melyek ebben a könyvben ismétlődnek, ebben a könyvben vannak összegyűjtve és azt hiszem, ha ezeket az elveket és állításokat sikerül megcáfolnom, akkor megfelelttem mindazon érvekre, melyeket a radikális földosztás hívei mindenütt és állandóan, naponta és ismételten kürtölnek széjjel az országban. Matolcsy Mátyás ma a képviselője a radikális földosztásnak, az ő érveit,

az ő nézeteit ismétlik mindenütt szajkó módra, az ő könyveiből idéznek, vagy az ő munkáiból elesent tudás alapján hirdetik „önálló“ nézeteiket pódiumokon és társaságokban — akár értenek a kérdés lényegéhez, akár nem — mindazok, akik a nagybirtok gyors felosztását kívánják, vagy követelik. Matolcsy az „Új élet a magyar földön“ című könyvében csak ismétli mindazt, amit más könyveiben is hirdet és követői szentül esküsznek az érvek csalhatatlanságára, az állítások megdönthetlenségére. Hívei szerint ő ma ennek az országnak az az agrárpolitikusa, aki egyedül látja tisztán a földbirtokpolitikai helyzetet, aki egyedül látja a földdel kapcsolatos súlyos problémákat, és csak egyedül gyógyíthatja meg a bajokat. Én megkísérlem ezt a hitet megdönteni.“

Megengedi Scherer úr, az én könyvemben ilyen személyeskedést sehol nem talál, én így senkit nem vettem célba, pedig bőven lett volna rá alkalom. Engem csak egy magas szempont vezet, a »magyar« faj jövője. Lehet, hogy ezt Scherer úr nem érezte ki scraimból, vagy talán túlságosan kiérezte?

Nagyon különös az, hogy Scherer Péter Pál ellenem írt könyvében idézi könyvemet és a következőket írja: »A világháború következményeként könyvelhetjük el azt a törekvést, hogy minden ország a lehető legnagyobb mértékben igyekszik önmagát gazdaságilag függetleníteni és minden szükségletét saját maga fedezni«.

»Ez így is van. . .« — írja, a továbbiakban azonban azt írja:

»Mi önellátás tekintetében csak mezőgazdasági vonatkozásban rendezkedhetünk be, de ebben az esetben is csak mezőgazdasági nagyüzemi termeléssel, mert rossz rá gondolni, hogy ha a mai bizonytalan világpolitikai helyzetben teljesen magunkra maradnánk, katonaságunkat, ipari munkásainkat és városi közönségünket miből látnánk el, mert csupa kisbirtok esetén az élelmezési ellátás terén máris súlyos problémák jelentkeznek«.

Scherer Péter Pál könyvére ez a módszer jellemző. Kénytelen elismerni az általam adott elvi tétel helyességét, cáfolására azonban egyéni hiedelmét állítja oda. A fenti kérdésben például

miért nem cáfolja meg azokat a hivatalos statisztikai tényeket, hogy pl. 1928-ban a búzatermésből

*kereskedelmi forgalomba került
a termés %-a*

20	kat. holdas birtokokról	54.5
20—100	„ „	78.0
100—200	„ „	56.6
1000	„ holdcn felüli birtokokról	56.1
Összesen :		60.7

Scherer úr azt is elhallgatja, hogy pl. amíg 1932—33. gazdasági évben a búzakisvétel 25.2 millió pengőtt tett ki, addig a baromfi, tojás, tollkivétel értéke 40.0 millió pengőre rúgott. Azt remélem, ő sem vitatja, hogy a baromfi 98%-ban a kisgazdaságokból kerül ki.

A számoktól való ilyen irtózása teszi érthetővé, hogy Scherer úr megelégedett Kulin Sándor keszthelyi gazdasági akadémiai tanár tanulmányáról*), aki kimutatta, hogy az összes nyershozamból hány % kerül piacra, az egyes birtokcsoportokban :

	holdas birtokcsoportok:					
	0—10	10—20	20—30	30—40	40—50	50—100
1929/33	52	58	52	54	56	56
1933/34	55	57	61	57	63	72
1934/35	51	62	65	63	57	69
1935/36	64	70	69	72	68	77
1936/37	62	63	66	69	65	74
Ötévi átlag	55	61	58	59	59	64

A kisbirtok tehát összes nyershozamának 55—65, átlagosan 60 %-át piacra viszi.

És mit szól ahhoz Scherer úr, hogy az OMGE „Mezőgazdaságunk üzemi eredményei 1936” című számtartási vizsgálatában az olvasható a számtáblák rovatában, hogy a Dunántúli nagybirtok összes nyershozama 1932/34 évek átlagában holdankint

* A számtartásstatisztika az üzemi tanácsadás és a mezőgazdaságpolitika szolgálatában. 1939.

126.76 pengő, piacra került belőle 87.58 pengő: 69%. Az alföldi kisgazdaságokra ez az arány az OMGE szerint: 66 %. Azt hiszem, meg van győződve Scherer úr, hogy ez nem lényeges különbség.

Meglepő, ahogy Scherer úr egyik oldalon meg akarja ijeszteni a társadalmat, hogy mi lesz a hadsereggel, ha kisbirtok lesz, ugyanakkor a hadsereg egyik igen fontos szükségletét az ágyúk, társzekerek és általában vontatásra szükséges lóállományát csaknem kizárólag a kisbirtok adja. Erre példa volt az 1938. őszi mozgósítás. Ennek ellenére Scherer a következőket írja:

„A lótartásnál az igásló és a csikó terén a kisbirtok vezet. Ez természetes, de ebből közgazdasági és nemzetgazdasági haszncn csak annyiban van, hogy a kisbirtokos földje nem marad szántatlan és szükségleteinek, valamint adójának fedezésére eladott gabonája nem marad otthon. A nagybirtok mélyszántást végeztet és ezt gőzekével tudja csak lefolytatni, a tarlószántást pedig ökrökkel végezteti. Eladásra szánt terményeit vagy teherautó, vagy pedig saját kisvasútja szállítja be az állomásra, illetőleg a hajóhoz.“

Van ám hcnvédelmi szempont is Scherer úr. Azt pedig remélem nem vitatja el, hogy az őszi mozgósítás esetén a hadsereg a kisgazdák lovait vette igénybe. Egy-egy faluból — számtalant tudok felsorolni — elvittek 40—50 lovat és ebből 4—6 volt az uradalomé, pedig az uradalcm a falu határának felét tette.

De Scherer úr a tények felemlítése helyett meg akar ijeszteni. Mi lesz a katonasággal, városi munkássággal, exportunkkal stb? Mi tudjuk, adatszerűen ismerjük a való helyzetet és mi nem ijedünk meg.

Nézzük tovább Scherer úr alaposságát, cáfolatainak helyességét. Idézi könyvem egy részét:

„A tulajdonos pl. nagyon sok esetben, egyrészt gyenge képességei, másrészt szakképzettsége híján, nem használja megfelelően a vagyont. Ezáltal a termelés volumene kisebb, mint szakszerű, intenzív vezetés mellett lehetne. A nemzetgazdaság forrásai tehát nincsenek teljesen kihasználva és évről-évre jelentős veszteség származik az egész nemzet számára.“

„Ezt mi is tudjuk“ . . . — írja Scherer.

E tétel igazolására természetesen én példákat említek fel, az életből vett példákat, amelyeket Scherer idéz:

„Az a nagybirtokos pl. aki 6500 kat. holdas földjének 3000 holdnyi szántójából csak 200—300 holdat műveltet és a többit a gaz veri fel, vagy az a gazda, aki 6.000 holdból 800 hold ugart hogy évről-évre, ezer és ezer ember életszínvonalát nyomja le és dönti a pusztulásba az ott lakó népet.“ Ehhez az idézethez a következő kommentárt fűzi:

„Ez a megállapítás ugyan hangzatos, de lényegileg minden tekintetben sántít. Olyan nagybirtok ugyanis ebben az országban nem lehet, mely 3000 holdnyi szántójából csak 2—300 holdat műveltet.“

Scherer úr figyelmébe ajánlom az 1937. XI. 17-én tartott interpellációm, amelyben br. Radvánszky sajkókazai birtokának kisbérletekbe adását követeltem, mert évek óta nem művelték a földet.

Scherer úr a tényeket tagadja, de az én állításaimat logikai alapon akarja megcáfolni, de még ez sem sikerül. Azt mondja, hogy „lehetetlen az az eset, mert a horribilis adót nem tudná megfizetni.“ Scherer úr logikája eddig jó, de mit szól ahhoz, ha arról számolok be, hogy az illető 100.000 pengős adóhátralékát nem lehetett behajtani, mert a helyi pénzügyi szervek kezét lefogták.

Hol él Scherer úr? Ezt a parlament elé vittem, hála Istennek végre gyakorlati sikerrel.

Scherer úr arról sem vett tudomást, hogy a M. kir. Földművelésügyi miniszter a Radvánszky birtokot kis haszonbérletbe adatta? Hol él Scherer úr? Magyarországon vagy idegenben? A Pallavicini uradalomban, ahol ezekről a tényekről tudomást venni nem szabad, csak tagadni szabad.

De arról sincs tudomása Scherer úrnak, hogy a Pallavicini féle hitbizomány félszázezer holdas birodalmában 5000 hold paragon hever évek óta.

Ilyen irányú panaszkérvényt 1939. II. 13-án adott át küldöttség a Földművelésügyi Miniszter úrnak.

Scherer úr azt is cáfolja, hogy a jó években van munkanélküliség a mezőgazdaságban:

„Jó gazdasági esztendőben ma a mezőgazdaságban munkanélküliségről beszélni nem lehet“...

Nem idézem a statisztikai adatokat, csak azt említem, hogy miért ment ki 10.000 ember 1938-ban — igazán jó esztendő volt — Németországba munkára. És mennyi ment volna még ki, ha engedték volna: legalább még egyszer annyi. Arról sincs tudomása Scherer úrnak, hogy 1939-ben is engedélyeztek 11.000 ember kivitelét s milyen tömeges jelentkezés volt.

Nagyon érdekes, egészen meglepő felfedezéseket tesz Scherer, Péter Pál a következő megállapításommal kapcsolatban, amit így idéz:

„Magyarország csaknem egyedül áll azok között az országok között, amelyen a világháború, a forradalom megrázkódtatásai a belső szerkezetét illetően semmiféle változást létrehozni nem tudott. Ez csak úgy történhetett, hogy vagy a rendszer volt kitűnő és minden megrázkódtatást kiállt, vagy úgy, hogy a rothadt rendszert nem tudták lerázni. Sajnos, az összecmlást az utóbbi igazolja.“ Később pedig ezt idézi: „Nemzeti katasztrófánk egyik mélyen eredő oka az volt, hogy a rendi államforma öszecmlása után a gyakorlatban a feudálizmus napjainkig kitolódott s jelenleg is érvényben van.“ és ehhez a következő megállapítást fűzi:

„Matolsynak is látni kellett volna, hogy a régi rendszer hívei a forradalmak után olyan újításokat és szociális intézkedéseket hoztak, olyan szerkezeti változtatásokat, melyeket szégyelnünk nem kell, mert azok a nyugati államoknak hasonló irányú intézkedéseit is felülmúlták. Sok olyan mélyenjáró szociális törvényt alkottak, melyeket külföldi nagy államok, magukat demokratikusnak nevező országok sem létesítettek eddig.“

Lázasan olvastam tovább, azt hittem, valami nagy titkot fogok megtudni, azt hittem, hogy valahol a háttérben, a való élet felett, az étherben van egy kiépített agrárszociálpolitikánk. Mert a való életben nem tudok róla. A mezőgazdasági munkáságunk és törpebirtokos népünknek nincs:

1. betegség esetére szóló biztosítása,
2. szülési segélye,
3. rokkantság esetére szóló biztosítása,

4. családi munkabére (gyermeknevelési pótlék),
5. az öregségi biztosítása pedig félig van megoldva.

A szociális biztosításnak ezek az ágai az iparban és egyéb üzemekben (MÁV, Posta stb.) ki vannak építve.

Scherer úr erről egy szó említést sem tesz s úgy látszik a nagy agrárszociális alkotások alatt — mást könyvében nem találtam — a következőt kell értenünk:

„Az állam számtalan rendelete (?) a Stefánia Szövetség, a Zöld- és Vöröskereszt akciók, a *herceg Eszterházy féle nagyösszegű orvosi alapítványok mind erősebben éreztetik jótékony hatásukat, mindjobban javítják hazánk népességének, főleg a mezőgazdasági lakosságnak az egészségügyi helyzetét.* Ezeket mégis csak észre kell venni?“...

Scherer úr, ezek azok a nagy szociális alkotások? Az, hogy Eszterházy herceg ad tíz évig évi 30.000 pengőt, de ha 50.000 pengőt adna is, kérdezem, mennyi az ő neki és mennyi az a szociális kérdések terén?

A hercegnek jelent holdankint 10—20 fillér „terhelést“. Az agrárszociális biztosítás közegészségügyi vonatkozásaiban pedig szükséges kb. 30 millió.

Scherer úr, ezeket mégis csak észre kell venni!

Egy másik fontos kérdés. „Furcsán hangzik Matolsy következő megállapítása is — írja Scherer — melyet nem is tudom, mire alapozhatott:

„Egymás mellett jól megfértek a feudális nagybirtokosság és a meggazdagodott zsidóság.“ Később pedig: „A feudális világ oltalma alatt élő zsidóság fokozatosan átvette a kereskedelmet és e révén szerzett tőkéjével veti meg alapját a magyarországi kapitalizmusnak.“

Hát megmondom, mire alapoztam: a tényekre. De ha Scherer úrnak komoly tekintélyekre is hivatkoznom kell, idézem újra Szekfű írását, ami az én mondatom után következett: „1720 körül a hazai zsidóság száma 11.000-en alig emelkedett felül, s bár igen sok helyen, főként az északi, de már alföldi vidékeken is kezében volt több földesúri regálé, így különösen a kocsmajövedelem. Számuk 1720-beli 11.000-ról 1785-ben már 75.000-re emelkedett, ami kétségtelenül a bevándorlásnak is

eredménye. Mária Terézia kormánya általában nem kedvezett nekik, alatta a városok továbbra is fenntartották korlátozó és kitiltó rendszabályaikat, sőt azokat itt-ott meg is szigorították; így tiltatnak ki 1746-ban Budáról és költöznek át Óbudára, ahol a Zichy család nagy patrónusuk volt, aminthogy a zsidóság nyugodtabb megmaradását és terjedési lehetőségeit általában a nagybirtokosok biztcsították a földesúri védelem jogi intézménye segítségével. Míg a középkorban a zsidók tartása és védelme kizárólag királyi jog volt, a XVIII. század végétől kezdve az is, mint annyi más, a földesúri joghatósághoz köthetik a védelem alatt álló zsidó — Schutzjud — az úrnak adót fizet, viszont a birtokos a nemesi kúria salva guardia jogán oltalmat nyújt neki. Nagyurak egész zsidó közösségeknek adnak privilégium által ily védelmet, így az Eszterházyak Kismartonban, Pálffyak Pozsonyban, Batthyányak Rohoncon, Zichyek Óbudán, Czirákyak Lovasberényben stb., a kisebb birtokosok pedig csak egyeseknek, az ő külön „házi zsidajuk”-nak.

A feudális világ oltalma alatt élő zsidóság fokozatosan átvette a kereskedelmet és e révén szerzett tőkéjével veti meg alapját a magyarországi kapitalizmusnak. — Szintén Szekfű kitűnő írása mondja, hogy: — a mezőgazdasági terménykereskedés a magyar nemesség nemtörődömsége és a jobbagyság kötött állapota következtében csakhamar az ő kezükbe kerül.

A falusi zsidó ilyenmódon lassankint közvetítő lesz a birtokos és a külvilág közt, az uradalom minden terméke az ő kezén át változik pénzzé. Zsidók árendálják a koresmákn kívül a pálinkafőzést, az erdőket, hamuzsírégetés, makkoltatás céljából, ők veszik meg a gyapjút, melynek piaci és külföldi árát egyedül ők ismerik. Egy-egy uradalomhoz annyira hozzászoknak, hogy a „házizsidó” név és fogalom divatos lesz; a gazdatisztek tudományához hozzátartozik, hogy a gubacs eladásnál, bármely kótyavetyénél, a saját zsidáikat léptetik fel, nehogy a licitációra jövő idegen zsidók maguk közt „összeségva” az árakat akadálytalanul lenyomják.

Nagyobb tömegekben szállják meg a gabona-, állat-, bőr-, borkereskedelem vidéki központjait, igen nagy számmal laknak ez alapon Pest vármegyében, továbbá a dunai vízi gabonaszállítás felvevő állomásain és az azekhoz vezető közösségekben:

Pakson, Faddon, Dunapentelén, Rácalmáson, Hőgyészen, Bonyhádön. Egy-egy vármegye gabonaelvezető helyén, lehetőleg nagy uradalmi központban, így Fejér megye területén Lovasberényben laknak, itt a falu egynegyedét teszik ki.“

De az is rendkívül érdekes, hogy a kapitalizmus kifejlődése idején életre kelt szabadkőművességet Magyarországon, illetve a Monarchiában az arisztokrácia és a nemesség támogatta, illetve hagyták magukat oda beszervezni, s ezzel a zsidóság szolgálatába álltak. Ismét Szekfű műve szerint: „A magyar főurak, ha Bécsben udvari, katonai vagy kancelláriai szolgálatot teljesítettek, az 50-es évektől kezdve, rendszeren belépnek az ottani páholyokba, hasznlóképen a köznemesi alkalmazottak, majd a magyar nemesi testőrség tagjai. A hazai páholyok a 70-es években fejlődtek ki.

Nagytömeg ember, persze akkor is hivatali érdek, protekció, összeköttetés reményében csatlakozott a páholyokhoz, aminthogy II. József alatt a Monarchia hivatalaiban a szabadkőművesség érdekszövetkezete formálisan uralkodott. Nálunk már Mária Terézia korában is könnyen biztosíthatott hivatali előhaladást a szabadkőművesség; Albert tescheni herceg a királynő veje, feltűnően pártolta a »testvéreket«, utóbb gróf Pálffy Károly, a hazai páholyok nagymestere lett főkancellár, Erdélyben pedig Mária Terézia alatt Brückenthal báró kancellár és kormányzótól lehetett szabadkőművesnek pártfogást remélni.“

Különös, hogy Scherer úr ezeket nem olvasta el a könyvében, ha pedig elolvasta, miért írja megbotránkozva, hogy mire alapítom megállapításaimat?

De az is köztudomású tény, hogy a nagybirtokokat zsidó nagybérlőknek adják ki és a grófok közül sokan a zsidó vállalatok diszgjő szerepét vállalják. Ne kívánja Scherer úr, hogy neveket említsek, mert nem vagyok híve az országos botrányok keltésének.

Arról sem hallott Scherer úr, hogy az arisztokrácia igen számos tagja házasodott össze a gazdag zsidósággal. Itt sem kell neveket felsorolnom, mindnyájan kapásból fel tudunk sorolni néhány tucatot.

Idézem Scherer szavait: »ezeket mégis csak észre kell venni!«

A földreform ellen Scherer Péter Pál felsorakoztat mindent. Kötelessége, őt a nagybirtok fizeti. De ez az egyéni érdekszemlélet végig vonul az egész könyvön, többször írja, hogy »mi lesz a gazdatisztekkel«. Nagyon helyes lehet az egyéni érdekek szívós védelme saját szempontjából, de egy nagy fajvédelmi és honvédelmi szempontból követelt kérdés, a földreform megvalósítását ezzel gáncsolni igyekezni, furesa és nevetséges.

Felsorol mindent, a háború utáni földreform sikertelenségét, a külföldi országokat, a kisbirtok termelés-„csődjét“, s legfőbb bizonyítékainak egyike a dült betűvel írt gróf Somssich László, az OMGE elnökének nyilatkozata :

»Magyarországon a szántóföld területe mindössze 9.5 millió hold és tény az is, hogy ennek a szántóterületnek 70 %-a máris a 100 holdon aluli birtokosok kezén van, tehát nem lehet tovább osztás tárgya.“ Ez a magas kijelentés Scherer úrnak lehet, hogy elég bizonyíték, vagy legalább is a kenyéradó parancsa, de számunkra ez nem mond semmit, sőt a nagybirtokosság helytelen, makacs álláspontját jelenti. Ezzel szemben pedig idézem Esterházy János felvidéki nagy politikus kijelentését :

»Mi, akik a Felvidéken keresztülmentünk egy földreformon, amelyet úgy hajtottak végre, hogy azzal nem a magyar kisgazdatömegeket akarták erősíteni, hanem a magyar etnikumot gyengíteni, tudjuk és érezzük, hogy ugyanakkor, amikor a Felvidéken történt ilyen irányú igazságtalanságokat most a magyar kormány reparálni fogja a magyar kisgazdatársadalom javára, ugyanakkor a csonkaországbeli birtokpolitika kérdését szintén sürgősen meg kell oldani«.

„A megnagyobbodott Magyarországnak újra kell rendeznie a földbirtokkérdéseket. Nekem 5000 holdam volt azelőtt, most már csak 250 hold szántóföldem és 600 hold erdőm van. Mégsem érzem magamat rosszabbul és meg vagyck elégedve. Hasonlóképpen kell gondolkozniok a magyarországi birtokosoknak. Azt a pénzt, amit földjük kisajátításáért kapnak majd az államtól, az iparban kell elhelyezniök, ami nagy hasznára lesz az országnak és maguknak is“.

Élesen támad Scherer, hogy az utódállamok földreformjára hivatkozunk. Bizony, keserű fájdalommal emlegetjük, hogy a háború előtti Schererek és főurak birtokpolitikája miatt 7.3 millió holdat osztottak fel idegen népek között. Ezt akarják, úgy látszik újra a Schererek. Szó szerint idézem:

»Ezekről vegyünk példát? A csehektől? Ez a nagy demokratikus állam most recseg, ropog, egymásután szakadnak le részei és a „megnyert szívű” népek lelkesen, mámoros örömmel térnek vissza az ú. n. feudális anyaországba“.

Ne haragudjon Scherer úr, ha erre nem én válaszolok, hanem Jaross Andor, a felvidéki magyarság képviselője:

»A trianoni Magyarországon ma még azt látjuk, hogy a tőke uralma túlságosan erős, s nem áll szolgálatában azoknak a szociális szükségleteknek, amelyeket feltétlenül ki kell elégiteni.

Van egy bizonyos felvidéki jellegű program, amely szükségessé teszi, hogy a mi életünk és az anyaországé a nálunk önvédelemből kitermelődött társadalmi szolidaritáson keresztül alkalmazkodjék egymáshoz. A nagykapitalizmus kétségtelenül olyan bástyákat tart megszállva, amelyeknek a nemzet egyetemes érdekében le kell omlanick. Meg kell szűnnie annak a bankpolitikának, amely a nagybankokat szabadkőműves nemzetközi zsidó szellemmel telítette. De egyidejűen le kell omoltni azoknak a bástyáknak is, amelyek a mérhetetlen földbirtokot védik. A földreform kérdésében kétféle megítélésre van szükségünk. Egyik saját földreformunk, amelyet könnyörtelenül végre fogunk hajtani.

Fölbirtokpolitikánk másik területe a trianoni Magyarországra vonatkozik. Itt a fejlődés még nem jutott el odáig, hogy a birtokmegosztás egészséges legyen, szükséges tehát olyan törvényalkotás, amely a földet annak kezébe adja, aki hajlandó érte dogozni.

A jövő magyar államának a munka államának kell lennie. Meg kell szervezni a különböző foglalkozási ágakat, nem azért, hogy egymás ellen harcoljanak, hanem, hogy kezét fogjanak.“

Scherer tagad mindent és elhallgat mindent, amik kenyéradó gazdái ellen szólnak. Tagadja, hogy a nagybirtok mérhetetlen veszélyt rejteget, mert azt valaki, valamelyik nép egy-

szer meg fogja szállni. Minket természetesen az vezet, hogy azt a magyar nép szállja meg. Idézi a következő sorokat könyvemből:

„A nagybirtokosság felelős azért a veszélyért, hogy Magyarország demográfiailag labilis maradt s óriási területeket kínál expanzív erős népek felé. Ez a politikai és társadalmi rendszer, amelyet nemzet- és fajellenesnek kell megbélyegeznünk.“

Scherer ezt az idézetemet így folytatja:

„Tulajdonképen egy hangulatos, de semmitmondó kijelentéssel állunk szemben. Érthetetlen ugyanis az, hogy demográfiailag hogy maradtunk volna labilisak, amikor népsűrűségünk 96.6 és ezzel az európai államok élesoportjában foglalunk helyet.“

Világosan megmagyarázom könyvemben, hogy a lakatlan, óriási nagybirtokokra egy tragikus külpolitikai helyzet következében — ép úgy, ahogy a megszállott területeken — idegen népek is kerülhetnek, de kerülnek a békés években is. Scherer úr nem látja a Dunántúl germán problémáját? A nagybirtokos területek labilisak. A tulajdonos és cselelése bármikor eltávolítható; a földhöz kötött magyar parasztságot azonban csnan elszakítani, lesöpörni soha nem lehet.

Itt írja Scherer, „hogy a népsűrűség azokban a vármegyékben, ahol több a nagybirtok, sokkal kedvezőbb, mint ahol a kisbirtok van túlsúlyban.“ 40 oldallal később írja: „De beszéljenek helyettem a számok:

<i>Dunántúl</i>	<i>nagybirtok %-os aránya</i>	<i>népsűrűség km²</i>
Vas	25	83.2
Baranya	26	63.4
Tolna	27	74.8
Győr	29	66.3
Zala	32	75.1
Sopron	35	79.2
Veszprém	39	61.5
Somogy	42	57.6
Kcmárom	42	90.4
Fejér	45	57.5

Azt írja: „Szeszélyesen változnak a számok, de inkább azt mutatják, hogy ott ahol a nagybirtok %-os aránya nagyobb, ott a népsűrűség is erősebb.“ Elsőnek említi Komárom—Esztergom megyét, hogy „elég nagy a nagybirtok elterjedése és ehhez viszonyítva a népsűrűség is nagy.“ A könyvnek ez a legjellemzőbb része. Scherer úr nem tudja, hogy Komárom megye területén fekszik a Magyar Általános Kőszénbánya telepe. Komárom megye 179.121 lakosa közül a bányá- és ipari munkásság 70.757 lelket számlál. Ha Komárom megyében a bányá és az ipari lakosságot levonjuk, a népsűrűség 54.7 km²-ként. Vagy remélem a bányák és az ipar eltartóképességét Scherer úr sem akarja a nagybirtok előnyének feltüntetni.

Ha Komárom megye népsűrűségét így korrigáljuk, végleg nem értem, hogy lehet a megadott adatokból azt következtetni, hogy a népsűrűség ott nagyobb, ahol a nagybirtok dominál. Vas, Tolna megyében a nagybirtok aránya 25—27 %-cs és a népsűrűség 75—83, Somogy, Fejér megyében, ahol a nagybirtok dominál 42—45 %-os arányban, ott a népsűrűség 57.6—57.5. Ebből hogy lehet arra következtetni, hogy a nagybirtok a népsűrűség szempontjából előnyös? Vagy talán Scherer úr a ritka, a gyér népsűrűséget tartja előnyösnek?

Ez bemutatja Scherer módszereit. Ez az ő módszerük: Scherer és társai, az OMGE által követett módszer. A tényeket, amit maguk is leírnak, szemérmetlenül és makacsul tagadják.

Erre a módszerre számtalan példát ad még Scherer úr:

„A szakemberek mindegyike, komoly közgazdák, a helyes statisztikai kutatás alapján elismerték a nagybirtok termelési felsőbbbségét, ezt kormány-nyilatkozatok is alátámasztották.“ Hosszan bizonyít Scherer: az uradalmakban jobban hizlálnak, több a tejtermelés, minden jobb és mindent felsorol, csak az OMGE hivatalos adatait nem. Pedig e szerint az 1932/34 években 1 kat. hold összes hozama

	nagygazdaságokban	kisgazdaságokban
Dunántúlon	126.76 P	145.89 P
Alföldön	118.46 P	127.11 P

A Dunántúlon a nagybirtok hczama 16 %-kal, az Alföldön pedig közel 10 %-kal kisebb, mint a kisbirtoké.

Ehhez mit szól Scherer úr?

Pedig ezt az OMGE csinálja, amihez még sok megjegyzésünk van.

Nem azért írom ezeket, hogy Scherer urat meggyőzzem, az lehetetlen, neki olyan súlyos érvei vannak, amit nem lehet cáfolni: a kenyér, az érvényesülés.

Ugy érzem, hogy Scherer könyvével tovább nem kell foglalkoznom. Egyrészt, mert az agrár vonatkozásaiban az érdekelt fél elfogultsága a fenti megdöbbenő erővel vonul végig és érveinek forrása Károlyi Gyula gróf, Somssich László gróf, Mikszáth Kálmán nyugalmazott főispán, Hunyady Ferenc, másrészt, mert — megengedi Scherer úr, hogy nekem is legyen önérzetem — a nemzeti jövedelem, jövedelemelcsúszás és adótehermegosztás kérdéséhez sem módja, sem statisztikai felkészültsége nem olyan, hogy érveivel és a probléma nem ismeréséből származó tévedéseivel tovább foglalkozzam. Megnyugtathatom, hogy ezt a megjegyzésemet arra „alapítom“, hogy a Magyarország Nemzeti Jövedelme 1924/25—1936/37 című munkámat Londonban előkelő könyvkiadó adta ki és róla a világ legnagyobb statisztikusai írtak nyilván hazai érdektől független, objektív és nagyon elismerő kritikát. Nem veszi rossz néven, hogy én a Londoni és a Cambridge-i egyetem tanárainak véleményét többre tartom és Scherer úr objektivitását pedig, akit a nagybirtok tart el, kétségbe vonom.

Befejezésül pedig hangsúlyozom, hogy Scherer és hozzá hasonló munkái, hamis beállításai, a tények elhallgatása és konok tagadása a tényeket nem változtathatják meg. Ezért nincs semmi jelentősége az ilyen könyveknek. A rendszerváltozás lefolytatását sem Scherer, sem grófjai, sem senki feltartóztatni nem tudja. A történelem kerekét visszafelé forgatni nem lehet. A rendszerváltozás le fog játszódni, ami a nagybirtok-rendszer felszámolását és a zsidó nagytőke megrendszabályozását jelenti.

Scherer úr írhat még egy tucat könyvet ellenünk, ezzel önmagának használhat, fizetését emelni fogják, előre megy, de a nagy sorskérdéseink megoldását elgáncsolni nem lehet.

De mit szól Scherer Péter Pál úr az erdélyi magyar fiatalság véleményéhez?

Erdélyi Fiatalok 1938.

(3—4. szám Kolozsvár.)

László Dezső: Matolesy Mátyást nem kell bemutatni az erdélyi olvasók előtt. Jelei vannak annak, hogy nálunk is úgy ismerik őt, mint az új magyar gazdasági életkeretek megteremtésének legelszántabb harcosát. Matolesy neve már beleszövéődött a magyar történelem anyagába s őt onnan többé kiszakítani nem lehet. Ő a világhábrú utáni fiatal nemzedék legjobban felkészült, legalaposabban lehiggadt és igazi politikai tényeket mutató közgazdásza. Eddig megjelent két nagyobb munkájában és számos cikkében megcáfolhatatlanul bebizonyította, hogy Magyarországon a földbirtokreform széles alapokon felépülő, gyors végrehajtása a legfontosabb nemzeti és társadalmi feladat. Munkáival szemben sok kisebb-nagyobb kritika jelent meg, de végeredményben statisztikai adatait és azokon felépülő következtetéseit senki sem tudta megcáfolni. Cserépfalvi kiadásában megjelenő „Válság és új élet” sorozatában napvilágot látott újabb könyve felhasználja eddigi műveinek eredményeit, de azokat szélesebb keretbe állítva adja. Ez a könyv teljes képet ad Magyarország egész gazdasági életéről és kimutatja, hogy addig nem lehet új nemzeti, társadalmi és kulturális élet a magyar földön, amíg nem lesz más ennek a földnek a gazdasági élete. A gazdasági életnek pedig az a legnagyobb tehertétele, hogy a kéi legnagyobb társadalmi réteg: a földművesek és az ipari munkások a mai gazdasági rendszerben nem találják meg a munkájuknak megfelelő ellenszolgáltatást, az egész magyarországi gazdasági élet egyoldalúan a nagytőkés, földbirtokos és gyáros érdekeit szolgálja. Ez a jelenség nemcsak a kisemmi-zett szegények millióinak jelent társadalmi hátramaradást, hanem az egész nemzet létét gyökerében aknázza alá. Szabó Dezső ma holnap egy negyedszázad óta kiáltja, hogy a magyar parasztot és munkást kell az új magyar élet alapjává és tartóoszlopává tenni. Matolesy igazolja Szabó Dezsőt, hogy a magyar gazdasági élet felépítésében mennyire háttérbe szorult a kézzel

dolgozó magyar s mennyi idegen étvágy számára lett terített asztal a magyar gazdasági élet. Olyan öröm látni, hogy a hivatalos magyar statisztikai adatok alapján, komoly közgazdaságtani tudományos munkában nyer részletes igazolást Szabó Dezső prófétai látása.

Matolesy munkájára úgy kell néznünk, mint a világháború utáni fiatal magyar nemzedék legérettebb nemzetgazdasági és politikai iratára. Minden reményünk megvan arra, hogy ezek a gondolatok és tervek élletté és gyakorlattá fognak válni.

ezele
para
szép
Istv
ezze
De
litte
mag
egés
meg

volt
köz
küz
nek
lölü
ket
test

ügy
ben
gye
lap
clv

bág

Kétféle küzdelem

Magyar Élet 1938. szept. (LII. F. V.)

A Kelet Népe igen érdekes folyóirat volt. Néhány évvel ezelőtt indult vidéken, falusi magyarok kezdeményezéséből s a paraszti léleknek néhány nagyszerű villanását mutatta meg szépirodalmi síkon. Ez a folyóirat hozta többek közt Sinka Istvánt, a Pásztorének s a Bódi Mariska nagy költőjét, s már ezzel is maradandóvá tette nevét évtizedünk irodalmi életében. De a Kelet Népe megindulása a magyar parasztság szellemi és litteraris tudatosulásának fontos állomása, az eddig itt-ott magánosan feltűnő parasztírók és gondolkodók mellett itt egy egész gárda jelentkezett s mint kollektív egység, mint egyszerre megütött akkord szólalt meg.

Fontos és szükséges hivatást töltött be a Kelet Népe. Ha voltak is hibái (amiért olyan busásan lenézte a pesti kávéházi közvélemény), a szándék nagy, tiszta és értékes volt. A lap élt, küzdött a levegőért, elismerésért vergődött. A paraszttömegeknek még nincs meg az az öntudatuk, hogy eltartsanak egy belőlük született, az ő éneküket éneklő lapot. A középcsztyály süket és műveletlen, hogy észrevegye és diadalra segítse a parasztestvér szándékát.

A politika azonban fürgébb. A csizmás-gatyás független ügyvédek pártja észrevette ezt a folyóirat-fegyvert a nép kezében, megtetszett neki s elkezdte támogatni. Maga a nagy kegyelmes, az Excellenciás Kisgazda vette kezébe az ügyet s a lap már másnap előkelő lett, fényes és tükrös, hogy a kisgazda olvasó a bajúszát megpödörhesse benne.

De lelke meghalt a lapnak. Elmaradt a páásztorének, a jobbágyfaj — ezentúl műveltebbül parasztkodtak az új szerkesztők:

az urak. És bevonult az agrárokért hevülő izraeliták s az izraelitákért hevülő agrárok csoportja s közösen rajongani kezdtek az Egyetlen, az Igazi, a Monopolkiszgazdáért; a demokrácia parfümös bajnokáért, Eckhardt kegyelmes úrért. S azóta nincs szám, hogy ebben a szépirodalmi folyóiratban ne beszélnének ömlengő s egymáshoz méltó hazug rajongással a Kegyelmesről.

Az utóbbi időben, hogy valami ize legyen a dolognak (a dícséretszirup gyomorra ment már), — támadni kezdtek. Kit? A kartellhébereket? a hitbizományok idegen urait? a földet és népet súlyos kínként megülő bérlőhadat? a parasztságot magárahagyó közigazgatást? Nem. Ezek alkalomadtán remek szövetségesi az őszülőhalántékú, nyulánk bonviván-kiszgazdának! Kit támadtak? A fiatal magyar politika legtisztább erejét, akinek pályafutása egyetlen megnemtorpanó harc a föld népéért: Matolesyt. Cikkeket írnak Eckhardt és Tildy „rcppant támadásairól“ a földreform érdekében s Matolesy „szerény követeléseiről“.

Érdemes-e válaszolni ezekre a zsoldot-megszolgáló cikkek-kékre? Kell-e bizonyítani, hogy Matolesynál egyetlen és döntő probléma a föld?, hogy a zsidó és germán veszély elhárítása, a honvédelem nagy kérdései, a magyar kultúra problématikája mind-mind az egészséges, új földelosztástól függ. Bizonyítsuk-e, hogy Matolesy hároméves parlamenti munkája élesebb, tisztább harc a Döntő Reformért, mint Eckhardt húszesztendő, bravúrkörmondatokba futó beszédáriái, ahol időnkint elvétele föl-föltűnik ez a kérdés is? Elmondjuk-e, hányszor fogta le a nagy néptenger hullámain az egészséges építőösztönt? A história előtt felelni fog a nagy pillanatok elvetelője.

Mégis fussuk végig egyvágatában a parlamenti naplót, feleljen a kérdésre és bizonyítson.

Eckhardt Tibor egy cikluson keresztül, 1926. végéig tagja volt a nemzetgyűlésnek. Ezalatt a négy év alatt egyszer szólalt fel egy nagy egyházi birtok bérletügyében, nem azt hangsúlyozva, hogy a parasztság kezére kell jutni a földnek, hanem azt, hogy ha a „zsióbérlet“ létre jön, a keresztény tisztek és alkalmazottak helyére nyilván zsidók kerülnek.

Az 1926—1931. évi parlamenti ciklusban nem volt tagja a parlamentnek.

Az 1931. nyarán tartott választáson újra belekerült a parlamentbe. Az 1931—1935. évi ciklus alatt elmondott beszédekben a következőképpen emlékezett meg a földkérdésről:

1931. dec. 9-én.

„Egy demokratikus gazdasági politika, amely a nagytőke és a kartellgazdálkodás helyett hozzáférhetővé teszi az élet javait és egy demokratikus telepítési politika, amely minden erőszak kizárásával az amúgy is válságban lévő nagybirtok érdekében is bizonyos mértékben okosan levezeti ezt a ninestelenséget.“

1931. dec. 15-én.

„Én kifogásolom, hogy a hitbizományi reform a maga idejében nem került a Ház elé, mert tisztában vagyok vele, hogy ma nem szabad vele idejönni, mert ma túl nagy kínálat van birtokcckban. Én nem vagyok sohasem hajlandó demagóg szempontok kedvéért gazdaságilag káros intézkedéseket ajánlani.“

Eckhardt Tibor szerint a hitbizományi intézmény eltörlése tehát gazdaságilag káros. (!)

1933. május 3-án.

„Ha a telepítés problémája valaha aktuális és megoldható volt ebben az országban, ma az. Aktuális azért, mert a mostani borzalmas falusi munkanélküliség mellett egész vidékek már nyárncn is koplalnak.“

Mi úgy tudjuk, hogy a földkérdés nemcsak szociális probléma, hanem faji kérdés is. Egyetlen orvcsság a dunántúli germán veszedelem ellen.

1933. június 1-én.

„Nagyon szeretnék még egy kérdésről is beszélni, például a telepítés problémájáról. De hogyan beszéljünk telepítési problémáról, új telepek létesítéséről, amikor pl. Szeged városa saját meglévő telepeseit pusztítja el hatósági segédlettel.“

Ez sem valami „éles követelése“ a földkérdés megoldásának.

1933. november 24-én a „gazdatartozások rendezésével“ kapcsolatban beszélt még pár szót a földkérdésről és ezzel a néhány megjegyzéssel beírte egy parlamenti ciklus alatt, hogy a magyar parasztság számára földet „követeljen“.

A következő ciklusban, mely 1935. tavaszától 1939. tavaszáig tartott, így „hárcolt“ Eckhardt Tibor a földreformért:

1935. június 4-én a földművelésügyi tárca költségvetési tárgyalásánál:

„Végül sajnálom, hogy újból kimaradtam az időből, befejezésül csak pár mondatot szeretnék mondani. Azt a 2 millió pengőt amelyet erre az évre és a következő évekre telepítési célokra beállított a kormány, teljesen ki nem elégítő fedezetnek tartom. Sokkal helyesebben lehetne a 2 millió pengőt a kislakásépítő akcióknak megfelelő terjedelemben való folytatásához felhasználni.“

A földkérdés megoldása véleményünk szerint nem tévesztendő össze a kislakásépítő akcióval!

1936. első hónapjaiban került az országgyűlés elé a Hitbizományi és a Telepítési törvényjavaslat.

A hitbizományi törvényjavaslathoz 1936. február 4-én szólt hozzá Eckhardt Tibor és többek közt a következőket mondta:

„Én ezt a javaslatot nem tudom annak a nagyszabású reformjavaslatnak minősíteni, amely például elég súllyal bírna ahhoz, hogy titkos választójogi reformok bizonytalan időre való elodázásával szemben indokolná azt a frázist, hogy „előbb a kenyér, aztán a titkos választójog.“

Bornemisza Géza kereskedelmügyi miniszter Új Fonyódon a múlt vasárnap erről a javaslatról azt mondta, hogy a hitbizományi törvényjavaslat nem oldja meg máról holnapra a magyar föld problémáit, de évtizedek távlatában egészségesebb alapokra fekteti a birtokmegosztás alakulását. Ez tisztességes, tárgyilagos megállapítás, amelyet teljes mértékben magamévá teszek.“

„Éppen a kormánypárti propaganda két irányban használta fel ezt a javaslatot: bizonyos mértékig hangulatot csinálni a feudálizmus és az arisztokrácia ellen... egy korszak ellen, amelyet ők ma már csak liberális korszaknak neveznek, elfelejtve azt, hogy mit jelentett a nemzet számára Ferencz József korszaka. (Br. Berg Miksa: Ez igaz! Bár csak most meglenne!) Mi ebben a propagandában soha részt nem vettünk, és nem is szándékozunk részt venni.“

„Saját történelmünknek, nem akarom ezt az erős szót használni, hogy meggyalázása, de értékeinek devalválása az, ha a

nemzetnek ilyen hatalmas koráról — megmondhatjuk őszintén, fénykoráról — olyan hangokat hallunk általában, amelyek a magyar történelmi multnak igazságos megítélését nem jelenthetik.“

„Károlyi Gyula gróf azt a véleményt hangoztatta, amely rendkívül fontos és feltétlen megszívlelendő érv, hogy a nagybirtok több embert tart el, mint a közép vagy kisbirtok. Én a következőkép állítanám fel a kérdést: az a kérdés, milyen nagybirtokot, milyen kisbirtokkal hasonlítunk össze. A gazdálkodás mostani helyzete és iránya mellett egészen bizonyos, hogy Károlyi Gyula gróf megállapítása nem helytálló.“

„Mégis azt mondom, hogy Károlyi Gyula gróf fellépése és a nagybirtok érdekében írott memoranduma és érvei hasznosak, mert egy nagyon fontos problémára hívták fel a figyelmet.. Ebből a szempontból világosan meg kell mondanom: tisztában vagyok azzal, hogy Magyarországon megközelítőleg sem áll rendelkezésre elég földbirtok ahhoz, hogy a magunk proletáriátusát le tudnók telepíteni. Mindaz, amit én kívánok, csupán abból áll, hogy a mezőgazdasági művelésre alkalmas földön ne állítsunk mesterséges gátakat a felaprózás elé. Ez igen lényeges különbség, de utalnom kell arra is, hogy lehetetlen nem foglalkoznunk azzal a problémával, amelyet Bethlen István gróf is nagyon helyesen említett itt meg a multkor, hogy az ország földjének minőségi javítását kell elsősorban programba vennünk.“

„Örömmel üdvözlém a hitbizományt, ha az végeredményben a Magyarországon annyira nélkülözhetetlen erdősítésnek az előbbrevitelével járna. Aki Magyarországon erdősit, aki ezt a nemzeti feladatot a maga erejéből teljesíti, az erkölcsi jogcímet szerez magának ahhoz, hogy ellenszolgáltatásként bizonyos privilégiumokat is kívánhasson...“

Adjunk meg minden könnyebbséget a hitbizománytulajdonosoknak, hogy ilyen irányú állagváltoztatásokat minél nagyobb terjedelemben hajtsanak végre.“

Ezek mindenesetre nem igen nevezhetők éles támadásoknak, sőt a nagybirtokosság megnyugtatót szolgálták.

A telepítési törvényjavaslat tárgyalásánál, 1936. március 17-én szólalt fel Eckhardt Tibor s nem igen látszik meg rajta, a

március idusának hangulata és lelkülete. Egyéb gazdasági problémák hosszas fejtegetése mellett a következőket mondta:

„Én ezt a javaslatot, főleg a mai időkben, rendkívül veszélyesnek tartom. Amikor a külpolitikai horizonton veszedelmeket látunk, akkor bedobunk ide, a magyar közéletbe egy problémát, amelyet ezekkel az anyagi eszközökkel teljesen képtelen megoldani a kormány. Ez a javaslat állandó izgatásnak, felfordulásnak lesz a kiinduló pontja.“ „Nem demagógiára van az országnak szüksége, hanem szerves reformra.“

„T. Ház! Ezenkívül a házhelyakció folytatását is minden körülmények között szorgalmazni kell, mert a nincstelenek megsegítésének ez a legbiztcsabb és a legjobb módja. Annak a falusi kisembernek meg különösképen hasznos a házhely, amelyre, ha csak egy konyhát tud is építeni, már malacot, baromfit tarthat s vele megindul a vagyonosodásnak és polgárcsodásnak azon az útján, amelyre soha sem fog eljutni, ha házhelye nincs.“

„Amennyiben pedig a telepítési akció lehetséges, azt első sorban azokon a nincstelenekkel túlszűfolt vidékeken kell megindítani...“

Ismét csak azt jegyezzük meg, hogy mi nem tartjuk a házhelyakciót a telepítés problémájának, sőt az a véleményünk, hogy a háború utáni házhelyakció is birtokpolitikailag helytelen volt, mert felépült 200.000 új ház a régi falvak tövében, ahelyett, hogy 200 új falu épült volna fel a lakatlan nagybirtokokra és a ház mellé föld is juthatott volna.

Ezekben és további hasonló megnyilatkozásokban merült ki Eckhardt Tibornak a földkérdés megoldásáért folytatott küzdelme. Nem akarunk több kritikát hozzá fűzni, de azt mégis meg kell említenünk, hogy közel 20 éves, aktív politikai szereplésének elenyésző kis töredéke az, ami a földreform irányában haladt és az sem olyan formában, hogy a földkérdés megoldása mellett közvéleményt alakított volna ki.

Matócsy Mátyás 1935 év tavaszán került be a parlamentbe. Parlamenti működése előtt az agrárproblémákról néhány könyve jelent meg, amelyek a szakkörökben és a politikai életben egyaránt rendkívüli hatást váltottak ki. 1933-ban jelent meg

a „Mezőgazdasági munkanélküliség Magyarországon“ című könyve; az első tudományos tárgyalása ennek a súlyos problémának.

Egy évre rá megjelent az Agrárpolitikai feladatok című munkája, amely egy éven belül két kiadást ért. Előszót a könyvhöz Szekfű Gyula írt. Többek között a következőket: „Ez a könyv tudtommal az első pozitív javaslat és megmarad az az érdeme, hogy a kérdést kiemelte az elméleti és politikai vitákból s a pozitív megoldás síkjára tölta át ahonnan alig lesz eltávolítható.“

Ebben a munkában látott először napvilágot az a megállapítás, hogy a háború előtti kivándorlás 1.5 milliónyi emberáldozata után maga után a megszállott területeken elvett 7.3 millió hold földnek ellenséges népek között való felosztását. Ebben a könyvben van lefektetve, hogy a földkérdés megoldása „honvédelmi kérdés“ stb., stb.

A könyv tárgyalja az új földreform lehetőségeit és megállapítja, hogy 3.1 millió k. hold áll rendelkezésünkre és 280 új községet lehetne létesíteni a nagybirtokok helyén. Mérhetetlen izgalmat keltett a könyv, mert a birtok felső határát 500 holdban jelölte meg az utódállamokhoz hasonlóan. Ezért adták Matócsy neve mellé a „földosztó“ jelzőt.

Számos munkája jelent még meg: Az új földreform munkaterve, Magyarország nemzeti jövedelme; 1938 tavaszán az Új élet a magyar földön című 300 oldalas könyve, amelyben a teljes rendszerváltozás útját szakszerű alapossággal jelöli ki. Majd 1938 nyarán Jövedelem és adótehermegosztás Magyarországon című könyve a jövedelmek rendkívül egyenlőtlen elosztását és az adóteher igazságtalan szétosztását fejtegeti és a megoldás útját mutatja meg.

Matócsy Mátyás politikai működése mögött 6 könyv: komoly tudományos munkák és publicisztikai művek állnak és valamennyi a teljes rendszerváltozás alapját a földkérdés radikális rendezésében jelöli meg.

*

Ilyen előzmények után nézzük a parlamenti naplót.

Szűzbeszéd

a közoktatásügyi igazgatásról szóló törvényjavaslat tárgyalásakor.
Elmondottam a Képviselőház 1935. évi május hó 8-án tartott ülésén.

A beszéd főbb részletei:

Kétségtelen, hogy a közoktatásügyi rendszer strukturájának némi változtatása által a legszélesebb néprétegeknek, mezőgazdasági lakosságunknak szakoktatása irányában lehetne hathatós lépéseket tenni.

Nemzeti jövedelmünknek igen nagy része mezőgazdasági termelésünkből származik. Az is köztudomású, hogy mezőgazdasági termelésünk legnagyobb része, körülbelül 70–75%-a a 10 katasztrális holdnál kisebb gazdaságokból, a kis mezőgazdasági üzemekből származik. Ha tovább vizsgáljuk a kérdést, azt is láthatjuk, hogy nemzeti jövedelmünknek ez az igen tekintélyes része körülbelül 1.2 millió kisüzemben, kisgazdaságban állítatik elő. Nem kétséges tehát, igen t. Ház, hogy a mezőgazdasági szakoktatásnak óriási jelentősége van nemcsak az ország egyetemes érdekében, hanem ugyanúgy az 5 millió főnyi agrárlakosságnak saját érdekében is. Nem közömbös az, hogy ebben az 1.2 millió kisüzemben milyen módon gazdálkodnak, milyen módon folyik a termelés s éppen ezért óriási jelentősége van annak, hogy a több, mint 2 millió mezőgazdasági munkát végző ember a maga munkáját komoly és előre megalapozott szaktudással végezze. Éppen ezért, ha bármilyen csekély mód kínálkozik is arra, hogy mezőgazdasági lakosságunk szakoktatását valamivel is előbbre vigyük, ezt minden körülmények közt meg kell ragadnunk. Ez az oka annak, hogy a közoktatásügyi igazgatás reformjáról szóló javaslatához hozzá kívánok fűzni néhány kérdést.

A mezőgazdasági szakoktatás terén ezek szerint, t. Ház a tennivalók gerince nyilván az, hogy vármegyénként létesítendő volna egy, összesen tehát 25–30 középfokú mezőgazdasági szakiskola és legalább is járásonként egy, az egész országban tehát összesen 140–150 földműves iskola, mert csak ez a széles alapokra fektetett szakoktatás biztosítaná azokat a követelményeket, amelyeknek voltam bátor kifejezést adni.

Az igen t. Ház elnézését kérem azért, hogy hosszan, esetleg apró részletekbe is belemenve beszéltem, (Halljuk! Halljuk! a baloldalon. — Felkiáltások: Szívesen hallgatjuk!) de szükséges volt röviden áttekinteni, legalább felületesen megnézni mezőgazdasági szakoktatásunk jelen állapotát csupán azért, hogy feltehessem a kérdést az igen t. földművelésügyi miniszter úrnak: van-e olyan nagyszerű törvényjavaslata, amely a kultuszminiszter úr nagyszerű törvényjavaslatának a szellemében készült (Friedrich István: Van-e!) és amely törvényjavaslat egyenlőre nem a mezőgazdasági szakoktatásunk átszervezéséről, hanem annak kiépítéséről rendelkezik.

Igen t. Ház! Ha ilyen törvényjavaslat nincs (Friedrich István: Hol a földművelésügyi miniszter úr!) akkor arra kérek ígéretet, hogy ez a törvényjavaslat majd a közeljövőben az igen t. Ház elé kerül, hogy ugyanolyan lelkesedéssel támogathassuk, mint a kultuszminiszter úr javaslatát. (Helyeslés és taps a jobb- és baloldalon.)

Második kérésemet a kultuszminiszter úrhoz intézem, kérve őt, hogy amennyiben lehetséges, az ország 166 gimnáziumából, reáliskolájából és egyéb ilyen középiskoláiból legalább megyenként egyet, tehát összesen 25–30-at a kultuszminiszter úr szerveztessen át a békéscsabai mezőgazdasági középiskola mintájára. (Élénk helyeslés és taps balfelől.) Ezzel mód kínálkozik arra, hogy egyrészt a jómódú gazdatársadalom ifjú generációja értékes mezőgazdasági szakoktatásban részesüljön, másrészt a növénydekeknél az a 20–25%-a, amely nem tudna, vagy nem kívánna, visszamenni a saját gazdaságába, közigazgatási pályán helyezkedjék el és pedig elsősorban — mint hangsúlyoztam — jegyzői és azután a pénzügyi igazgatósági pályán. (Helyeslés.) Megvagyok győződve arról, — mint az előbb is mondtam, — hogy a falu élete egészen másként alakulna akkor, ha annak élén ilyen szakoktatásban részesült jegyző állna. (Felkiáltások a jobboldalon: Nagyon helyes!) Éppen ezért kívánnám, hogy amennyiben lehetséges, az ilyen típusú iskolák számát növeljük, viszont ugyanakkor intézkedés történjék arranézve, hogy az ilyen iskolából kikerülő ifjúság elsőbbségi jogot nyerjen az említett közigazgatási pályákon és elsősorban a jegyzői pályákra való lépésekor. (Rupert Rezső: Helyes! — Friedrich István: Elfogadjuk!)

Első felszólalását nagy elismeréssel fogadta másnap a sajtó. Üdvözölték az új és merész hangot.

Első beszédem a földről a parlamentben

Az 1935—36. évi költségvetés tárgyalása. A felszólalás főbb részletei:

A telepítés kérdésével kapcsolatban csak azt vagyok bátor hangsúlyozni, hogy ezekre a feladatokra nagy áldozatot kell fordítanunk. Azt sohasem szabad elfelejteni, — s akkor majd mód lesz rá, amikor a telepítés kérdését itt a Házban tárgyaljuk — hogy semmi áldozat nem nagy ahhoz, hogy ezt a kérdést helyesen és reálisan oldjuk meg. Mert ezeknek a hátsó soroknak (parlamentari padsorok) üressége annak a következménye, hogy a háború előtti kormányok ezt a kérdést elhanyagolták s erre soha áldozatot nem fordítottak; oda vezetett ez a politika, hogy a hétmillió holdat kitevő föld idegen népnek jutott.

Ha a költségvetési tételeket a földművelésügyi tárca keretén belül átvizsgáljuk s ha az ott felmerülő szükségleteket a kor követelményeinek megfelelően kívánjuk kielégíteni, akkor arra az eredményre jutunk, hogy a földművelésügyi tárca 30 millió pengős költségvetési összege jóval nagyobbra, 80—90 millióra adódik ki. Ennek az óriási összegnek, amely csak első pillanatra látszik óriásinak, egy nagy része, közel 20 millió pengő a mezőgazdasági szakoktatás fedezésére fordíthatnák, közel 5 millió pengőt állategészségügyi és egyéb ügyek megvalósítására, 25—30 milliós összeget pedig éveken keresztül az egész agrártársadalom életét átalakító telepítési vagy helyesebben földreform céljaira kell előirányozni.

Igen t. Ház! Nagyon jól tudom, hogy akik követeléssel élnek, rendszeren abba a hibába szoktak esni, hogy nem mondják meg ezeknek az óriási összegeknek fedezetét. Én erre később vissza fogok térni, de előbb át szeretnék térni a költségvetés szerintem legnagyobb hiányosságának ismertetésére, arra, hogy a költségvetésben nem érvényesül eléggé a szociális szempont, sem a bevételi, sem a kiadási oldalon.

Közzévélemény az, hogy mezőgazdasági munkásságunk és törpebirtokosságunk szociális biztosításának hiánya ma már nem-

zeti szegény és amikor az ipari munkásság, a vasutasság, a tisztviselőtársadalom, sőt olyanok is, akiknek jövedelmük akkora, hogy ebben a kategóriában biztosítva nem lehetnek, betegség elleni biztosításra, illetőleg ellátásra meg vannak szervezve. Ezzel szemben nélkülözi ezt az agrárlakosság széles rétege, ahol az évi 200–250 pengő keresményből, nem egyszer igen sok családtagnak kell megélnie. Pedig ez a helyzet agrármunkásságunkat a szociális biztosítás alanyává avatja és meg vagyok győződve arról, hogy itt feltétlenül sürgős beavatkozásra van szükség.

Meg vagyok győződve arról, hogy itt semmi áldozat nem sok és minden áldozatot meg kell hozni ezek megmentésére. Ennek tudatában szent meggyőződésem, hogy mindent el kell követnünk s egészen odáig kell mennünk, hogy mi képviselők ajánljuk fel javadalmazásunk 10%-át erre a nemes célra csak azért is, hogy egynegyed millió pengővel hozzájáruljunk a nemzet fajának megmentéséhez és főleg azért, hogy erkölcsi alapot szerezzünk ahhoz, hogy ezeket az összegeket minden körülmények között előteremtsük. Meg vagyok győződve, hogy ezek az összegek előteremthetők és mindjárt megmondom azokat a forrásokat is, amelyekből kétséget kizáróan előteremthetők (Halljuk! Halljuk!) Itt elsősorban arra gondolok, hogy Magyarországon közel 250.000 hold föld idegenben élő külföldiek, vagy idegenben lévő magyarok tulajdonában van. Szerintem ez az a forrás, ennek az egynegyedmillió hold földnek a külön, erőteljes megadóztatása az a forrás, amellyel feltétlenül hozzájárulunk a magyar faj megmentéséhez. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Teljesen igaza van! — Taps a Ház minden oldalán.)

T. Ház! A további forrás pedig az lenne, hogy a nagyjövedelmek jövedelemalapját egészen komolyan és becsületesen a valósághoz híven állapítsák meg. Idézem itt ipari életünk egyik kiváló reprezentánsának megjegyzését, amelyből meg fogjuk látni, hogy milyen óriási lehetőségek vannak ezen a téren. Ő azt mondta egy alkalommal, hogy ha a nagyfizetésűek jövedelemalapját hárommal megszorozom, még mindig csak a felét kapom a valóságos jövedelmüknek.

Ha én most a legsúlyosabb gazdasági évnek, az 1932-es évné az adóstatistikájából idézem azt, hogy 7000 20.000 pengőnél nagyobb jövedelmi adózó jövedelmi adója 14 millió pengő és ha az előbbi kalkulációra gondolok, akkor ez a 14 millió pengő sokkalta nagyobb összegre emelkedik. A becsületes jövedelemadóbevallás biztosítja azt, hogy a mi adórendszerünk, amely csak formailag progresszív, a valóságban is progresszív lesz, mert itt a helyzet igenis ma az, hogy a kisegzisztenciák terhe jóval nagyobb, mint a nagyoké. E tekintetben csak utalok arra a nagyszerű tanulmányra, amelyet a newyorki kolumbiai egyetem egyik

professzora Magyarország adózásáról írt nagy tanulmányában, hogy Magyarországon úgy látszik, még mindig a kisegzisztenciákon van az ország terhe (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon!) és a nagyvagyonok és a nagyjövedelmek egyáltalában nem viselik az őket megillető terhet.

A mai örökösödési illetékek néhány százalékát legalább kétszer vagy háromszorosára felemeljük, hangsúlyozva, hogy erősen progresszíven csak a nagybirtokoknál kezdve. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Természetesen nemcsak az agrároldőalon, de ugyanennek a követelésnek kell érvényesülnie az egyéb, az ingó vagyonoknál is.

Utolsó és befejező mondatul csak a következőket hangsúlyozom. Nem tudom, ki lehetett-e érezni beszédemből, hogy itt vannak a problémák és velük szemben a nagy mozdulatlanság, amely a Ház minden tagjának a beszédéből kisugárzott. Mindenki megrajzolta a diagnózist, mindenki követelte a megoldásokat és érzi, hogy itt nagy tehetetlenség uralkodik. Meg vagyok arról győződve, hogy eredményt elérni csak akkor lehet, ha a komoly eredményekért nagy áldozatokat fogunk hozni, ennek iránya az, amelyet most voltam bátor nagy vonásokban vázolni.

Véleményem a parlamentről

Ez a beszédem már elárult s kitört a vihar egy nyilatkozatom körül, amelyet egy ujságírónak adtam:

„Mi a véleménye az új parlamentről”? — ez volt első kérdésünk a fiatal képviselőhöz.

— Nem olyan, mint amilyennek képzeltem — kezdte a beszélgetést Matolesy Mátyás. — Hiányzik belőle az, ami a legfontosabb, a népi szellem. A parasztra szükség van, nemcsak odakint a mezőn, hanem itt a parlamentben is, hogy ő maga dönthessen sorsa felett. Természetesen ez alatt nem azt a csizmás parasztot értem, aki csak azért húzza fel a csizmát, hogy parasztnak tartsák, hanem azt, aki a nép szellemét képviseli. Ez az a bázis, amelyre bármilyen időben nyugodtan rábízhatja magát minden miniszterelnök. Sajnos, ilyet keveset találtam a Házban... Állandóan reformnemzedékről beszélnek. Szerintem a reformnemzedék nem képviseli a népet. Ha tényleg a magyar nép képviselői lennének, akkor nem kiabálnának, hanem csendben dolgoznának. Le kell menni a néphez, amelyik kormány nem ezt teszi, az nem tudhatja száz százalékgig magáénak a nép bizalmát.

Nyilatkoztam még a hitbizományról és a telepítésről, azok is fájtak, de az újonnan összeült Ház „viharsarkáról” mondott ilyen egyenes véleményem óriási izgalmat váltott ki.

Schefftsik György a „viharsarok” rövid életű (mandátumát a közigazgatási bíróság megsemmisítette és Lázár Imrének ítélte oda), de annál hangosabb tagja levelet intézett hozzám, amit a sajtónak is leadott s arra szólított fel, hogy revideáljam álláspontomat; természetesen megtagadtam. Mindenáron belém akartak kötni a Ház folyosóján, hogy kardra menjünk. A sajtóban így is éles párviadal folyt néhány napig. Az ügynek az vetett végét, hogy Gömbös Gyula miniszterelnök úr magához hivatott és a felizgatott „viharsarokkal” elintézte az ügyet, én pedig határmenti gyalogutamra mentem.¹⁾

¹⁾ Az 1939. évi képviseléválasztás megállapításomat 100%-ig igazolta. Egyetlen egy sem jött közülük vissza a parlamentbe. Valamennyien csúfosan megbuktak.

Az Uj Nemzedék a következőkép számolt be erről az útról:

„Tegnap délután hosszabb szünet után megjelent a képviselőházban Matolesy Mátyás. A fiatal képviselő, aki egyik korjegyzője volt a Háznak, legutóbb azzal vonta magára a figyelmet, hogy éles hangú nyilatkozatot tett, amelyben kifogásolta, hogy a reformnemzedék helyett nem kisgazdákat engedtek be a képviselőházba. A nyilatkozat körül támadt és azóta már elsimult hullámok Matolesy Mátyást már nem találták Budapesten. Eltűnt, állítólag kerületébe ment.

Most derült ki, hogy a fiatal képviselő egész sajátságos, képviselők között eddig páratlanul álló módját választotta az adatgyűjtésnek s a törvényhozói munkának. Elutazott Zalaegerszegrre, Göcsej fővárosába, ott levetette a városi ruhát, vándorlegénynek öltözött, hátizsákot kötött a nyakába és gyalog nekivágott a déli országrésznek. Majdnem három hétig gyalogolt, Zalaegerszegtől Békéscsabáig. Az úton rengeteg érdekes tapasztalatot szerzett, lefogyott, csak úgy lóg rajta a ruha s olyan vörösbaránára sült, amilyenre csak az országúti szél, nap és por tudja égetni az arcot. Tele van impressziókkal.

Kötetekre menő regény és riporttémát találtam — mondja lelkesen. — Az volt az elhatározásom, hogy mindenütt elkerülöm a gazdagokat és csak a legszegényebb falusi néppel, főképpen a mezőgazdasági cselédekkel érintkezem. A nevemet és azt, hogy képviselő vagyok, természetesen nem mondtam meg sehol, mindenütt úgy fogadtak, mint hozzájuk tartozót és — ami fontos — őszintén beszéltek velem. Szörnyű, milyen sorban él ez a nép. Együtt voltam munkáscsoportokkal, akik nagy uradalmak disznóóljaiban találnak szállást.

A disznóolat kimeszelik, ablakot vágnak rajta s abban fekszik, szorosan egymás mellett a magyar mezőgazdasági munkás. A pajta, üres istálló már tágasabb, levegősebb szállás. Egy pengős és nyolevan filléres napszámok vannak, ezt is búzában fizetik majd a cséplőgépnél. Ha addig lemegy a búza ára, akkor esetleg még olcsóbban dolgoztak.

Érdeklődtem minden iránt s így megtudtam azt is, hogy mit olvasnak? Vannak vidékek, ahol úgyszólván kizárólag az Uj Nemzedék ennek a szegény népnek az olvasmánya.

Jártam a délbaranyai részen, ahol ijesztő és elképesztő méreteket öltött a pán-germán agitáció. Sok helyen német vándordiáknak néztek és Heil Hitler! kiáltással üdvözöltek. Falvakon mentem keresztül és napokig nem hallottam magyar szót. Viszont láttam a kitünően működő sváb kisbirtokokat, amelyek legjobban biztosítják ennek a népnek az egységét és helyhezköttöttségét.

Természetesen mindenütt politikai szemmel nézelődtem és szorgalmasan gyűjtöttem az adatokat új munkámhoz, amelyben

gróf Károlyi Gyulának szeretném megadni a választ és felelni akarok azokra a támadásokra is, amelyek földbirtokpolitikai munkám megjelenésével kapcsolatban értek.

A fiatal képviselő szeme most kigyullad, a hangja élesebb lesz:

— Ez az én meggyőződése, ezt én komolyan veszem!

Neveket emleget, akik támadták. Vitatkozik. Politikus lesz. Azért gyalogolt, nélkülözött, aludt csűrökben és az Isten szabad ege alatt, hogy a maga igazát bizonyítsa. Politikát csinál ebből a gyalogútból is. Milyen szép írói, tudományos, emberi művet is alkothatna.“

A 30.000 holdas zsidó rt. ügye

Interpelláció

a kisújszállási uradalom rt. ügyében és a mezőgazdasági munkabérek tárgyában.

Elmondottam a képviselőház 1935. évi október hó 23-án tartott ülésén

Részletek:

Szörnyű kép tárul az ember elé, ha bemegy a kisszállási uradalom községi szállodájába, egy egykori magtárépületbe, ahol a söntés van elhelyezve, ahol este együtt ülhet le a gépészekkel és az uradalom intézőivel. Csupa elnyűtt, sötét alak, valahogyan úgy hat mindez az emberre, mintha Dosztojevskij Oroszországában lennénk. A tanító, akivel beszélek, többször a fejéhez kap és kijelenti: jaj, nem folytathatom tovább. Mit nem folytathat tovább, kérdezem. Azt mondja, senki sem mer semmiről sem beszélni, mindenki attól fél, hogy elveszti a kenyerét. Ez Oroszország!

Amikor egy ott eltöltött éjszaka után hajnalban 4 órakor kimentem a cselédlakásokba és a cselédházakba, akkor azt láttam, hogy itt a magyarság fehér rabszolgaságban él. Én meg vagyok győződve arról, hogy igenis a kormánynak kötelessége itt megtorlással élni.

Bementünk a cselédlakásokba. Egy konyhára négy szoba is nyílik. Egy-egy szobában néha két-két szegény család is él, — és pedig a gazdasági cselédeknel szokás szerint, sok családtaggal — de találunk olyan lakást is, ahol egy szobában három család is be van zsúfolva.

Felteszem a kérdést, vajjon lehet-e ott szó erkölcsről, moralitásról, ahol az egyik sarokban az egyik, a másik sarokban a másik család éli le az életét, egymástól két és félméter távolságban, a születéstől a halálig?

*

Az ország legnagyobb részében, különösen a Tiszántúlon a csekély aratórész immáron fogytán van és a legnagyobb inség-

nek néznek elébe a magyarok százezrei. Ha sokáig gondolkodnak, a fele éhen hal. Nagyon sok helyen csak főtt répa kerül ezeknek a családoknak asztalára. Azért interpellálok, hogy erre nézve megnyugtató választ kapjak, hogy a magyarság sorsát ezen a téren enyhítsük.

↳ Meg vagyok róla győződve, hogy a magyar agrármunkás-ság helyzete elviselhetetlen és hogy az új generáció, az ő gyerekeik, lehetetlen állapotban élnek és elégtelen táplálkozásuk és ruházódásuk lerongyolódottsága azt eredményezi, hogy ezeknek a gyerekeknek iskoláztatása is a legnagyobb nehézségekbe ütközik.

↳ Az interpellációra adott miniszteri válasz elismerte, hogy a kisszállási uradalom rt. zsidó üzemében az általam említett súlyos helyzetek vannak. Hajduék azonban értik a módját. A zsidó rt.-nek egyik vezető tagja Hajdu úr. Nagy görögtüzes bemutatókat rendeznek a 30.000 holdas Boncompagni hercegi uradalomban, meghívják rá a Mezőgazdasági Kamarát, a Szegedi Egyetemet, ifjúságot stb. Beszámolnak a nagyszerű termésről, jó borokat szolgálnak fel... de a cselédlakásokat nem mutatták meg. Azt bemutatom én s a miniszteri válasz igazolt.

A nagybirtok „védettsége” ellen

a gazdatartozások rendezését elősegítő egyes intézkedésekről szóló
törvényjavaslat tárgyalásakor.

Elmondottam a képviselőház 1935. évi október hó 24-én tartott ülésén.

Részletek:

„A harmadik antiszociális eleme a rendeletnek véleményem szerint az, hogy a nagybirtokok terhét is rendezi, azok kamatterheit és terheit átvállalni sükségtelen. Ezt azért állítom, mert összeütközést látok a kormány adósvédelmi politikája és sokat emlegetett telepítési politikája között. Ez azt jelenti, hogy ha megmerevitem, ha biztosítom ezeket a nagybirtokegységeket, amelyek eladósodtak, de ugyanakkor telepítést hirdetek: itt ellentétbe keveredtem, (Gr. Festetics Domonkos: Dehogya, dehogya. Nagy tévedés!) Az eladósodott nagybirtokokat magárahagynám, de természetesen intézkednék a legnagyobb erővel, hogy ezek az eladósodott birtokok ne kerülhessenek bankkézre, vagy vállalatok kezébe, hanem valamilyen szervezeten keresztül igenis, kigazdák kezébe“.

Telepítésről beszélni és közben a széthulló nagybirtokot a védettség abroncsával összefogni, ellentétes politika...

Hitbizományi vita

Éles támadás a hitbizomány és az arisztokrácia ellen

Elmondottam a képviselőház 1936. évi január hó 23-án tartott ülésén, a családi hitbizományról és a hitbizományi kisbirtokról szóló törvényjavaslat tárgyalásakor.

Matócsy Mátyás: T. Képviselőház: A háború utáni két évtized alatt óriási változások következtek be az európai népek történelmében. A háború előtti évtizedek technikai fejlődését a háború utáni két évtizedben egy új életforma keresése töltötte be és talán Magyarországot kivéve, az összes európai országokban urrá lett az a felfogás, hogy csak a népi erők kifejlődése lendítheti a fejlődés emelkedőjére a nemzeteket. Ez a felfogás adott egészen új, addig soha el nem képzelt életformát a germán és a latin népeknek is.

Ennek a felfogásnak ellentétele az a felfogás, amely Magyarországon uralkodott, amely a népi erőket mindig eltiporta, ásta meg Magyarország sírját 1918-ban. (Láng Lénárd: A nyílt választójog!) Magyarország azóta megcsontkítva, életlehetőségeiben megnyirbálva továbbra is töretlenül vallja ezt a felfogást, vagyis azt, hogy a főnemességet túlságosan védi a feltörő magyar parasztság érdekeivel szemben.

Egy ország fejlődését csak a társadalmi rétegek törekvéseinek integrálódása lendítheti előre, de egy ország stagnálását, sorvadását, pusztulását a társadalmi erők ellentétes, egymást leromboló iránya idézheti elő. Ez Magyarországon is így van, s azt hiszem, nem tévedek, ha azt mondom, hogy a történelmünkben annyiszor felsorolt Mohács éppen annak a következménye, hogy a társadalmi erők egymás ellen küzdenek és a magyarság fejlődését gátolják. Félévezred óta könnyen kihámozhatók a magyar történelemből azok a tünetek és jelenségek, amelyek azt bizonyítják, hogy Magyarországon a társadalmi erők egymás ellen hatnak. A fajt reprezentáló, a fajt jelentő magyar parasztság és a

többnyire idegen főurak egymás ellen irányuló törekvései idézték elő a nagy katasztrófákat.

Az első nagy összezapás 500 évvel ezelőtt, 1437-ben robbant ki Erdélyben a teljesen jogtalanul és kegyetlenséggel behajtott adók miatt. Ezt a felkelést néhány évtizeddel később egy nemzeti irányú kormányzás követte, Mátyás kormányzása, amely arra törekedett, hogy egy teljesen új, szintiszta fajmagyar közeposztályt neveljen és építsen fel. Sajnos, ez a törekvés Mátyás halálával megszűnt és az eredmény az lett, hogy az 1493. évi országgyűlés intézkedett arra nézve, hogy mindazokat a földeket, amelyeket Mátyás uralkodása idején az ellenálló idegen főuraktól igénybe vettek a magyar középnemesség számára, visszavétesse nek. Következett a magyar faj leszorítása. A magyar parasztsággal csak annyiban törődtek, hogy adóit kényszerrel behajtották. Érthetővé válik az, hogy 1514-ben, Mátyás halála után néhány évtizeddel fellángolt a legszörnyűbb véres forradalom. Teljesen érthető az, hogy Dózsa Györgynek május 14-én tartott beszéde a magyar parasztságot lángba borította, mert, ahogyan mondja beszédében, amely teljesen visszatükrözi az akkori kor állapotát a magyar arisztokráciáról, (olvassa): „ők szopták ennyi időtől fogva a mi vérünket és immáron elhúznak, nem mernek országunkért vívni a török ellen. Gyertek, menjünk rájuk, a békavérűekre”. Ez az a nagyjelentőségű beszéd, amely 70.000 magyar paraszt halálával járt. Ez az a beszéd, amelynek hatására az egész ország lángba borult.

Nagyon jól tudom, hogy ezek az emlékek, amelyek a magyar történelem legsötétebb korszakát jelentik, nem kedves emlékek, de ennek igazságát, sajnos, az 1526-ik évi tragédia igazolja és pecsételi meg. Világosan bizonyítja ez azt, hogy a magyar arisztokrácia, többnyire idegenszármazású főnemességünk inkább tudta a magyarságot Verbőczy rabszójára fűzni, minthogy a nagy ellenséggel, a törökkel küzdjön. A magyar erőknél 1514-ben (Lázár Andor igazságügyminiszter: Mindenesetre új történelemírást hallunk! — Malasits Géza: Egyáltalában nem új!) történt eltiprása és utána a mohácsi vész, egészen új irányt jelöl meg a magyar történelemben, azt a fordulópontot, amelytől kezdve a magyarság lépésről-lépésre lejjebb esúszik. Egy magyarellenes, nemzetellenes irány kerekedik felül és ennek eredménye az, hogy fajtánk mindjobban sorvad.

Később Rákóczi rongyosainak szájában már nem habzik a vér. Ők már tárogató mellett búsulnak és átkozzák áruló idegen főurainkat. (Lázár Andor igazságügyminiszter: Akik vezették őket!) Ez nem új történetírás, hanem ez a valóság, ezt mind ki lehet olvasni a magyar történelemből. (Lázár Andor igazságügyminiszter: Ha valaki ezt akarja kiolvasni. Farkas Elemér: Egy kicsit merész dolog, ilyesmiket állítani!) és a kuruc

tárogatók után felhangzik az idegen uralkodók... (Farkas Elemér: Több higgadtság és meggondolás kellene ilyen kérdések tárgyalásához.) A kuruc tárogató elhaló hangját felváltotta az idegen uralkodók és idegen főurak által betelepített szláv és germán telepesek hangja. Azt hiszem, ez is tiszta színvalóság és ez az irány mindjobban hátra szorítja a magyarság életlehetőségeit. A nagy küzdelem, amelyet a magyarság, a magyar faj, a parasztság folytatott, tovább folyt és 1848 eredményeit is elhomályosították a szabadságharcunkat követő sötét napok.

Mindazokban az országokban, amelyekben a mult század derekán végbement forradalmak a szabadságjogokat anélkül bővítették ki, hogy biztosították volna egy egészséges, demokratikus polgárság kifejlődését, anélkül, hogy a nagy latifundiumokat, birtokkomplexumokat darabokra törve a fajfenntartó, a nemzetfenntartó parasztság kezébe juttatták volna, ezekben az országokban, így Magyarországon is a megoldatlan földkérdés napjainkig kísért.

A földért folytatott küzdelem folytatódott tovább. A mult század dereka után, 1848 után a helyzet alig változott. A formai szabadságoktól eltekintve, a kötöttség, a parasztság helyzete semmivel sem lett jobb. A küzdelemben hátrányos helyzetbe került azáltal, hogy műveltségében alulmaradt, művelődésével senki sem törődött és emellett a főúri családok csillogása által egy tömbbé merevített hitbizományokba ütköztek bele. (Ellentmondások jobbfelől.) Ez a fejlődés, ez a küzdelem olyan óriásivá nőtt, hogy a legvéresebb magyar forradalomban tört ki. Ez a legvéresebb magyar forradalom, — talán csodálkozni fog a t. Ház — az a forradalom, amely a háború előtti két évtized alatt állandóan dühöngött; ez volt a néma forradalom. Másfélmillió ember, egymillió paraszt esett áldozatul, akik kivándoroltak. Másfélmillió embert és hétmillió katasztrális hold földet veszítettünk el a megszállt területen. Nem tudom, hogy ezek nem történeti igazságok-e? (Felkiáltások a jobboldalon: Nem! Nem!) Meggyőződésem, hogy ez a szintiszta igazság. (Gróf Festetics Domonkos: Matólesy elgondolása. Malasits Géza: Az faktum, hogy Amerika bányáiban és acélműveiben magyarok dolgoztak, akiket innen kergettek ki. Ezt nem lehet tagadni! Sőt szubvencionálták a hajóstársaságokat. Rakovszky Tibor: Minden véleményem meg kell hallgatni! Lázár Andor igazságügyminiszter: Meghallgatjuk még azt is, aki a saját elgondolása szerint írja át a történelmet. — Gróf Festetics Domonkos közbeszól. — Esztergályos János: Mi volna, ha a képviselő úr nem zsidózna mindig? Nem tartja ízléstelenségnek?) Húsz esztendő telt el addig, míg a magyarság, a magyar parasztság nagy perét újra felvették. (Esztergályos János: Fiatalembernek komolynak kell lenni, nem pedig állandóan zsidózni. — Lázár Andor: Ugy

van, komolynak kell lenni! — Esztergályos János: Állandóan zsidózik, a maceszt meg elfogadja! — Derűlség.)

T. Ház! Két évtizednek kellett elteltie, míg ezt a nagy küzdelmet újra az országgyűlés elé hozhatták és ennek a kormánynak határozott érdeme, hogy a magyar parasztság nagy perét újra felvette. De meggyőződésem, hogy ezt a pert úgy kell lefolytatni, hogy a kielégítő ítéletet a magyar parasztság javára hozzák meg. Ebben az esetben a mérleg egyik serpenyőjébe a többnyire idegen származású arisztokráciánk érdekeinek, a másik serpenyőbe pedig a nemzetfenntartó magyar parasztság érdekeinek kell kerülniök és ennek a kormánynak lenne a legnagyobb ékessége, ha ezt a pert úgy vezetné, hogy az ítélet a magyar parasztságot kielégíthetné.

T. Ház! Az arisztokráciánk védelmére felhozott érvek, sajnos, rendkívül gyengék és súlytalanok. A javaslat azt mondja indokolásában, hogy „a hitbizományok teljes eltörlése olyan értékeket pusztíthatna el, amelyek faji és nemzeti szempontból feltehetően becsesek és csak nemzedékek munkájával volnánk újból felépíthetőek, ha egyáltalában pótolhatóak. A nagy történelmi multtal bíró, erős faji és nemzeti hagyományokkal telített családok gazdasági erejének megtartása maga is fontos nemzeti érdek”. Majd később azt mondja az indokolás, hogy a hitbizományok „művelődési és gazdasági szempontból kedvező hatásúak”.

Leszek bátor felolvasni a forradalmi irányzattal egyáltalán nem vádolható, kiváló történészeink cáfolatát. Előbb azonban fel-
említem azokat a vádak, amelyek a magyar társadalom széles rétegeiben élnek arisztokráciánkkal szemben. Súlyosak ezek a vádak, amelyek között az első helyen az áll, hogy arisztokráciánk nagy többsége nem magyar. (Gróf Festetics Domonkos: Ez tévedés!) A másik vád pedig az, hogy arisztokráciánk nagy többsége külföldön él. (Gróf Festetics Domonkos: Ez sem stimmel!) Ezt különben tegnap Teleki képviselő úr is elismerte. A harmadik vád az, hogy arisztokráciánk nem érez sorsközösséget a nemzetfenntartó magyar parasztsággal. A negyedik az, hogy óriási kiterjedésű, többnyire illegitim úton, a magyarellen es kiállításokért kapott birtokaik, de főleg a kötött birtokok a magyar népi erők kifejlődését akadályozzák és a nemzet pusztulásához vezetnek. Végül talán az egyik legfontosabb vád az, hogy az arisztokráciából kiáramló, idejétmúlt, feudális ideológia a magyar társadalom torz fejlődését eredményezi.

A vádak súlyosak. De legyen szabad mindjárt azon kezdenem, hogy hogyan vélekedik az első vádról egy magyarbarát angol történetíró. Macartney, akinek a Hungary című munkájából az erről írott részt fel fogom olvasni. (Megvan ez teljesen hiteles magyar fordításban is, kiadásra azonban bizonyos okok miatt nem kerülhetett.) Azt mondja ebben a munkában (olvassa):

„A mai magyar arisztokrácia német, cseh, szlovák, horvát, olasz, szerb, román, görög, francia, sőt zsidó eredetű családokat foglal magában”. (Gróf Festetics Domonkos: Ez rágalmazás!) Ezt írta Macartney, az angol történetíró. (Lázár Andor igazságügyminiszter: Alapos tévedések vannak abban a könyvben! — Malasits Géza: Nahát csak nem tagadják az urak, hogy nem mind Árpáddal jöttek be? — Zaj.)

T. Ház! Azt hiszem, nem szorulunk ilyen érvekre és bizonyításokra, ha csak a következő nevekre gondolunk: Pallavicini, Festetic. (Gróf Festetics Domonkos: Köszönöm! — Derűtlenség.) Hohenlohe, stb. Arisztokráciánk származása és faji hovatartozandósága nyilvánvaló.

Ugyancsak Macartney azt írja később, hogy „arisztokráciánkból lassankint kihalt a nemzeti szellem. (Zaj a jobboldalon. — Elnök csenget.) Felcserélték Magyarországot Béccsel, ahol pompás palotákat építettek, lányaikat német vagy cseh urakhoz adták, maguk pedig az udvari emberek szokásait vették fel és még anyanyelvüket is elfelejtették”.

Állítom továbbá, hogy az érdem, amelyet arisztokráciánk javára szoktak felemlíteni, hogy t. i. főuraink a magyar parasztsággal patriarchális viszonyban élnek: hazugság. (Zaj és ellentmondások jobbfelől. — vitéz Csicsery-Rónay István: Hát hogy lehet ilyet mondani?) Kivételek természetesen vannak.

Most azonban fel fogom olvasni a forradalmisággal alig vádolható Szekfű Gyula Három Nemzedék című munkájából a következő fejezetet, amelyben arisztokráciánkról szól (olvassa): „Mélyebb koncepció híján a felszínen maradnak, a 9 millió jó és hű magyar paraszt lelkéhez nem tudnak hozzáférközni. Taktikát és pártpolitikát üznek, de iniciatívát, erkölcsi javulásra nem nyújtanak. Az elődökkel való összehasonlítás egyáltalán nem jár előnnyel számukra. Szűk, egyéni életet élnek. A legsúlyosabb következménnyel járt az egész nemzetre, hogy a földtelen zselérek, az alatt nyüzsgő kisczardák százezreivel nem gondoltak és kiskirályságaik birtokában hagyták és túrték, hogy a magyarság ereje, a föld- és munkaéhes parasztság ipari telepekre vagy Amerikába zülljék szét. Latifundiumaik éppen magyarul területeken feküdtek. A színmagyar Fejér-megye egész területéből 63,5% nagybirtok, legnagyobbbrészt mágnások kezében. Ez a fontos, ami most következik. (Olvassa): „Egy Széchenyi István, elérkezve a társadalmi fejlődés ez adott fokára, bizonyára tudta volna, hogy mi a kötelessége a jó és hű magyar földtelennel szemben”. (Zaj és ellentmondások a jobboldalon.) Azt hiszem, hogy ilyen egészen hideg objektív megállapítással szemben (Ellentmondások a jobboldalon és a középén) akár Roszner báró úrnak akár Festetics Domonkos gróf úrnak a felszólalásai nagyon is súlytalanok látszanak és én is csak azt mondhatom a történésszel, hogy

„a nagy elődökkel való összehasonlítás egyáltalán nem jár előny-nyel számukra“.

Ezek mellett a kérdések mellett ott tátong azonban egy óriási probléma: a magyarság pusztulása az egyke révén. Tudom, hogy itt rögtön azokra a teóriákra gondolnak, amelyekkel lelkiismeretüket könnyen megnyugtathatják, én azonban hangsúlyozom, hogy ehhez a magyar betegséghez, amely ennek a fajtának a pusztulását elő fogja idézni, ennek a beteg életformának kialakulásához éppen a nagybirtok és a dunántúli hitbizományok létezése járul hozzá. (Dulin Jenő: Amit elősegítenek majd a kishitbizományok!) Meg vagyok róla győződve, hogy Ravasz László sem meggondolatlanul tette egyik gyönyörű beszédében azt a kijelentést, hogy ez a halálra ítélt magyarság a Dunántúl kisközségeiben pusztul, mert halálgyűrű veszi körül és fojtogatja. (Lázár Andor igazságügyminiszter: Ott, ahol egyke van, nincs latifundium. — Zaj.)

Ezt a népességi problémát tegnap rendkívül egyszerűen intézte el úgy az előttem felszólaló úr és az őt megelőző képviselő úr is. (Br. Roszner István: Kicsoda?) A közbeszólók egyike, hogy mindenki tudja, hogy a nincstelen mezőgazdasági cselédek szaporodnak leginkább és hogy a kisgazdáknál dühöng és terjed az egyke.

Azt hiszem, hogy ezt a nagyon leegyszerűsített állítást jó lenne a mélyén megnézni és éppen ezért most fel fogom olvasni a Statisztikai Hivatal elnöke, Kovács Alajos egyik szigorúan tudományos munkájának eredményeit, amelyek a részletek vizsgálásával egészen más eredményre jutnak. Azt mondja ez a kimutatás, hogy a 10 holdnál kisebb gazdaságokra vonatkozóan a családok gyermekszáma egészen különleges alakulást mutat. (Felkiáltások a jobboldalon: Mi az, hogy családok? — Zaj.) Méltóztassanak utána nézni, ha a számokban kételkednek, a Statisztikai Szemle 1930. évi kötetének 71. oldalán. (Zaj.) Azt mondja Kovács Alajos, hogy a kisbirtokosok családonkinti gyermekszáma 1—10 holdig a következőképp alakul: az egy holdon aluli családoknál 2.43 átlagos gyermekszám van és — a kategóriák növekedésével a legnagyobb részletességgel 1.1—2 holdig és tovább építi fel a vizsgálatát — arra az eredményre jut, hogy a családonkinti gyermekszám a 8—10 katasztrális holddal rendelkező kisbirtokosnál a legnagyobb, ahol a gyermekszám 2.88. És csak a 10 holdon felüli kisbirtokosoknál érezhető a szaporodásban a család politikai megnyilvánulása, az egykére való hajlandóság.

A földnélküli gazdasági cselédek gyermekszáma családonként 2.87, a tízholdas kisbirtokosoknál pedig 2.88, tehát gyakorlatilag ugyanaz. És ha tovább megyünk, a gazdasági munkások gyermekszáma a legrosszabb, ami, azt hiszem, mindenki előtt nyilvánvaló és köztudomású. Ennek a részletekbe menő vizsgá-

latnak eredményeképpen itt nyilvánvalóvá válik az, hogy a kis agrárexistenciák teremtése nem jár olyan értelmű veszedelemmel, hogy az egykébe hajtáná a parasztságot, mert hiszen ellenkezőleg, annak megerősítését vonja maga után. (Felkiáltások a jobboldalon: Mi is azt mondjuk!)

De azt hiszem, nem kell ilyen részletekbe menni, ha az ember az általános, átfogó számadatokat vizsgálja meg, mert akkor azt tapasztaljuk, hogy nem helytálló az az érv, hogy a gazdasági eselések nagy szaporasága feltétlenül indokolja a mezőgazdasági nagyüzemek fenntartását, fennmaradását, nem helytálló azért, mert lehet, hogy annak szaporodása majdnem eléri a tízholdas kisgazdák szaporodási számát, viszont kétséget kizáróan kimutatható a népszámlálási statisztika adataiból, hogy bár lehet, hogy ennek a társadalmi rétegnek szaporodása kielégítő, de hiába tiltakozik bárki is ellene: az igazság az, hogy a nagybirtokos községekből a lakosság tömegesen vándorol el és keresi fel a vidéki proletárvárosokat és ott válik proletáriátussá. Nem tudom akkor, mi előny van abban, hogy ezt az agrárproletáriátust számban erősítsük, ahelyett, hogy a szaporaképes kis agrárexistenciák számát gyarapítanók. Azt hiszem, ez kétséget kizáróan megcáfolja azt a felfogást, hogy a gazdasági eselések és munkások nagy szaporasága feltétlenül kárpótol egy mélyen járó és komolyan végrehajtott telepítési vagy földreform helyett.

T. Ház! Lehet azonban a kérdést átfogóan is vizsgálni és ebben az esetben még meggyőzőbb és még világosabb az a kép, amely itt feltárul. Ezt a statisztikát hiába kifogásolják, mert ezek számok ugyan, de végeredményben meg is lehet győződni arról, hogy a dunántúli vármegyék népsűrűsége a nagybirtokok számarányával fordítottan nő: minél nagyobb a nagybirtokok számaránya egyes megyékben, annál kisebb a népsűrűsége. Ez matematikai pontossággal következik be, itt egy szigorú negatív korreláció van e két sor között, jelölül annak, hogy itt az egymásra hatás esete áll fenn. Ha azonban ez mind nem volna elég érv, akkor felemlítem azt az óriási különbséget, amelyet egy laikus átutazó is tapasztalhat, ha csak a Duna—Tisza között, vagy a Maros—Tiszazugot járja át és ugyanakkor menézi a dunántúli megyék elhagyott vidékeit is. (Lázár Andor igazságügy-miniszter: Elhagyott vidékek?) Én nagyon jól tudom, hogy ezek a kijelentések súlyosak, de tessék meggyőződni róluk. Én egy héttel ezelőtt utaztam végig a Dráva mentét és alföldi gazdákat vittem magammal, jómódú, 50—60 holdas gazdákat, megyebizottsági tagokat, s amikor végigkocsiztuk a 26 kilométeres utat Csurgótól Vízvárig, nem láttunk egy élő lelket, csak nyomorult kis községeket, s a végén a gazdák azzal szálltak le a kocsiról, hogy valami nyomja a lelküket, nem tudnak szóhoz jutni; kihalt vidék, ott lépked a szerb őrség, s akaratlanul mindnyájunknak az

a véleményünk, hogy semmi akadály a nem látszik annak, hogy bevonuljanak.

T. Ház! Ezt nem lehet könnyedén elintézni, ez a színtiszta valóság. Tessék erről meggyőződni. (Lázár Andor igazságügy-miniszter: Szóval a Dunántúl kisebb és alacsonyabb kultúrájú?) Alacsony népsűrűségű. (Malasits Géza: A népsűrűség alacsony, ez pedig igaz! Kilométernyire elmehet a miniszter úr, amíg egy falut látni. — Lázár Andor igazságügy-miniszter: Elégé ismerem a Dunántúlt, ott születtem.) Ennek a népese-
désre és a magyar faj életére kiható hatását azonban majd a telepítési javaslatnál részletesebben fogom vizsgálni, most csak azért hoztam fel ennyit, mert ezt a kérdést felületesen mindun-
talan érintették itt a Ház ülésein. Messze vezetne most ennek fej-
tegetése, nyomon kellene követni természetesen a nagybirtok és kisbirtok problémáját, a termelési kérdéseket, egyiknek-másik-
nak előnyeit, munkaalkalmait, ezek azonban nem a hitbizományi törvényjavaslat tárgyai. Éppen ezért én ezt a telepítési javas-
latnál, illetve az új földreform javaslatnál fogom elmondani. (Zaj a jobboldalon.)

Mielőtt azonban a hitbizományi javaslat részleteibe mennék, fel kell még említenem azt a körülményt is, hogy az arisztokráciánkból kiáramló feudális szellem a magyarságot két nagy táborra hasítja: a nemzetfenntartó parasztságra és az arisztokráciára, vagy a vele együttérző és együttthaladó középosztályra. (Nagy zaj és ellentmondások a jobboldalon.) S ez a nagy ellen-
tét erőfeszítés a magyarságnak pusztulására vezet. (vitéz Be-
nárd Ágost: Ilyen különbség nincs, ez csak optikai csalódás lehet!)

T. Ház! En ennek az optikai csalódásnak egy nagyon szo-
morú eredményéről tudok beszámolni és ez a szomorú eredmény az, hogy az országban mély szakadék választja el a népet, a nem-
zetfenntartó parasztságot vezetőségétől. (Zaj és felkiáltások a jobboldalon: nem áll! — Malasits Géza: Ez így van! — vitéz Benárd Ágoston: Talán a képviselő úr kerületében!) Mély sza-
kadék, hangsúlyozom. (Zaj és ellentmondások a jobboldalon.) — Farkas Elemér: Becsülje meg ezt a helyet annyira legalább, hogy ilyent nem mond. — vitéz Csicsery-Rónay István: Ez parlament, ilyet nem lehet itt mondani! Idézem Teleki Mihály t. képviselőtársam tegnapi beszédének azt a részét, (Haám Ar-
tur: Abból tanulhat!) amelyben azt hangsúlyozza, hogy ha a földreformot, a telepítési akciót a megszállott területeken annak-
idején erélyesebben folytatták volna, akkor nem kellett volna leszakadnia Magyarország testéről Erdélynek, a Felvidéknek és a Délvidéknek (Haám Artur: Nem azt mondta, nem érintette meg!) Én csak arra akarom most felhívni a t. Ház figyelmét, nehogy valaki két-három évtized múlva azt mondja, hogy „ha akkor ez

a parlament erélyesebben nyúlt volna bele, nem kellett volna a katasztrófának bekövetkeznie". (Boczonádi Szabó Imre: Harminc évre könnyű lesz jósolni! — Malasits Géza: Addig talán nem történik semmi változás!)

Ezek tehát nagyon súlyos kérdések. Erről különben Bethlen István gróf is beszámolt 1910-ben és 1912-ben Temesvárról elindított felterjesztéseiben. Felkiált a nemzethez: ha nem segít nek, elvesz Erdély. Igaza lett, elveszett. Ez mindenki előtt tudott dolog. (Egy hang a szélsőjobboldalon: De nem azért vészett el! — vitéz Roszner István báró: Károlyi Mihálynak is része volt abban! — Zaj a jobboldalon. — Malasits Géza: Londonban már 1916-ban elhatározták. — Esztergályos János: A báró úr nagyon jól tudja, hogy ez nem igaz! — Antal István: Ez nincs így. Ha nem tudják elfoglalni a Felvidéket, sohasem kapták volna meg. — Esztergályos János: A Felvidéket visszafoglalták azok, akiket önök itt állandóan támadnak. — vitéz Benárd Ágoston: Ha nincs bolsevizmus, nem vész el az ország. — Esztergályos János: Visszafoglalták nemzeti zászló alatt!)

Hangsúlyozom, t. Ház, hogy ennek a kormánynak, a Gömbös-kormánynak dicsősége az, hogy ezt a javaslatot idehozta, mert kétségtelen, hogy ez óriási eredmény, de egészen biztos, hogy akkor válna ez a javaslat a nemzet, a magyarság, a parasztság javára, ha komolyabb, erőteljesebb megoldásokat biztosítana.

A hitbizományi reformjavaslatot, — tekintve, hogy ez agrárpolitikai kérdés, — szerintem a telepítési javaslattal egyidőben, egyszerre kellett volna beterjeszteni, mert ezek egymástól aligha elválasztható kérdések, de ha már így történt, akkor a hitbizományi javaslattal kapcsolatban mondom el észrevételeimet. Egészen természetes, hogy a javaslat 2. §-ában — az eddig elmondottak miatt — nehezményeznem kell azt, hogy a 30.000 pengő kataszteri tiszta jövedelemnél kisebb birtokok kötöttségben maradnak és hogy ezek a telepítés céljaira sem lesznek mobilizálhatók. Ez a legsúlyosabb kérdése, illetőleg pontja ennek a javaslatsnak, amit tetőz még a 19. §., amely kimondja, hogy a felszabadítás az illető hitbizományt élvező halála után csak hat év múlva indulhat meg. Nem tudom megérteni az indokolását annak, hogy miért nem kezdhető ez meg hamarabb, hiszen valószínű, hogy semmivel sem fog több hitbizományt élvező elhalni 1942-ben és 1956-ban, mint ma, az a veszély pedig, hogy óriási területek szabadulnak fel, egyáltalában nem fenyegethet. A törvényjavaslatnak ez a két kardinális pontja, szerintem a hitbizományi reformról szóló javaslat értékét rendkívül kicsire zsugorítja össze. Kicsire zsugorítja össze pedig azért, mert éppen a Dunántúlon, ahol óriási latifundiumok hevernek el, ha csak hat év múlva és a közepes életkort számítva 30, illetve 36 év múlva indulhat meg ez a folyamat, akkor nyilvánvaló, hogy addig a

magyarság helyzete és súlya ezen a vidéken erősen alá fog szállni. Világos tehát, hogy ez a javaslat nem válthatja be a hozzáfűzött reményeket és a magyarság erősítéséhez nem tud hozzájárulni. Meggyőződésem, hogy azoknak a községeknek az élete, amelyeknél a községháza kapujáig és a templom ajtajáig terjednek be ezek a kötött birtokok, meg van nyomorítva. Ha ezeket a községeket megnézi az ember s érdeklődik, mindenütt a pusztulás jelét érzi és látja az ember.

T. Ház! A javaslat 112. §-át pedig egyszerűen nem lehet megérteni. Nem tudom megérteni, mi az oka annak, hogy a fel szabaduló vagyon jogi helyzetében bekövetkező változás nem esik vagyonátruházási illeték alá. Nem kétséges, hogy tulajdonhoz jut az illető, tehát indokolt volna, hogy legalább is a vagyonátruházási illetéket megfizesse. A nyugati államokban ez megvan. Tegnap említette gróf Teleki Mihály képviselő úr, hogy Dániában is megvan ez és 20%-ot tesz ki. Ennek a pontnak az elhagyását feltétlenül indokoltnak tartanám.

Most még arra szeretnék kitérni, hogy a javaslatban a hitbizományi kisbirtokokra vonatkozó tételt — gróf Teleki t. képviselőtársammal egybehangzóan — kevésnek, eredménytelennek tartom. Ő is azt állítja, hogy alig fog néhány ilyen kötöttség keletkezni, ami magától értetődik. Ha pedig ezt így tudja a kormánypárt minden tagja, így tudja a közvélemény, akkor ez az eredmény, ez a megoldás formai megoldás, csak azért, hogy a hitbizományi kötöttség további fenntartásának kritikáját valamilyen csökkentsék. Ennek, azt hiszem, nagy jelentősége a jövőben nem lesz. (vitész Roszner István báró: Nem kell kiforgatni Teleki képviselő úr szavait, mert ő azt mondta, hogy illetékmentességet kellene adni a kisbirtok hitbizományának.)

A hitbizományi reform javaslatának részleteiben való tárgyalása részemről, azt hiszem, szükségtelen. (Egy hang jobbfelelő: Az egész beszéd szükségtelen!) mert az én felfogásom az, hogy azok vizsgálata és bírálata itt nem sok eredménnyel járna.

De azt is hangsúlyozom, hogy nem lehet ezt a kérdést statisztikus módon elintézni. Nem lehet úgy felfogni a kérdést, hogy az ország területének mindössze 5.1%-át kitevő hitbizományi birtok 823.000 katasztrális holdnyi területe lényegtelenül csekély és hogy ebből a szántóföld mindössze 310.000 katasztrális holdnyi területet tesz ki. Valóban, ez az átlag nem mond semmit, mert az országnak egy egészen kicsiny területére lokalizálódott a hitbizományok súlya és ez a súlya megöli és agyonsorvasztja a dunántúli magyarságot. Éppen ezért ennek ilyen statisztikus úton való leegyszerűsítése teljesen hibás és helytelen.

T. Ház! Ma Magyarországon úrrá lett a lehangoltság, az elkeseredés, a nemzetnek a pusztulásba vetett hite, akkor, (vitész Csicsery-Rónay István: Amikor így beszélnek!) amikor an-

nak pontosan az ellenkezője áll fenn a déli és délkeleti határon, ahol sokkal erősebben fajtában megerősödve nyomul előre a román és a szláv faj. (Zaj a jobboldalon.) Meg vagyok arról győződve, hogy az egyedüli megoldás az, ha a magyarságot elesett, lehangolt állapotából kiemeljük és új életre serkentjük. (Surgóth Gyula: De nem ilyen beszédekkel!) Másképp ez nem lehetséges, csak akkor, ha olyan intézkedéseket hoz a kormány, hogy valóban a javulás útján azonnal megindíthatják a nemzetet és az a meggyőződésem, hogy igenis csak markáns és erős intézkedésekkel lehet még segíteni. Ez nem más, mint az, hogy ez a törekvés a jelen javaslatban is kifejezésre jusson, éppen azért, mert ez a javaslat döntő fontosságú javaslat.

Meggyőződésem, hogy a hitbizományi kötöttség sürgős eltörlése indokolt és szükséges és az a félelem, hogy a hitbizományi kötöttségből felszabadult birtokok nem kívánatos kezekbe kerülnek, nem jogosult, mert van mód ennek megakadályozására: hozzassék törvény, hogy 50 vagy 100 holdnál nagyobb birtokok nem vásárolhatók. Egészen bizonyos, hogy ilyen kis egységekbe az a bizonyos nem kívánatos elem nem fog belevonulni. Egészen bizonyos, hogy ez az irányzat az egyedüli, amely a magyarságot még fel tudja rázni és a fejlődés síkjára tudja lökni.

Tudom, hogy ez a javaslat és ez az elgondolás nevetségesnek és hiábavalónak hangzik ebben a Házban, de legyen szabad most felolvasnom egy erdélyi földbirtokosnak hozzám intézett levelét, aki felkeresett és ezt írta, (olvassa): „Igen t. Uram! Nagy érdeklődéssel olvastam a „Magyarország“ folyó hó 22-i számában megjelent cikkét, — az 5-ik oldalon, — amelyben, sajnos, sok igazság van. Mint Erdélyben élő földbirtokos, román állampolgár, keresztülmentem egy radikális földreformon, mely reánk birtokosokra végzetes volt, de az államot alkotó nemzetre nézve óriási eredményekkel járt“. (Boczónádi Szabó Imre: Az oláhoknak adták! A pakulároknak! Zaj a jobboldalon és a középén. — Elnök csenget.) A t. Ház nagyon jól tudja, éppenúgy, mint én tudom, hogy azokba a földekbe nem magyarokat, nem székelyeket telepítettek, nem a magyarságot erősítették meg, hanem a román nemzetiséget. De ugyanaz a földbirtokos mondja azt is, hogy a regátban, Ó-Romániában néhány nagybirtokos politikus családtól eltekintve, a nagybirtokokat ugyanúgy a román parasztság kezére juttatták. (Felkiáltások jobbfelől: Védi az oláhokat.) Különben két évvel ezelőtt Romániában tett utam alkalmával erről magam is meggyőződtem.

T. Ház! Én ezt a levelet csak azért olvastam fel... (Felkiáltások jobbfelől: Köszönjük!) Nagyon sajnálnám, ha ezzel kellemtelenséget okoznék, (Egy hang jobbfelől: Az ellenzék nem szígyeli ezt a beszédet?), de szükségesnek tartottam ezt felolvasni, mert Magyarország sorsáról van most szó. Itt nincs más meg-

oldás, mint erélyes intézkedésekkel megmenteni a magyarság életét. (Malasits Géza: Az az igazság, hogy a magyarnak földet kell adni!) Ne méltóztassék azt hinni, hogy ennek a levélnek a felhasználása nekem nagy örömet okozott. Ez szomorú tény, de — ezelől nem lehet kitérni. (Egy hang jobbfelől: Megengedte, hogy felolvassa? — Malasits Géza: És ha nem engedte? — Zaj.) Meggyőződésem, hogy a revíziónak egyedüli lehetősége a belső revízió keresztülhajtása. Ennek tudatában, tekintettel arra, hogy ez a javaslat annyira csekély eredményeket biztosít, a javaslatot nem fogadom el.

A hitbizományi beszédem vihart korbácsolt fel. A sajtó, a parlament, a felsőház valamennyien élesen szembe fordultak őszinte álláspontommal.

Parlamenti visszhang

Az utánam következő szónokok csaknem mind visszatértek beszédemre. Nagyon érdekes a parlament felfogására, hogy milyen maradi felfogásokat milyen nagy lelkesedéssel fogadott. Közvetlen utánam Krudy Ferenc következett, a Gazdaszövetség Elnöke. Hosszú beszédéből egy rész a következő:

Elnök: Szólásra következik Krudy Ferenc képviselő úr! (vitéz Csiesery-Rónay István: Ki tapsolt? — felkiáltások jobbfelől: Nem tapsoltak!

Matolesy Mátyás: Nem fontos! — Haám Arthur: Józanabul gondolkozik az ellenzék! — Malasits Géza: Akiknek az érdekében beszélt, azok majd tapsolnak neki. Tapsolni fog egy-millió magyar paraszt!

Krudy Ferenc... Kérdezem, hogy ha a nagyobb birtokkategóriák úri képviselői elkerülnek a faluról és nem lesz meg a lehetősége annak, hogy a nemzeti akaratot továbbra is közvetítsék a széles néprétegekhez, hogyan akarja a magyar nemzet egy várható nagyobb krízis idején teljes erőkésztségét kifejteni? — És a tradíciók. A tradíciókhoz hozzátartozik az arisztokrácia is. Tradíciók és hagyományok: maga a kultúra. Egy nemzet, amelynek nincs arisztokráciája, hogy kultúrát mutasson, kénytelen újdonsült arisztokráciát kiváltani magából. Hogyan nézne ki ez az ezeréves magyar állam, ha most csinálna arisztokráciát magának? Egy félszázaddal ezelőtt, amikor egy újabb keletkezésű állam királyát koronázták: leírták a párizsi lapok, hogy melyik ékszerésznél rendelték meg a koronát és hogyan tették fejére az új királynak. Kérdezem, összehasonlítható-e ez azzal a hagyománnyal és régi kultúrával, amikor Szent István palástját teszik a magyar király vállaira és abban az aktusban ezer év törté-

nelmi hagyománya és nemzeti kultúrája szólal meg? (Úgy van? Úgy van! a jobboldalon és a középén.)

Éppen ezért a javaslatot általánosságban elfogadom. (Lelkes éljenzés és taps a jobboldalon. Szónokot számosan üdvözlík.)

Nem érdektelen a vitában következő kisgazdapárti képviselő véleményét is ismertetni:

Egy kisgazdapárti képviselő: Ma is vannak hála Istennek hitbizományosaink között számosan olyanok, akik a nemzet gazdasági és politikai életében méltóképp töltik be azt a szerepet, amelyet rájuk a születés és a nagyobb vagyon kötelező ereje ró; ezeknek azonban nincs szükségük arra, hogy birtokuk állagát kötöttséggel tartsák fenn. Ezzel szemben viszont sajnos, kétségtelenül vannak olyanok is, akik gazdasági szempontból kárt okoznak, szociális szempontból pedig visszatetszést keltenek, így nem érdemlik meg azt, hogy kiváltságos védelemben részesüljenek, derék és szorgalmas polgártársaik rovására.

Tagadhatatlan tény az, hogy különösen Magyarországon ebben a kifejezetten mezőgazdasági államban szükség van arra, hogy legyenek független nagybirtokosaink; megvan az ő szerepük, megvan az ő hivatásuk és a közélet terén is megvannak kötelességeik is az őstermelő lakossággal szemben, amellyel bizonyos vonatkozásban kell, hogy egygyártartozóknak érezzék magukat. (Gróf Festetich Domonkos: Nagyon helyes!) Ők volnának tulajdonképpen a földművesosztálynak természetes vezetői mind gazdasági, mind pedig politikai téren. Ők volnának hivatva nemzeti szempontból a közérdek szem előtt tartásával védeni az agrárérdekeket, nemesak a magukét, hanem a kisemberekéit is. (Gr. Festetich Domonkos: Nagyon helyes!) Azokat az ellentéteket, amelyek a nagy- és kisbirtok között fennállanak, nekik kellene böles belátással, lehetőleg minél előbb kiküszöbölni és elsősorban nekik kellene az ipar, a bank és a pénzügytörvényekkel szemben az állam részéről esetleg mutatkozó nemtörődömséggel szemben az agrárlakosság gyengébb rétegeit megvédelmezni. Ehhez azonban nincs szükség arra, hogy kötöttek legyenek a birtokok, különösen pedig nincs szükség olyan arányban, mint amilyen itt Csonka-Magyarország területén fennáll. Csonka hazánkban a hitbizományok összes területe 823.324 katasztrális holdat tesz ki, vagyis az összes birtokok 4.75%-át. Ha ehhez hozzávesszük a kötött birtokokat is, akkor ez az arányszám 20.7%-ra emelkedik. A hitbizományi birtokokból ennek a majd törvénné váló javaslatnak végrehajtása után körülbelül csak 230.000 hold föld szabadul fel. A helyes intézkedés az lett volna, ha a nemzet gazdasági szempontból fontos erdőbirtokok, nádasok, valamint a közszempontból közömbös földadó alá nem eső, községek belterületén levő épületek, kertek, a birtokon levő kastélyok, családi gyűjtemények, értékpapírok, műkincsek stb. kivételével és az ezek

fenntartásához szükséges földbirtok kötöttségének meghagyásával a többi kötött birtok **lassan, fokozatosan mind felszabadulna.** Nem valami radikális követelés.

Farkas Elemér dunántúli nagybirtokos válasza

Farkas Elemér: T. Képviselőház! (Halljuk. Halljuk jobbfelől.) Bocsásson meg nekem, Cseh-Szombaty igen t. képviselőtársam, hogy az ő értékes fejtegetéseivel, amelyekkel legnagyobb-részt egyet is értek, igénytelen beszédem későbbi részében fogok foglalkozni, de elsősorban Matolesy Mátyás igen t. képviselőúrnak kívánnék felelni, (Halljuk, halljuk, jobbfelől.) mert nem szeretném, hogy az a beszéd, amely itt a képviselőházban ma délután elhangzott, azok részéről — és ebben egyek vagyunk valamennyien, azt hiszem igen t. Képviselőház — akik egy okos, józan és haladó konzervativizmus révén vélik ezt az országot felépítendőnek, megfelelő visszautasításban ne részesüljön. (Úgyvan jobbfelől.)

Figyelemmel kísértem a vita eddigi lefolyását. Meg kell állapítanom, hogy rendkívül mélyreható, értékes vita fejlődött ki ebben a kérdésben, amely előttünk fekszik, amelyben mindenki tudásának legjavát akarta nyújtani és féltékenyen vigyázott arra, hogy osztályizgatást, az osztálykülönbségek kiélezését ne helyezze előtérbe. És ha szabad példákra hivatkoznom, a tulsó oldalról, méltóztassék megengedni, hogy Rassay igen t. képviselő úr beszédére hivatkozzam, amely mélyreható volt, ellenzéki volt a szó legteljesebb értelmében, de jogászilag alátámasztott, logikus, briliáns érveléssel alátámasztott beszéd volt, amelyben az izgatásnak — mert nem tudom másnak minősíteni Matolesy Mátyás t. képviselőtársam beszédét — (Úgy van, úgy van a jobboldalon.) a legkisebb nyomát sem találtam meg.

Én kisiklásnak minősítem ebben a vitában Matolesy Mátyás képviselő úr beszédét (Úgy van, úgy van a jobboldalon.) és egy kérésem lenne a képviselő úrhoz. Vigyázzunk ezzel a kérdéssel, vigyázzunk azokban a beszédekben, amelyeket a képviselőházban elmondunk, ne nyuljunk könnyelmű kézzel ennek a nagyon fontos és kényes kérdésnek elintézéséhez. Vigyázzunk arra, hogy az ország házában beszélünk és nem odakint a népgyűlésen. Nem módja a kérdés elintézésének az, amilyen formában Matolesy Mátyás igen t. képviselő úr a kérdést elibénk hozta, hogy különbséget támasztott társadalmi osztályok között, hogy gyűlöletet szítson társadalmi osztályok ellen.¹⁾ Ez nem lehetett célja

¹⁾ Farkas Elemér természetesen elfelejti, hogy a hitbizományi intézmény kiváltsága tesz különbséget a társadalmi osztályok között és megteremti a „kiváltságos osztályt“.

Matolcsy Mátyás képviselő úrnak, legalább is fel akarom tételni róla és azért nevezem kisiklásnak az ő beszédét. De azt az állítását egy társadalmi osztályról, közelebbről a magyar birtokososztályról, a főúri osztályról, hogy az ezer éven keresztül ebben a hazában mint a magyar népnek, a magyar föld népének született inkarnatus ellensége élt, ezt a kijelentést erről a helyről vissza kell utasítanom. (Úgy van! Úgy van! Taps a jobboldalon és a középén.) Lehetnek hibák, lehetnek szomorú kivételek a mi arisztokratáink körében, de hogy a magyar földbirtokososztály nem élt volna ezer esztendőn keresztül őszinte és baráti közösségben a föld népével, ezt állítani mégsem lehet, illetőleg állítani lehet akkor, ha valakit az elfogultság, az eszmék összezavarása vagy kiforratlanság vezet egy ilyen beszédben. (Úgy van, úgy van a jobboldalon és a középén).

Igen t. Ház! Ha röviden foglalkozni kívánok a nagybirtoknak és a kisbirtoknak annyiszor vitatott kérdésével, meg kell őszintén mondani, hogy — bocsánatot kérek Kenéz Béla nagyra-becsült képviselőtársamtól — én a legteljesebb mértékben egyetértek Roszner István igen t. képviselő úrral, aki azt állította beszédében, hogy nem hajlandó ezt a kérdést kizárólag a statisztika nagyon is csalóka adatai alapján elbírálni. Én is csatlakozom ehhez a felfogáshoz, mert azt kell látnom, hogy ugyanazt a kérdést ugyanazokkal a statisztikai adatokkal a legkülönbözőbb módon lehet megvilágítani és a legellentétesebb konkluziót lehet ugyanazon adatok alapján deriválni. (Zaj. Dulin Jenő: Attól függ, hogy honnan nézi az ember.) Példát is fogok felhozni. Méltóztatnak emlékezni arra a mélyenható vitára, amely a nagybirtok és a kisbirtok kérdésében Károlyi Gyula, Matolcsy Mátyás és Kerék Mihály közt lefolyt. Méltóztatnak emlékezni arra a nagyon értékes ankétorozatra, amely a „Magyarország“ című napilap hasábjain látott napvilágot, amelynek egyik résztvevője én magam is voltam. Valóban csodálatos dolog a statisztika és ha annak idején Kenéz Béla igen t. képviselőtársamnál Kolozsváron jelesre is szigorlatoztam belőle, őszintén meg kell mondanom, hogy ugyanazokkal a statisztikai adatokkal mindkét álláspontot egyforma meggyőző erővel alá tudom támasztani.

T. Ház! Ha most már keresem az optimális mezőgazdasági üzem nagyságot, utalnom kell Hollman professzornak munkájára, „Zur Frage der optimalen Betriebsgrösse“, amelyben Hollman professzor azt mondja, hogy a kisüzemeknél is éppen úgy figyelembe kell venni a rentabilitás kérdését, mint a kapitalista nagyüzemeknél. Ugyan mondja ő is, hogy a kisüzemeknél a rentabilitás nem olyan fontos tényező, minthogy annak a kis családnak, a kisgazdacsaládnak munkaereje nem jön számításba, mint kiadás. Ez elvileg helyes, a mi körülményeink közt azonban nem állhatja meg a helyét, aminthogy nem állja meg a kiváló üzem-

tani professzornak, Areboenak a nézete sem, aki azt mondja, hogy a mezőgazdaság összes termelési ágait összevéve a kisüzem feltétlenül felette van mindenféle kapitalista nagyüzemnek. Ez a gondolat vonul végig különben Matolesy Mátyás igen t. képviselő úr könyvében is. Ez sem állja meg a bírálatot.

T. Ház! Engem nem csábít a mi körülményeink között az utódállamok példája, amelyek valóságos elrablás formájában vettek véget a nagybirtoknak és ezért követett el — ismételten hangsúlyozom — helyrehozhatatlan hibát Matolesy Mátyás igen t. képviselő úr, aki a hitbizományi reform elleni támadását az utódállamok példájával igyekezett alátámasztani, mert ezen az úton, amelyen utódállamaink jártak, nem vagyok hajlandó menni, de nem hiszem, hogy legyen egy ember ebben az országban — talán Matolesy Mátyás képviselő urat kivéve — aki ezt a példát tartaná követendőnek a mi viszonyaink között is. (Taps a jobboldalon és a középén.) Szeretném, ha ez tényleg csak kisiklás lett volna és a vita későbbi folyamán az utódállamok példája nem szerepelne ütőkártyaként, érvként a nagybirtok elleni támadásoknál.

Mi nem vétkeztünk annyit, mint a Mohácsért felelős nemzeték, a nemzetnek új magyar nemzetre való kicserélésére gondolnunk tehát nem kell. De igenis sok mindennek meg kell újodni ebben az országban az örök eszmék jegyében a művelődés erejével. Ez a belső megújódás a nagy probléma a nemzet belső életében. Ezt a célt szolgálja ez a javaslat is, amelyet ezért teszek magamévá, amelyet ezért fogadok el általánosságában, a részletes vita alapjául. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon és a középén. A szónokot sokan üdvözlík.)

Egy hitbizományi várományos beszéde

Gróf Széchenyi György: „T. Ház! Ezzel a kérdéssel kapcsolatban legyen szabad egy percre letérnem a tárgytól és foglalkoznom Matolesy Mátyás beszédével, s annak egyes kiszólásaival. Többek közt megjegyzem, hogy a beszéd hivatalos, illetve gyorsírói szövege nincs a kezemben, ezért csak az ujságírói közleményekből igyekeztem a szöveget lehetőleg tárgyilagosan rekonstruálni. Eszerint többek közt a következőket mondotta. A magyar fajt jelentő parasztságról és a többnyire idegenből származó főúri osztályról beszélt s a kettőt szembeállította egymással. A magyar fajt jelentő parasztságról legyen szabad valamit mondanom. Nem ragaszkodáshiányból ezíránt a réteg iránt, hanem az igazság megállapításaként csak azt kívánom leszögezni, hogy bizonyos, hogy a parasztság a faji jelleget tisztábban őrizte meg, mint a felső réteg, ez kétségtelen. De nemcsak a magyar faji jelleget őrizte meg Magyarországon a legtisztábban,

hanem egész típusában nagyon sok vidéken az idegen faji jelleget is éppen olyan hatványozott fokon őrizte meg, mint ahogyan megőrizte ezt a magyar vidékek magyar lakossága. A parasztságnál Magyarországon faji szempontból egységről beszélni nagyon elhibázott dolog, de éppen olyan elhibázott dolog a többnyire idegenből származott főúri osztályról beszélni, mert mi legyen a kritérium? A származás kérdése? Hiszen akkor egyáltalában nincs joguk a főúri osztállyal külön foglalkozni, a középosztály ugyanis aránylag még nagyobb mértékben más fajú és máshonnan bevándorolt, mint a főúri osztály. Ha pedig a nevet vesszük tekintetbe, akkor mi jogon teszünk szemrehányást a főúri osztálynak? Például vegyünk csak — mondjuk — a vitézi rendet, vagy a legfőbb katonatisztek neveit elő, vagy mondjuk helyesebben, vegyük a legutóbbi időben is szereplő katonák közül azoknak a neveit, akik nevüket nem magyarosították. Azt látjuk, hogy azok közül igen nagy hányad idegen nevű és éppen nem a legkevésbé kiválóak azok, akik idegen névvel ékeskednek. Ha pedig a vért vesszük irányadóul, akkor meg lehetünk győződve arról, hogy a legfelsőbb társadalmi rétegben női ágon az idegen nevű főúri családokban is van talán ugyanannyi magyar vér, mint amennyi a magyar nevű családokban is van. Szóval semilyen ok, semmi indok nincsen erre a szembeállításra, mely minden realitást nélkülöz.

A főnemesség a történelem tanúsága szerint — mint Matolesy mondotta — inkább szeretné rabszíjra fűzni a magyar parasztságot, mint a külellenség ellen harcolni. T. Ház! Ha valóban mondotta ezeket Matolesy, úgy nem tartom érdemesnek, hogy ennek vitatásába belebocsátkozzam. Csak arra vagyok bátor felhívni Matolesy figyelmét, hogy legyen szíves, sajátítsa el azt a tárgyilagosságot, amelyet az ő könyvének előszavát író Szekfü Gyula ebben a kérdésben tanusított és ha ezt teszi, akkor meg vagyunk róla győződve, hogy közelebb fog állani fel fogásában és nyilatkozatában ahhoz az igazsághoz, amelynek megállapítását a nemzeti érdek megkívánja. (Úgy van, úgy van a balközépen.) Ne csak a nevét igényelje Szekfü Gyulának az ő könyvében, hanem igyekezzék eszméit és gondolatkörét is magáévá tenni.

A földért folyt a küzdelem állandóan — mondja tovább Matolesy — és ez okozta a háborúelőtti évtizedekben azt a néma forradalmat, amelynek másfél millió magyar esett áldozatul. Nincsen ma magyar ember, aki ezt szívből ne fájlalna és ha vissza akarunk térni azokra az időkre, amikor — sajnos — ezt még sokan be nem látták, akkor legyen szabad rámutatnom arra, — nem tudom, vajjon Matolesy könyvében nem mutat-e rá erre szintén, — hogy az első egyike, akik ez ellen az elnéptelenedés ellen állást foglaltak, egy a Balaton kultúrkérdéseivel foglal-

kozó ülésen, éppen egy magyar arisztokrata volt, aki ma hitbizományos.

T. Ház! Nem szabad a katonai családok tagjainak, akik annak idején egy más eszme szolgálatában állottak és e szerint az eszme szerint cselekedtek, ezt a tényt évtizedek, sőt talán évszázadok multán is szemükre hányni; hiszen nagyon gyakran jellemtelenek lettek volna, ha nem úgy cselekszenek, ahogy mint katonák annakidején egy más eszme szolgálatában cselekedni kényszerültek. Ha pedig a magyar családokat vesszük és az azokra hányt kifogásokkal akarok foglalkozni, akkor is azt kell mondanom, hogy nem maradhatunk meg örökké a kuruc és labanc színvonalon. Lehetetlenség és nemzeti szempontból ártalmas és veszedelmes az, hogy a multak bűneit állandóan felhánytorgassuk, ahelyett, hogy a jelen bajaival komolyan foglalkoznánk. (Úgy van, a balközépen.)

Súlyos vádakat lehet felhozni — mondja Matolesy — és a vádak között az első helyen említi, hogy az arisztokrácia nem magyar fajú. (Fábián Béla: Sok bajuk van ezzel a fajjal most!) Úgy van, sok bajunk van ezzel a fajjal. Csakhogy ez a faji kérdés, ha kiélezzük és mind a fontos szempont helyébe toljuk, kétségtelenül nemzeti veszedelemmé válik. (Fábián Béla: Méhely szerint egész Magyarországon tiszta fajú nincs 20 százalék.) Éppen ezért annak a kérdésnek kiélezése ellen energikusan állást kell foglalnunk nekünk, magyaroknak. Mi magyarságunkat az eszmében leljük és nem a fajban. Aki ezt el nem ismeri, az nagyobb kárt okoz a magyarságnak, mint amilyen kárt okozna külszínre sokkal súlyosabban megítélendő cselekményekkel.

Azt mondta Matolesy, hogy külföldön élnek az arisztokraták. Én nem ismerek sok magyar mágnást, főleg birtokost nem, aki külföldön élne. Általánosításra ez semmi esetre sem ad okot.

Nem éreznek sorsközösséget a magyar parasztsággal — mondja ő. Ez is általánosító állítás. Sajnos, akadhatnak ilyenek ép úgy, mint ahogy a középosztályban is lesznek olyanok, akik nem éreznek sorsközösséget a magyar parasztsággal. Talán még a parasztok és a magyar munkásnép között is sok ilyent találunk, de ez általánosításra nem adhat okot.

A patriarchális viszony fennállása hazugság — mondja. A patriarchális viszony kétségtelenül sokfelé fenn áll ma is. A patriarchális viszonyon azonban természetesen nem szabad azt érteni, hogy a birtokos minden egyes mennyegzőn ott legyen és minden duhajkodásnak részese legyen, hanem azt kell érteni, hogy igyekezzék szociális és gazdasági példával és intézményekkel, kulturális tevékenységgel a falu színvonalát emelni. (Úgy van a balközépen.) Kétségtelen, hogy ez sokfelé megtörténik.

Azt mondja, hogy az arisztokráciából kiáramló szellem a magyarságot két táborra szakította: a parasztságra és az arisz-

tokráciára. Nem értem egészen Matolesyt, aki könyve szerint elég-gé világos fejnek látszik, hogyan állíthat ilyesvalamit.

Amikor ezt a hitbizományi törvényjavaslatot tárgyaljuk, kétségtelenül valamennyien érezzük, hogy olyan intézménnyel állunk szemben, amelyet bizonyos fokig akár joggal, akár jogtalanul, de kétségtelenül lejártni igyekeztek. Ez a magyarázata annak is, hogy olyan felszólalások hangozhattak el itt a Házban, amilyen Matolesy Mátyás t. képviselőtársunk felszólalása volt. Mert ha nem állottunk volna ilyen, népszerűségében megrendült intézménnyel szemben, akkor nyugodtan merem állítani, ez a felszólalás nem hangzott volna el. Ha mi beismerjük, hogy ez az intézmény még ma is nemzeti célokat hivatott szolgálni, s ha mi ezt az intézményt fenntartjuk, akkor egyúttal arról is kell gondoskodnunk, hogy ne lehessen ez ismét a népszerűtlenségnek a tárgya. Hogy pedig ezt a célt elérhessük, erre csak egy eszköz áll rendelkezésünkre: ha a hitbizományokban igyekszünk nemcsak gazdasági szempontból mintagazdaságokat létesíteni, hanem ha minden egyes hitbizományi gazdaság egyúttal szociális mintagazdasággá alakul.

Volt a képviselők között olyan is, aki személyes megtámadtatás esetén szót kért. Festetics Domonkos gróf úgy érezte, hogy a Festetic-h család megemlékezésével rajta esett sérelmet azonnal korrigálnia kell.

Bethlen „tanácsa”

A képviselőház 1936. évi január hó 31-én pénteken tartott ülésén.

Bethlen István: T. Képviselőház! Ma előttünk fekszik a birtokpolitikai reformok trilogiájának első felvonása. Azt kell mondanom, hogy ez egy egészen szerény, egy egészen szürke alkotás, amely nem lép fel azzal az igénnyel, hogy gyökerestől és forradalmi szellemmel változtasson meg viszonyokat, amelyek évtizedek és évszázadok rendjén alakultak ki, hanem elég híven követi azokat az utasításokat, amelyeket annak idején én adtam ki az igazságügyminisztérium kodifikáló osztályának abból a célból, hogy megszerkesszék a hitbizományi reformot. Ennek folytán ez a reformalkotás megmarad a fokozatos és a lassú evolúció álláspontján és én azt hiszem, hogy éppen ebből az okból nem lehet az a fénylő csillag a magyar politika egén, amely a túloldalon ülő fiatal reformnemzedék keleti bölcséinek útmutatásul szolgálhatna, hogy megszületett az a megváltó reform, amelyre a miniszterelnök úr oly sokszor hivatkozott.

Ha Matolesy Mátyás t. képviselőtársam itt egy levelet olvas fel, amely szerint Erdélyt azért veszítettük volna el, mert

idejében földosztást nem eszközöltünk Erdélyben, úgy nézetem szerint, bármennyire is elismerem az ő jóhiszeműségét, bármennyire is elismerem azt, hogy őt csakis a meggyőződés vezeti, azt kell mondanom, hogy ebben egy szemernyi igazság nincsen.

Ha szabad nekem, mint e Ház régi tagjának egy tanácsot adnom az én fiatalabb képviselőtársamnak, úgy ez csak az lehet: tartózkodjék attól, hogy ezt a kérdést, az egész birtokpolitikai kérdést a túlfűtött hangulat (Úgy van! Úgy van jobbfelől.) azon hangnemében, tárgyalja, itt ebben a Házban, ahogy az részéről történt. (Úgy van, úgy van! jobbfelől.) Ezzel nem használ saját magának, de nem használ az országnak sem. (Úgy van, úgy van! Taps jobbfelől. — Egy hang a jobboldalon: Ránk nem hallgat.)

*

Természetesen Bethlen István gróf elfelejtette, hogy én a birtokpolitikai harcomat nem az én személyes érdekeim, érvényesülésem szempontja szerint folytatom.

A hitbizományi beszédemnek hullámai átesaptak a méltóságos felsőház padjaihoz s pillanatra sem lehet kétséges, hogy a fölényes arisztokrácia lekicsinylően utasít rendre „kisiklásomért“. Két felszólalás névszerint foglalkozott beszédemmel, ezeket a részeket itt adom:

Prónay támadása

Br. Prónay György beszéde a felsőház 1936. március 27-én tartott ülésén:

„Szabad-e ilyen beszédet mondani, mint amilyen a képviselőházban elhangzott. Matolcsy Mátyás képviselő beszédében többek között a következőket mondta (olvassa): „A fajt reprezentáló, a fajt jelentő magyar parasztság és a többnyire idegen főurak egymás ellen irányuló törekvései idézték elő a nagy katasztrófákat“. Továbbá a következőket mondja (olvassa): „Világosan bizonyítja ez azt, hogy a magyar arisztokrácia, többnyire idegen származású főnemességünk inkább tudta a magyarságot és a jobbágyságot Verbőczy rabszíjára fűzni stb., stb.“

(De a folytatást már nem olvasta fel a báró úr: „minthogy a nagy ellenséggel a törökkel küzdjön“.)

Nem akarok tovább idézni ebből a beszédből, nem akarok többet felolvasni belőle. Nekem megvan a véleményem erről a dologról és ez a véleményem a következő: Matolcsy Mátyás képviselő parasztszeretete kizárólag az úrgyűlöletben merül ki. Hogy érdeke-e az országnak a társadalmi osztályokat egymással szemben így kijátszani, ezt a felsőház tárgyilagos bírálata bízom.

Mélyen t. Felsőház! De konkrétan is meg kell a dolgot cáfolnom. És azt hiszem, hogy itt Matolcsy Mátyás képviselő úr műveltsége hiányos. Mert ha a hitbizományi tulajdonosok közül csak azokat említem fel, akik az ország érdekében olyan dolgot csináltak, amely az ő korukat túlhaladta, akkor első sorban említeni kell Eszterházy herceget, aki Buda felszabadításánál 10—15 ezer embert állított sorompóba egymaga, azután Eszterházy volt 1848-as külügyminisztert, aki képtárát a nemzetnek ajándékozta, Andrássy Gyula gr. külügyminisztert, Majláth országbírót, Károlyi Györgyöt, aki 1848-ban egy ezredet állított fel...

A 88 hitbizomány közül 66 1867 után keletkezett. Mit adtak ezek a magyarságnak? Nem tudunk sem ezredekéről, semmiféle nagy kulturális alapítványokról; erről beszélt volna a báró úr! Arról meg éppen hallgatott Prónay báró, hogy a Prónay féle hitbizomány tápiógyörgyei birtokát (lásd 173 lap e tárgyban elmondott interpellációm) zsidó bérlőnek adta ki a magyar kisközségek igénylésével szemben.

Purgly kirohanása

Purgly Emil ny. földművelésügyi miniszter beszéde:

„A hangsúly azon van, amikor azt mondja Matolcsy, hogy a radikális földbirtokreform az egyedüli lehetőség, amely megmenti a földet a magyarság számára az idegenek aspirációitól akkor ha a radikális birtokreformot ő maga is helyesli és ő maga a birtokát felosztja. (Széchenyi Gy. gr.: Demagógia.) Ebben van a legnagyobb demagógia (úgy van, úgy van) és olyan vádaskodás, a magyar földbirtokososztály ellen, amelyet én erről a helyről a leghatározottabban visszautasítok. (Élénk nelyeslés.) A magyar földbirtokos társadalmi osztály, amint ezt már előttem felszólaló t. felsőházi tagtársaim ki is fejtették, a múltban is mindig teljesítette hazafias kötelességét és pedig nem csak abban az arányban, amilyen arányban ennek az osztálynak tagjai vagyonaik szerint részesek voltak, hanem kivették részüket a kötelességteljesítésből lelkiületük szerint, magyarságuk egész érzése szerint. (Úgy van, úgy van.) És minden olyan, akármi-lyen helyről jövő kijelentés és felszólalás, amely ezt a tényt kétségbe vonja, nem jelent mást, mint a magyar keresztény gazdátársadalom megtámadását és ok nélkül beszennyezését. (Úgy van, úgy van.) És én ezt erről a helyről ismételtelen a leghatározottabban visszautasítom. (Élénk helyeslés, éljenzés, taps.)

Bezzeg nem ilyen élénken utasította vissza a volt földművelésügyi miniszter úr birtokán tapasztalt munkásviszonyokat

felfedő interpellációmát (lásd 139 lap). Az interpelláció után egy előkelő urat küldött hozzám, hogy olyan szöveget fogalmazunk, amit ő lead a sajtónak s amire nekem ne kelljen válaszolnom. Meg is írtuk együtt a kegyelmes úr „nyilatkozatát“, másnap meg is jelent a sajtóban és én nem is válaszoltam rá.

Telepítési vita

A másik nagy támadás

Elmondottam a képviselőház 1936. évi március hó 23-án tartott ülésén, a telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor.

Matócsy Mátyás: T. Ház! Agrárnépünk folyton szaporodó tömegei és a megoldatlan földkérdés, valamint az új eszméáramlatokból kisarjadó erők dobták a telepítési törvényjavaslatot a Ház asztalára. Gömbös Gyula miniszterelnök úr elvitathatatlan érdeme az, hogy ezt a nagy nemzeti kérdést ide merete hozni és módot adott arra, hogy az ország színe előtt újra foglalkozzunk ezzel a kérdéssel. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

Magyarországon a földkérdéshez hozzányulni nagy érdem, már csak azért is, mert bátorságot faj- és hazaszeretet jelent. Ebben van Gömbös Gyula miniszterelnök úr érdeme is. Ennek ellenére a javaslatot — tekintettel arra, hogy az érdemi megoldásban nem kielégítő — nem tartom alkalmasnak. Nagyon jól tudom, hogy a törvényjavaslat elkészítésével foglalkozó vitéz Vas Elek tanácsos úr érdeme is jelentős, mivel az éveken keresztül elleneható politikai erők hatása ellenére is egy annyira-amennyire elfogadható javaslatot tudott a Ház asztalára letenni. (Felkiáltások jobbfelől: Éljen Vas Elek!)

T. Ház! Magyarországon a földkérdés megoldásával kapcsolatban három egymástól meglehetősen eltérő felfogás uralkodik. Az első az amelyet gróf Bethlen István volt miniszterelnök úr és politikai tábora képvisel (Horváth Zoltán: Melyik? —) a Házon kívüli politikai tábora. Tekintet nélkül a nemzet óriási érdekeire, minthogy a nagybirtok érdekeit képviseli, egy komoly, mélyenjáró földreform szükségességét tagadja, sőt egyenesen veszélyesnek tartja. A másik felfogás az, amelyet a kormány haladó konzervatív felfogása jelent és amelynek eredményeképpen üdvözölhetjük a Ház asztalára tett törvényjavaslatot, amely törvényjavaslat egy új földreform, a telepítés szükségességét kodifikálja ugyan, de a gyökeres megoldások szempontjából mégis

eredménytelen. A harmadik felfogás a földkérdés rendezésében az, amelyet mi képviselünk és ez az, hogy a földkérdés rendezésében igenis radikális megoldásokat sürgetünk. (Mózes Sándor: Ez a helyes álláspont!) Radikális megoldást, a magántulajdon tiszteletbentartása mellett, de óriási áldozatokat követelünk a nagybirtokosságtól. Ezt nyíltan valljuk.

Ezt a három felfogást röviden a következőképpen lehetne jellemezni.

A gróf Bethlen István és politikai tábora által képviselt felfogás gerincét elsősorban az adja, hogy elismeri, hogy agrárnépünk szociális nyomora óriási. Állítja, hogy túlszűfolt agrár lakosságunk számára nincsen elegendő földünk; tagadja, hogy mélyenjáró földrendezéssel lehetne a helyzeten változtatni, éppen azért, mert a nagybirtokosság érdekeit képviseli; nem tartja alkalmasnak a telepítést vagy általában a földreform megindítását pénzügyi, illetőleg konjunkturális okok miatt; és végül: a megoldást házhelyakecióban és iparosításban látja.

Ettől az ó-konzervatív iránytól nem sokban tér el a kormány haladó konzervatív állásfoglalása, amelynek eredményeképpen kaptuk a javaslatot, amelyet véleményem szerint először is az jellemez, hogy a telepítési javaslatban nem a lehetőségek maximumát akarja elérni, hanem a nagybirtokosság érdekeit, a nagybirtok-rendszert igyekszik átmenteni 25 évre, a javaslatban jelzett 350.000 hold árán; harmadszor, hogy nem tárgyalja az agrárproblémákat szerves egészükben és intenzíven; negyedszer, hogy az új földbirtokreformot vagy telepítést a javaslat a nagybirtokosság érdekeinek szem előtt tartásával akarja megvalósítani és azt hiszem, ötödször azzal lehetne jellemezni, hogy formai megoldást ad.

A harmadik felfogást — amelyet, mint említettem, mi kívánunk képviselni — az jellemzi, hogy mi meggyőződéssel valljuk, hogy egy új, mélyenjáró földreformot honvédelmi, népese-déspolitikai és szociális okok kényszerítenek ki, másodszor, hogy ezt az új földreformot radikálisan kell megoldani; harmadszor, hogy a többi agrárproblémával szerves összefüggésben, együtt kell ezt megindítani; negyedszer az eddigiekkel ellentétben valljuk, hogy ez teljesen függetlenítendő a pillanatnyi gazdasági helyzet alakulásától, a konjunktura-változásoktól; és ötödször, hogy a nagybirtokosság érdekeit nem képviseljük, hanem igenis a magyar parasztságot és kisgazdatársadalmat akarjuk megerősíteni, — hangsúlyozom — a nemzet, a faj fennmaradása érdekében. (Helyeslés a baloldalon. — Kölessey István: Ugyanazt akarjuk! — Dinnyés Lajos: Akarják? Miért nem csinálják meg? — Felkiáltások a jobboldalon: Megesináljuk! — Dinnyés Lajos: Mikor? Ebben nincs benne! — Esztergályos János: Hagyják ott a pártot, jöjjenek át ide! — Mózes Sán-

dor: Akkor nem lenne biztosítva a mandátum a jövőre nézve! — Zaj. — Elnök cseppet.)

«Igen t. Ház! A nagybirtok túltengése Magyarországon a bajok forrásává lett és az a meggyőződése, hogy ha nem hajtunk végre rajta radikális operációt, akkor az 1918-ban agonizált nemzet temetéséről kell majd gondoskodnunk. (Mozgás a jobboldalon. — Mózes Sándor: Eheznek már így is az emberek!) A nagybirtokrendszer a magyarság népszaporodására és népsűrűségére rendkívül kártékony hatást fejt ki. Ezek talán köztudomású dolgok, de újra és újra hangsúlyoznom kell, hogy azokban a községekben, ahol a nagybirtokok túltengésben vannak, a népesség négyzetkilométerenkinti száma, vagyis a népsűrűség kisebb, mint a kisbirtokos-községekben és a nagybirtokon élő gazdasági cselédség és munkásság újabb szaporulata a szomszédos kiscgazdaközségek szegény népének számát gyarapítja. Ebből adódik az, hogy az alföldi centrumokon mind nagyobbra és nagyobbra nőnek az agrárproletár tömegek, ami ma már odavezet, hogy egy lumpen-proletariátussal állunk szemben a vidéken.»

«A magyarság és magyar faj lezüllését, lecsúszását, alsóbb síkra való jutását jelenti ez, igen t. Ház. Gondoljunk csak arra, hogy a tipikusan nagybirtokos-községekben mekkora a népsűrűség. Tudom, hogy a statisztikával szemben mindenki bizalmatlan, de fel kell említenem azt, — és majd magyarázattal is szolgálok e tekintetben —, hogy Sövényháza négyzetkilométerenkinti népsűrűsége 23, Majsamiklósvaré 15, Kisszállásé 20, Pusztavacse 22 és mindezekben a községekben a nagybirtokok aránya óriási, 90%-on felül van, sőt ezek közül, amelyeket felemlítettem, nem egy az eszmei községek csoportjába tartozik, azaz egyetlen nagybirtok. Ha ezzel szembeállítom a Duna-Tisza közötti vagy más alföldi kiscgazdaközségeket, azt látom, hogy azok népsűrűsége négyszögkilométerenkint 100—120, de még ennél jóval nagyobb népsűrűség is előfordul.

A nagybirtoknak a népsűrűségre gyakorolt káros hatását nem közömbösíti és nem egyenlíti ki az az igen gyakran emlegetett előny, hogy a nagybirtokon él az agrárnépesség legszaporább rétege, a mezőgazdasági cselédség, mert annak lehet nagy a szaporodó képessége, de a nagybirtok embermegkötő ereje olyan kicsiny, hogy ezeknek az embereknek el kell hagyniuk ezeket a községeket és területeket. Ha nem így volna, akkor felteszem a kérdést, mivel lehet magyarázni, hogy 1920-tól 1930-ig a mezőgazdasági cselédek száma — a keresőké — változatlanul 224.000. Ezeknek a szaporulata nyilván a szomszédos községek proletariátusát, a nincstelen mezőgazdasági tömegeket gyarapítja. Nem vitás ez, mert éppen a nagybirtok az a birtoktípus, amelynek emberszétzóró ereje a legnagyobb. Erről a birtoktípusról szó-

ródott szét a magyarság a háború előtt a világ minden tájára egészen Kanadáig.

Ezt állapítja meg Kenéz Béla képviselőtársunk is a háború előtti viszonyokról. Azt mondja igen hiressé vált könyvében, a „Nép és föld“-ben, annak 88. lapján, hogy Biharvármegye különösen jellegzetes, mert ott a mezőgazdasági lakosság általában ugyan szaporodott, de azoknak a községeknek az agrárnépe, amelynek határában latifundiumok vannak, mégis fogyott. Ezek megdönthetetlen igazságok, nem a politikusnak, hanem az objektív tudósnak a megállapításai 1913–1914-ből. De ugyanazt állapítják meg Móriéz Miklós legutóbb befejezett demográfiai vizsgálatai is, amelyek egyeznek a jelenlegi tudományos felfogással, egyeznek az én vizsgálataimmal is, s amelyek szerint a nagybirtok a népsűrűségre kedvezőtlen hatású és a nagybirtok kevesebb embert tart el, mint a kisbirtok.

Móriéz Miklós vizsgálatait úgy végezte, nagyon helyesen, hogy nem egynéhány községet emelt ki, mint ahogy én tettem az előbb példaképpen, hanem három csoportba osztotta az ország 3400 községét. Az első csoportba a tipikusan nagybirtokos községeket sorolta, azokat a községeket, amelyeknek szántóterületéből több, mint 60%-ot a nagybirtok reprezentál; a másodikba sorolta a 40–60%-nyi nagybirtokterülettel szereplőket és a harmadik csoportba az általa tipikus kisbirtokos községeknek nevezett községeket állította, ahol azonban a szántóterületnek nem egy esetben még 40%-a is tartozhatott a nagybirtokokhoz. Ennek a három község típusnak országos vonatkozásban való együttes vizsgálata kizárja azokat a tévedéseket, amelyeket egy-egy példa kiemelése magában rejthet. Ennek a vizsgálatnak az az eredménye, hogy a tipikusan nagybirtokos községekben, ahol tehát a szántóterületnek legalább 60%-a a nagybirtokhoz tartozik, az összes mezőgazdasági keresők száma, — tehát a mezőgazdasági cselédek, a törpebirtokos napszámosok és a nincstelen napszámosok száma — együttvéve 32%-kal kevesebb, mint a tipikus kisgazdaközségekben; ami azt jelenti, hogy ha a kisbirtokos községek munkásainak létszámát 100-al vesszük egyenlőnek, akkor a nagybirtokon csak 68 a keresők száma.

A jelenlegi tudományos felfogás is az, hogy elfogadhatjuk a statisztikai vizsgálatok eredményét, hogy először: a nagybirtoknak a népsűrűségre káros hatása van; másodsor: a nagybirtok kevesebb embert lát el, mint a kisbirtok; és harmadszor — ami talán a legfontosabb, — hogy a nagybirtok embert megkötő ereje jóval kisebb, mint a kisbirtoké.

Ezekután rendkívül esodálkoznunk kell azokon a számításokon, amelyeket gróf Károlyi Gyula közel egy évvel ezelőtt napfényre hozott, amikor azt igyekezett bebizonyítani, hogy a nagybirtok több embert lát el. Néhány nagyüzemet vizsgált meg,

azonban a ma alkalmazott statisztikai módszereknek általánosan elfogadott elveit nem használta fel és így hibásan mutatta ki, hogy a nagybirtok több embert tart el. Ezzel szemben az előbb felhozott adatok, de az a számítás is megcáfolja Károlyi Gyula gróf állításait, hogy ha az ő adatait elfogadjuk és helyesnek tételezzük fel, akkor arra az abszurd eredményre jutunk, hogy az 500 holdnál nagyobb birtokok 5.1 millió hold területen 4.6 millió agrárlakosságot kell, hogy eltartsanak, ami azt jelenti, hogy agrárnépünk teljesen a nagybirtokon él. Más szóval, ha ez a számítás néhány gazdaságra, néhány üzemre nézve helyes is, országos átlagban nem helytálló.

Azért emlitem ezt, mert ezzel azok a számítások, amelyek alapul szolgáltak a telepítési javaslat komoly méreteinek megátadására és megsemmisítésére, megdőlték. Hangsúlyozom, hogy ezekkel a számításokkal egyértelmű az is, amit gróf Bethlen István volt miniszterelnök úr itt elmondott. Ő ugyanebbe a hibába esett, mert ha adatait helyesnek fogadjuk el, akkor országos viszonylatba kivétítve, szintén teljesen abszurd értékeket kapunk.

A nagybirtoknak a népesedésre gyakorolt káros hatása mellett még számos más hátránya van. Hogy csak egy súlyos hatására hivatkozzam, végső sorban az egyke is a nagybirtok következménye. E kérdés taglalásától azonban eltekintve hangsúlyozom, hogy minden erőt mozgósítanunk kell arranézve, hogy a magyar parasztság erejét számban és vagyoniilag is megerősítsük, mert meggyőződése az, hogy ez az a rétege a társadalomnak, amely legerősebb mindenféle feladat megoldására és meggyőződése az is, — mint ahogyan ezt 1918 és 1919 is bizonyította, — hogy a nemzet és az állam megsemmisítésére törő kommunizmussal szemben is hazafiassága, nemzeti érzése és passzív rezisztenciája olyan erőt jelent, amelyen megdőlt minden mesterkelt hatalom. Az a szomorú, hogy miként a múltban, úgy a jelenben is éppen ettől a fajfenntartó magyarságtól féltjük a földet és az önrendelkezés jogát biztosító titkos választójogot. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Igen t. Ház! A mélyenjáró, egész társadalmi életünket átalakító új földreformnak rendkívül súlyos okai vannak. Mindezekelött és mindenekfelett hangsúlyozom, hogy egy mélyenjáró új földreformot honvédelmi szempontok sürgetnek. Gondoljunk arra, hogy a déli és keleti határainknál megtorpanó szláv és román nemzetnek évenként félmillióval duzzaó tömegei sóvárognak a határokon túl itt a csonka országban levő óriási gazdátlan birtokokra. Ezek tények, ezekkel számolnunk kell és nagy elővigyázatosságra kell intenünk mindenkit, aki ennek az országnak felelős kormányzását viszi, nehogy nemzetközi konfliktus esetén újra idegen, déli és keleti szomszédaink népe verjen gyökeret

ezen a magyar földön, nehogy a nemrégiben Belgrádban publikált térkép valaha is valóra váljék.

Igen t. Ház! Meggyőződésem, hogy ebben az irányban akár mekkora áldozatot követelünk is, minden kevés. Nem tudok egy véleményen lenni legnagyobb sajnálatomra az általam igen nagyra becsült gróf Bethlen István volt miniszterelnök úrral, aki felszólalásában azt állította, — szóról-szóra idézem, — hogy (olvassa): „Egy szemernyi igazság sincs abban hogy Erdélyt azért veszítettük volna el, mert idejében nem eszközöltünk Erdélyben földosztást.“ Ilyen mereven ez nem állítható, de egészen bizonyos, hogy az erdélyi magyarság helyzete ma egészen más lenne, ha ott a 2.9 millió, majdnem hárommillió hold nagybirtok nem idegen, román faj kezére jutott volna, hanem, ha mi ezt a háború előtt egy, a magyar faj, a nemzet érdekét szolgáló radikális agrárreformmal a magyar parasztság kezébe juttatjuk. Ma az erdélyi magyarság helyzete egészen más lenne. (Zaj).

Igen t. Ház! Arra az állításra, hogy Erdély földbirtokmegosztása a háború előtt nagyon kedvező volt, mert hiszen alig 8—9%-át tette ki a nagybirtok, csak az a válaszom, hogy nem tudom megérteni, melyik birtokkategóriára vonatkozik ez, mert a háború előtti hivatalos magyar statisztikai évkönyvekben az olvasható, hogy Erdélyben az 500 holdon felüli gazdaságokra esik a megművelhető terület 32%-a úgy, hogy Erdély biztokmegosztási viszonyai alig voltak kedvezőbbek, mint az anyaországé. Nagyon sajnálom, hogy Bethlen István gróf felfogásával ellentétes álláspontot kell hirdetnem, de az is meggyőződésem, — még pedig Erdélyben, Romániában és Szerbiában végzett tanulmányútjaim alapján, — hogy egészen más és sokkal előnyösebb helyzetbe jutott volna a magyar parasztság és a magyar nemzet, ha azt a hétmillió holdat saját fajtánknak, a háború előtt kívándorolt magyarságnak juttattuk volna, amit ők maguk között osztottak szét.

Az én meggyőződésem, hogy a trianoni határokat ennek a hétmillió holdnak idegen kézre juttatása sokkal mélyebben szántotta bele az ország testébe, mintha ezek a háború előtt a magyar parasztság kezébe kerültek volna.

Az új földreform kényszerítő körülményei között azonban az általam első helyre tett honvédelmi szempontok mellett ott szerepelnek az óriási szociális feszültségek is. Gondoljunk arra, hogy nemzetfenntartó agrárnépességünk tömege évről-évre űzzad, a munkaalkalom pedig változatlan. A kaszák száma évről-évre nő, az aratásra váró buzatáblákból pedig nem reng több, mint néhány évtizeddel ezelőtt. Odavezet ez, hogy agrár lakosságunk széles rétegeinek, a mezőgazdasági munkásságnak évente 100—120 munkanapra jut csak dolog és nagyon soknak már az sem. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon), mert az agrár munkanél-

küliségnek az az esete is kezd előtérbe nyomulni, amely eddig ismeretlen volt: az egész éven át tartó munkanélküliség. (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) Ennek a 100–120 munkanapnak az ellenértékéből, ebből a 250, maximum 300 pengőnyi bérértékből átlagban egy öttagú családnak kell megélnie, de ebből minden szükségletét ellátnia, teljesen lehetetlen. Illetőleg azt jelenti ez, hogy a nemzetfenntartó néprétegünk nagy tömegei a biológiai létminimum alatt élnek. Nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, csak hivatkozom — bár világnézeti különbségek választanak el tőle — Takách Ferenc t. képviselőtársamra, aki nagyon helyesen utalt a mult ülések egyikén az agrárlakosság nyomorára és helyzetére. Mondom, ezt nem akarom ismételni, de hangsúlyozom, hogy ez a kérdés óriási fontosságú. Ez nem hangulatkeltés, de tény, hogy a magyar parasztság, a magyar munkásság széles rétegei a biológiai létminimum határán élnek: (Felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Alul!)

Erről győznek meg bennünket a közegészségügyi intézet orvosainak a jelentései is; ezek arról számolnak be, hogy a falvak és a tanyák gyermekeinek több, mint a fele elégtelenül táplált és rosszul fejlett. Ugyanerről számolnak be a falusi és tanyai tanítók is a kultuszminiszter úrhoz írt felterjesztéseikben, amikor felkiáltanak, hogy a tananyagot képtelenek elvégeztetni a testileg és lelkiileg lerongyolódott gyermekekkel. Én magam is látogatom az iskolákat és meggyőződtem erről. Szörnyű az a kép, amelyben a magyar új generációkat látjuk. És felteszem azt a kérdést, vajjon mi akadály van annak, hogy a magyar milliók közül, amennyit csak lehet, emeljünk ki ebből az állapotból, tegyük önálló existenciává és önállókká s ami ezenfelül marad, csak azok boldogulását gondoljuk az iparban megteremteni. (Mózes Sándor: Erre válaszoljon a többség!) Meggyőződésem és nagyon jól tudom, hogy az ipari fejlesztés nélkül agrár tömegeink elhelyezése és nyugati nivóra emelése tényleg lehetetlen, de mi az oka annak, hogy e széles néprétegek jelentős részét — hangsúlyozom — nem tudjuk megkötni a vidéken és mi az oka annak, hogy nem akarjuk önálló existenciává, a magyar társadalom gerincévé tenni? (Mózes Sándor: Mégsem lehet őket elpusztulni hagyni, valamit csak kell csinálni velük!)

T. Ház! Nagyon jól tudom, hogy agrármunkásságunk egyrésztének nem juthat föld, azonban Bethlen István gróf volt miniszterelnök úrnak azt az állítását mégis kifogásolnom kell, hogy a 770.000 főnyi mezőgazdasági cseléd, törpebirtokos, napszámos és mezőgazdasági munkás nem kaphat földet és nem lehet önálló existencia. Az az érdekes azonban, hogy bár Bethlen István gróf nagyon helyesen — és én is teljesen elfogadom ezt — a mechanikus földosztás ellen foglal állást, emellett minden következtetésében egy mechanikus földosztás képe lebeg. Csak így tudom megérteni

azt, hogy a 770.000 önálló egzisztenciáról, illetve munkaképes ember-ről úgy beszél, mintha ennek a rétegnek minden tagja valóban önálló kisgazda-exisztenciává volna tehető. Elfelejtí azt, hogy Magyarországon évenként 40.000 ember hal meg tuberkulózisban, rákban és idegi megbetegedésben, ami orvosi szakvélemény szerint azt jelenti, hogy ennek a számnak legalább ötszöröse szenved hasonló betegségekben, tehát 200.000—250.000 beteg szervezettel állunk szemben; ezeknek életéről feltétlenül szociális biztosítás van hivatva gondoskodni, de ez a szervezetében megtámadott társadalmi réteg semmiesetre sem lehet egy új, önálló, erős társadalomnak a törzse.

Ha mindezeket számbavesszük és ha még azt is meggondoljuk, hogy ezek között az emberek között olyanok is vannak, akik fizikailag munkaképesek ugyan, de szellemi képességeik, olyanok, hogy önálló egzisztencia vitelére alkalmatlanok, akkor azt kell mondanunk, hogy az említett 770.000 embernek talán csak a fele tehető eredményesen és feltétlen sikerrel önálló gazdává.

Nyilvánvalóan ez bizonyítja a legjobban, hogy mennyire nem lehet alkalmazni a mechanikus földosztás rendszerét, viszont a telepítési javaslatban nem találom meg azt a határozott kitételt, hogy telepítés céljára igenis erősen szaporodó, egészséges gazda, illetőleg munkásaladokat fognak kiválasztani, pedig meggyőződése az, hogy a telepítés szempontjából nem az illető ember vagy család mai pénzügyi gazdasági ereje kell, hogy döntő legyen, hanem az, hogy milyen értékkel, milyen munkakapacitással és képességekkel indul új életre. Csak annak van értelme, hogy tényleg ezeket kiemelve, kiválasztva agrárlakosságunk széles rétegeinek elproletarizálódó tömegeiből, a mai kisgazdatársadalmat megkétszerezve, az országnak egy stabil gerincet teremtsünk.

Igen t. Ház! Ha azonban figyelembe is vesszük azt, hogy nem járhatunk el mechanikusan, sem a föld, sem az ember kiválasztásában, még akkor is teljesen helytelen az a felfogás, hogy nincs elegendő földünk a munkásság számára. Nagyon jól tudom azt, hogy ha nem jut mindenkinek föld, akkor az agrártömegek széles rétegeinek igenis a telepítéssel vagy a földreformmal párhuzamosan megindítandó munkákban kell elhelyezést nyernie. Az én meggyőződése az, hogy egy új földreformot csak útépítéssel, csatornázással és mindazokkal a megoldandó problémákkal szerves kapcsolatban lehet elindítani, melyeket könyvemben részletesen ki is fejtettem. Egészen bizonyos, hogy ezeknél a munkálatoknál az agrártömegek nagyon jelentős része fog munkaalkalmat találni.

De még tovább megyek. Ha még ez sem elég, akkor feltétlenül hivatkoznom kell a mechanikus földosztás és egyáltalában a mechanikus szemlélet ellen arra, hogy egy mélyenjáró, de hangsúlyozom, radikális földbirtokreform esetén nem lehet kizárólag a föld feldarabolásából elindulni és az így származó munkaalkalmat

néz
gaz
ját,
teri
eml
rús,
alka
szü
Tel,
kisz
enn
Uta
vag
birt
Drá
zodi
óriá
lásu
igen
ami

legi
akei
házh
kiel
men
háza
szer
falu
lege
Meg
elég
föld
het
ahov
nak
mag
egy
meg

nek
vény
törv
ték,
hol
let f

nézni, mert meg kell látni az 50.000 holdas Cegléd tipikusan kiskisgazdaváros 40.000 emberének széles életlehetőséget mutató skáláját, szemben akár csak — hogy egyet említsek — a nála nagyobb területű sövényházai Pallavicini örgróf-féle nagybirtokon élő 7000 embernek, cselédnek és napszámosnak nagyon is szerény nyomorúságos életlehetőségével. Számolni kell azzal, hogy a munkaalkalmak osztásával, a jövedelemnek helyben való forgásával új szükségletek, új munkaalkalmak és új életlehetőségek indulnak. Teljesen téves az a szemlélet, hogy ha a nagybirtokot felosztjuk, ha kiskisgazdaságokat teremtünk, akkor ott kizárólag mechanikusan emmyivel, vagy annyival több termelés, vagy munkaalkalom nyílik. Utalok arra, hogy a Duna-Tisza között lévő nagy parasztvárosok, vagy falvak annak köszönhetik létalapjukat, hogy igenis, kiskisgazdabirtokokkal telített határuak, nem úgy, mint Dunántúl akár a Dráva mentén, ahol egy lelket nem látni, mert mindenütt ott húzódik el egy-két nagybirtoknak, vagy hitbizományi birtoknak óriási területe. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) A mi elgondolásunk pedig nem mechanikus megoldás, mert a földreform során igenis új élet indul, új élet fakad és ezt is számba kell venni akkor, amikor egy radikális földbirtokreformról beszélünk.

Azzal a véleménnyel sem tudok egyetérteni, hogy a jelenlegi problémákat, a földkérdés megoldását egy egyszerű házhelyakcióval ki lehetne elégíteni. Meggyőződéseim az, hogy az 1920 évi házhelyakció csak a technikai megoldások és a lakásszükséglet kielégítése szempontjából volt sikeres. Felteszem a kérdést, vajjon mennyivel jobb lenne, ha a 3400 faluhoz odaragasztott új utcák házai a kiszemelt nagybirtokok területén mint önálló községek szerepelnének ma s ezzel a 200.000-nyi új házzal talán kétszáz új falu lehetne az országban s talán ezzel az egész földkérdés is végleges megoldáshoz jutott volna az elmúlt másfél évtized alatt. Meggyőződéseim az, hogy a házhelyakció nem elégséges. Lehet elégséges a lakásszükséglet kielégítésére, de semmiesetre sem a földkérdés megoldására. Nagyon jól tudom, hogy ez alkalmas lehet arra, hogy azoknak a nagybirtokoknak a munkásait megkösse, ahová ma a felsőmagyarországi megyék nyomorultjai vándorolnak a nyár folyamán. Lehet, hogy Mezőkövesdről kirajzó 2—3000 magyar munkás megkötését eléri, de nem éri el azt, hogy a föld egyenlőtlen megosztásából származó összes problémák tényleg megoldást nyerjenek.

Ami azt a második felfogást illeti, hogy ennek a telepítésnek az eredményeit kell tárgyalni, amit a jelenlegi telepítési törvényjavaslat jelent, idevonatkozólag mindenekelőtt ismétlem a törvényjavaslatban foglalt számokat. Ezeket annyian felemlítettek, hogy most már csak a vázát adom: 25—30 év alatt 350.000 holdnyi területen — 200.000 holdon öröktulajdon, 150.000 holdon bérlet formájában — önálló egzisztenciát teremteni. A kisbirtokok 8.6 mil-

lió holdnyi területének ilyen értelmű változtatása alig jelent valamit. Mindenesetre nagyon melegen üdvözlöm azt a gondolatot, hogy az átlagok helyett az első években talán sokkal intenzívebben, rapidabban fog ez a megoldás haladni. Ezt nagyon szeretnők és kívánjuk is, de mégis, amikor 25 évről beszélünk, kénytelen vagyok az átlagot felemlíteni, és akkor ez mindössze tényleg 12—15.000 holdat fog kitenni évenként. Ha meggondoljuk azt, hogy a Statisztikai Évkönyv adatai szerint az 500 holdnál nagyobb birtokokból 1929-ben 13.000 holdat, 1930-ban 8000 holdat, 1931-ben 15.600 holdat és még a válság kitörésekor, 1932-ben is majd 9000 holdat parcelláztak fel kisbirtokká, akkor nyilvánvaló, hogy a jelenlegi telepítési javaslatban biztosított méretek a különben folyó parcellázások méretein belül maradnak. Azt hiszem, hogy ez a törvényjavaslat egy alimentált parcellázást jelent s az a meggyőződésem, hogy 30 év alatt, amikor alig egy-két százalékkal fog eltolódni a birtok megoszlás aránya a kisbirtok javára, a mélyenjáró, radikálisan megoldott földreformra váró problémák nem oldatnak meg és az egész kérdés egy negyedszázaddal ismét eltolódik, elodázódik.

Nagyon jól tudom azt is, hogy ezáltal a felelősség kérdése óriási mértékben vetődik fel, de meggyőződésem az is, hogy ennek a kérdésnek politikai felelősségéről csak egy rész háramlík Gömbös Gyula miniszterelnök úrra, a nagyobbik rész Bethlen István grófot és politikai táborát terheli. (Horváth Zoltán: Az is ott van!) és meggyőződésem, hogy ezért a történelem felelősségre fogja vonni a kormányzatokat és tényezőket.

Felfogásom az, hogy az általános agrárreformra szükség van, még pedig oly módon, hogy évenként legalább 100—120.000 katasztrális holdat kell igénybevenni és kisgazdaságok létesítésére felhasználni. Mi nem évi 12.000, hanem évi 100—120.000 holdat kívánunk erre a célra megmozdítani. (Farkas Elemér: A pénzt majd kölesönadja a képviselő úr?) Akinek aggályai vannak arra nézve, hogy ezáltal a termelés rendjében zavar áll elő, azoknak felemlítem azt, hogy ma is és minden évben közel negyedmillió holdnyi terület ugar, kiesik az intenzív művelés alól, tehát évenként 100.000 holdnak kisüzemmé való átalakítása, még ha egy év termelésében megrendülés következne be, egész agrártermelésünket és kivitelünket nem befolyásolja. (Farkas Elemér: A pénzt honnan veszi a képviselő úr ehhez?)

Erre a kérdésre kívánok most éppen rátérni, hangsúlyozva azonban azt, hogy egy mélyenjáró, radikális agrárreformot és földreformot végrehajtani csak úgy lehet, ha a termelés tényezőjét, a földet, egyszerre nem fizetjük ki, hanem annak értékét a földből termeli ki és rója le az, akié a föld lett. Csak ez az a felfogás, amelynek alapján komoly és mélyenjáró földreformot lehet végrehajtani. Nem sérti a magántulajdon szentségét, ha egyszerűen jogot követelünk a magyarság, a magyar parasztság szá-

mára, mert ez az egyedüli lehetőség arra, hogy ezt a fajt megmentjük. (Haám Artur: És a felszerelés? Mivel szerelik fel azt a birtokot? — Rajniss Ferenc: Azon kell gondolkozni, hogyan lehet megcsinálni, nem azon, hogyan nem lehet!)

Igen t. Ház! Legyen szabad ennél a kérdésnél elmondanom azt a világnézeti felfogást, hogy 1936-ban, másfél évtizeddel a háború után mi egészen másképp látjuk a földet, a tőkét és a munkát vagy a munkást. Mi ezt a kettőt nem tartjuk közönségesen egyenrangú termelési tényezőnek hanem igenis, minő a kettőt fontosnak tarjuk, de a munkát, a munkást és a munkás mögött lévő magyarságot mindenek fölé helyezzük. (Helyeslés a balközépen. — Mózes Sándor: A tőke fölé is!) Ez az a szempont, amely a nyugati nemzeteket óriási mérföldekkel lendítette előre (Ugy van, a szélső baloldalon.) és ha ezt nem fogadjuk el, akkor el fogunk sorvadni és ebbe belepusztulunk.

De ettől eltekintve is, nem tudom megérteni azt a felfogást, amire igen sokan hivatkoznak, hogy a jelenlegi rossz konjunktúra idején nem lehet földrendezést megindítani. (Felkiáltások a középben: Dehogy nem!) Én éppen Bethlen István gróf volt miniszterelnök úrhoz intézem szavaimat, — aki ezt felemlítette és mások ő utána elfogadják, — hogy vajjon mi az oka akkor annak, hogy 1924-től 1930-ig tartó kormányzásának idején, ez alatt az öt év alatt közel 1000 millió pengőt investáltak a közületek, vagy talán irreális befektetés lett volna az évi közel 250 millió pengőnyi befektetésből évente 40—50 millió pengőt kihasítani azért, hogy a magyar földet megkössük és a gazdatársadalom törzsét megerősítsük? (Ugy van, Ugy van! balfelől. — Zaj a jobboldalon. — Bárczay János: Tökéletesen egyetértünk ebben. — Dinnyés Lajos: Hol vannak az öreg csákllyások? — Mózes Sándor: Miért nem csinálták meg?)

Meg vagyok győződve arról, hogy ennek a megoldásnak igazi oka nem pénzügyi tényekben rejlik, hanem egyszerűen politikai okokban. (Ugy van! Ugy van! balfelől. — Ellentmondások a jobboldalon. — Kölcsey István: Ezt tagadom!) Mert érdekes, hogy az a kormány, amely 1920 és 1930 között vezette az országot, ebből az 1000 millió pengőből nem tudta kihasítani azt a 300—400 millió pengőt a mezőgazdasági konjunktúra és az általános jó gazdasági konjunktúra idején, ugyanakkor pedig most, a rossz konjunktúra idején ugyanaz a felfogás uralkodik és ha így van, akkor nyilván nem találunk az életben olyan gazdasági periódust, amikor ennek a kérdésnek megoldását megindíthatnók. (Horváth Zoltán: Nagy feleslegek voltak az államkasszában! Mayer miniszter úr tyúkkölesönbe adta! Borházakat csináltak! — Dinnyés Lajos: Furtak! — Horváth Zoltán: Furtak-faragtak! — Mózes Sándor: Csibort patkóltak! — Dinnyés Lajos: Még Bethlent is megfúrták! — Zaj.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő úrak!

Matolcsy Mátyás: T. Ház: Nekem az a felfogásom, hogy ezt a kérdést teljesen függetleníteni kell a konjunktura-hullámzásoktól, mert egy husz-harmic évre tervezett megoldásnál a konjunktura-periódusoknak talán négy vagy ötszörösevel is találkozni fogunk, éppen ezért a megoldásokat úgy kell megkonstruálnunk, hogy azok a konjunktura-hullámokhoz alkalmazkodjanak, tehát lemenő árák esetén, mint például az 1920-as évi földreform végső hullámainál tapasztaltuk, alkalmazkodni kell az ársuhanásokhoz és ebben az esetben egy ilyen nagyszabású kérdésnek a megoldása biztos sikerre számíthat.

De igen, t. Ház, arra a kérdésre is válaszolni fogok, hogy honnan vesszük a pénzt. Legyen szabad talán felemlítenem ebben a kérdésben. Varga István barátommal öt éve készülő és most sajtó alatt levő munkámnak egy fejezetét, amelyben a nemzeti jövedelemnek tökévé meredő részét fogom itt vázolni és ismertetni. Ennek a teljesen objektív statisztikai munkának eredményeképpen azt láttuk, hogy nemzeti jövedelmünkből évenként az 1924—25, és az 1934—35. évek átlagában öt és félszázaléknyi összeg merevedett tökévé, ami azt jelenti, hogy évenként 180 milliótól maximálisan 299, azaz 300 millió pengőnyi érték merevedik tökévé. Kértem akkor, igen t. Ház, mi az oka annak, hogy ebből a 200—300 millió pengő értékű tökéből akár évente 40—50 millió pengőt ne tudjunk elvonni egy nemzetmentő munkához, egy radikális földreformhoz? Meggyőződésem, hogy ez lehetséges éppen azért, mert ennek gazdasági előfeltételei megvannak, csak eggyel kell tisztában lennünk, hogy ehhez úgy a nagytőkének, mint a nagybirtokosságnak óriási áldozatokat kell hozni. Ez az alapfeltétel, amely a magyarság jövőjét biztosíthatja és megerősítheti.

Igen t. Ház! Igazolnak azonban engem nemcsak ezek a magyar nemzeti jövedelemre és tőkeképződésre vonatkozó számok és az 1920—1930. években investált óriási tőkék, hanem igazolnak, — amit oly kevéssé szeretnek elismerni — a németországi és az olaszországi telepítés eredményei is!

Németországban 1920-tól kezdve a legsúlyosabb években, 1920-ban és 1921-ben is 65.000, illetve 86.000 holdat vettek igénybe és az utána következő években a német márka hallatlan devalvációjára idején is évről-évre nőttek ezek a területek. A válság kitörése után, az 1930 és 1933. években évenként átlag 200.000 holdat vettek igénybe telepítés céljaira. A háború utáni másfél évtized alatt kereken 2,3 millió holdat hasznosítottak kisgazdaságok létesítésére, illetve arra, hogy 67.000 telepet, 117.000 hozzátelepítést és 143.000 helybeli bérletet létesítsenek, 330.000 családnak önállósítása, önállóvá tévése az eredménye a német telepítési politika másfél évtizedének. Nagyon jól tudjuk, hogy azzal érvelnek: a német gazdasági élet egészen más, jóval nagyobb méretű. Ez mind igaz,

de igen t. Ház. Németországban a nagybirtok területe ma már jóval kisebb, mint Magyarországon, ami arra enged következtetni, hogy igenis mód van rá, hogy a radikális, de ilyen konzolidált irányban folytatott földreformot végrehajtsuk. Meg vagyok arról győződve, hogy Németországot ebben az óriási áldozatokkal létrehozott és több mint ezer millió márkát felhasznált telepítésben az vezette, hogy minden betónfedezéknél erősebb védő övet létesítsenek a keleti végeken. Ugyanennek a szempontnak kell minket vezetni ebben a kérdésben. Határvidégeinket meg kell erősíteni és ezért véleményem szerint semmi áldozat nem sok.

Fel kellene említenem, de az idő rövidsége miatt alig lehetséges már elmondanom az olasz telepítés eredményeit és ha arra gondolok, hogy a Pontini-mocsarak kiszárított területein sok százezer holdon ma önálló tanyagazdaságok tízezrei virágoznak, teljesen új központi városok létesültek és mindez az 1928 december 24-én hozott törvény óta és által, akkor meggyőződéseim az, hogy a mi követelésünk nem irreális, hanem nemzetvédő és ezért harcolni fogunk. (Mózes Sándor: Munkába kell állítani a földmunkásokat, hadd dolgozzanak!) Nagyon jó az, hogy nálunk nincs szükség arra, hogy a mocsaraktól hódítsunk el területeket, nálunk kitűnő földek hevernek gazdátlanul, mert negyed-milliónyi nagybirtok van idegen állampolgárok kezén. (Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Meggyőződéseim az is azzal az általános felfogással szemben, amely a szónokoknál többnyire kicsendült, hogy föld lesz annyi, amennyit akarunk, óriási kvantumban fog piacra kerülni. Ez nem fog bekövetkezni azért, mert mindenki végretekig ragaszkodik földjéhez.

Méltóztassék megnézni a parcellázási statisztikát, amely arról számol be, hogy a kormány gazdavédelmi rendelkezései egyenesen szöges ellentétben vannak a föld elaprózódásával. Tessék megnézni amíg 1931-ben, már a válság évében is, az 500 holdnál nagyobb birtokokból 15,600 holdat parcelláztak, addig 1934-ben a most megjelent évkönyv szerint már csak 1071 holdat. Voltam bátor annakidején, tavaly nyár elején erről a kérdéssel a pénzügyminiszter úrnak is említést tenni, hogy meggyőződéseim az, hogy a kormány agrárpolitikájában óriási ellentétek vannak: a nagybirtok gazdavédelmi intézkedései ellentétben állanak a kormány telepítési törekvéseivel, illetőleg a kisbirtokok létesítésével. (Úgy van! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Ismét vissza kell térnem Bethlen István gróf beszédére. Nem tudom megérteni azt, miért látja ő a telepítési javaslatban felhozott szövetségi bérletekben az orosz kolkhosz megjelenését. (Zaj.)

Kérem beszédidőmnek félórával való meghosszabbítását.

(Felkiáltások a jobboldalon: Nem adjuk meg! — Mozgás a baloldalon.)

Elnök: Kérem, álljanak fel azok a képviselő urak, akik a hosszabbítást megadják. (Megtörténik.) Tessék a jegyző úrnak a képviselő urakat megszámlálni. (Zaj. — Czirják Antal: Ilyen beszédet nem lehet meghallgatni?)

Horváth Zoltán: A jegyző is számít!

vitész Kenyeres János jegyző (megszámlálja a képviselőket.)

Elnök: Kérem a jegyző urat, szíveskedjék megmondani az eredményt.

vitész Kenyeres János jegyző: Harmincegy nem adja meg, harminc megadja. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: A Ház a hosszabbítást nem adta meg. Kérem a képviselő urat, méltóztassék beszédét befejezni. (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon. Hallatlan!) — Mózes Sándor: A magyar nép jövőjéről van szó! — Buchinger Manó: Szakembernek nem adnak meghosszabbítást! — Nagy zaj és ellentmondások a jobboldalon és a középen.)

Matócsy Mátyás: Azzal fejezem be beszédemet, hogy ez az a politika, amely a magyarságot és a magyar nemzetet megöli. (Taps a bal- és a szélsőbaloldalon. — Nagy zaj és ellentmondások a jobboldalon és a középen.)

A sajtó visszhangja

A két nagyjentőségű kérdés, a hitbizományi reform és a telepítési javaslat alkalmával elmondott erős beszédeim a sajtóban is nagy hullámokat vertek; csaknem valamennyi lap élénk címek alatt közölte a beszédeket.

A hitbizományi vita

Uj Magyarország. Matolesy Mátyás éles támadása az arisztokrácia ellen. „A csütörtöki vitában Matolesy Mátyás felszólalása keltett elsőnek nagyobb feltűnést. A fiatal, pártunkívüli képviselő mindenekelőtt leszögezte, hogy a javaslat hatalmas előrehaladás és eredmény, s Gömbös Gyula nevéhez fog fűződni mindenkor az érdem, hogy ehhez a régóta vajudó kérdéshez végre cselekvőleg hozzányúlt. Felszólalása további során azután egyre élesebb ellentmondásokat váltott ki a Ház jobb- és baloldalán, mikor éles támadást intézett az arisztokrácia ellen és általánosságban a nemzet többi rétegével szembenállónak bélyegezte a főrendi osztályt.

A további szónokok erélyesen szembeszálltak Matolesy Mátyás kijelentéseivel, jobb- és baloldalon egyaránt tiltakoztak az általánosítások ellen.

Magyarország: Matolesy Mátyás éles támadása az arisztokraták ellen. A képviselőház csütörtök délutáni ülésén a hitbizományi vita első szónoka Matolesy Mátyás volt. A fiatal képviselő független ember. Csütörtök délután farkasszemet néztek vele egykori pártjának tagjai, élükön Festetics Domonkossal, a dekoratív ifjú gróffal, mint kórusvezetővel, Matolesy beszéde a Ház enyhe, ködös unalmát vágta át, mint éles, hideg fénysugár. A fiatal képviselő értelmes előadó.

Budapesti Hírlap: Matolesy Mátyás támadása a nagybirtokosok és az arisztokraták ellen. — Festetics Domonkos gróf válasza Matolesynak.

A képviselőházban két nap óta az igazi harmónia jegyében, a pártszenvédelek kikapcsolásával tárgyalják a hitbizományi javaslatot. Annak ellenére, hogy az ellenzék politikai szemszög-

ből bírálja ezt a gazdaságpolitikai reformot, mindvégig a tárgyalagosság és a szakszerűség kerekedett felül a vitában, s még az erősen ellenzéki beszédek is komoly jogászi vagy gazdasági alátámasztottságukkal csak emelték a vita színvonalát. Ezt a harmóniát ma megzavarta Matolesy Mátyás beszéde, amelyben támadást intézett a nagybirtokos és a főúri osztály ellen. Erre a támadásra Farkas Elemér, majd Festetics Domonkos gróf adta meg a választ.

Nem mulaszthatjuk el, hogy be ne számoljunk a folyósó életéről, amely a parlament megnyitása óta esendes, s amely a mai napon is csupán Matolesy beszédének hatása alatt vetett hullámokat.

Pesti Napló: Matolesy Mátyás éles támadása az arisztokrácia ellen a Ház hitbizományi vitájában. Állandó éles közbeszólások kísérték megállapításait. — Vihar egy erdélyi levél körül. — Farkas Elemér vette védelmébe a főúri osztályt.

Nemzeti Ujság: Durva támadás a magyar történelmi osztályok ellen. Éles vita a hitbizományi javaslat körül.

Új Nemzedék: A kótyagot semmi esetre össze ne tévessze ön, nyájas olvasó, a kócsaggal, e nemes vízi vaddal, amelynek libegő fehér tollát olyanannyira szerették a sisakforgójuk mellé tűzni hadvész ülte ősök, libegő álomszerűségét pedig oly sokszor énekeltek meg régi költők. A kótyag nem állat, hanem — fogalom, s ha testet képzeltünk zavaros lényege köré, úgy semmiesetre se a mozdulatlan, tiszta vizekből, nem a susogó nádasok zöld rengetegéből látjuk föllebbenni halk szárnyecapásokkal a napsütéses levegőbe. A kótyag a zavaros politikai vizek lakója, rikácsoló bölömbika, amelynek szárnyecapása a sötét fellegeket keresi. A kócsagra nemes fegyverrel szokás vadászni, a kótyagot ellenben — orron kell vágni, hogy idejében elhallgasson. A hangsúly mindenestre azon, hogy idejében! Mert a magyar politikai életnek — sajnos, erre kénytelen emlékezni a sokat próbált olvasó — már számos alkalommal volt szerencsétlensége a kótyaghoz: megzavart eszű, saját jelentéktelenségüktől becsipett, az ambíció gázaitól fölpuffadt, éretlen közéleti „tényezők” megzavarodásához. Nemzeti tragédiánk mindig abból származtak, hogy nem volt elszánt férfi, aki a kótyagnak még idejében a csőrére koppintson. Sőt — ez a mi nemzeti tragédiánk másik nagy titka — az önitéletre képtelen bűvészinásokat még szántszándékkal „heccelik”, ugratják, biztatják, mint a bikát szokás a vörös posztóval. Valósággal beléjük hipnotizálják lelketlen és lelkiismeretlen állatbűvölők, hogy oroszlánok és nem foszlott tollú, sárba tapadt, jelentéktelen kis hétköznapi kótyagosok. A magyar történelemnek egy ilyen örökre hirhedt kótyagosa a rosszemlékezetű Károlyi Mihály gróf, aki sohasem lett volna számunkra a balvégzet emberévé.

ha idejében rávernek a csőrére. A magyar vadon őreinek tragikus felelőssége, a magyar lóp csőrszeinek Isten és ember előtt való kötelessége, hogy az új Károlyi Mihályok kótyagraját viszszaolcsólják oda, ahová valók: a jelentéktelenség iszapjába. A magyar föld annyira elgyöngült, hogy még egy ilyen kótyagjárást nem bír el. A magyarság annyira elvérzett, hogy tunyán, engedelmesen, fásult közönnyel nem engedheti, hogy földje még egyszer elszabadult zavaroseszűek, elbizakodott tudálékosok pepecselő házilaboratóriuma legyen. Ott még nem tartunk, hogy a kótyagosoknak kótyadiktatúráját újra a nyakunkba vegyük!

Új Magyarország: Fiatal suhanc. Széchenyi György gróf a képviselőházban röviden és tömören „fiatal suhanc“-ként aposztrofálta Matolcsy Mátyás országgyűlési képviselőt, aki előző napon a kellenél élesebb megrovásban részesítette az arisztokráciát. Sorsát emiatt nem kerülhette el, egy gróf nyomban az orrára koppintott és még szerencse, hogy nem süvölvénynek vagy utca-gyerekeknek nevezte. Holott a suhanc kifejezés amolyan műveletlen és bárdolatlan kamaszt jelent, aki tiszteletlen önzésében egészen a szemtelenségig kötekedő, amolyan kelekótya fenegyerek falurossza, aki mert nincs pénze itatra, csakazértis adja a részegét és leveri utcahosszat a lámpákat. Már pedig Matolcsy Mátyás öcsénkről mindent el lehet mondni, csak ezeket a huncutságokat nem. Ő cselekedte meg naiv jószándékában, hogy fogta az iszákját és végigbandukolta a nyáron a magyar pusztákat és sivatagokat, bekopogtatott a süppedő tanyaházak, a dohos béres-lakások ablakán és megkóstolta azt a speciális magyar nyomorúságot, amelyről a városi embernek a törzskávéházában halvány fogalma sem lehet. Mindenesetre Matolcsynak joga volt a tapasztaltak alapján hozzászólni a hitbizományi kérdéshez, amelynek rákfenéit saját kezével tapogatta végig. Nem lehet kétségbevonni jóhiszeműségét és ha a sötétszín keverésében túlzott is, hite és szándéka a jobb magyar jövő felépítése volt, amelyért nem érdemelte ki a goromba suhanc epitetont. Még a hitbizományok érhetően elszánt védelmezőitől sem.

Magyarország: A t. Ház. Mindenegyik szereplése után világosabbá válik, hogy az egész ellenzék egyik legelszántabb harcosa a fiatal Matolcsy Mátyás. Van benne valami, ami élesebbé teszi még a szocialistáknál is. Talán az a szinte személyes ingerültség, amellyel a témáját kezeli. Valaki azt kiáltotta oda neki az ülésteremben, hogy: „ezt a beszédet nem volt okos dolog elmondani!“ Könnyen lehet, hogy a közbeszólónak igaza volt. És nem volt okos így beszélni. Helyesebben nem volt opportunus. Különösen, ami magának a fiatal képviselőnek érdekeit illeti. De mindenesetre nemes és bátor dolog volt. Mert azok az erők, amelyekkel szembeszállott, ha dekompozícióban levő erők is, még

mindig a valóságos hatalom túlnyomó részét jelentik ezen a földön.

Voltak még az ellenzéki oldalon is néhányan, akik azt mondták, hogy Matolesy túlzott. Ez is meglehet. De néha szükséges dolog túlozni. A tömeg érzéke tompa és roppant hangosan kell annak beszélni, aki komolyan akarja, hogy a szavára felfigyeljen az egész nemzet.

Esti Kurir: Glosszák. Kezdetről kezdve azt az álláspontot foglaltuk el, hogy olyan jelentős, nemzetgazdasági szempontból nagy horderejű kérdésben, mint amilyen a helyes földmegosztás: a gyakorlati szempontoknak kell érvényesülnök és ezek között a gyakorlati szempontok között vajmi csekély szerepet játszik egyes családok multja, vagyonának patinája, nevének csengése. A történelem szerves folyamat és annak miliőjéből egy-egy régmúlt mozzanatot, nevet vagy személyt önmagában kiragadni nem lehet. Nem alkalmas az sem bizonyításra, sem védekezésre, sem támadásra, sem érvelésre. Most is idegenül nézünk azt a heves és a szenvedély magasságáig fokozott vitát, amely az arisztokrata családok szerepe körül nagy általánosítással folyik. De hogy ez a hang erőre kapott és jelentkezett, hogy itt van és ma már süvölt: azért a kormány felelős. Mert megfelelő érvek és elvi megállapítások helyett aranyfüst-csilllogású frázisokat próbált támasztó oszlopként a javaslatához erősíteni. A történelmi osztályhoz tartozó családok érdemeiről, nemzetfenntartó erejéről hallottunk ködös általánosságokat; és csak természetesen, hogy az ilyenfajta beállítások egyenesen kihívják az ellentmondást olyanok részéről, akik történelmi osztálynak nemcsak a hitbizományi tulajdonosokat tartják, hanem a magyar föld keserű verejtékben dolgozó népét is, amely talán szintén segített vállán tartani a történelmi évszázadokból valamelyest, ha két lábát nem is tudta tízezer holdakon megvetni. Vád és ellenvád ezért keresztezi most egymást szokatlan éllel. Ezért sikerlik a vita olyan vágányra, amely pikantériákkal talán szolgálhat a magyar előidőkből, de a kérdést megoldani aligha fogja.

A telepítési vita

Új Magyarság: Heves összeesapások kísérték a telepítési javaslat vitáját. Elsőnek Matolesy Mátyás szólalt fel, hogy válaszoljon néhány, a baloldaltól elhangzott reakciós jellegű beszédre. Mindenek előtt Bethlen István gróf szempontjait és javaslatait bírálta élesen, a szakember hozzáértésével. Helyenkint radikális hangot ütött meg, a jobboldal ennek ellenére jóindulattal hallgatta, miután még túlzásaiban is a föld népének szeretete, a szociális bajok és gondok alapos ismerete vezette. Fel-

szóalását nem tudta úgy befejezni, ahogyan elgondolta: beszéde idejének lejártával félórás meghosszabbítást kért, amihez a jobboldal többsége nem járult hozzá, egy szavazattöbbséggel elutasították kérését.

Oláh György, az Új Magyarország kiváló publicistája tért még vissza külön cikkben a dologra: **A telepítés és a liberálisok.**

A képviselőház hétfői ülésén a parlament legfiatalabb tagja, Matolesy Mátyás szólt hozzá a telepítési vitához. A legfiatalabb nemzedék radikálizmusa, a Trianon utáni generáció keserűbb és szenvedélyesebb szemlélete áradt ebből a felszólalásból. Annak a nemzedéknek a hangja, amely Nagymagyarország légkörét, a békeidők boldogabb, kiegyensúlyozottabb problémáit alig ismerte már, amely igazi polgári jólétet, kocsikázó, cigányozó középirtokos-életet és elégedett, patriarkális falut sem látott tulajdonképpen. Egy friss romhalmazon, összevisszaroppant, betört ívek tetején, csupa éles hasadás, friss törés között és fölött tanult itt ez a nemzedék járni, nem csoda hát, ha nincs érzéke az átmenetek, a kiegyensúlyozott áthidalások iránt. És mégis, ha Matolesy Mátyás fejtegetését figyelmesen vizsgáljuk, meglepetve láthatjuk, hogy ami támadás, ami harciasság benne, az nem a telepítési javaslatnak szól, hanem elsősorban Bethlen István grófnak és körének, elsősorban annak a szellemnek, amely éppen a javaslat ellen megindított koncentrikus támadásokhoz a vezérszólamot adta.

Matolesy természetesen kevesli a javaslatban nyújtott lehetőségeket. Kevesli a pénzüsszeget és földterületet, amelyet a jövőendő törvény egyik szakasza harminc esztendőre előre minimumnak kijelölt. De azért — és éppen itt van Matolesy állásfoglalásának lényege — nem a javaslat megalkotóit, nem Vass Eleket és nem a miniszterelnököt teszi felelőssé. Szerinte az operáció nem elég erélyes. De ennek okát nem a törvénytervezők bátorságának és fajszeretetének hiányában, nem a javaslatból kisugárzó szellemben találja meg elsősorban, hanem abban a légkörben, amely Bethlen István gróf vezetésével annyira ráül itt a közéletre. Majd hogy azt nem mondja Matolesy Mátyás: van itt egy hatalmas ókonzervatív-kapitalista-liberális érdekszövettség, amely a földbirtokpolitikát is annyira félti minden reformtól, minden elmozdulástól. Ez a hatalmas és bonyolult hálózat az igazi ellensége itt a magyar parasztmilliók érvényesülésének és nem azok az elvek, amelyeket a javaslat oly nyíltan és leplezetlenül hangoztat a kisbirtok és nagybirtok egészségtelen arányáról, a dirib-darab törpebirtokok befeges elszaporodásáról és a nagybirtok rendszer roppant megmerevedéséről.

Még meg sem indult jóformán a telepítés körüli harc, mikor már bejelentettük, hogy ez a vita a világnézetek erőpróbája

iesz, ebben a harcban nem a szakszerűség és a politika körén kívüleső elgondolások ütköznek meg egymással, hanem két világ homlokegyenest ellenkező, egymástól félszázadnyi távolságra eső eszmevilága. Az az összeesapás, amely most az ellenzéki pad-sorokban Matolesy Mátyás és Bethlen István eszmevilága között támadt, e pártpolitikán túli világnézeti harc egyik legjellemzőbb tünete. Ugyanaz a pör ismétlődött itt meg tulajdonképen ellenzéki padokon ülő szereplőkkel, mely már a vita első óráiban megindult a javaslat paragrafusai és annak liberális ellenzői között. S ebből az alkalomból, azt hisszük, jó szolgálatot teszünk, ha újra megvizsgáljuk a vitában felmerült néhány kérdést.

Magyarság: Még a délutáni órákban hangzott el Matolesy Mátyás és Rassay Károly felszólalása. Matolesytól, aki a telepítési kérdésnek szakembere, sokan többet vártak. Igaz, hogy belefojtották a szót és így nem mondhatta el, amire készült. A kormány talán saját párthíveinek óhaja ellenére, keresztül erőszakolja a lélekölő nyolcórás üléseket és akkor még azt is megakadályozza pártja, hogy a földkérdésnek egy-két igaz ismerője alaposan hozzászóljon a telepítési javaslathoz. Rassay szerint azért, mert a javaslat az ilyen alapos hozzászólást nem igen bírja ki.

8 Órai Ujság: A Kisdéd. Öt napig tárgyalta a képviselőház a telepítési törvényjavaslatot és tegnap már sürgősen áttértek a nyolcórás ülésekre, hogy az ellenzéket kifárasszák. Ugyanakkor Matolesy Mátyás képviselőnek nem engedték meg, hogy beszédét meghosszabbítsa. Hogy miért ez a lázas sietség, az nem lehet vitás. Azért kell sietni, mert — mint a Vezér is több ízben megmondotta — ez a törvényjavaslat az új Ezredév hajnalhasadását jelenti és kár volna minőn pillanatért, amely felvirradását késleltetné. Nyilvánvaló, hogy ha Matolesy Mátyásnak megadják a tíz vagy tizenötperces beszédidő meghosszabbítást, akkor az új Ezredév is tíz vagy tizenöt perccel később köszönt be, ezért pedig sem a kormány, sem az egységspárt nem vállalhatja a történelmi felelősséget.

A történelem és az új Ezredév talán még megadták volna Matolesy Mátyásnak a tizenötperces meghosszabbítást, — de a hatalom farkasétvágya pillanatig sem vár.

Magyarország: A t. Ház! Azonban ne bántsuk a fiatalokat. A szokatlan hétfői nap települési vitájának első szónoka is fiatal-ember, arcán rajta van az egészséges harminc esztendő belső rózsaszíne, szavain pedig ugyanennek az ifjúságnak tüzes, türelmetlen haragja.

De azért ne higyjük, hogy csak hamvas és tüzes, mint egy gimnazista szónok március tizenötökén. Komoly és képzett, szinte félelmetesen az. Szilajul meg van győződve valamiről. És ha azt mondja a gunyája és a tartása, hogy úri ember, még inkább látszik rajta, hogy utálmá kihasználni osztálya előnyeit

Az ember nézi, megszereti. Olyan tiszta. Ne haragudjon Ma-

tolesy Mátyás a hasonlatért, de valahogyan olyan, mint a csikó a ménesben. Megáll rajta a szakértő szeme: „ejnye de ép a lába, milyen jó a háta, micsoda gangja van! Ez még derbyt is nyerhet, ha elérkezik az ideje!”

Pesti Napló: Matolesy radikális földreformot sürgetett. A t. Házban hétfőn megkezdődött a nyolcórás gyorsított üzem a telepítési vitában. A vitarendezők megállapodtak abban, hogy csak vezérszónokok kaphatnak beszédidőmeghosszabbítást és már az első szónoknál felmerült a kényes kérdés: „ki tekintendő vezérszónoknak? Vezérszónok-e Matolesy Mátyás, akinek nincs pártja, de a telepítés elsőrendű szakértőjének számít?”

Matolesy beszédidejének meghosszabbítását kérte. Az ellenzék igent mondott és a jobboldalon is igent mondott 8–10 ember. Mikor szavazni kellett, a jobboldalról is felállt 8–10 ember. (Még 4–5 fel akart állni, de szomszédai lehúzták, mert Ivády Béla kormánypárti elnök szétnézett a mezőn és nemet intett.)

Harmincan szavaztak igennel.

Megjelent Hegedűs Kálmán, harmincegyediknek és Matolesy nem kapott meghosszabbítást, s Kornis elnöknek nem kellett leadnia a hagyományos elnöki szavazatot a „konzervatív álláspont” — a beszéd szabadság! — és a „gyengébb fél” — az ellenzék! — javára.

Esti Kurir: A telepítési javaslat vitáját a Ház tegnap már nyolcórás ülésen folytatta, mert a kormány minden erővel arra törekszik, hogy ezt a javaslatot is a leggyorsabb tempóban tárgyalják le. Az első szónok Matolesy Mátyás volt, aki a radikális földreform mellett szállt síkra és kifogásolta a kormány úgynevezett haladó konzervatív állásfoglalást. Szerinte évente legalább 100–120 ezer holdat kell igénybe venni kisbirtokalapítás céljaira. Amikor a szónok egyórás beszédideje lejárt, a kormánypárt 31:30 arányban megtagadta a beszédidő meghosszabbítását, mire Matolesy emelt hangon kiáltotta a túloldal felé:

„Ez az a politika, amely a magyarságot és a magyar nemzetet megöli!”

Óriási zaj tört ki erre s az ellenzék tüntetően kivonult a NEP-párti Megai-Meixsner Károly felszólalása elől.

Földreform és fajvédelem

A képviselőház 1936. május 7-iki ülésén. Részletek:

Matolesy Mátyás: Szomorúan kell ezt megemlítenem, mert a birtokpolitikai célokra előirányzott 2 millió P, amihez még a Nemzeti Bank egymillió pengős juttatása járul, — összesen tehát 3 millió pengő — a telepítésnek csak nagyon kis, nagyon szerény megoldását biztosíthatja. A telepítési javaslat tárgyalásánál felémlítettem, hogy ez a fedezet és az az elgondolás, hogy a földet a nagybirtokosoknak kétharmadrészben — vagy, ahogyan az újabb módosítás mondja majd, teljes egészében egyszerre — kifizessük, ez a telepítési akciót ilyen pénzügyi alátámasztás mellett egyszerűen a mindenkor folyó parcellázás, állami finanszírozásává degradálja. A statisztikák azt mutatják, hogy évenként különben is 10—12.000 katasztrális hold nagybirtokot parcelláznak. Ez az összeg pedig, amely 25 év alatt 78 millió pengőt tesz ki, vagyis évenként átlag 3 millió pengőt jelent, évenként csak 10.000 katasztrális hold igénybevételét teszi lehetővé. Ezt bizonyítja az a körülmény is, hogy az elmúlt, vagyis a most folyó költségvetésben előirányzott 1 millió pengős ilyen előirányzat, amelyet birtokpolitikai célokra használnak, mindössze 2500 hold juttatására lett elegendő, pedig nem kétséges, hogy Vass Elek tanácsos úr óriási lelkesedése ennek az összegnek az eredményességét még csak növelte. A jövő évre rendelkezésre álló 3 millió pengős összeg tehát ennek alapján is mindössze a most tényleg elért 3500 holdnak legfeljebb háromszorosát, tehát maximum 10.000 holdnak átvételét és juttatását teszi lehetővé.

Igen t. Ház! Ilyen birtokpolitika mellett azonban meg vagyok győződve arról, hogy azokat a kérdéseket, amelyeket a birtokreform megoldásához fűzünk, meg nem oldhatjuk. Nem titkolom, — hangsúlyozom újra — hogy a radikális földbirtokreformnak a szociális szempontok mellett honvédelmi szempontjai is vannak. Hangsúlyozom újra, hogy a magyarságot, a magyar fajt nemcsak a tőlünk délre élő szláv és román népek özúzadó ereje, hanem nyugatról a germánység is erősen fenyegeti. A német faj törekvései közismertek.

Meggyőződésem, hogy Németország ennek a gazdasági fegyvernek a birtokában akkor, ha faji törekvéseit Ausztriában felszámolta, amit egészen biztosan meg fog tenni, abban a pillanatban Magyarországon is érvényesíteni fogja faji törekvéseit. Távol áll tőlem a magyarországi németajkú kisebbség ellen egy szót is emelni, de viszont azt a veszélyt fel kell említenünk, hogy Németország magyarországi földekre és nagybirtokokra is igényt fog tartani.¹⁾

Szerintem örült politika az, amely lehetetlenné teszi és megtiltja, hogy a magyarság a földre jogigényét fenntartsa akkor, amikor köztudomású, hogy déli szomszédaink, a szlávok, a románok és a germánok egyszerűen számítanak földjeinkre. Szerintem nincs idő a tétlenségre, legalább a nemzet és a fajta érdekében évenként óriási területeket kellene igénybe venni.

Ennek a fejtegetésnek a szemszögéből nézve a dolgot, a földművelésügyi tárcának földbirtokpolitikájai célokra előirányzott 2–3 milliónyi összege, a legnagyobb sajnálatomra nevetséges. Legalább 20–30 millió pengő összegnek kellene erre a célra előirányozva lennie.

De még egy szavam van a költségvetés kiadási oldalához. A magyar állam költségvetését mindaddig antiszociálisnak tartom, amíg nem talállok benne a széles agrárnépességnek, a nincstelen munkásságunknak és a kisbirtokos napszámosainknak orvosi és gyógyszerellátásra, illetőleg szülési segélyére előirányozva 20–25 millió pengőt.

Meggyőződésem, hogy itt sokkal mélyebben járó, nemcsak formai megoldásokat kell teremteni és éppen ezért a nemzeti alapon álló magyar parasztság és munkásság érdekében harcolni fogunk a titkos választójogért, (Helyeslés balfelől.) Követeljük a komoly adóreformot, követeljük az Ofb-földek kérdésének azonnali és végleges rendezését, (Helyeslés balfelől.) követeljük a radikális földreformot, tisztán nemzetvédelem szempontjából. (Ugy van! bal felől.) nem pedig a másik oldal által felemlegetett gyűlöletből. (Igaz! Ugy van! balfelől.) Követeljük az agrármunkásság szociális biztosítását és kívánjuk és sürgetjük a széleskörű népoktatás kifejlesztését. (Helyeslés balfelől.) Nyíltan hirdetjük, hogy olyan adóreformot kell teremteni, amely a mai költségvetési vagy állami terhekből legalább százmillió pengőt von el a legszélesebb néprétegek vállairól és helyez át a nagyobb vagyonúak és a jövedelműek vállaira. (Ugy van! Ugy van! balfelől.) Egy ilyen mélyenjáró adóreformnak azonban közvetlen biztosítéka csak egy olyan örökösödési illetékrendszer lehet, (Helyeslés balfelől.) amely eleve biztosítja azt, hogy a gazdasági tévéknység során kifejlődni akaró óriási vagyonok, amelyek szo-

¹⁾ Ezt a beszédet az Anschluss előtt két évvel mondtam!

ciális feszültségekre vezetnek, eleve lefaragtatnak. Ez nem forradalmi hang. (Ugy van! Ugy van! belfelől.) Tessék megnézni a külföldöt és meg méltóztatnak látni, szerények vagyunk. (Zaj.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Matolcsy Mátyás: Ha radikális földreformot is követelünk, ezt a radikális földreformot azért követeljük, mert azok az óriási veszélyek, amelyekről említést tettem, a szláv, román és germán veszedelmek az ország határaitól ilymódon biztosan elháríthatók. (Mozgás.)

„Elsüllyedt falu a Dunántúlon”, ahol a „Puszták Népe” él

Alig ült el a parlamenti hare, a sajtóban keveredtem éles vitába. Akkor jelent meg Illyés Gyulának, a kitűnő magyar írónak remek könyve a Puszták Népe. Megrázó, soha el nem felejthető képét adja, nagyszerű művészettel a cselédsor minden mozzanatának. Elolvastam és hatása alatt spontán egy vezércikk könyvismertetését írtam a fenti címmel, mert ugyanesak akkortájt jelent meg a magyar fiatalság egy csoportjának szociográfiai munkája: Elsüllyedt falu a Dunántúlon. A Pesti Napló hasábjain Barcza Lajos nagybirtokos, a tőzsdetanács tagja, a Magyarságban pedig Széchényi György gróf válaszolt.

Kár volna Barcza tőzsdetanács tag úr hosszú cikkével itt a helyett betölteni, elég annak utolsó fejezetét adni:

„Matolesy képviselő úr utolsó mondata „...süketen vezetik népünket a katasztrófába, a csendes halálba“, igen emlékeztet a kommünt megelőző népbolondító jelszavakra. Nem tudjuk kit ért a „vezetik“ alatt, de az a földbirtokos osztály nem lehet, mert az mindenkor tanujelét adta szociális érzésének. Az író szónoki lendületével fölösleges társadalmi ellentéteket szit, ahelyett, hogy tárgyilagos hozzászólással a gyakorlati megoldáshoz közeledne.”

Erre a felháborító, szemérmetlen támadásra válaszoltam:

Még egy összecsapás...

Meggyőződése, hogy a földkérdés megoldásának útja már nem a hirlapi, sőt nem is tudományos polémia, hanem a szívós politikai harc, de hogy mégis válaszolok Barcza Lajos úrnak a Pesti Napló július 15-iki számában megjelent válaszára, annak okai az alábbiakból ki fognak tűnni.

Az évtizedekre visszanyúló vita, hogy a nagyüzem vagy a kisbirtok rendszere kívánatosabb-e, a kisbirtok termel-e többet, vagy a nagy, az önálló kisbirtokosság vagy a gazdasági cselédség értékesebb eleme-e a társadalomnak, már eldöntött kérdések. A gazdasági akadémiáink számtartási vizsgálatai megdönthetetlenül az egészséges kisbirtokok javára döntötték el a mérleget. Háttha még agrárnépünk gyakorlatias szakoktatásáról gondoskodnánk! Nem ismétlem el Kovács Alajos, a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal tudós elnökének és az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek egy évvel korábban lefolyt vitáját sem s csak az eredményt említem fel, amely arról tanuskodott, hogy a tíz holdig terjedő kisbirtokosok szaporasága nem marad a gazdasági cselédség és nincstelen mezőgazdasági munkásság szaporasága mögött, de emellett a nagybirtok embert megkötő ereje jóval kisebb, mint a kisbirtoké és a puszták népe bő szaporulatából nőnek ki agrárproletáriátusunk oszlopai.

A dunántúli magyar falvak fogyó népességének problémájával az egyke kérdéssel kapcsolatban sem kívánom felemlgetni a kitűnő tudósoknak és szociológusoknak a politikai aréna fülledt levegőjétől mentes, de mégis a kötött nagybirtokok fejére olvasott súlyos vádjait, mert hangsúlyozom: a földkérdést nem lehet tollal megoldani. Hogy Barcza Lajos úr cikkére mégis felelek, annak több oka van. A cikkíró elsősorban azt nehezményezi, hogy vezércikkben adtak helyet a földkérdésről, helyesebben két könyvről írt cikkemnek, akkor, amikor „azt hittük — írja Barcza —, hogy ez a kérdés, mely több oldalról nyert már megvilágítást, nyugalmi állapotba került.“ Azt szeretném ehhez hozzáfűzni, hogy a magyarságnak ez a súlyos kérdése, azért, mert róla újságok és tudományos folyóiratok hasábjain, vagy akár az ország-

gyűlés előtt nem egyszer éles viták folytak, nyugalmi állapotba nem kerülhetett, mert hisz megoldatlan s a belőle fejünk fölé tornyosuló felhők között keletkezett feszültségek átütéssel fenyegetnek. Vagy talán a cikkíró úgy gondolja, hogy a csonka hazánk biztonságban van addig, amíg a határ mentén végig 10–50.000 holdas uradalomak terpeszkednek, amire déli és keleti szomszédaink duzzanó népe sovárog? Vagy talán a cikkíró arról sem hallott, hogy az elszakított területeken összesen 7.2 millió kat. holdon jugoszláv, román és csehszlovák tanyák népesítik be a volt nagybirtokokat és idegen fajt kötöttek a magyar földhöz?

A cikkíró arra sohasem gondolt, hogy az események megismétlődhetnek; a romok tovább omlanak, ha azokat kijavítva lakottá nem tesszük. Vagy talán a cikkíró tud olyan megoldásokról — a mezőgazdasági munkások orvos, gyógyszer ellátásáról, a napszámosok és gazdasági cselédek öregség és rokkantság esetére szóló biztosításáról, stb. — amelyek ezt a súlyos kérdést nyugalmi állapotba hozták volna? Vagy a cikkíró azt gondolja, hogy a mindjobban felvilágosodó magyar népet megnyugtatja az a tapasztás, hogy az uradalmak állatainak egészségéről és ellátásukról feltétlen gondoskodás történik, de arra senki nem gondol, mi lesz a gazdasági munkással, ha megbetegszik vagy megöregszik? Vagy kétségbevonja a cikkíró azt a tapasztalást is, amit az egyik dél tiszántúli nagy uradalom idénymunkásainak szállásán szereztem? A Mezőkövesdről és Tótkomlósról idénymunkára hozott férfiak, asszonyok, lányok együtt kimeszelt őrszónóiban kaptak szállást, ahol a szalmazsákok szorosan egymás mellett sorakoztak és egyre 2–3 személy is jutott. Kora délután volt, amikor erre a nyomortanyára beleptem és a szalmán rongyaiba burkolózott embertől azt kérdeztem:

- Miért fekszik itt benn munkaközben?
- Beteg vagyok — volt a válasz.
- Járt már orvos itt?
- Még nem.
- Mióta beteg?
- Három napja.
- Mije fáj?
- A vesém táján.
- Mi lesz magával?
- Majd csak megsegít az Isten.

Hangsúlyozom, nem ezekről akarok Bareza Lajos úrral vitázni, ezek a szomorú tények vitán felül állanak. Hanem azért válaszolok, hogy mindenekelőtt visszautasítsam nagyon súlyos megjegyzését: „Matolesy képviselő úr utolsó mondata igen emlékez-

tet a kommünt megelőző népbolondító jelszavakra.“ Nagyon jól tudjuk ma már, hogy ha szociális bajokról valaki őszintén írni vagy beszélni mer, a másik oldalról — akik a nemzet és a magyar nép egyetemes érdekeivel nem törődnek, vagy ha törődnek is, egyéni érdekeiket mindenkéül fölé helyezik — azonnal a kommunista izgatás vádját emelik. Megnyugtatón kívánom Barcza Lajos úrat, hogy a magyar népet és ezt az országot ne tőlünk féltsék. Legyenek nyugodtak, amíg a nép bajaival mi foglalkozunk és számára igazságot a faj és hazaszeretetünk követel, addig éppen mi vagyunk minden felforgató idegen eszmeáramlattal szemben a legbiztosabb fellelvár.

Ami pedig a népbolondító jelszavakat illeti, figyelmeztetem Barcza Lajos úrat, hogy parlamenti beszédeim, politikai ténykedésem határozott és merész állásfoglalása hosszú évek tapasztalataiból és tudományos vizsgálódásokból merített meggyőződésemre támaszkodnak. De talán Barcza Lajos úr nem kíséri figyelemmel azokat a minden politikai beállítottságtól mentes tudományos vizsgálódásaimat — „Mezőgazdasági munkanélküliség Magyarországon“, „Agrárpolitikai feladatok Magyarországon“ stb. —, amelyek a tudományos bírálatot is jól kiállták. De, úgy látszik, Barcza Lajos úr ezek mellett azt sem vette észre, hogy vezércikkem két könyvnek ismertetése volt. Ugy látszik, Barcza Lajos úr nem olvasta Illyés Gyulának: „A puszták Népe“ című könyvét, mert akkor nem velem szállt volna vitába, hanem a „Puszták népe“ fiával, akinek ívelő pályája a dunántúli cselédház szűk szobájából indult ki és akinek megállapításait, leírásait Barcza Lajos úr sem vonhatja kétségbe. Vagy talán Barcza Lajos úr a puszták népe fájó sebeit jobban érzi és problémáikat jobban ismeri, mint a puszták népének fia?

Barcza Lajos úr megbotránkozva kérdezi válaszában, amikor a gazdasági cselédek lakásviszonyairól ír: „Vajjon milyen legyen a gazdasági cseléd lakása? Annál jobbat kap, egészségesebbet kap, mint amilyenben a magyar nép átlaga leéli becsületes életét.“ Figyelmébe ajánlom Barcza Lajos úrnak a „Puszták népe“ című könyv 159. és 160. oldalát:

„Négy szoba ajtaja nyílt a konyhára. Középen állt a sárból vert kunhalomnagyságú hatalmas tűzhely, melynek arasznyi, korommal fedett csillogó falai közt bevert az eső, láncok lógtak, ezekre akasztották a kondérokot a szabad tűz fölé. A lábasok alá két téglaközt gyújtottak lángot. A konyha falából mindenki a maga szobája felé eső részt fehérre meszelte s koromba mártott meszelővel vert rá igazán tetszetős díszeket. Edényt vagy ételmezt a konyhában senki sem tartott, azt még a szobában is külön ládába zárták.

Mert itt még egy-egy szobában több család is lakott. Szerentsésük szobájában, ahogy összeszámoltam, azt hiszem, csak ki-

lencen aludtak, mert a hozzájuk beosztott házaspár még fiatal volt, az asszony akkor dajkálta a második gyermekét. Az asszonyt Viktornak hívták és olyan csendes, ijedt kis teremtes volt, hogy észre sem vettük. Legtöbbször nem is hált a szobában, álomba dajkálta a kicsijeit s ment ki férjéhez az istállóba.

„Szemben velünk a konyha másik felén nyíló ajtó mögött Szabó bácsi lakott, a maga nagyszámú családjával. Itt is rengeteg gyerek volt. A nők szinte versenyt szültek és a versenyből az öreg Szabó néni sem maradt ki. Megtörtént, hogy egyidőben babázott le a lányával. Az asszonyok napszámba jártak és felváltva szoptatták a csecsemőket, akik egymásnak nagybátyjai és unokaöccsei voltak.”

Mit szól ehhez Barcza Lajos úr? De ha a könyvet elolvassa, még sokkal szörnyűbb valósággal fog találkozni, mert ne feledje el Barcza Lajos úr, hogy más arcát látja a puszták népének ha a kastélyok tornácáról, a major irodájából közeledik a cselédházak felé, mintha az élet hosszú láncának minden szemét ott éli le.

Nem vitatkozom Barcza Lajos úrral, de megnyugtatom, hogy aligha van Európában még egy ország, ahol a nemzetfenntartó széles néprétegek sorsával és jövőjével olyan keveset törődnének, mint Magyarországon, mert nem hiszem, hogy van ország, ahol bármilyen termelési szempontból védelmükbe vennék a külföldön élő és külföldi nem magyar nagybirtokosság érdekeit. Ha Barcza Lajos úr nem tudná, felemlítem a hivatalos statisztika azt az adatát, hogy több, mint 250.000 kat. hold nagybirtok van idegen kézen. Hogy a személyeskedést teljesen kizárjuk, neveket nem említek fel, de megnyugtatom, hogy közöttük egy magyar-család sincsen.

Végezetül még csak arra kívánok válaszolni, hogy „pontosan kidolgozott tervezetet kérünk”. Figyelmébe ajánlom Barcza Lajos nagybirtokos, tőzsdetanácsstag úrnak a földkérdés megoldására vonatkozó terveket, de ezek nélkül is bizonyára meggyőződhet arról, hogy megoldás van. Gondoljunk csak az olaszországi pontini mocsarak helyén virágzó egészséges kis tanyákra és gondoljunk arra, hogy minden forradalmi megrázkódtatástól mentesen Németországban a háború utáni másfél évtized alatt több, mint 2.3 millió hold nagybirtokon létesítettek kisgazdaságokat. Ezekben az országokban azonban kevesek érdeke helyett a fajfenntartó széles tömegek érdeke nyomul előtérbe. Remélem, Barcza Lajos nagybirtokos, tőzsdetanácsstag úr ezeket az eredményeket nem bélyegzi népbolondításnak.

*

Erre a cikkemre Barcza úr újra válaszolt jóval finomabb hangon. Sikertől kirohanását visszaverni. Őket többször sikerült már visszaverni, de teljesen leverni még mindezideig nem sikerült

Beleszólt a vitába néhány vidéki és fővárosi lap is. Az egyik Alföldi lap a következőket írja:

MI FAJ A NÉPNEK?

Hogyan él a puszták népe?

Ez volt a címe egy két hét előtti cikkünknek, amelyben ismertettük Matolesy Mátyás országgyűlési képviselő és Bareza Lajos nagybirtokos vitáját. A vita a körül folyt, emberi életet él-e az uradalmak gazdasági cselédje, igen vagy sem. Ismertettük mind a két fél álláspontját és felhívtuk olvasó közönségünket, hogy írja meg a saját véleményét, döntse el a vitát maga az érdekelt, a legilletékesebb: az, akiről a vita folyik.

A hozzám beérkezett levelek közül itt közöljük N. Bertalanét Szendrőről.

„Nagyon helyesnek tartom, hogy bennünket hívott fel a mi szeretett lapunk a döntésre. Szerintem, mind Matolesy Mátyás képviselő, mind Bareza Lajos szavaiban van igazság. Bárcsak akadna legalább tíz ember az ország vezetői közül, akik elmennének a vidékre, bejárnák ezt a kis csonka országot és szóvatennék az országházban a látottakat. Beszélnének a rongyos csupasz gyerekekről, akiknek most, az ősz beálltával, iskolába kellene menni, de hogyan? Hiszen erre Felsőborsodban már elég komisz az idő és nagyon sok cselédgyerek meztelen. Se ruha, sem kenyér, se kenyér. Éhes is fázik is, tudatlan is.

Igaza van Matolesynak, hogy a cselédeknek nincs más, mint dolgozni és dolgozni, de még éhen is és rongyosan is, mert csak rongyok jutnak neki. Egy a téli gunyája a nyárral. Csak annyi a különbség, hogy ősszel téli gombot varr fel, tavasszal leveszi és nyárral varr fel. Isteni csoda, hogy bírják ezek a szegény cselédek, mert jön a tél, itt lesz a nagy hideg, amit rossz csizmában, rossz gunyában kell végigszenvendünk. Nálunk sem lehet diésekedni a cselédfizetéssel. 14–15 mázsa termés vegyesen, 12 kiló szalonna, 14 kiló só és lakás. Az is olyan, hogy az ember majd belefagy. Bár pénz nincs, se tehén, se sertéstartás, mert ezeknek kamra kellene, ami pedig nincs.

Nincs igaza Bareza Lajosnak, amikor a cselédasszonyt okolja, mert üres kamrával nem lehet gazdálkodni. Szeretném, ha levelem Matolesy Mátyás kezébe kerülne.

Széchenyi György gróf a Magyarság hasábjain hosszú cikkben szólt bele a vitába:

„Matolesy Mátyás és Bareza Lajos tollharca felett gondolkozom. Nem volnék ember és főleg nem volnék keresztény, ha Matolesy Mátyás cikkének számos megállapításait nem tenném magamévá. Mennyi igazság van abban, hogy a cselédember nagy távolságban van a civilizáció és kultúra minden vívmányától és hogy ezeket nem igyekeznek még a lehetséges mértékben sem a tanyai

élethez közelebb hozni. Ha nem is a szó szoros értelemben, de mégis mennyi igazság van abban a kifejezésben is, hogy megközelíthetetlen távolságba jutottak az emberi jogoktól. Ki ne tudná, hogy sok igazságtalanságban, méltatlan bánásmódban van része a cselédnek, igen sok gazdaságban, hiszen a cselédmegbízhatóság állandóan csökkenő volta elsősorban ebben a tényben és a cselédsors bizonytalanságban leli magyarázatát. Vagy milyen más okot lehetne megjelölni? Mennyi igazság van Matolesynak abban a megállapításában, hogy „mintha örök fáradtság, kimerülés szállta volna meg ezeket az embereket“. Bizony kereszténytelen és természetellenes az az állapot, amikor jóformán vasárnapja sincsen, nemcsak azért, mert a foglalkozásánál vele jár részben a vasárnapi munka is, hanem azért, mert igen sok gazdaság dolgoztat vasárnapon és a cseléd a maga munkája elvégzésére a legtöbb gazdaságban nem kap kijelölt időt, részes kaszálás, tengeritörés, burgonyaszedés, széna és egyebek behordására. Nem kap időt akkor sem, ha az asszony betegsége miatt a férfi kénytelen végezni a kapálási stb. munkákat.

Hol talál ebben a helyzetben jogvédelmet a cseléd? Ha valaki azt mondja a jegyzőnél, főszolgabírónál, sajnos, mint birtokos kénytelen vagyok kijelenteni, hogy csak a legflagránssabb és legkivételesebb esetben van számára jogvédelem. Hány gazdaság van, ahol a cseléd vallási kötelezettségeinek elvégezhetősére a legkisebb figyelmet sem fordítják. Tény, hogy sokfelé egy lakásban két, sőt több család is van beosztva. Ez elszomorító igazság, melynek oka gyakran egyszerűen a ceruza, amely a több család alkalmazását, különösen ily körülmények között olcsóbbnak számítja. Vajjon nálunk ki jelenti fel az ilyesmit, vagy melyik hatóság néz utána a tényleg fennforgó helyzetnek és ha igen, hány helyen? Erre a választ mindenki maga megadhatja. Hogy az erkölesi romlás a zsúfoltsággal is kapcsolatos, nemcsak a lelki elhanyagoltsággal és egyebekkel, az is bizonyos.

A helyzetek felpanaszolását folytatni lehetne az időszaki munkásoknál, akikről Matolesy ebben a cikkében meg nem emlíkezik. Igenis, össze kell fogni a társadalomnak és segíteni kell ezeken a bajokon. Ezek az állapotok égbekiáltanak és egy katasztrófális fejlődés parciális tünetét mutatják. Matolesynak a „csukott szemek“ és a „Süket fülek“ kifejezése is teljesen találó. Vonatkozik a birtokosságra, vonatkozik a hatóságra, vonatkozik egyházi funkcionáriusokra is, akik Magyarországon sok mindent elnéznek és eltérnek, amit elnézni és eltérni nem volna szabad. Eszerint nemcsak a kutatómunka a fontos, de itt az idő, hogy komolyan és sürgetően felhívjuk a társadalmat a helyzetek tarthatatlanságára.

Nem azonosíthatom magam Matolesyval abban a felfogás-

ban, mely egyedül a földbirtok gyors felaprózódásában látja a helyzet kulcsát.

Erős túlzás: „A föld hiánya így lesz a nemzet pusztulásának előidézője“. Ahol kevés a föld, a legnagyobb kultúrák tudtak kifejlődni, ahol sok a föld, rendszeren kevés a kultúra. Általánosságban a nagybirtokok halálgyűrűjéről beszélni sem volna szabad. A föld helyesebb megoszlása legyen cél, de nem lehet egyedüli cél. Nem kevésbé fontos probléma, hogy a meglévő nagybirtok jobban teljesítse nemeztí és közgazdasági hivatását. Az egészséges fejlődés mellett ez még sokáig cél marad.

Nem volna nehéz egy falut, pusztát, birtokost felölelő szociális programot felállítani, mely fokozatosan jobb helyzetbe hozná a cselédet és munkást és végeredményben a birtokosnak is meghagyná a megélhetést, csak komolyan akarni kell. Természetesen gondoskodni kell, hogy meg ne akadjon minden lépés egyes önző, szűklátókörű emberek ellenállásán“.

*

Mennyivel más hang ez, mint Barcza tőzsdetanácsos hangja. Bár a földkérdés radikális megoldását ellenzi, de a súlyos állapotokat elismeri.

Purgly - gróf Zselénszky birtok cselédbérei a parlamenti vitában

Interpelláció 1937. évi február hó 3-án a földművelésügyi miniszterhez:

Részletek:

Matolcsy Mátyás: T. Ház! A világgazdaság kedvező konjunkturáját a nyugateurópai országokban általában hadierők megsokszorozására, az ország biztonságának rendkívüli módon való növelésére fordítják és ugyanakkor gondoskodni igyekeznek arról, hogy ez a fellendülés a legszélesebb néprétegek életszínvonalának emelését is jelentse. A gazdasági fellendülésnek hullámai Magyarországra is elértek és amíg az 1933-as mélypont válságos évéhez képest az ipari tevékenység örvendatosan, 40—50%-al emelkedett és ezzel arányosan növekedett a vállalatok tiszta jövedelme is, jelentős anyagi tartalékokat tárolva, véleményem szerint, arra, hogy ezek az ország széles néprétegei életszínvonalának emelésére fordíttassanak. (Csoór Lajos: Meg kell fogni őket!) Az ipari fellendüléssel kapcsolatosan kicsit késve ugyan, de feltétlenül rákapcsolva emelkedett a mezőgazdaság konjunkturája vagy helyzete is. Ezt számszerűleg úgy lehetne a legbiztosabban kifejezni, ha nem a termelés értékét, hanem a piacra került árukból származó tényleges pénzbevétel alakulását vizsgálónók meg. Ezek a számok arról tanuszkodnak, hogy az 1933—34-es válságos időszakban a mezőgazdaság egy évi pénzbevétele 615 millió pengőre volt becsülhető. Ez azóta évről-évre fokozatosan emelkedik s az 1936—37., tehát a folyó gazdasági évben, ez a pénzbevétel 40%-kal már 860 millió pengőre emelkedett. Nagyon jelentős tehát ez az emelkedés, amely az általános árszínvonal emelkedésének következménye és nem marad nyomtalanul. Ennek szükségszerű következménye az, hogy a földárak és a földhaszonbérék hasonló értelemben emelkedtek.

A mezőgazdasági napszámbér az 1933-as mélypontos válságévtől kezdve 1935 végéig semmit sem változott és 1936-ban is csak nagyon csekély, alig 10%-os emelkedés tapasztalható, de nem általános emelkedés, mert csak az őszi munkatorlódások következ-

tében kifizetett magasabb bérek hatásaképpen történt az emelkedés.

A férfinapszámber átlag 1933-ban 1.26 P. 1934-ben 1.24 P. 1935-ben 1.28 P és 1936-ban 1.42 pengő volt. (Ellentmondások jobbfelől.) Ez a helyzet az országos kamara és az öt mezőgazdasági kamara jelentései alapján. Méltóztassanak utánanézni. (Zaj jobbfelől. — Br. Vay Miklós: Ez nem felel meg a helyzetnek.)

Ezek után kénytelen vagyok megállapítani azt, hogy a gazdasági fellendülés kedvező alakulása és a hulláma ehhez a réteghez, ezekhez a széles tömegekhez nem jutott el. Ellentmondások jobbfelől. — Csoór Lajos: Nem emelkedett a munkabér! — (Zaj.)

Nincs semmi lehetőség és mód arra a jelenlegi közgazdasági törvények és a teljes gazdasági szabadság mellett, hogy ez a vonal valaha is feljebb emelkedjék. Eppen ezért ezen törvény ismerete alapján nem is lehet más megoldást ajánlani, mint azt, hogy vagy a munkapiacot tehermentesítsük, vagy pedig a munkabéreket központi megállapítás alapján rendezzük, mégpedig minimáljuk.

Az első megoldás, a munkapiac tehermentesítése nagyon kívánatos lenne, ehhez azonban országos átfogó tervre volna szükség. (Csoór Lajos: Telepítés!) Óriási tömegnek azt hiszem, nem esalódom, ha ezt mondom — 150.000 embernek elvonása lenne ahhoz szükséges, hogy a munkapiacra ez a szabad mozgás tényleg reális munkabér kifejlődését eredményezze.

A másik megoldás a munkabérek megoldását írná elő, még pedig komoly, megfontolt, reális átgondolás alapján. Legyen szabad felhívni a figyelmet arra, hogy ezen a téren óriási lehetőségek vannak, mert ha ezt elismerjük, akkor kérek magyarázatot a t. Háztól arranézve, mi az oka annak, hogy a Tiszántúl vagy bármelyik országrészben vannak birtokok, amelyeken a mezőgazdasági cselédség vagy munkások bére rendkívüli módon eltér a szomszédos birtokok béreitől.

Tudom, hogy erre konkrét eseteket kell felemlítenem. Nagyon sajnálom, de saját tapasztalásom alapján győződtem meg arról, nemrég, mindössze tíz napja, hogy a Tiszántúl egyik nagy gazdaságában (Halljuk! Halljuk! jobbfelől!) a gazdasági cseléd bére például — amit mind a gazdasági cseléd, mind az intéző megerősített — 13 mázsa búza, két mázsa árpa volt és ehhez 28 pengő évi bér, valamint 1200 négyszögöl föld tartozott, amihez téhentartás helyett napi egy liter tej járult, amivel azonban az uradalom két- vagy háromszáz napja hátralékban volt. (Gr. Festetics Domonkos: Melyik uradalom? — Mózes Sándor: Nem az a fontos! A tény fontos! — Gr. Festetics Domonkos: Tessék megmondani, melyik uradalom.) Nem akarok sze-

mélyeskedni, mert nem céloim a személyeskedés. (Gr. Festetics Domonkos: Tessék megmondani! Halljuk! — Csoór Lajos: Különben is vannak ennél! — Halljuk! Halljuk! — Zaj. — Elnök csenget.) Akkor kénytelen vagyok megmondani. (Halljuk! Halljuk!) és megmondom, hogy ez Purgly kegyelmes úr, volt földmívelésügyi miniszter úr birtokán van. (Mozgás.)

Én azonban nem azért emlitem fel ezt, — a nevet sem akartam megmondani —, hogy személyeskedjem, hanem azért, hogy rámutassak arra, hogy ezen a téren óriási anomáliák vannak, mert alig 60 kilométernyire ettől a birtoktól, ott van egy másik nagybirtok kétezer holddal, most már ennek a nagybirtokosnak a nevét is megmondom. (Halljuk! Halljuk!) Ez a birtok Zselénszky gróf birtoka...

Elnök: A képviselő úr beszédideje lejárt.

Matolcsy Mátyás: Kérem beszédidőm tizenöt perccel való meghosszabbítását. (Felkiáltások balfelől: Megadjuk!)

Elnök: Méltóztatik a kért meghosszabbítást megadni? (Igen.) A Ház képviselő úr beszédjének 15 perccel való meghosszabbításához hozzájárul.

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Azért emlitem fel ezt a birtokot, hogy ezen a birtokon olyan magas gazdasági cselédbérek vannak, amilyeneket talán még sehol sem láttam. (Halljuk! Halljuk!) Ezek értéke, illetőleg mennyisége a következő: 14 mázsa búza, négy mázsa árpa, két mázsa szemes tengeri, — ez összesen 20 métermázsa — ehhez a 28 pengő helyett 100 pengő pénzbérről járul és nem a meg nem adott egy liter tej, hanem egy tényleges tehéntartás, sertéstartás és 1600 négyszögöl cseléd föld. (vitéz br. Rozner István: Prima fizetés! — Mozgás. — Elnök csenget.)

Ezt csak azért emlitem, hogy méltóztassék meggyőződni arról, hogy itt óriási eltérések vannak, mert én kiszámítottam, hogy e között a két bér között a különbség 40 százalékos. Mindkét birtok tehermentes, annak jeléül, hogy semmiféle ok sincsen arra, hogy az egyik helyen ilyen alacsony, a másik helyen pedig ilyen magas munkabéreket tartsanak érvényben. (Felkiáltások jobbfelől: A föld különböző! — Mózes Sándor: Az egyikben van szociális érzés, másiból hiányzik!) Megvan azonban a hatása is ennek a bér differenciának, mert az egyik gazdaságban a gazdasági cselédek lakása — nyugodtan mondhatom — nyomortanya, beázott cseléd lakások vannak ott, minden cseléd nyomorult életében inkább a bizonytalanságot választja és most, amikor ott jártam, a felmondást emlegették: a másik gazdaságban pedig valóban nyugalom, a legteltesebb rend uralkodott. Meggyőződésem, hogy a magyar kormánynak és a politikai élet felelős tényezőinek az a hivatása, hogy ilyen megelégedett

és nyugodt helyzetet teremtsenek, nem pedig olyant, amely igazán alkalmas lesz arra, hogy szélsőségek táptalaja legyen. (Zaj.) Meggyőződése, hogy annak a politikának, mely a nagybirtokosságot adósságrendezés által helytelenül mindenekfelett védeni akarja és védi és amely nagyon helyesen reális árfejlődést igyekszik biztosítani minden körülmény között, annak a politikai vezetésnek feltétlen kötelessége a legszélesebb néprétegek életszínvonalát is figyelni s annak párhuzamos emeléséről gondoskodni. (Úgy van! Úgy van! balfelől.) Mert nem közömbös az, hogy a napszámbérben kifizetett körülbelül 40 millió pengő 40 százalékkal több vagy kevesebb-e, mert az 65—70 millió pengős összeget jelent. De nem csak a cselédbérekben, hanem a napszámbérekben is óriási eltérések vannak. Kénytelen vagyok szintén nevet említeni. Ez a két gazdaság a saját kerületemben van. Az egyik dr. Györgyey Adolf farmosi birtoka, ahol ugyanez a kizsákmányolás folyik, nem messzire tőle, 25 kilométernyire, Éber Antal képviselőtársunk birtokán pedig a szőlőmunkások már külön kasztot jelentettek, mert olyan magas volt a múlt évben a napszám, hogy 2.20 pengős átlagos napszámbérek jöttek ki. Minthogy egyik sem eladósodott nagybirtok ezek közül, ez a példa azt mutatja, hogy itt óriási feszültségek, óriási spannungok vannak, amelyeknek kiegyenlítése, igenis, a magyar kormány kötelessége. (Zaj. — Gr. Festetics Domonkos: Akinek bank áll a háta mögött, annak lehet!) A másiknak malátagyár van a háta mögött. Nem akartam személyeskedni, de ezt kikényszerítették belőlem. (Zaj.)

T. Ház! Az én felszólalásomnak értelme és célja nemesak a súlyos helyzet feltárása, hiszen erről órákig lehetne beszélni, hanem az is, hogy reális megoldást kérjek és ezért fordultam a miniszterelnök úr ő nagyméltóságához, ismervé az ő abszolút becsületességét és jóindulatát. (Felkiáltások a jobboldalon: Na ne mondja! — Zaj.) Remélve, hogy a legszélesebb néprétegek során segít. (Felkiáltások a jobboldalon: Borzasztó — Br. Berg Miksa: Megint kezdjük a régit? Ez kell? — Andaházi-Kasnya Béla: Örülünk, hogy az úri hang visszajött! — Zaj.)

Rövid interpellációm nem alkalmas arra, hogy egy ilyen kérdésben a legnagyobb részletességig menő javaslatot előterjesszek, arra kérem azonban a miniszterelnök urat, bízson meg egy szervet, és pedig nem földművelésügyi minisztériumot, hanem egy újonnan alakított, mozgékonyabb a tudományos felkészültség eszközeinek birtokában lévő szervet, talán az Árelemző Bizottságot, azzal, (Br. Vay Miklós: A maga intézetét, úgy-e?) hogy a legnagyobb tárgyilagossággal vizsgálja meg ezt a sokmillió embernek az életét érintő kérdést, amely van olyan nagy fontosságú, mint annak az egypár árucikk árának a kivizsgálása és vizsgáltassék meg az a reális irányelv, amely szerint a mezőgazda-

sági munkások munkabérének rendezése kívánatos. Allítom, hogy itt nemcsak a napszámbérek vizsgálata és rendezése szükséges, hanem szükséges a részmívelés részarányának tisztázása is, mert ma-holnap azt fogjuk megérni, hogy a harmados és negyedes kukorica és krumpliföld már csak emlékként él a szegénynép emlékezetében. (Úgy van! Úgy van! a baloldalon.) Ugyanígy rendezés alá kívánczik a mezőgazdasági cselédek bére is éppen az előbb említett óriási igazságtalanságok és különbségek miatt.

Azt a félelmet pedig távolítsuk el magunktól, hogy egy ilyen intézkedés következtében a mezőgazdasági munkásság helyzetének rosszabbodása és a munkaalkalmak elvesztése állna elő a rendezés során, mert akkor hivatkozom az olasz példára, ahol a legszigorúbb törvényes intézkedés van érvényben arra nézve, hogy egy birtok mennyi munkaalkalmat tartozik adni. (Helyeslés.) Ellenkező esetben pedig a legsúlyosabb büntetés és adózás alá esik. Semmi értelme sincs az olyan munkabér-szabályozásnak, amely jelenleg is érvényben van, mert jól tudjuk, hogy a munkáskérdések intézésével elsőfokon megbízott főszolgabírói hivatalok mindig a vadászpártnak adnak igazat. (Zajos ellentmondások a jobboldalon. — Mózes Sándor: Érintve érzik magukat talán? — Gr. Festetics Domonkos: Ezt a konjunkturakutató intézet mondja! — Egy hang a jobboldalon: Demagóg!)

Egyéb agrárszociális kérdésekre itt nem térhetek ki, hiszen ez maga is súlyos téma egy interpelláció keretében, de engedje meg miniszterelnök úr, hogy mi — és talán én is — állanóan élénken napirenden tartsam ezt a kérdés addig, amíg reális megoldást nem nyer. (Helyeslés a baloldalon. — Csóór Lajos: Akármennyi vihar lesz!)

Elnök: Földművelésügyi miniszter úr kíván szólni.

Darányi Kálmán földművelésügyi miniszter: T. Képviselőház! Köszönöm a képviselő úrnak, hogy idehozta ezt a témát és módomban van erre a kérdésre néhány szempontból rávilágítani. Először is megnyugtatom mind a t. Házat, mind a felszólalt képviselő urat, hogy a mezőgazdasági munkásság munkabérének alakulására és fejlődésére a kormánynak igen nagy gondja van.

Mátócsy Mátyás: T. Ház! A földművelésügyi miniszter úr válasza nagymértékben megnyugtató, de ha arra gondolok, hogy késő ősszel a pénzügyminiszter úrhoz egy hasonlóan súlyos kérdésben interpellációt intéztem és tervezetet adtam át neki s erre mindeddig semmi válasz nem érkezett, nagyon kellemetlenül hat reám... (Mozgás a jobboldalon. — Br. Vay Miklós: Ujabb interpelláció?) Nem interpelláció volt, hanem javaslat egy súlyos kérdés rendezésére. Éppen ezért hangsúlyozottan kérem a miniszterelnök urat, hogy ebben a kérdésben nagyon mélyenjá-

róan és esetleg súlyos érdekeket megsértve is, feltétlenül eredményes intézkedést méltóztassék hozni.

Purgly Emil ny. földművelésügyi miniszter úr, aki a Mezőgazdasági Kamarának képviselője a Felsőházban, interpellációmra a sajtóban nyilatkozott. A nyilatkozatra nem válaszoltam, mert egy előkelő urat küldött el hozzám, hogy együtt úgy szövegezzük meg a „nyilatkozatot“, amelyre én nem fogok válaszolni.

Zselénszky gróf idős ember, 80-on túl, a Felsőház tagja, rendkívül konzervatív ember. A két birtok felemlítése nagy megdöbbenést váltott ki.

A Darányi kormány birtokpolitikája

1937 április 28-án, szerdán, az 1937—38. költségvetés általános vitájában.

Részletek:

Matócsy Mátyás: T. Ház! Ma világszerte az a felfogás uralkodik, hogy eszmeáramlatok ütköznek és ezeknek a harca most fog eldőlni jobbra, vagy balra. Magától értetődő, hogy egy kis ország mint Csonka-Magyarország, ettől a nagy áramlattól, akárhogyan igyekszik is ellene kínai falat építeni, magát elzárni nem tudja és ez az oka annak, hogy Magyarországon ma élénk figyelem fordul afelé, hogy vajjon melyik front, ahogyan nevezik: jobboldali, vagy a baloldali front fog-e győzni. Mert az a meggyőződése az egész ország társadalmának, hogy ez a kérdés még nem jutott nyugvópontra. Hiába történnek hivatalos nyilatkozatok, hiába szólalnak meg a tekintélyek, hogy ez a küzdelem, ez a világnézeti harc már 1918-ban eldőlt Magyarországon. Ez a harc eldőlt, de csak elméletben, a valóság azonban az, hogy az azóta működő kormányok impotens szociálpolitikája következtében a szociális problémák és bajok olyan mélyen elfekélyesedtek, hogy ezek bent az elégtelenséget és egy új irány keresését feltétlenül maguk után vonták.

T. Ház! Nem kétséges, hogy a parlament és elsősorban maga a kormány felelős azért, hogy ebben az országban nincs nyugalom és nincs meg ennek a népnek nyugodt és biztos fejlődése. Ennek az országnak nagyon sok súlyos problémája van, mint amilyen a szociális biztosítás és az agrárkérdések megoldatlan tömegei és emellett mégis elmúlik egy év, mint ahogyan elmúlt és meggyőződésem az, hogy azok a törvényjavaslatok, amelyek itt a Ház elé kerültek, a magyar élet problémakomplexumának nem is egy százalékát ölelik fel és ez az oka annak, hogy ezt a parlamentet értéktelennek és munkaképtelennek tartják. Várnak tőle valamit, várnak megoldásokat, valódi, reális és mélyen járó reformokat. (Egy hang a baloldalon: Iga-za van!) És én itt ma hitet teszek a mellett, hogy erre a parlamentre és alkotmányra szükség van, azonban nem látom be, mi az oka annak, hogy ez a parlament nem hoz olyan intézkedése-

ket, mint amilyeneket hoztak —, hogy csak egyet említsek — az amerikai életben, ahol száznapi parlamenti ülés alatt Roosevel politikájával 180 fokkal fordították el az amerikai élet irányát. Az én felfogásom, amelyet vallok, az, hogy ennek a Háznak igenis van létjogosultsága, de nem ilyen munkaképtelen esztendőket eltöltésével és elpazarlásával.

Ideérkeztünk most a költségvetés tárgyalásához. Ez a mai nap, a költségvetés tárgyalásának a kiindulási napja (Raj niss Ferenc: Szomorú egy nap!) világosan mutatja a parlamentnek képét és munkaképtelenségét. (Raj niss Rerenc: Tiszta csőd ez a nap!) Teljes érdektelenség és nemtörődömség kísér ennek az országnak sorsát, pedig itt dől el most a költségvetés során az ország egyévi élete, mert azután hiába fognak nagy nyilatkozatokat tenni, azok semmit nem fognak érni, ha ebben a költségvetésben most azt nem biztosítják reálisan. Ez az az ok, amely meggyőződéseim szerint ebben az országban nyugtalanságot és ilyen helytelen értékítéletet vált ki a magyar alkotmánnyal és a magyar országgyűléssel szemben. Fel kell azonban vetnem a kérdést, hogy lehet-e felelőtlenül ilyen súlyos kártételeket elkövetni és nem kétséges, hogy a felelősség kérdésében a kormánypárton van a hangsúly.

Senki sem akadályozza meg ezt a hatalmas pártot és kormányt, hogy a nagyszerű és a magyar élet számára fontos kérdéseket idehossa és mindnyájan egybehangzóan megszavazzuk. Ez azt jelenti, hogy a kormányzat olyan összetételű, hogy ebben olyan erők működnek, amelyek a kormányt munkaképtelenségre kárhoztatják, ha pedig olyan kormány kerül ide, amilyen az előző kormány vagy kormányok voltak, (Raj niss Ferenc: Úgy van!) akkor az nevetséges törvényjavaslatokká degenerálódik, amilyen a hitbizományi törvényjavaslat és telepítési törvényjavaslat, amely ennek az országnak a legfontosabb problémáját, egyik legfontosabb kérdését, a földkérdést lett volna hivatva megoldani.

T. Ház! Én nem azzal a kormánnyal akarok foglalkozni, hanem a jelenlegi kormányzat politikájával. A legnagyobb sajnálatomra meg kell állapítanom, hogy a kormány ezévi legfontosabb ténykedésének, a költségvetésnek tartalma és reális lényege teljes ellentmondásban van a kormány hirdetett politikával, sőt tovább megyek, a miniszterelnök úrnak Szegeden elmondott beszédével és teljes ellentétben van gazdasági helyzetünkkel, szociális problémáinkkal és — még tovább megyek — a nyugateurópai országok gyakorlatával.

T. Ház! Legyen szabad ezeket a súlyos vádakát valóban megindokolnom és ha lehet, igazolnom. (Csizmadia András: Ugysem hisszük el!) Döntsének, hogy igazam van-e vagy sem.

A miniszterelnök úr szegedi beszédében a következőket hangsúlyozza (olvassa): „Meg akarjuk valósítani a mezőgazdasági munkásság öregségi biztosítását, hogy a földmunkásnak, a falusi mezőgazdasági munkásnak öreg korára nem koldusbot és koldustárisznya jusson osztályrészul“.

T. Ház! A miniszterelnök úr tíz nappal e beszéd elhangzása előtt nyújtotta be azt a költségvetést, amelyben egy fillér erre a súlyos kérdésre, ennek megoldására nem jutott. (Zaj és felkiáltások a jobboldalon: Ehhez törvény kell!) Ha törvény kell hozzá, mint ahogyan kell, akkor a miniszterelnök úr politikájában semmi zavart nem jelentett volna a nagy alkotmányjogi kérdések megoldása szempontjából, ha ez a törvényjavaslat az év folyamán elkészült volna és ide, a munkaképtelen, a nem foglalkoztatott Ház elé került volna, biztosíték pedig a költségvetésben tényleg benne lett volna. (Zaj a jobboldalon. — Mózes Sándor: Előirányozni lehet!)

Újra hangsúlyozom, hogy ha Amerikában, ahol nem küzdött egymással sem a jobb, sem a baloldal, mégis száz nap alatt ezeket a törvényeket törvényerőre lehetett emelni, miért nem történt ez meg itt az elmúlt száz nap leforgása alatt és miért nem került ez valóban bele a költségvetésbe? (Egy hang a középén: Mert nincs törvény rá!) Lemenni Szegedre és nagy nyilatkozatot tenni, ugyanakkor azonban két-három hónappal előre semmi intézkedést nem tenni, nem tartom feltétlenül helyesnek. (Jobboldalon és a középén.)

De tovább megyek, t. Ház és a szegedi beszéd következő kitételét látom teljes ellentétben a kormány politikájával. A miniszterelnök úr azt mondta Szegeden, hogy az elmúlt költségvetési év alatt a kormány 13.848 katasztrális hold mezőgazdasági ingatlant szerzett meg telepítési célokra 5.8 millió pengő értékben, majd így folytatta (olvassa): „Akinak helyes fogalmai vannak erről a kérdésről és nemcsak aszfalt-ágrárius (Felkiáltások jobbfelől: Matolesy magára értette!) az tudja értékelni ennek a kormányintézkedésnek rendkívüli jelentőségét“. (Gergelyffy András: Ugy is van! — Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Rendkívül sajnálom, hogy nekem jut az a szerep, hogy ezt a kérdést itt a Ház előtt tisztázzam: nem az én adatgyűjtésem, hanem a hivatalos adatgyűjtés alapján fogom ezt itt bemutatni, hogy meggyőződjék a t. Ház arról, hogy a kormány telepítési politikája nem olyan óriási méretű és nem olyan nagyszerű, hogy annak még a bírálata sem lenne lehetséges. (Zaj.)

T. Ház! Legyen szabad vázolnom az ország földbirtokállományának változását a teljesítés előtti nyolc évben, tehát 1928-tól kezdve, amikor is az 1920. évi földreform hullámai már lecsendesedtek és újra megindult egy parcellázási, elaprózási fo-

lyamat. Szörnyű adatokat lehet itt találni. Arra az eredményre jutunk ugyanis, hogy 1928-tól 1935-ig az országban összesen 112.000 kat. hold birtokot parcelláztak fel kisbirtokká. Ebből a 112.000 kat. holdból az 1000 holdnál nagyobb birtokokra csak 33.000 hold jut, tehát ennek a földterületnek nem egészen 30%-a és ennek a parcellázásának zöme, 64.000 hold a 100 és 1000 hold közötti birtokkategóriára, átlagban a 300—400—500 holdas középirtokokra esik. Ez azt jelenti, hogy ez alatt az idő alatt ebben az országban a földbirtok megoszlása rendkívül kedvezőtlenül alakult, mert az 1000 holdnál nagyobb birtokból csak 33.000 hold, ugyanakkor a középirtokokból, tehát az ország törzséből 64.000 hold porlódott szét és — hogy egy elrettentő számot mondjak — 15.000 hold az, ami az 50—500 holdas parasztbirtokokból parcellázásra került, amely birtokok 1 és 2 holdas szalagokká porlódottak szét.

Ez még mindig nem volna vád, de ennek az adatnak és ennek a folyamatnak van egy szörnyű tragédiája — amit mutat a kezemben lévő rajz is, amely majd publikációban is megjelenik — az, hogy 1932-ben megszűnik az 1000 holdnál nagyobb birtokok parcellázása, ellenben tovább folyik igen élénken és igen erősen a középirtokok és a parasztbirtokok porlódása. Ezekben az években a parcellázás volumenje a következőkép alakult: 1932. végéig, tehát a gazdavédelmi rendelkezések megjelenéséig, — amelyek tudvalevőleg azt eredményezték, hogy a túlterhelt nagybirtok mégsem kényszerült parcellázásra és az oka annak, hogy itt azok porlása megszűnt — a 100 holdnál nagyobb birtokokból évente átlagosan 15.500 holdat parcelláztak fel, de volt olyan év, 1931., amikor összesen 26.000 kat. hold 100 holdnál nagyobb birtok került parcellázásra.

Kérdezem akkor T. Ház, hogy most az 1936—37. évben a telepítési akció során parcellázott 13.000 hold olyan óriási maximum-e, amely ennek a nagyfontosságú kérdésnek, a földkérdésnek reális ütemű, tisztességes megoldását adja? Nyilván nem! És ezért utasítom én vissza a miniszterelnök úr szegedi beszédének idevonatkozó részleteit, mert ez a megoldás nem megoldása ennek az óriási fontosságú kérdésnek, különösen nem akkor... (Reményi-Schneller Lajos: Miért kell ezt visszautasítani?) Azért, mert ő hitet tett amellett, hogy ez nagyszerű teljesítmény, amelyet még bírálni sem lehet az „aszfaltgrábius“ jelzője nélkül. (Egy hang a középben: Ez a kezdet! — Egy hang a baloldalon: Gyenge kezdet! — Hunyadi-Vas Gergely: A telepítési törvény végrehajtási rendelete előtt mondta ezt! — Zaj.)

De legyen szabad tovább mennem, t. Ház. Nem elég csak a volumenjét vizsgálni ennek a 13.000 holdnak. (Zaj a jobboldalon. — Dinnyés Lajos: Joga van visszautasítani! — vitéz S v o y Kálmán: De nagy különbség van kritika és visszautasítás kö-

zött! — Dinnyés Lajos: Ahhoz is joga van! Csak hódolat illeti meg a miniszterelnököt?)

Elnök: Kérem Dinnyés képviselő urat, szíveskedjék csendben maradni. (Dinnyés Lajos: Szíveskedem. — Derűltség.)

Matolcsy Mátyás: De legyen szabad t. Ház, ennek a 13.000 holdnyi telepítési akciónak a strukturáját is bemutatni. Az sem mindegy, hogy az a 13.000 holdnyi telepítésre juttatott rész honnan került ki. (Mozgás a jobboldalon.) Itt egy nagyon érdekes dolog van: azt hinné az ember, hogy ha egy kormány-akcióval telepítés, földbirtokpolitika folyik, akkor nem az az egészségtelen állapot fog tovább tartani, hogy nem a latifundiумok, hanem a középbirtok porlik erősen, amelynek reprezentánsai az egész magyar élet vezető társadalmában kellene, hogy legyenek. Ez azonban porlik tovább és — tessék megfigyelni az adatokat — ebből a 13.000 holdból csak 40 százalékot tesz ki az ezer holdnál nagyobb birtok, az is egyetlenegynek, a Károlyi-féle birtoknak az igénybevétele. (Reményi-Schneller Lajos: Az nincs is felosztva! Nincs benne!) Annál rosszabb, mert akkor nincs 13.000 hold! (Reményi-Schneller Lajos: De igen, azon kívül van! Én csak jobban tudom!) Kérem, a miniszterelnök úr nyilatkozata szerint 13.800 hold! (Reményi-Schneller Lajos: De nincs benne a Károlyi-birtok!) Akkor pedig itt óriási hiány van! Akkor még nincs megoldva. Nincs meg a 13.000 hold! (Reményi-Schneller Lajos: De azon felül van! — Folytonos zaj. — Dinnyés Lajos: Benne van Károlyi, vagy nincs? — Derűltség.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Legyen szabad tovább folytatnom. Nagyon sajnálom, de az én adataim is nagyon kompetens helyről valók. (Mózes Sándor: Hivatalos helyről való! — Gr. Festetics Domonkos: Honnan? — Dinnyés Lajos: Nem magától!) Nem mondhatom el, hogy kitől, mert nem akarok bizonyos személyeknek kellemetlenséget és bajt okozni. (Reményi-Schneller Lajos: Nincs titok! — Úgy van! Úgy van! jobbfelől.) Ha nincs titok, akkor a kormány tárja az országgyűlés elé, hogy kiktől mennyit és milyen áron vett át telepítés céljaira. (Helyeslés a baloldalon. — Mozgás a jobboldalon. — Reményi-Schneller Lajos: De akkor ne méltóztassék kifogásolni a nagybirtokot! — Gr. Festetics Domonkos: Bárkj megnézheti a földművelésügyi minisztériumban! Tessék felmenni! Tessék megérdeklődni! — Zaj.)

T. Ház! Ugy látszik, nem értették meg egészen, hogy én mit mondtam. ((Zaj a jobboldalon.) Én az ellen küszködöm, hogy egy olyan telepítési politika folyik, hogy a kisbirtok és a középbir-

tok, a 300—600 holdas birtok porlik, szemben az ezer holdnál nagyobb birtokokkal, a latifundiumokkal.

De legyen szabad, t. Ház, mégis befejeznem ezt a struktúrképet, amelyet legjobb meggyőződésem szerint kompetens helyről kapott adatok tükröznek vissza. Eszerint a 13.000 holdból 40% jut az ezer holdnál nagyobb birtokra, 45% — tehát körülbelül 6000 hold — jut a 350—650 holdas középbirtokra és még 15%, — mintegy 1600 hold — jut az 50 holdnál kisebb birtokok igénybevételére vagy visszatelepítésre. (Reményi-Schneller Lajos: Az visszatelepítés!)

Az pedig egy nagy telepítési politikának igazán gyenge része, amikor nyomorult, elesett embereknek juttatjuk vissza a birtokot. (Hertelendy Miklós: Erre szükség van!) Természetes, hogy erre szükség van, — ez nem kérdés — de nem lehet elhomályosítani a nagy telepítési munkálatot ilyen eredményekkel és megoldásokkal. (Zaj. — Dinnyés Lajos: Már két éve várunk! Kihullt a hajunk a nagy várakozásban! Meddig várunk még? Addig, míg kormányfőtanácsosok nem leszünk? — Fábíán Béla: Kínálták neked a kormányfőtanácsosságot? — Zaj.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Matolcsy Mátyás: Tény, hogy ez az államilag támogatott parcellázás — nevezzük egyszerűen így, ha a „telepítés“ szó olyan nagy izgalmat vált ki — folyik és a volumenje, — amely kisebb, mint az 1935. év előtti nyolc évi parcellázások átlaga, — valamint a struktúrája semmiben sem tér el az előbb említett parcellázásoknak a struktúrájától. Ez tehát azt jelenti, hogy a kormány telepítési politikája vagy általánosan: földbirtokpolitikája nem halad azon az úton és nincsen olyan színvonalon, amelyet az ország megkívánna. (Dinnyés Lajos: Ezt diplomatikusan fejezte ki! — Hertelendy Miklós: Előbb az elárverezetteket kell visszatelepíteni! Azokat kell megmenteni! — Dinnyés Lajos: Az nem telepítés! — Hertelendy Miklós: Hozzátartozik! — Zaj. — Elnök csenget.)

Nagyon sajnálom, de ennél a kérdésnél nem állhatok meg. Nem állhatok meg a kormány telepítési politikájának bírálataánál, mert tovább kell bírálnom a földbirtokpolitikát, amely e mellett húzódik meg és szörnyű képet mutat. Fel tudnék sorolni olyan nagybirtokokat, amelyeket eladnak és amelyek az igénylések ellenére ugyancsak nagybirtok formájában cserélnek gazdát. Nem fogok sokat felemlíteni, csak egyet, nem azért, mint-ha ez kitűnnék a többi közül, hanem csak azért, hogy egy példát említsek, mert hiszen a többi is hasonló szempontok szerint bonyolódik le.

Gróf Festetics Sándorné Gádoros és Nagyszénás községek

határában levő 3500 katasztrális holdas birtoka eladásra került. (Mózes Sándor: Miért nem vették meg telepítésre?) A békésmegyei gazdasági felügyelőség felterjesztéssel élt a földművelésügyi minisztériumhoz, illetőleg a telepítési osztályhoz, amelyben tekintettel arra, hogy a két község határában a kisbirtokosság nagyon elnyomott helyzetben van, kéri ennek a birtoknak telepítés céljaira való átvételét és az igénylőknek való juttatását. (Mózes Sándor: Békés megyéről van szó!) Az eredmény az lett, hogy erre a felterjesztésre ezideig válasz nem érkezett, viszont köztudomású, hogy a földművelésügyi miniszter úr jóváhagyta ennek a 3500 holdas birtoknak adás-vételi szerződését. A vevő a Magyar-Olasz-Bank, a birtok pedig továbbra is egy tagban, bérleti formájában Wolfinger kezében van. (Br. Berg Miksa: Ez a valódi nemzeti szocializmus! — Mózes Sándor: Miféle telepítés és fölőbirtok-politika ez? — Zaj és ellentmondások jobbfelől.) Tessék cáfolni! (vitéz Sebestyén Kálmán: Bizonyítani kell! — Mózes Sándor: Tessék megnézni a telekkönyvben! — Egy hang a középén: Pénz is kell hozzá! — Zaj. — Hertelendy Miklós közbeszól.)

Elnök: Hertelendy Miklós képviselő urat kérem, szíveskedjék csendben maradni!

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Érdekessége még ennek az, ha méltóztatnak kételkedni ennek megtörténtében, akkor most nagyon könnyen meg méltóztatnak győződni ennek igazságáról — hogy olyan feltétel mellett mehetett végbe ez az adás-vételi szerződés, hogyha a Magyar-Olasz-Bank 60 katasztrális holdat a Vitézi Szék számára ingyen lead, ennek ellenértékéül ezer holdat, a javát megtarthatja egy nagybirtok formájában, mondanom sem kell, hogy ennek az ezer holdnak várományosa, Wolfinger bérlő. (Zaj.)

És még egy érdekes momentum van itt. Az sem érdektelen, hogy ennek a birtoknak katasztrális holdankinti eladási ára 430 pengő volt és most, amikor magánparcellázási akciót indítanak, hozzám jönnek a gazdák s azt mondják, hogy már 700 pengőre van kihirdetve ennek a gádorosi birtoknak egy holdja. Tessék a differenciát kiszámítani: 300 pengő holdankint, tehát 3 és fél-ezer holdnál egymillió pengő, véleményem szerint illegitim jövedelemre tesz szert ez a bank.

Ez a kormány földbirtokpolitikája! Azt hiszem, nekem igazam van és az a meggyőződésem, hogy ez a birtokpolitika ennek az országnak újra sírját ássa. Mert ez nem az egyedüli eset! Lehetne több ilyen példát említeni, amikor filmsillagokat fogadnak diadalkapuval, amikor a magyar földnek ők lesznek új birtokosai: az egyik oldalon a középbirtok porlódik és pusztul, a másik oldalon pedig a mammutbirtokok mereven egy tagban

maradnak és a kisbirtokok legegészségtelenebb formája, az egyik holdas földszalagok száma pedig, amilyen földszalagok már amúgy is nagyon nagy számban vannak, évről-évre növekszik.

Valaki közbeszólott, hogy hiszen pénzre is van szükség és hogy meg kell a földet fizetni. Teljes mértékben egy véleményen vagyok vele. De ha az előirányzott évi 2 millió pengő kevés, akkor, amikor államháztartásunk helyzete soha ilyen jó nem volt, (Ellentmondások.) — nem is lehetett, mert hiszen konjunktúrális gazdasági helyzetben vagyunk — akkor az a vád merül fel, hogy a kormány nem is akar nagyobb összeget utalványozni erre a célra, hogy nehogy gyorsabb ütemet vegyen a telepítés munkája. Hiszen nem tudom megérteni, milyen szempont lehet az, amikor a kormánynak anyagi erő áll rendelkezésére, hogy ilyen birtokvásárlások, amilyeneket felemlítettem, ilyen módon folyjanak le, a széles néprétegek kívánságai ellenére és az ő sérelmükre. (Farkasfalvi Farkas Géza: A dömpingsajtó kapjon valamivel kevesebbet!)

Sajnos, az én szerepem ma az, hogy a miniszterelnök úr szegedi beszédének kitételei és a kormány reálpolitikája, a költségvetés között a párhuzamot megvonja. Megteszem ezt azért, mert meggyőződésem, hogy segítünk azzal, ha szembenézünk a helyzettel. Ő azt mondotta szegedi beszédében, hogy a „nagyfőkét a mai gazdasági viszonyokhoz képest indokoltan, fokozottabb mértékben kell az igazságosság és arányosság szem előtti tartásával a közteherherviselésbe bekapcsolni és a társulati adókules emelésének érvényesülését gátló praktikákat ellensúlyozni”.

Elhangzik ez hivatalosan ugyanakkor, amikor ha kezükbe vesszük a néhány nappal azelőtt beterjesztett költségvetést, abban nyomát sem találjuk ezeknek a szempontoknak. Ez a miniszterelnöki nyilatkozat ugyanis azt az adóreform-principiumot foglalja magában, hogy az antiszociális fogyasztási és forgalmi adók helyett — ahogy ő mondja — a nagy főkéknek kell a közteherherviselésbe bekapcsolni, ezzel szemben pedig azt láthatjuk, hogy — amire ő céloz — a társulati adó 15 millióval van bejegyezve a 12 és fél millióval szemben, de már 1931-ben, a válság mély hajnalán 15 és fél millió pengő volt a társulati adó, nehogy azt higgyük tehát, hogy most valami rendkívüli emelkedés történt. Semmi, csak a válság előtti időknek állapotát jelenti ez a szám.

Hogy mennyire antiszociális és hogy mennyire nem követi a költségvetés azokat az intenciókat, amelyeket a miniszterelnök úr és a pénzügyminiszter úr bejelentett, igazolja az, hogy ha megvizsgáljuk az adóbevételek tételeit évekre visszamenőleg.

De amikor ilyen szerény gesztust adunk és nyújtunk a nép felé, ugyanakkor megfélekeznek például arról, amit velünk az adóstatisztika közöl, hogy például az 5000 pengőnél nagyobb adó-

hátralékosok adótartozása a válság idején, 1931-ben 26.6 millió pengő volt, s az adóhátralékosoknak a száma 2016-ról az 1935. évre, a komoly gazdasági javulás ellenére még 10 százalékkal emelkedett, az adóhátralék összege pedig 25.2 millió pengő. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy ezeknek a nagy adóhátralékosoknak az összege változatlanul megmaradt. De ehhez járul még 382 közzogi testületnek és jogi személynek 7.7 millió pengőnyi összeget kitevő szintén 5000 pengőnél nagyobb adóhátraléka. Ez azt jelenti, hogy az adóhátralékok nagy összegében az 5000 pengőnél nagyobb hátralékok 33 millió pengőt tesznek ki akkor, amikor a legkisebb embereknek az adóját a legnagyobb zaklatásokkal hajtják be és ezek a kisemberek a legnagyobb nehézségekkel küzdenek. (Felkiáltások a középén: Földben adják le!) Erre is válaszolok és ezt tagadom, mert nem lehet ezt földben leadni.

Engedjék meg, hogy egypár percig untassam a t. Házat azal, hogy felemlítsek néhány megyét. Baranya vármegyében hét adóhátralékosnak 288.000 pengő adóhátraléka van. Komárom megyében öt adóhátralékosnak 211.000 pengő adóhátraléka van. (Gr. Festetics Domonkos: Érdekes lenne tudni, kik azok. Névsort kérünk!) Ezekben a megyékben 40—42.000 pengős adóhátralék esik egy-egy nagybirtokosra. Az adó az államélet pénzügyi szükségletére való; tessék azt mindig megfelelően behajtani. Ha lehet a kisembereket, a kisellenállásúakat állandóan végrehajtani, akkor tessék ezeket a nagy adóhátralékokat is igénybevenni, mert ez 31 millió pengőt jelent ennek az országnak, — azt hiszem, hogy ez nem lázítás, hanem az igazság hangja — tessék a kormányzatnak ilyen irányban működni. (Rajniss Ferenc: Nemcsak a szegénynek, nemcsak a kisembernek, hanem a gazdagnak, a nagynak is fizetnie kell!)

Az a meggyőződésem, hogy ezek az ellentétek, amelyek a kormány vallott politikája és a realitások között tátonganak, amelyek politikai, társadalmi és szociális feszültségre vezetnek, nem fognak megszűnni addig, amíg ebben az országban új parlament nem ül össze a titkos választójog gyakorlása alapján. (Úgy van! Úgy van! a baloldalon.) Tekintve, hogy ez még nem történt meg, a költségvetést nem fogadom el. (Élénk helyeslés és taps a baloldalon.)

Válasz Bethlennek

a földművelésügyi tárca 1937—38. évi költségvetés tárgyalásakor. Elmondottam a képviselőház 1937. évi május hó 31-én tartott ülésén.

Részletek:

„Ugyanez az aránytalanság mutatkozik a földművelésügyi tárcán belül is. Amikor az egyes tételeket vizsgáljuk, azt találjuk, hogy például az egész mezőgazdaság jövőjét: a magyar mezőgazdasági termelést és annak jövőjét biztosító legfontosabb tétel, amely a szakoktatásra esik, rendkívül kiesiny. Mindössze 2.9 millió pengő az az összeg, amely a mezőgazdaság tudományos intézeteinek dotálására jut, magára a szakoktatásra pedig csak 2.6 millió pengő jut.

Hogy az aránytalanságok sorát tovább fűzzem, rögtön meg kell említenem, hogy ugyancsak 2.3 millió pengős tétel az, amely a költségvetésben a telepítési és egyéb birtokpolitikai célokat szolgálja. Ebben a 39 millió pengős budgetkeretben is tehát ezek a nagy horderejű óriási fontosságú tételek 2—2.5 millió pengős összegekkel szerepelnek. Ez az, amit teljes mértékben kifogásolok és meggyőződéseim szerint ez az oka annak, hogy Magyarországon a mezőgazdasági termelés és kultúra nem halad olyan ütemben és nem éri el azt a szintet, amelyet el kellene érnie.

Mielőtt beszédem igazi tárgyára rátérnék, csak a kormányzat birtokpolitikájára térek ki röviden. Erre a kérdésre már az általános vita során is volt szerencsém kitérni, akkor azonban a legnagyobb ellentétet és ellentmondást találtam a kormány párt részéről, holott beigazolódott később, hogy állításaim helyesek. Ma is fenntartom, hogy a birtokpolitikának ez a mai vitele teljesen eltévesztett és helytelen.

Matócsy Mátyás: T. Ház! Nem azért hivatkozom Bethlen Istvánra, mintha vele egy véleményen volnék, hanem azért említem őt, mert őt szintén megcáfolni kívánom. Erre szükség van a politikai helyzet tisztulása céljából. Lehetetlenségnek tartom ugyanis, hogy egy évvel ezelőtt itt, ebben a Házban, ezen a helyen Bethlen István gróf megszavazta a hitbizományi törvényjavaslatot, (Rakovszky Tibor: Ez az, most pedig kriti-

zálja!) most pedig semminek, elégtelennek mondja. (Dinnyés Lajos közbeszól. — Zaj.) Mi megmondottuk erről a helyről egy évvel ezelőtt, hogy ez helytelen. Egy évvel ezelőtt a telepítési törvényjavaslatot Bethlen István gróf azért nem szavazta meg, mert azt teljes mértékben helytelennek tartotta, most pedig kifogásolja és kevesli a kormányzat részéről bármilyen birtokpolitikának a menetét. Ez az, amit én nem tudok megérteni, mert ez egészen biztosan a politikai helyzet zavarására és nem tisztulására vezet. (Rakovszky Tibor: Politikai kuruzslás! — Némethy Vilmos: A politika úri huncutság! Ez az egyedül helyes megállapítás!) Meg vagyok róla győződve, hogy Bethlen István gróf államférfiúi képessége tavaly is világosan meglátta, hogy mit jelentenek ezek a javaslatok; ő tavaly is pontosan tudta, hogy milyen méreteket tartalmaznak ezek, most mégis homlokegyenest ellentétes nyilatkozattal akarja az egész ország közvéleményét más vágányra terelni.

Ez a nyilatkozat és ez az irány nem mond számunkra semmit; egy azonban világos, az tudniillik, hogy a kormányzat telepítési és birtokpolitikai működése helytelen és nem kielégítő.

Ez az én meggyőződésem, amelyről a múlt alkalommal számszerűen beszámoltam. A birtokpolitika tehát szerintem olyan vágányon halad, amelyen nem szolgálja a széles tömegek érdekeit. (Haám Artur: Nincs pénz!)

Öntözés és nagybirtok

1937. évi június hó 15-én. Az öntözőgazdálkodás előmozdításához szükséges intézkedésekről szóló törvényjavaslat.

Részletek:

Matolesy Mátyás: T. Ház! Nagyon korai lenne ennek a javaslatnak műszaki kritikájába fogni, vagy leírását adni, de ez nem is lehet cél. Az bizonyos, hogy a kormány bőkezű, amikor évi 5 millió pengőt, 14 év alatt összesen 70 milliót és még külön 10 millió pengőt erre a célra előirányoz, mert ez 80 millió pengős összeg és ugyanakkor a magyar mérnöktársadalom kitűnő képzettsége és szaktudása garancia arra, hogy az öntözőgazdálkodás technikai lebonyolítása meggyőződésem szerint sikerülni fog. De e mellett legyen szabad mégis két fontos körülményre rátérnem.

Az egész öntözőgazdálkodás nemzetgazdasági fontossága abban van, hogy a termelés volumenje emelkedjék és a termés-volumen emelkedése mellett az évről-évre biztosíttassék, mert ez adja meg az öntözőgazdálkodás értelmét. De most vizsgáljunk kell azt, — és ezt nem teszi a törvényjavaslat, erre semmi direktívát nem ad, sőt az az előadás, amelyet hallani volt szerencsénk, erre nem tér ki olyan részletességgel, mint ahogyan azt hallani szerettem volna —, hogy ezt a követelményt mi módon érhetjük el az öntözőgazdálkodás segítségével? És itt szeretnék rámutatni azokra a tapasztalatokra, amelyeket az európai, de a tengerentúli mesterséges öntözések is felmutatnak.

Meggyőződésem az, látva az északolaszországi és a délfranciaországi öntözőműveket, hogy az öntözőgazdálkodás sikere attól függ, hogy a víz kihasználása milyen módon sikerül és itt az a tapasztalás, hogy ez csak akkor van biztosítva, ha az öntözőgazdálkodáshoz szükséges intenzív kézimunka rendelkezésre áll, ez pedig az ottani tapasztalások szerint kizárólag kicsiny üzemekben lehetséges. Azt mindenki nagyon jól tudja, hogy az öntözőgazdálkodásnak még a legextenzivebb ágában is, akár a

rétöntöző gazdálkodás esetén is, annak a területnek vagy gazdaságnak a kézimunkaszükséglete jóval nagyobb, mint öntözés nélkül és ha különösen nemcsak réttöntözést, hanem egyéb gazdálkozást is kívánunk bevezetni, mint ami nagyon kívánatos lenne, — hiszen azzal indokoltuk a javaslatot és azzal érveltünk ennél a törvényjavaslatnál, hogy arra törekszünk, hogy a tengertermés rendkívüli dilatációját ki lehessen kapcsolni, — akkor nyilvánvalóan ide sokkalta több kézimunka kell. Ha egy hold tengeri megműveléséhez 40 kézi munkanap szükséges egy évben, az öntözőgazdálkodáshoz nyilván legalább 30—40 százalékkal nagyobb kézimunka szükséges, úgyhogy nem kétséges, hogy ezt szigorúan csak a kisüzemek tudják ellátni, mégpedig azzal a szorgalmas és ragaszkodó szeretettel, ahogy a kisüzem a gazdaságát beállítani és vinni tudja. De ha például azon a vidéken, ahol ez a nagy csatorna fog haladni, egy 10.000 holdas birtok van, — hogy nevet is említsek, nem azért, mintha ez ott lenne, hanem azért, hogy egy típust említsek, például Prónay Dezső hitbizománya, e mellett mehet amnyi csatorna, amennyi tetszik, de ez a nagybirtok, már a maga konzervativizmusánál fogva is, soha egy liter vizet kiemelni nem fog. (Mozgás.)

Ugyanígy fel tudnék sorolni egy sereg más nagybirtokot, amely egészen természetesen elzárkózik az öntözés elől azért is, mert a munkakérdés megoldása majdnem lehetetlen. Tessék elképzelni, hogy egy ilyen nagybirtokon az öntözés bevezetésével szükségessé válnék például ezer munkáskéz beállítása. Ez egyszerűen fizikailag lehetetlen lesz e birtok számára, ezt soha meg nem szokták, ez olyan óriási intenzivitást jelentene, amilyenre sem tőkeereje, sem hajlandósága nincs. Ismerek egy másik nagybirtokot, — ez ugyan csak 8000 hold, itt van a Tisza mellett, nem messze Ceglédnél —, amelynek gazdálkodásában ma is 800 katasztrális hold ugar van; ennek a tulajdonosa nem engedte be a keszthelyi gazdasági akadémia tanári karát és ifjúságát, akik meg akarták nézni ennek az extenzív üzemnek vezetését. Ilyenekkel lépten-nyomon találkozunk. Ha megépítünk egy ilyen nagy vízművet és mellette ilyen szándékú és ilyen vezetésű nagybirtokokat találunk, nagyon kétlem, hogy ezeknek termelésében komoly fellendülést és komoly változást el lehessen érni. (Rajniss Ferenc: Rákényszerítjük a nagybirtokokra a kisbérleteket!)

T. Ház! Azt, hogy ez mennyire így van, nem a saját tapasztalataim szerint és az általam látottak alapján állítom, hanem sokkal nagyobb, elismert embert állítok ide. Gubányi Károly megboldogult híres magyar mérnök tanulmányaira hivatkozom, aki az angol kormány szolgálatában is hosszú időt töltött a tengerentúli országokban, az egész világot bejárta, nagy

vállalkozásokat folytatott és hazaérve, a földművelésügyi minisztériumban is teljesített szolgálatot. Ha jól tudom, a minisztérium egyik kiadványában, a vízművekről szóló két vaskos kötetben ő írta meg az öntözőgazdálkodásról szóló részeket. Ott azt lehet olvasni, hogy a kisbirtokosok szorgos munkája az, ami a roppant költséggel megépített vízművek jövedelmezőségét biztosítja és az egész mű gyakorlati értékét megadja. Ő bizonyítja és mutatja ki, hogy akármerre megy az ember, azt látja, hogy a Nilus öntözőműveitől kezdve, az indiai nagy öntözőművekig, mindenütt egy-két-három-ötholdas parcellákban folyik az öntözőgazdálkodás. Észak-Olaszországban és Dél-Franciaországban az öntözés érdekében még a 200 holdas üzem nagyságot is — nem tulajdonjogi birtok nagyságról van itt szó, hanem üzem nagyságról — 50 holdra csökkentették, éppen azért, mert ez a nagyság az, amelyen belül komoly intenzív gazdálkodás létrejöhet.

De erre mutat az egy egészen újkeletű öntözőmű gyakorlata is. A Nilus felsőfolyásánál, Szudánban, amely angol gyarmat, a Sudan Plantation Syndicate öntözőműveinél 200.000 holdat alakítottak át öntözőgazdálkodásra: ezt a 200.000 holdat maximálisan 15 hektár, tehát 22 hold terjedelmű gazdaságokra hasították és ilyen kisüzemszerűen biztosították ennek a nagy vállalkozásnak sikerét. Ezzel szemben legyen szabad felhívnom a figyelmet arra, hogy a Tiszántúlon és azon a vidéken, amelyen ez a csatorna haladni fog, a nagybirtok területe közel 30%-ot tesz ki, a 100 holdnál nagyobb birtokok területe pedig 48.6%-ot, tehát a nem kisgazdák módjára, nem parasztbirtok módjára, hanem üzemszerűen kezelt birtok a területnek közel felét teszi ki. Amikor tehát ilyen a birtokmegoszlás — ami ellentétes az öntözőgazdálkodás sikerének tapasztalati előfeltételeivel, legalább is valamennyi tengerentúli ország példája ezt mutatja — akkor kérdezem: hogy ennek a törvényjavaslatnak nem kellene-e olyan direktívát adnia, amely ennek a területnek üzem nagyság szerinti megoszlását legalább lefektetné, hogy az irány az legyen, hogy az üzemek nagyságát csökkentésék. Nekem az az észrevételem és javaslatom, hogy a kormány tegyen egy olyan pótintézkedést, amely kimondja, hogy ezen a vidéken az üzemek nagysága ne lehessen nagyobb száz holdnál. Ez nem a tulajdonjog megsértése, — ezzel most én nem is foglalkozom — ez más probléma, amely a telepítés és a földbirtokpolitika területére fut, de egy ilyen munkánál, ahol a cél az, hogy a termelés színvonalát emeljük az lenne az indítványom, állapítassék meg a maximális üzem nagysága száz holdban, amelyen belül biztosítva van az öntözőgazdálkodás sikere.

Hogy ez a feltevés mennyire valószínű, ezt igazolja az is, hogy például az elmúlt tíz év alatt a földművelésügyi minisz-

térium, vagy a statisztikai hivatal adatközlései alapján Magyarországon a nagybirtok 26.000 holdnyi öntözött területe 14.000 holdra zsugorodott össze, nyilván nem azért, mert ez nekik nagyon jó és kívánatos lett volna, hanem egyszerűen azért, mert a nagybirtoknál a nagygazdaságnál hiányzik az a kényszerítő erő, amely ezt a rendkívül intenzív és gonddal teljes gazdálkodást, a vízgazdálkodást fenntartja. (Darányi Kálmán földművelésügyi miniszter: Dekonjunktura volt!) Ez tízéves mult eredménye és most sem láttunk különösebb fejlődést a nagyüzemek öntözőgazdálkodásában, úgyhogy az a tapasztalás, hogy ez az öntözőgazdálkodás nem az üzemáguk.

T. Ház, Hogy ez mennyire fontos, azt igazolja az —, bár öntözőgazdálkodásokról ilyen tapasztalásunk még nincsen Magyarországon —, hogy amikor terményekben kell fizetést teljesíteni, a bérlőszövetkezetek nagyszerűen működnek az országban. Felhívom a figyelmet a mélykúti bérlőszövetkezet 6000 holdjára. Ezt különben az államtitkár úr nagyon jól ismeri, mert az ő kerületében van. Az országnak dísze ez a szövetkezet, amely — ha jól tudom — 17 vagy 15 év óta működik. (Marschall Ferenc: 15 éve?) Ott sohasem volt semmiféle zavar, pedig — ha jól emlékszem — a bérlők száma 600. Ennek a sikernek az a titka, hogy holdanként 1.9 métermázsza búzát kell lefizetniök és így az az egész nagy árhullám, amely az elmúlt tíz év alatt végigsöpörte a világot, ezt a bérlőszövetkezetet érintetlenül hagyta és ez a szövetkezet ma is rendkívül jól prosperál. Ugyanakkor nem messzire tőle tessék megnézni a Pallavicini-féle birtokbérlet gazdálkodását, amely valóban rémuralommá vált azért, mert fixösszegekben van megállapítva a bérlet díja és ebből az ellentéteknek, a szenvedéseknek és az üzemek felborulásának egész sora következett be. (Rajniß Ferenc: Ez igaz!)

Azért festettem meg itt ezt a példát, hogy világossá tegyem azt, hogy az öntözőgazdálkodás alapját és biztonságát igenis, az adja meg, hogy az árrizikót levegyük a gazdák válláról. Ezt a rizikót — meggyőződésem szerint — a kormánynak kell viselnie, mert hiszen végeredményben az állam ennek a befektetésnek az ellentétét nem az évi vízdíjak összegében fogja megkapni, hanem abban az általános fejlődésben, amely azon a vidéken keletkezik, és abban az enyhülésben, amely a szociális problémák megoldásával ott mutatkozni fog...

Ez tehát az én két indítványom és kérem a kormányzatot, hogy ennek a két szempontnak helyt adni méltóztassék. Én nem az öntözőgazdálkodást, hanem ezt a pongyolán fogalmazott javaslatot szavazom le. (Helyeslés a baloldalon.)

Irópörök a házban

1937. évi november hó 3-án Matolcsy Mátyás interpellációja — az igazságügyminiszterhez — Féja Géza és Kovács Imre vád alá helyezése tárgyában. Az igazságügyminiszter válasza Matolcsy interpellációjára.

Teljes beszéd:

Matolcsy Mátyás: T. Ház! A magyar élet súlyos, fájó sebéét hozom ide a magyar nemzet lelkiismerete elé és előre visszautasítom azt a vádat, hogy helytelen ilyen kérdést a végleges bírói döntés előtt a parlament elé hozni. Azzal utasítom vissza ezt a vádat, hogy nemcsak két magyar író, hanem a magyar írónemzedék legkiválóbbjait is börtönbe vethetik, és felolvasom az ő nyilatkozataikat, amelyet át fogok adni. (Némethy Vilmos: A valóság más, mint az igazság! — olvassa): „A magyar közéletnek azok a munkásai, akik akár politikai, akár szellemi téren elsősorban a magyarság törzsének, a szinylődő parasztrétegnek jobb sorsáért, anyagi, erkölcsi és szellemi felemeléséért küzdenek, szomorúsággal és megdöbbenéssel látják, hogy a nagy nemzeti sorsproblémákat boncoló mély és aggódo hazaszeretettől fűtött munkájuk ellen kíméletlen írtóhadjárat indult. Megdöbbentő vádak hangzanak el a kormány irányított sajtójában, majd az ügyészi emelvényről, amelyek befeketíteni igyekeznek magyar írók tiszta szándékát, bírói tárgyalásokon a magyar élet valóságait fájdalmasan nem ismerő teljes szociális érzéketlenségről tanuskodó apodiktikus kijelentések hangzanak el; és súlyos megalázó vétkekben lemarasztaló ítéletek törnek pályát a magyar élet sebeit, bajait feltáró írók felett a nélkül, hogy ezek állításait bizonyíthatnák.

Mélységes keserőséggel látják a magyar toll tisztaszándékú munkásai ezeket a jelenségeket, amelyek azt a látszatot keltik, mintha egyetlen kicsinyszámú, de nagybefolyású osztály, a nagybirtokosság különös védelmet élvezne és a kormányzat lehetetlenné akarná tenni még hibáiknak és bűneiknek kritikáját is. Holott ezek a hibák egy mérhetetlenül számosabb osztály, a mezőgazdasági munkásság és cselédség, és általában a kis paraszt-

ság életérdekeit és ezen keresztül az egész magyarság életérdekeit veszélyeztetik.

Némuljon el hát a magyar irodalom legjobb része, süketítse meg lelkiismeretét? Vagy legyen olcsó mulattatás, az éktelen sebekre hazug mázt rakó kuruzslás cinikus kufára? Legyen hűtlen a magyar irodalom tiszta hagyományaihoz, halhatatlan klasszikusaihoz, akik szüntelenül ostromozták a magyar nemzet vétkeit, sorsáért örök aggodalomban buzdították mélyebb önismerésre? Tekintse osztályellenes izgatásnak Tibore panaszát legnagyobb nemzeti tragédiánkban, vagy Petőfi lírájának legszebb darabjait? Tekintse nemzetrágalmazásnak Berzsenyi haragos kiáltásait, Vörösmarty elborult fájdalmát, Arany keserű remekművét, a Nagyidai Cigányok-at. Legyen hűtlen Széchenyi önmagát és nemzetét marcangoló nagy szelleméhez? Legyen hűtlen Ady Endre mélyen magyar prófétai sorslátásához?

Nem! A magyar szellem sohasem árulhatja el a magyar népet! Nem engedjük magunkat megfélemlíteni. Rágalom, fenyegetés és büntetés nem riaszthat vissza bennünket attól, hogy el ne mondjuk, amit a magyar élet mélységeiben meglátunk, hogy el ne kiáltunk intéseinket, amikor lét vagy nemlét kérdése forog kockán. Mi jobban szeretjük nemzetünket, mint önmagunkat. A magunk megmaradásáért nem vagyunk hajlandók némán nézni nemzetünk pusztulását. Folytatni fogjuk munkánkat: megingathatatlan hitünk, hogy igenis fel kell tánni betegségünket, mert különben nincs gyógyulás". (Némethy Vilmos: Úgy van! Fel kell tánni! A valóságtól nem kell rettegni!)

„Tiltakozunk bármilyen oldalon álló magyar írók (Erdélyi József, Szabó Dezső, vitéz Málnágy Ödön) sorozatos perbefogása ellen s kivált Féja Géza és Kovács Imre nemzetismertető munkáinak megbélyegzése ellen. A Viharsarok és a Néma forradalom című műveket mélyen magyar érzésből fakadó, segítő szándékú, hasznos munkáknak ítéljük. Szerzőik tiszta szándékával magunkat azonosítjuk. Azoknak pedig, akik azt hiszik, hogy a magyar szellem szavát durva erőszakkal torkunkba és lelkünkbe fojthatják, egy régi magyar író szavával felelünk: „És hova nagyobb a kínzás — annyival buzgóbb lesz a kiáltás“. Bartók Béla, Móricz Zsigmond, Zilahy Lajos, Matócsy Mátyás, Erdei Ferenc, Fodor József, Illyés Gyula, Németh László, Reményik Zsigmond, Sárközi György Szabó Lőrinc, Szabó Pál, Szabó Zoltán, Veres Péter, Tóth Aladár s. k. (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Éljenek! — Rakovszky Tibor: Ez a magyar nemzet élő lelkiismerete, ez az igazság! És ettől félnek sokan. Ha abbahagyiák, mi folytatjuk! Tessék minket is a vádlottak padjára ültetni! — Folytonos zaj. — Elnök cseppet.)

Ez az oka annak, amiért interpellációmát elmondani kívánom. Kérem a kormányzatot, utasítsa az ügyészséget ezen íróknak a perbefogására is. (Úgy van! Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) Itélik el az egész magyar írónemzedéket. (Úgy van! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) hogy így világossá váljék, hogy a magyar nemzet őszinte lelkiismeretét ítelték el és vetették börtönre. (Horváth Ferenc: Nem először történik!)

Kérdezem az igazságügyminiszter urat, van-e tudomása arról, hogy ezekben a könyvekben, a Viharsarok és a Néma forradalom című könyvekben szintiszta igazság van, és ezzel a magyar társadalom széles rétegei egy véleményen vannak? (Úgy van! Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Kérdezem, mi a bűnük ezeknek az íróknak? Az, hogy van élő lelkiismeretük, az, hogy van bátorságuk, ebben a szolgalelkű magyar életben kiállni (Úgy van! Úgy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) és vállalni az összes következményeket azért, hogy meglátásukat és őszinte véleményüket megmondják? (Rakovszky Tibor: Magyar Nobel-díjat kellene nekik adni!)

Meg vagyok győződve arról, hogy nem vetették volna börtönre ezeket az írókat akkor, ha a Zichy Tivi grófok pornografikus munkái nyomán mámort szállítottak volna a rothadt társadalomnak. Amikor ilyen írók a társadalom kedveltjei, ugyanakkor az Illyés Gyulák, Féja Gézák, Kovács Imrék a magyar társadalom megvetettjei, börtönre ítéltjei. (Rakovszky Tibor: Mártirjai.)

Meggyőződésem az, hogy ezek a könyvek, ezek az írások a magyar élet szörnyű sötét fényképei, de ezek nézése és olvasása nyomán olvasóik lelkében megtisztulás, emelkedés, egy új élet kiformalódása megy végbe, és ezért vagyunk mi mélyen felháborodva és úgy érezzük, hogy felettünk és a magyar milliók tömegei felett is elmondotta vádbeszédét az ügyész. (Rajniss Ferenc: Az úri osztály védelmében, ami nincs! — Zaj! — Rakovszky Tibor: Mindenki úr, aki becsületes ebben az országban! — Zaj.)

Elnök: Kérem Rakovszky képviselő urat, méltóztassék mérsékelni magát. (Felkiáltások a baloldalon: De igaza van! — Rakovszky Tibor: Nagyon nehéz mérsékelni magát az embernek! — Horváth Zoltán: Ahol jogegyenlőség van, ott nincs úriosztály!)

Matólesy Mátyás: Ezek után legyen szabad a tárggyal szorosan kapcsolatos kérdésekre rátérnem. Három kérdésre szeretnék választ kapni és felhívni a figyelmet. Először a tárgyalási módra és menetire. (Úgy van! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Másodszor, amire nagyon részletes választ szeretnék kapni, ezen könyveknek az utódállamokban tett hatására. Harmad-

szor pedig arra, hogy minket ne tarissanak zsidó bérenceknek, mert mi nem vagyunk és nem leszünk zsidóbérencek és nem megrendelésre írtuk ezeket a könyveket. (Rakovszky Tibor: Nem is leszünk zsidóbérencek!)

Elnök: Rakovszky képviselő urat rendreutasítom.

Matólesy Mátyás: Az első kérdéssel kapcsolatban mélyen fel vagyok háborodva, mélyen meg vagyok rendülve azért, hogy a tárgyaláson a vádló ügyész Féja Géza és Kovács Imre munkásságát gúnyosan week-endi, hétvégi kirándulásnak jelölte meg. (Felkiáltások a baloldalon: Hallatlan!) Kérdezem én, hogy Illyés Gyula is hétvégi kirándulásokon szerezte-e tapasztalatait, aki egyike a legkiválóbb íróknak, ő is hétvégi kirándulásokon ismerte-e meg a „puszták népét“, aki egy magyar cseléd gyermeke, a legkiválóbb írók egyike és akinek képfestése pontosan olyan sötét vagy még szomorúbb, mint a Viharsaroké és a Néma forradalomé. (Némethy Vilmos: A földmunkások is week-endeznek?)

Ügyészi fölényel nem lehet elnémitani egy ilyen komoly munkát, amelynek fóruma nem az ügyészség, hanem a tudományos fórum: ott bírálják és döntenek felette, de semmiesetre se bírói hatalommal, vagy még tovább megyek: egyszerű kormányhatalommal. (Ügy van! Ügy van! a baloldalon. — vitéz Csicsery-Rónay István: Közönséges? Milyen kifejezés ez? — Felkiáltások a jobboldalon: Tekintélyrombolás! — Ellentmondások a baloldalon. — Némethy Vilmos: Miért nem csinálnak népi politikát? — Ruppert Rezső: Csak mesterséges tekintélyeket lehet rontani! — Zaj.)

Azzal vádolják ezeket az írókat, hogy osztály ellen izgatnak és a magyar állam tekintélyét rontják. De kérdezem én: ki a tekintélyromboló? A nevelő mestereinket, a Szekfü Gyulákat kipellengérezik. Kérdezem, mit szólna ahhoz Kornis elnök úr, ha az ő tudományos munkásságát semmibe vennék és mint értéktelent odahajítanák? Ez a tekintélyrombolás, ez az, ami miatt én fel vagyok háborodva, mert mi tiszteljük a vezetőinket, tanító-mestereinket, de mélyen megvetjük és gyűlöljük a Zichy Tivadar grófok pornográf munkásságát. (Ügy van! Ügy van! a baloldalon. — Gr. Festetics Domonkos: Mi talán nem?) Ez a mi felfogásunk és ezért mi harcolni vagyunk hajlandók. (Gr. Festetics Domonkos: Mi közünk Zichy Tivadarhoz? — Egy hang a baloldalon: Azt csak 100 pengőre büntetik! — Zaj.)

Kérdezem, hogy az a tárgyalási mód, ahogyan a Viharsarok ügyét letárgyalták, nem tekintélyrombolás-e? (Gr. Festetics Domonkos: Tessék fellebbezni!) Vajjon milyen hatást vált ki külföldi idegen országokban, amikor az elnök úr fölényes, de hangsúlyozom, nem szakértői, mondhatnám laikus véleményé-

vel dönt meg tudományos megítéléseket és meggyőződéseket. Ez olyan súlyos eljárás, hogy nem tudom, a magyar bíróság és a magyar nemzet milyen színben fog feltűnni az utódállamok és a többi idegen államok előtt. (Mozgás jobbfelől)

Azzal vádolják Féja Gézát az ügyészi vádban, hogy osztályokat állít egymással szembe, osztályok elleni izgatást folytat. Nagyon érdekes egy egyszerű szegény magyar embernek az írása erről, a sövényházai Pallavicini uradalomból származó gazdaköri elnöknek az írása, aki azt mondja, hogy nem a földművesosztályt izgatja ez a két könyv, hanem a hivatalnokokat, hiszen a nép nem is tudja a könyv tartalmát, csak most már meg kell mondani mindenkinek, hogy mi a tartalma és ha azt a két író, Kovács Imrét és Féja Gézát jogerősen megbüntetik, az bizony nem tesz a magyar nép számára jó szolgálatot, mert első sorban a tanukat kell kihallgatni és azután kell ítéletet mondani. (Horváth Ferenc: Igazat írtak, vagy sem?)

Zsótér István kitűnő magyar ember és megmondom: ők már annyit szenvedtek, hogy nekik egészen egyre megy, mennyivel fognak többet szenvedni még a jövőben. (Ruppert Rezső: De azért csináljuk a főrendiházat! — Zaj.) Ez a magas bírói ítélet addig, amíg a tényeket komoly szakemberek bevonásával meg nem állapítják, hogy dönti meg előttünk a könyvek igazságát?

Ez az a követelés és kérdés, amivel mi jöttünk, mert azért vádolják Kovács Imrét, mert meg meri írni, hogy halódó nemzet vagyunk és felkiált, fel akarja rázni a nemzetet, hogy az egykében s általában a néma forradalom minden tünetében pusztul ez a nép. És azt hiszi az ügyész úr, hogy majd az ő unott kijelentései alapján mindjárt meggyőzőöünk arról, hogy ez a nép a fejlődés, a haladás útjára került akkor, amikor a második mohácsi vész óta eltelt másfél évtized alatt 250.000-ről 200.000-re csökkent a születések száma?!

T. Ház! Itt nem győzünk eléggé kiáltani: nem a magyar írókat kell elítélni, hanem a rettenetesen mély és sok problémát kell megoldani, amelyek miatt ezek a könyvek íródtak. (Némethy Vilmos: A valóság bizonyítását nem engedik a gróf urak ellen. A női becsülettel egyezik az ő ténykedésük, a népgyilkolás!) Válaszolni akarok az ügyésznek arra a kitételére, amelyet Féja Gézával szemben állított, hogy „propaganda-anyagot szolgáltatott a vádlott ezzel a munkájával az ellenséges külföldnek”. (Horváth Ferenc: Jobban tudják!) Sajnos, a külföld és közvetlen szomszédaink éppen olyan jól, vagy még jobban ismerik a mi problémáinkat, mint mi. Három évvel ezelőtt Bukarestben tanulmányúton jártam és nevetve mondta a szemembe egy brassói származású szász igazgató: kérem, meddig

védik még maguk idegen bojárait? Világosan látja az ott élő magyarság is, hogy ez a nép miért pusztul. Én megfordítom a kérdést. Féja Géza és Kovács Imre könyveire a hivatalos kormány mindig mondhatja azt, hogy ezek ilyen, vagy olyan írók, de kérdezem, hogyan fogunk védekezni Méhes elnök úr önálló fölényes és rettenetesen megbotránkoztató kinyilatkoztatásai ellen. (Rakovszky Tibor közbeszól. — Lázár Ador igazságügy-miniszter: Ne tessék a bíróságról ilyen hangon beszélni!)

Elnök: Rakovszky Tibor képviselő urat másodszor is rendreutasítom. (Némethy Vilmos: A bíróságot is lehet itt kritizálni! Alkotmányos állam vagyunk! — Felkiáltások a baloldalon: Felháborító! — vitéz Csicsery-Rónay István: A bíró az független! — Nagy zaj.)

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Rendkívül óvatosan, előre megírt beszéddel bizonyítani tudom, hogy a magyar bíróság ellen semmi szót nem emeltem, de emelhetek egy egyéni tárgyalási mód ellen, mert nem ismerem el azt, hogy a nagy és kis birtok vitájában egy elnöki döntés döntse el a tudományos kérdést. (Taps a baloldalon.)

T. Ház! Visszatérek arra a témára, hogy az utódállamok magyarsága hogyan vélekedik erről a szomorú helyzetről. A nyár folyamán a Balaton mellett jöttünk össze a megszállt terület magyarságának fiatal szellemi vezetőivel. Hogy ne vádoltassam, azonnal megemlítem, hogy Németh Imre képviselőtársam is szem- és fültanuja volt annak, ami ott történt. Megszállt területi magyar fiatalságunk kifejezetten hangsúlyozta, hogy a magyar étellel csak rajtunk, a mi eszmei síkunkon, az Illyés Gyulák, a Szabó Pálok, a Féja Gézák és a Kovács Imrék szellemiségén keresztül hajlandó csak és tud közösséget vállalni.

T. Ház! Seregével olvashatnám fel a beérkezett újságokat és leveleket, amelyekben a szélsőjobboldali felvidéki magyar ifjúság csatlakozik ezekhez az elítélt és elnémítani akart magyar írókhoz. A „Brassói Lapok“, amelyeknek szerkesztője köz tudomásuan kitűnő magyar, azt írja egy helyen (olvassa): „És ha tényleg a vádlottak padjára ültetik Féja Gézát, az író nem fog ott egyedül ülni, mert az itteni magyar ifjúság odaül melléje“. (Rakovszky Tibor: De mink is, nemcsak azok!) Világos, hogy az utódállamokban ezeknek az íróknak és könyveknek perbefogása rettenetes hatást váltottak ki és sokkal nagyobb kárt okoztak, mintha az a szörnyű megfélemlítő és elnyomó eljárás nem következett volna be.

A másik kérdés, amelyről még szólni óhajtok az, hogy még egyszer erélyesen vissza akarom utasítani azokat a vádakokat, mintha ezek a könyvek megrendelésre, zsidó felbérelésre íródtak volna. (Nagy zaj balfelől. — Némethy Vilmos: Pfuj!

Pfuj!) Ezek a könyvek éveken keresztül folyó adatgyűjtés és egy évig tartó írás eredményei, amivel szemben a másik oldalon egy 1000, vagy legfeljebb 2000 pengős tiszteletdíj áll. A magyar írókat megvenni nem lehet.

De kijelentem, hogy ez az egész eljárás csak azért történik, hogy bennünket és ezt az egész írógárdát lehetetlenné tegye. Azt is tudom, hogy miért. Azért, hogy a legnagyobb magyar kérdésről, a földkérdésről eltereljék a figyelmet. (Némethy Vilmos: Pedig az az igazi keresztény politika!) Nem vagyunk zsidóbérencek és nem állunk a zsidók szolgálatában. (Nagy zaj. — Elnök csenget.) Mi ettől teljesen függetlenek vagyunk és hangsúlyozzuk, hogy csak úgy indulhat új élet a magyar földön, ha a feudális világ teljes felszámolása mellett a gazdasági liberalizmus számára nagyon erős korlátokat építünk. (Úgy van! Úgy van! balfelől.) Éppen az ellen a nagytőke ellen, amelynek bérenceiként minket beállítanak. (Gr. Festetics Sándor: Csoadás változás a programban! — Zaj balfelől.)

T. Ház! Ez az a gondolat, ez az a nagy eszme, amelyet a magyar írók visznek és hordanak még akkor is, ha börtön a jutalmuk és kérem a t. Házat, hogy vagy tessék őket állításaik igazolására utasítani, vagy pedig ültessék le melléjük az imént felsorolt összes magyar írókat és meg fogja tudni az egész világ, hogy a hivatalos kormány ítélte halálra a magyar népet. (Élénk éljenzés és taps balfelől. — A szónokot többen üdvözik.)

Lázár Andor igazságügyminiszter: T. Képviselőház! Meltóztassék megengedni, hogy azzal a felelősségérzettel szóljak hozzá ehhez a kérdéshez, amely engem, úgyis, mint magyar embert, úgyis, mint Magyarország igazságügyminiszterét terhel. (Úgy van! Úgy van! a jobboldalon és a középén. — Halljuk! Halljuk.)

Matolesy Mátyás t. képviselőtársam beszéde őszintén szólva nagyon elszomorított (Felkiáltások a jobboldalon és a középén: Mindenkit! — Rakovszky Tibor: Tények ezek miniszter úr! A tények elszomorítók!) mert mi, akik végigéltük az 1918-at és 1919-et, emlékszünk erre a hangra. (Hosszantartó nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. — Felkiáltások: Hallatlan! Ez lázítás. — Némethy Vilmos: Kikérjük magunknak! — Propper Sándor: Ez demagógia! Miniszteri demagógia! — Elnök csenget. — Boczonádi Szabó Imre: Propper illetékes 1918-ról beszélni! — vitéz Balogh Gábor: Fáj az igazság!)

Elnök: Némethy Vilmos képviselő urat rendreutasítom. (Rakovszky Tibor: Matolesyt nem lehet a kommunistákkal egy kalap alá venni! — vitéz Balogh Gábor: Azt senki nem tette! — Zaj.)

Lázár Andor igazságügyminiszter: Emlékszem arra is,

hogy azok, akik 1918-ban ezen a hangon beszéltek, nagyon szimpatikusak voltak Magyarország ellenségeinek. (Ügy van! Ügy van a jobboldalon. — Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. — Felkiáltások balfelől: Denunciálás. — Rakovszky Tibor: Miniszter ur, Gömbös másképpen vélekedett!)

Kezemből vannak a külföldi lapszemelvények, kezemből vannak az Adeverul és más román lapok ma ideérkezett számai. Sajnálom, de konstatálnom kell, hogy ugyanez a hang van ezekben a lapokban, amelyek igazán nem Magyarország barátai, mint amilyen hang itt elhangzott. (Ügy van! Ügy van! a jobboldalon és a középén. — Nagy zaj a Ház minden oldalán. — Horváth Zoltán: Mellébeszél miniszter úr! — Felkiáltások balfelől: Az állapotokról beszéljen! — Gallasz Ágost Rudolf: A tények lázítanak!)

Ami már most az interpellációk érdemét illeti — (Ruppert Rezső: Végre! Itt kellett volna kezdeni! — Horváth Zoltán: Nagyon rossz bevezetés volt!) — kérem, én tudom, mit beszélnek — (Peyer Károly: Ezt feltételezzük!) — az interpellációk lényegükben egy folyamatban levő, a bíróság által még csak az első fórumon elintézett, fellebbezés alatt álló ügyet hoznak a parlament elé. (Ügy van! Ügy van! a jobboldalon és a középén. — vitéz Balogh Gábor: Ez az igazság! Ezt tessék megjegyezni! — Némethy Vilmos: Hogyan folyt le a tárgyalás? — Rakovszky Tibor: Lelkiismereti kötelességünk volt idehozni! — Ügy van! Ügy van! a baloldalon. — Zaj. — Elnök csenget. — Propper Sándor: A politizáló bíróról van szó! — Rakovszky Tibor: Lelkiismereti kötelesség volt idehozni! — Ruppert Rezső: Tessék Deák Ferencnél utánanézni! — Propper Sándor: A bíró politizál! — Nagy zaj. — Elnök csenget. — Ruppert Rezső: Deák Ferenc álláspontjával ellenkezik, amit mond!) Ezeknek a büncselekményeknek az ügyében a döntés a független magyar bíróság elé tartozik. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon és a középén.) és én az én alkotmányos érzésem ellen cselekednék, ha bárminemű miniszteri nyilatkozattal itt a bíróságra befolyást óhajtanék gyakorolni. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon és a középén. — Folytonos zaj a baloldalon. — Horváth Zoltán: Megfutamodott!)

Kérem, méltóztassék válaszat tudomásul venni. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon és a középén. — Folytonos nagy zaj a baloldalon. — Propper Sándor: Rövid, de mérges válasz volt!)

Elnök: Az interpelláló képviselő urak közül először Matócsy Mátyás képviselő urat illeti a viszonzóválasz joga!

Matócsy Mátyás: T. Ház! Mely megrendüléssel állok itt és a leghatározottabban visszautasítom ezt a vádat. (Élénk he-

lyeslés és taps a baloldalon. — Nagy zaj a jobboldalon és a középben. — Rakovszky Tibor: A háború alatt földet ígérték a népnek!)

Elnök: Rakovszky Tibor képviselő urat állandó közbeszólása miatt rendreutasítom!

Matócsy Mátyás: Tárgyi vonatkozásban azonban még válaszolnom kell. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Bizonyára tudják a Ház másik oldalán ülő képviselőtársaim közül sokan, hogy két vagy három évvel ezelőtt nem ez a felfogás uralkodott abban a pártban. (vitéz Balogh Gábor: De ez a korrekt felfogás! Ez a helyes felfogás! — Horváth Zoltán: Akkor is ott ült! — Elnök cseppet.) Emlékeztetem önöket arra a beszélgetésre, amelyet a megboldogult vitéz Gömbös Gyula akkori miniszterelnökkel folytattunk. (Halljuk! Halljuk! balfelől. — Rakovszky Tibor: Én is tudok róla! — Némethy Vilmos: Szellemidézés! — Zaj és mozgás a jobboldalon. — (Felkiáltások jobbfelől: Akkor az nem tetszett!) Legyen szabad ezt megállapítanom, csak nem akarom az illetőket megnevezni. (Zajos felkiáltások jobbfelől és a középben: Halljuk! Halljuk!) — Én meg azok a magyar írók, akiknek külföldön lefordított regényeik és mozidarabjaik futnak, a legkitünőbb magyar írók (Állandó mozgás jobboldalon. — Gr. Festetics Domonkos: Csupa zsidó!) akik Gömbös Gyula volt miniszterelnöknél megfordultak, aki megállapodott velük abban, hogy ilyen irányban lendítsék előre a magyar életet a fejlődés útján. (Lázár Andor igazságügyminiszter: Ne rágalmazza Gömbös Gyulát!) Ezért tessék megkérdezni azokat a magyar írókat, akiket ma itt felsoroltam és ők majd vallani fognak és megmondják azt, hogy vitéz Gömbös Gyula felfogása azonos volt az ő felfogásukkal. Ő maga küldött engem Sövényházára egy küldöttség után, hogy nyomozzam ki, mit lehet tényleg tapasztalni az őgróf Pallavicini-féle uradalomban (Nagy zaj.) s erről tegyek jelentést Vass Elek ő méltóságának. Ott fekszenek a jelentések, nagy táblázatok, statisztikai kimutatások és mindez történt a volt miniszterelnök úr utasítására. (Gr. Festetics Domonkos: Halottakkal nem lehet bizonyítani! — Tildy Zoltán: Levele van! Ne tagadja!) Világos tehát, t. képviselőtársaim, hogy ő nem ítélte el ezeket az írókat. (Lázár Andor igazságügyminiszter közbeszól. — Gr. Festetics Domonkos: Ez mellébeszélés!)

Meggyőződésem továbbra is az marad, hogy ebben az országban roppant súlyos problémák vannak, amelyeket meg kell oldani. (Gr. Festetics Domonkos: Ezt mindnyájan tudjuk!) Nem Matócsytól tanuljuk! — Peyer Károly: Ne exportálják Belgiumba a magyart! Hagyják itt őket!)

Ez volt a sorsa Ady Endrének is, aki tökéletesen látta eze

ket a problémákat. Szekfü Gyula gyönyörűen kimutatja azt, hogy két nagy magyar volt a háború előtt, az egyik Ady Endre, a másik Tisza István. Mind a kettő tökéletesen látta a magyar végzetet (Haám Artur: És Matolcsy a bajok messiása!) és ugyanazok a súlyos megállapítások rejlenek az ő munkáikban, mint ezekben a könyvekben.

T. Ház! Én inkább arra utalok, hogy tessék a problémákról gondolkodni és azokkal törődni. (Élénk helyeslés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon. — Felkiáltások jobbfelől: Meg is tesszük!) Tessék az egész nemzet lelkiismeretét felrázni. (vitéz Balogh Gábor: Nem lehet bírósági ügyeket idehurcolni! — Propper Sándor: Nem lehet a bírónak politizálni a bírói székben! — Zaj. — Elnök cseget.)

Matolcsy Mátyás: Beszédem befejezésekképpen újra a legelőbben visszautasítom a kommunizmus vádját, (Nagy zaj.) mert mi tiszta, őszinte magyar faji és nemzeti alapon állunk, (Felkiáltások jobbfelől: Mi is! — Némethy Vilmos: Ez keresztény politika?) amelytől a kereszténységet elvitatni soha nem lehet. (Ugy van, úgy van! Élénk helyeslés és taps balfelől. — Zaj a jobboldalon.)

A miniszter úr válaszát nem fogadom el.

*

Ennek az interpellációnak is nagy sajtó visszhangja volt. Megjegyzésem a vitához csak az, hogy Lázár Andor igazságügy-miniszter válaszában 1918-as hanggal vádolt, pedig nekem 1918-ban még nem volt semmiféle „hangom“. És most engem a parasztságért folytatott őszinte küzdelem hajt.

Lázár úr azonban nem röstellte felcserélni az igazságügyi tárcát Az Est-lapok fővezérségének havi 3000 pengős állásával, amely lapok 1918 előkészítésében a „hangot“ jól eltalálták. Nem azért vállalta el Lázár úr e „magas“ állást, mert Az Est-lapok vállalata kereszténnyé vált, hanem ő hajlandónak bizonyult a zsidó sajtó élén a zsidóságot is kiszolgálni, ha a mi „hangunk“ miatt onnan el nem kellett volna mennie.

Életem egyik legfájóbb esete volt ez.

CENTRUM KIADÓVÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

A parlagon heverő báró Radvánszky birtok leleplezése

Interpelláció 1937. évi november hó 17-én: Matolcsy Mátyás — földművelésügyi miniszterhez — a telepítés elégtelen folytatása tárgyában.

Részletek:

Tudom, hogy ez a téma igen kellemetlen és izgalmas tekintettel arra, hogy a telepítés kérdését Magyarországon jelenleg nagyon furesán és mostohán kezelik. Hogy felszólalok, ahhoz jogom van több ok miatt. (Felkiáltások a jobboldalon: Képviselő! Minden képviselőnek joga van!) Elsősorban azért szóialok fel, mert éppen a miniszterelnök úr szegedi beszédében 13,800 katasztrális hold földet jelentett be, mint amely a telepítés során a gazdatársadalom számára jutott. Később ősszel ez a szám már valahol a 17,000 hold körül mozgott; ennek ellenére én a legrészletesebb vizsgálatok eredményeképpen arról számolhatok be, hogy sem 13,000 sem 17,000 hold, hanem csekély része az, ami a telepítés céljaira a valóságban már felhasználtatott.

Elsősorban is ezt a 13.800 holdat kívánom elemezni a maga rideg valóságában. Megjegyzem, hogy bármilyen cáfolatot, amely az én számaimmal szemben elhangzanék, már eleve visszautasítok, mert a földművelésügyi kormányzat megtagadta ezeknek a számoknak kiadását, holott törvény kötelezi arra, hogy azt nyilvánosság elé, a Ház elé terjessze egy félév múlva. (Mozgás és zaj balfelől. — Farkas István: Itt van titkosság!)

T. Ház! Vagyok bátor ismertetni ennek a 13.800 holdnak tényleges helyzetét. A valóság az, hogy ebből 5000 katasztrális holdat Károlyi Alajos gróf szatmármegyei birtokából vettek igénybe, vásárolt meg az állam. Ezt használták fel telepítés céljára; hogy mi módon, arról részletesen fogok beszámolni. Ezenkívül igénybe vettek egy 800 és egy 500 holdas birtokot, kifizettek továbbá Albrecht királyi hercegnek a Frigyes főherceg hagyatékából maradt 3800 hold föld után kétmillió pengő vételárát, de ebből egy katasztrális hold sincs még átvéve és juttatva. (Fricke Valér: Tévedés! Az én kerületemből is 72 embert telepítettek már be oda!) Tessék a Földhitelintézetet megkérdezni; egészen másként

fog vélekedni. De a 13.800 holdból ilyen módon összeadható körülbelül 8500 holdon felüli rész azokra az 50 holdnál kisebb elő- és visszavásárlásokra esik, amellyel nagyon helyesen szolgálhatnak birtokpolitikai célokat, de azzal legyünk tisztában, hogy ennek semmi köze sincs a telepítéshez; bár ez nagyon komoly szociális gesztus, azonban semmiesetre sem telepítés.

Ezek után, ha összefoglalom a számokat, arra az eredményre jutok, hogy a nagy kijelentések helyett a valóságban 6—7000 holdnyi föld az, amely másfél év leforgása alatt valóban felhasználtatott telepítésre. De kérdezném én a miniszter urat, ha itt lenne, vajjon az-e a nemzet érdeke, az állam érdeke, hogy a kormány védje meg azt a közel 70 ezer holdnál nagyobb, túlon túl eladósodott nagybirtokot, amely máris kívánja, hogy széthulljon és a magyar parasztság kezére kerüljön? Több, mint 200.000 holdat tart össze a kormányintézkedés és nem engedő, hogy természetesen uton is porlódjék és a magyar parasztság kezére kerüljön. (Mozgás a jobboldalon.)

Meg vagyok győződve arról, hogy ez nem lehet állami érdek és nemzeti cél. Kérdezem a kormányzatot: állami érdeknek tartja-e azt, hogy például báró Radvánszky képviselőtársunknak borsómezei 4000 holdas birtoka helyszíni meggyőződés és komoly gazdasági jelentések szerint is műveletlenül hever és belőle legfeljebb 50—60 hold van megművelve? Vagy azt képzei a kormányzat, hogy a nemzeti vagyonnak ilyen hevertetése egy ilyen alacsony szinten élő magyar társadalom számára nemzeti érdek? Kérdezem a kormányzattól: mivel magyarázza meg azt, hogy báró Radvánszkyknak közel 100.000 pengős adóhátralékát nem lehet behajtani, akkor, amikor a lelkiismeretes pénzügyigazgató kezét a pénzügyi kormányzat megakasztja hivatalos munkájának végrehajtásánál. (Sulyok Dezső a jobboldal felé: Most tessék közbeszólni! — Farkas István: A sok kis szegény emberen bevasalják a tartozást. — Zaj.) Világos az t. Ház, hogy ezt nem lehet semmiféle módon nemzeti érdeknek beállítani, de hangsúlyozom, hogy ez az a politika, amelyet én végzetesnek tartok. (Egy hang a baloldalon: A nemzet sírját ássa meg. — Bárczay János: Behajtják rajta!), mert ezek a földek már régesrég darabokra hullának szét az ottani falvakban élő magyar parasztság kezére, ha róluk azt a kormányzati és politikai abroncsot lenyirják. (Zaj a baloldalon. — Bárczay János: Behajtják rajta! — Rakovszky Tibor: kisbérlet! — vitéz Mikolay József Ahhoz is pénz kell!) Hogy hol a pénz? Erre azonnal válaszolok. (Nagy zaj. — Elnök esenget. — vitéz Mikolay József: Nem értenek hozzá! Én ott életem, amióta az eszemet tudom! — Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Sulyok képviselő urat kérem, maradjon csendben.

Matolcsy Mátyás: Erre is válaszolok, mert ennek a birtoknak parcellázására egy fillér nem kellene, tekintettel annak eladóso-

dására, úgy hogy a bank bármely órában hajlandó lenne a parcellázást megindítani, ha a kormányzat politikája erre engedélyt ad, amit azonban lehetetlen elérni. Ezek tények. Kérdezem, hogy ez-e az a birtokpolitika, amelynek létjogosultsága van Magyarországon? Hangsúlyozom, hogy ez az a birtokpolitika, amelynek nyomán újra olyan hangok hallatszanak, hogy a magyarságot most nem Észak-, hanem Dél-Amerikába telepítsék. (Farkas István: Ugy van! Ez az!) Ha engem itt 1918-as hangokkal vádolnak, (Zaj a jobboldalon.) hangsúlyozom, hogy ez a politika készíti elő azokat... (Zaj a jobboldalon. — vitéz Mikolay József: Ingyen akarják odaadni?)

*

1888. év őszén a Radvánszky-féle birtokot a Földművelésügyi Miniszter kishaszonbérletbe adta, a falubeli és környékbeli gazdáknak.

Báró Prónay Dezső-féle hitbizomány zsidó bérlete

Matolcsy Mátyás interpellációja a földművelésügyi miniszterhez 1937.
december hó 15-én br: Prónay Dezső bérleti ügyében:

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Sajnos, a kormánynak egyetlen tagja sincsen jelen, sőt a földművelésügyi minisztérium sincs képviselve, mégis el kell mondanom interpellációm, mert úgy érzem, hogy egy rendkívül fontos és sérelmes kérdésről van szó. De el kell mondanom annál is inkább, mert éppen a mai napon vettem át a néhány héttel ezelőtt elmondott interpellációmra adott írásbeli választ, amely válasz a telepítés elégtelen és helytelen irányban való vitelét cáfolta és a magyar agrár- és földbirtokpolitikának helyességét igyekezett bizonyítani.

Sajnos azonban, ismét abban a helyzetben vagyok, hogy súlyos sérelmeket vagyok kénytelen felemlíteni éppen a földbirtokpolitika terén, amelybe az ország és ez a nép nem nyugodhatik bele. (Ugy van! Ugy van!)

A költségvetési vita során a felsőházban rettenetes reakciós beszédek hangzottak el (Rajniss Ferenc: Ez az igaz!) és éppen báró Prónay György felsőházi tag úr támadta meg élesen azokat a törekvéseket és mozgalmakat, amelyek a falu népének a magyar fajnak, a magyar parasztságnak szomorú és szörnyű sorával foglalkoznak. Nem ártallotta súlyos igaztalan kritikát gyakorolni, amikor azt mondta, hogy egy szervezett agitációval állunk szemben, amely ugyanabból a forrásból táplálkozik, mint amelyből a háború destruálása táplálkozott. (Rakovszky Tibor: És ők nincsenek megszervezve?)

Báró Prónay György felsőházi tag úr rendkívül hosszan és élesen foglalkozott a zsidókérdéssel és arranézve, hogy van-e zsidókérdés, vagy nincs magától értetődően azzal felelt, hogy van, hiszen a miniszterelnök úr is felfedezte ezt a kérdést és ebben a tekintetben leszögezte a maga álláspontját szegedi beszédében.

Amikor azt az irányt és mozgalmat, amelyhez mi mindnyájan tartozunk, akik a magyar faj érdekeit szolgáljuk, közönséges

zsidó béreenséggel vádolta meg felsőházi beszédében, méltóztassanak most meghallgatni, hogy ezzel egyidőben ők milyen reális antiszemita politikát folytattak, amely politikának a súlyos konzekvenciáit, ha most orvoslást nem kapok a kormányzattól, majd a magyar parasztság s a falvak népe fogja elszenvedni.

T. Ház! Báró Prónay Dezső hitbizományi birtokából Tápiógyörgye község határában 701 katasztrális hold földet 1928-ban a gazdák igénylése ellenére, Deutsch Endre zsidó, nem földbirtokos, földnélküli vagyontalan ember kapott meg; (Rakovszky Tibor: Ez a Prónayak fajvédelme a valóságban! — Rajniss Ferenc: Ki fenyegeti itt az alkotmányt?) ugyanakkor, amikor abban a bérleti birtokban egy százéves bérlőcsaládot tettek tönkre, mert 1855-ben vette bérbe ezt a birtokot egy szintizta magyar család és egészen 1928-ig bérleti birtokában tartotta, de Prónay mereven elzárkózott minden bér módosítástól. De ugyanakkor fele olyan összegért megkapta Deutsch Endre földbirtokkal semmiféle vonatkozásban nem lévő zsidó, amikor a gazdák is bejelentették jogigényüket. (Rakovszky Tibor: Melyik kormány volt uralmon?)

(Az elnöki széket vitéz Bobory György foglalja el.)

De én egy nagyon súlyos váddal vagyok kénytelen előállni; ez azért történt, amint később megtudtuk, mert 1928–29-ben a földművelésügyi államtitkár báró Prónay György volt (Rakovszky Tibor: Bravó!) és így semmiféle lehetőség nem volt arra, hogy ezt a jó magyar földet az ottélő magyar parasztság kapja meg. (Rátz Kálmán: És a gazdasági albizottság? Beszéljen a vármegyeről!) A megyéről? Arról is megmondom a véleményemet. Teljesen inkompatibilisnek tartom Mészáros, a báró Prónay-család ügyésze a vármegye ügyésze is legyen. Nem lehet úgy képviselni komolyan egy magyar vármegye és falu érdekeit, ha ilyen kontaktusokban állnak egyes emberek. (Rakovszky Tibor: Ez igaz!) Ez a válaszom erre a közbeszólásra.

Tudom, hogy kellemetlen vagyok mindig, de én erről nem tehetek, (Rátz Kálmán: Ez túlzás: nem mindig!) és mindig a valóság mellett szállok síkra.

1928-ban ezt a birtokot 12 évre kapta meg Deutsch Endre úr. A 12 év 1940-ig tart, az 1940. évtől még majdnem 3 esztendő választ el és most ugyanazon a nyáron, ugyanakkor, mikor a felsőházban a nagy kirohanásokat tartották az arisztokrata urak, mielőtt a bérlet lejárt volna, újabb négy évi meghosszabbítást intéztek el ennél a bérleti szerződénél. (Rakovszky Tibor: Kinek a javára?) Magától értetődik, hogy Deutsch Endre javára. (Rakovszky Tibor: Ejnye, de érdekes!) Ez a gazdák tudomására jutott, akik a legélesebben tiltakoztak ez ellen, mert újra bejelentették igényüket a 700 hold földnek az átvételére, mégpedig szövetkezeti alapon. Amikor a kormánypárti oldalon ülő Schandl

Károly t. képviselőtársunk munkájával igazolja azt, hogy milyen eredménnyel dolgoznak a földbérlet szövetségei, ugyanakkor itt lehetetlenné válik egy Deutsch Endre miatt, hogy magyar paraszt családok kezére kerüljön a magyar föld. (Rakovszky Tibor: Prónay—Deutsch konzorcium!)

Ha mérlegét akarom felállítani ennek az ügynek, egyik oldalon áll Deutsch Endre ninestelen, vagyonnélküli, garancianélküli bérlet, (Rajnisz Ferenc: Majd lesz neki 5 év múlva!) a másik oldalon áll 43 kitűnő magyar család, amely 43 gazdának a birtokában 259 holdnyi föld van, kereken 6 holdnyi birtoka van egy-egy jelentkezőnek és ezeknek a gazdáknak a tulajdonában gazdasági instrukció formájában 64 ló, azaz 32 igásfogat és 91 tehén van. Ha ezt összezsúpoljuk ezzel a 700 holdnyi birtokkal, akkor fog ez a jószágállomány és ez az instrukció arányba kerülni a földdel és igazi, valóságos, rentábilis kihasználást nyerni. De kérdézem, vajon meg kell-e feledkeznünk arról a 107 gyermekről, akik ehhez a 43 magyar gazdacsaládhoz tartoznak? Amikor ezt a mérlegét állítom fel a kérdésnek, utalok arra is, hogy a gazdák a bérleti gazdálkodásra nézve a legmesszebbmenő kauciót teszik le, mert a hitelszövetkezet útján már 4000 pengő biztosítékot tettek le. Kérdézem a miniszter úrtól és a kormánytól, hogy vajon megint Deutsch Endrének kell-e odaajuttatni ezt a 700 katasztrális hold földet, vagy a magyar parasztságnak? (Zaj. — Egy hang a jobboldalon: Alkotmánybiztosíték! — Malasits Géza: Mi köze ennek az alkotmánybiztosítékhoz? Prónay György az alkotmánybiztosíték!) Ez az a szörnyű birtokpolitika, amely Magyarországon folyamatban van. (Zaj a jobb- és a baloldalon.)

Állítom, hogy ez a magyar faj, a magyar parasztság rovására és a nemzet jövőjének pusztulására vezet. Ne tessék azt hinni, hogy ez az atomisztikus kiesi eset, ez a tápiógyörgyei 700 holdas bérlet elszigetelt jelenség. Seregét tudnám felemlíteni azoknak a szörnyű tényeknek, amelyek rávilágítanak arra, hogy ebben az országban olyan agrárpolitika folyik, amely fajellenes, magyar parasztság-ellenes. (Úgy van! Úgy van! balfelől.) Nem mondok mást: A Magyar Általános Kőszénbánya most vett meg egy 3000 holdas birtokot az Albrecht főhercegi birtokból. (Zaj a baloldalon.) Kérdézem, reális birtokpolitika ez? Vagy ha most valaki azt kérdezné, hogy további adatokkal nem szolgálhatok-e, azzal, hogy Somogy megyében, Csurgó mellett, Goldberger Ödön 3000 holdas birtokot vehetett bérbe ugyanolyan körülmények között, ahogyan az Tápiógyörgyén történt? (Malasits Géza: Ki az a nemes földbirtokos? — Kéthly Anna: Kiktől? Ki az a gróf úr, aki odaadta?) Nem kétséges, hogy olyan nagybirtokostól lehet ilyet bérbevenni, aki egyáltalán nem szol-

gálja a magyar érdekeket. A somogymegyei bérlet Hohenlohe herceg berlini lakos, német állampolgár birtokán történt.

T. Ház! Amíg ilyen birtokpolitika folyik ebben az országban, nem vagyok nyugodt, hogy ennek az országnak a jövője biztosítva van. Érdekes megjegyezni, hogy Goldberger Ödön szintén nem magyar gazda, de ma már kormányfőtanácsos, akinek kormányfőtanácsossága... (Felkiáltások jobbfelől: Mikor lett az? — Zaj a baloldalon és a középen.) Az eseteknek egész sorát tudnám felemlíteni, de ez sajnos, már nem is érdekes, mert a magyar birtokpolitika ilyen úton halad. (Zaj a jobboldalon és a középen.)

Ez a kérdés áll ma előttünk, akkor, amikor én átvettem ma az interpellációra adott választ, amelyben ismételten fölényesen intézik el a kérdést, kijelentve, hogy itt jól halad a telepítés, (Némethy Vilmos: A kitelepítés!) hogy az mind helytelen, amit mi felemlítünk, mert ebben az országban nagyon helyesen vezetik a földbirtokpolitikát. Kérdezem én a kormányt, hogy ez helyes birtokpolitika? Ez a magyarság érdekét szolgálja? Konkrétan pedig arra kérem a kormányzatot, hogy tegye lehetővé, hogy Tápiógyörgye határában szintisza magyarság kezére kerüljön a föld és ne Deutsch Endre kezére. (Helyeslés balfelől. — vitéz Várady László: Ebben igaza van! — Horváth Zoltán: Ez a keresztény politika!)

Elnök: A földművelésügyi miniszter úr képviselőjében Marschall Ferenc földművelésügyi államtitkár úr kíván válaszolni.

Elnök: Az interpelláló képviselő urat megilleti a viszonzó válasz joga.

Matolesy Mátyás: T. Ház! Az államtitkár úr nyilatkozata ebben a konkrét esetben nagymértékben megnyugtató. Meg vagyok győződve arról, hogy ebben a konkrét esetben talán sikerül a megoldást megtalálni azonban eleve visszautasítom azt a vádat, mintha mi a birtokpolitikából pártpolitikát csinálnánk, (Felkiáltások a jobboldalon és a középen: Senki sem mondta!) ha mi az életben folyton azt hirdetjük, hogy a magyar parasztság a magyar faj érdekében helyes agrárpolitikát, birtokpolitikát követelünk. Sajnálom, hogy azokat az eseteket, amelyeket feltártam, megtörténtekeknek kell tekinteni, mert ezeket mind igazolni tudom. Ebből arra kell következtetnünk, hogy nem haladunk olyan irányban, ahogyan szeretnénk, mert olyan erők működnek még mindig ebben az országban, amelyek lehetetlenné teszik ezeknek a kérdéseknek tisztességes, becsületes, magyar irányú megoldását. Az államtitkár úr válaszát tudomásul veszem. (Helyeslés a baloldalon.)

*

Erre föl Prónay György báró nyílt levelet intézett hozzám a 8 Órai Ujság hasábjain. Mindent fölényesen cáfolt, illetve kijelentett. Ő nem volt részes ebben az ügyben.

Nem akarom hosszúra nyújtani a vitát, de azt válaszoltam erre a Házban, hogy a gazdák egybehangzóan vallották, ha kell, eskü alatt is, hogy annak idején felkeresték a kerület képviselőjét, hogy támogassa kívánságukat a Deutsch úrral szemben. A kormánypárti képviselő kijelentette egyenesen, hogy „ő nem teheti Prónayval szemben“. Prónay még ma is tényező, hát meg tíz évvel korábban, a Bethlen-éra fénykorában!

Öt pengő havonta

Elmondottam a mezőgazdasági munkásság öregségi biztosításáról szóló törvényjavaslat tárgyalásánál.

Részletek:

Mátólesy Mátyás: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Amikor valamennyien melegen üdvözljük a szociális gondolkodás térhódítását, ugyanakkor sajnálattal vagyok kénytelen megemlékezni arról a politikai szemponttól is, amely e nagy horderejű törvényjavaslat beterjesztésének a háttérében meghúzódik. Ennek a törvényjavaslatnak, a mezőgazdasági munkásság öregségi biztosításáról szóló törvényjavaslatnak a titkos választójoggal való egyidejű beterjesztése (Zaj és felkiáltások a jobboldalon: Semmi közük egymáshoz!) és az a politikai felfogás, amely mind a sajtóban, mind a politikusok ajkáról is elhangzott, hogy tudniillik ez a titkos választójognak igen kitűnő előkészítő, hogy úgy mondjam megoldozó törvénye lesz, nagyon okos pártpolitikai taktikai fogás lehet, (Zaj és ellentmondások jobbfelől.) az én véleményem azonban az hogy a magyar nép széles rétegeinek szociális problémáit nem ez a pártpolitikai szempont és főleg nem ez (gróf Festetics Domonkos: Nem vall nemes gondolkodásra ez a kijelentés!) a titkos választójogtól való félelem hangulatában beterjesztett javaslata oldja meg. (Drozdý Győző: Ez az ellenzéknek is jó.)

Úgy érzem fel kellett vetnem ezt a politikai szempontot, mert a sajtóban ezt olvastam és politikusoktól is ezt hallottam s mert nem tartottam helyesnek azt, hogy a magyar nép szociális biztosítását ilyen beállításban tárgyaljuk. (Zaj a jobboldalon. — Br. Vay Miklós: Szóval ne csináljuk meg most, csak a választás után! — vitéz Szalay László: Még ráértünk volna?)

T. Képviselőház! Ezek után legyen szabad ezt a nagy horderejű törvényjavaslatot szigorúan mérlegelni. Úgy érzem, amikor szociális gondoskodás történik a társadalom egyik rétegéről, akkor kötelességünk ennek a gondoskodásnak mértékét helyesen megítélni olyan módon, hogy a társadalom többi rétegéről történő gondoskodással és — igaz, hogy ezek nehezebben hajthatók végre — külföldi példákkal hasonlítsuk össze. (Br. Vay Miklós: Német példára hivatkozik? — Mocsáry Dániel: Importeszme lesz!)

Ennek a törvényjavaslatnak tárgyalásánál nem mulaszthatom el annak felemlítését, hogy a mezőgazdasági munkásság és cselédség széles tömegeinek öregségi biztosítása esetén a jelenlegi törvényjavaslat eredeti fogalmazása szerint 49—50.000 emberrel történék gondoskodás és az 60 pengős törzsjáradékok kifizetésével mintegy 3 millió pengőt juttatna a törvény ezeknek a néprétegeknek. Kérdem azonban, hol van az arány a társadalom többi rétegével, például a 117.000 főnyi közalkalmazottnak 250 millió pengőnyi nyugdíjjárulékával vagy akár az ipari munkásság biztosítása és szociális gondozás során 1936-ban kifizetett 56 millió pengős jelentős összeggel. Ha a társadalom rétegződését nézem, nem tudok arányosságot találni a 250 millió pengős nyugdíj, illetőleg az 56 millió pengős és a 3 millió pengős szociális ellátás között.

De továbbmegyek, mert ezt azért vetettem fel, hogy amikor azt a kérdést tárgyaljuk, vajjon honnan vegyük azt a 10—15 millió pengőt, amibe az öregségi biztosítás reális kibővítése kerülne, akkor hangsúlyozni kívánom, hogy az a 10—15 milliós juttatás nyilván bele kell hogy férjen a magyar gazdasági élet keretébe, ha a másik két társadalmi réteg számára ennyivel nagyobb és ilyen aránytalan összeget el tud viselni a nemzetgazdaság és államháztartás, mert el kell viselnie. Nem a nyugdíjak ellen beszélek, mindenki tudja, hogy ez szerzett joga az embernek, de ha az egyik oldalon ezzel a mércével mérünk, akkor a másik oldalon is hasonló igazságos mércével kell mérni. (vitéz Szalay László: Eddig sehogyan sem mérték!)

Ennek előrebocsátásával tehát nem látom biztosítva a jelenlegi törvényjavaslatnál az egyes társadalmi rétegekkel való igazságos elbánást és éppen ezért az első kérdésnél, amely arra szorítkozik, hogy a biztosítottak életkorhatárát a 65 évről 60 évre szállítsuk le, nyilvánvalóan éppen ez az érvelés igazolja e követelésünk helyességét.

Az összehasonlításnál nagyon helytelen minden meggondolás nélkül külföldi országokat felhozni. Távol áll tőlem, hogy Angliát vagy Németországot említsem, hiszen például Angliában csak a munkanélküli segély a krízis éveiben 44 millió fontot, azaz 1200 millió pengőt tett ki. Balgaság volna itt Angliával jönni elő, hiszen ott egészen más szociális gondoskodás és munkáséletszinval van, de mi akadály van annak, hogy a kis Dániának az 1933. évben hozott szociális biztosítását próbáljuk nálunk meghonosítani? (Darányi Kálmán miniszterelnök: Cseréljük ki az anyagi helyzetet is! Ha erre gondol a képviselő úr, megtalálja az okát! — Drózdý Győző: Cseréljük ki az anyagi helyzetet!) Éppen arra akarok rámutatni, hogy igenis, az összehasonlításnak van módja

olyan formában, hogy ebben a 3.7 millió lakosú kiesi agrárországban a nemzeti jövedelem 11 %-át, 385 millió dán koronát tesz ki a szociális biztosítás terhe, amely a dán lakosság minden rétegére, tehát nem elválasztva a mezőgazdaságra és az ipari munkásságra, hanem általában a munkásságra terjed ki és e kicsiny, 3.7 milliós országban az öregségi biztosítottak száma 125.000 lelket számlál. Itt valóban 65 év az öregségi biztosítás korhatára, azonban a rokkantsági biztosítást élvezők száma 31.000, ami világosan mutatja azt, hogy ebben az országban ezt a kérdést helyesen fogták meg. Ugyanakkor azonban hangsúlyoznom kell, hogy ennek a biztosításnak a terheit nem lehet csupán egy-egy termelési ág vállára helyezni, hanem azokat az egész közösségnek viselnie kell. Dániában ennek az óriási szociális tehernek 74 %-át az állam és 22 %-át viselik a biztosítottak és csak 4 százalékat a termelő ágak, illetőleg a munkaadók.

T. Ház! Ez világosan mutatja azt az irányelvet, hogy itt az egész nemzet erejének helyes összefogásával a nemzetnek, a fajnak, a népnek a megerősítését kell szolgálni és az ilyen óriási feladatok vállalása nagy nemzetgazdasági és közigazgatási érdek. Ez ugyan talán elméletinek látszó vita, azonban legyen szabófelemlítenem azt, hogy ezek a biztosítási terhek beleférnek a nemzetnek és nemzetgazdaságnak a teljesítőképességébe, mert hiszen a nemzeti jövedelemnek igen jelentős részét vonják el ugyan, azonban az egész árszínvonal kérdésében és az egész árkérdésben kifejezésre jutnak és a termelési költségnek — mint költségnek — a tételeit az egész nemzetgazdaságon belül jelentik. Éppen ebben látom én a lehetőségét annak, hogy Magyarországon a szociális biztosításokkal szélesebb és komolyabb alapokon induljunk el.

T. Ház! Azt méltóztatnak hinni, hogy a belső árszínvonal egy magától kialakuló valami? Nem. Az az államháztartás költségvetési főösszegének a nagyságától függ elsősorban. Annak, hogy itt ilyen buzaárak, ilyen állatárak vannak és ilyen általános árszínvonal van, az az oka, hogy egy 850 millió pengős államháztartási költségvetéssel dolgozunk. Ha azonban abban még 20 vagy 30 millió pengő további beleszorításával az egész árszínvonal változik meg, de mint termelési költség, tényleg belefér és bele kell, hogy férjen egy nemzetgazdasági termelési volumenbe, ez nem abszurd dolog, ez a valóságban kialakult gyakorlat. Kérdezem én azt, hogy ha azt a 250 milliós nyugdíjat — feltéve, de meg nem engedve — egy tollvonással áthúzzuk, akkor nyilván a belső államélet szükségleteinek csökkenése miatt az egész árszínvonalnak csökkennie kellene; és ugyanilyen módon fér bele egy komolyabb és nagyobb szociális biztosítás az állam és az egész nemzetgazdaság vérkeringésébe és ezen elv alapján tudja meg-

esínálni Dánia és még egypár külföldi ország is az ilyen komoly szociális biztosítást.

Amikor én ezekre a példákra hivatkozom, ugyanakkor hangsúlyoznom kell a mi felfogásunkat, hogy az a helyes és megfelelő megoldás, ha a 65 év helyett a 60 éves életkort vezetjük be, vagy pedig a 65 éves életkor mellett — ez éppen olyan helyes megoldás — a rokkantsági biztosítás rendezését is adjuk. (Farkas István: E nélkül nem ér semmit! — vitéz Szalay László: A dánok mit szólnak ehhez?)

T. Ház! Szeder János képviselőtársam megemlékezett arról, hogy mi biztosan fogunk szólni az özvegyről is. Magától értetődik, hogy szólunk, mert az özvegy éppen olyan jogos igénylője ezeknek a járulékoknak, mint maga az a munkás, akivel együtt végigküzdötte a nehéz életet ezen a magyar földön. De hogy ez mennyire indokolt, megint a kis Dánia példáját hozom fel. Itt a járadéknak a juttatása úgy történik, hogy ha a biztosított fél még házaspárként él, tehát ha a feleségével együtt él, akkor a vidéken egy évre 816 dánkoronát kap és ha a férfi nem él, hanem a felesége él, akkor a járadék 60%-át kapja az özvegy ebben az országban. Én azt hiszem, hogy ez a meggondolás teljesen helyes, kifogástalan és cáfolhatatlan. (Gr. Festetics Domonkos: Valami bűzlik Dániában! — Derűtség jobbfelől.)

T. Ház! Ennek a törvényjavaslatnak a tárgyalásánál az életkorhatár kérdésénél a másik szempont az, hogy milyen vagyoni határt szabunk a még biztosítottak számára.

A törvényjavaslat eredeti fogalmazása szerint a tíz aranykoronás jövedelemnél kisebb föltulajdonnal rendelkezők jutottak még a biztosítás határán belül, az újabb megoldás szerint — és az: hiszem ez már elfogadott módosítás — a 20 aranykorona kataszteri tiszta jövedelemnél kisebb földek tulajdonosai még a biztosítás tárgyát képezik. A mi felfogásunk az, (Egy hang a jobbfelől: Ki az a mi?) hogy legkevesebb 30 aranykorona, illetőleg 3 hold határ megállapítása volna indokolt és erre éppen a mezőgazdasági kamarának vizsgálata adott okot és támpontot. A kamara megvizsgálta ugyanis azt, hogy az 1—3 holdas kisbirtokosok az általunk teljesített munkanapoknak milyen részét dolgozták saját földjükön és milyen részét dolgozták idegenben. A mezőgazdasági kamara vizsgálata szerint az átlagosan dolgozott 135 nap munkateljesítményéből 100 napot idegenben dolgozott az illető törpebirtokos, ami világosan mutatja azt, hogy munkájának nagyrészét idegenben kell értékesítenie. Ez különben nem olyan ismeretlen szám. Tessék azt a két-három holdat holdanként 10—15 munkanappal megszorozni és kiadódik az a 30—35 nap, amit saját földjén dolgozhat az illető földbirtokos. Tehát az a felfogásunk, hogy a helyes és sérelmesnek nem érzett megoldás a 3 holdas vagy

legfeljebb 30 aranykoronás kataszteri tiszta jövedelmű birtokosnak a biztosítás keretébe való bevétele.

Itt egy másik nagyon fontos szempontot szeretnék az általános vita során felemlíteni és pedig azt, hogy a természetben és az életben nincs meg a szakadás: folytonosság az élet, tehát esurát csinálni, hogy a két holdon aluliak még élvezik a biztosításnak járulékait, ugyanakkor a két holdon felüliek, egy két és félholdas pedig semmiféle ilyen biztosításban nem részesülhet, nem helyes. Itt az a felfogásom, amire a törvényjavaslatban tervezetet nem látunk, hogy ki kell építeni egy átmeneti, fokozatos önsegélyezésnek, önbiztosításnak a lehetőségét. Lehetőséget kellene nyújtani arra, hogy 3 vagy 6 holdon túl a törpebirtokos jutányosan biztosíthassa önmagát és így az az 5 vagy 6 holdas gazda később nyugodtan oszthassa meg kis földesekéjét gyermekei között, amikor megöregedett, mert számára biztosítási járulékot teremt azáltal, hogy az évről évre befizetett díjakból öregségére járadékot, nyugdíjat élvezhessen. (Ellenmondás és mozgás a jobboldalon. — Kölcsey István: Nem fizeti meg! Nem ismeri a népet a képviselő úr! — Zaj a jobboldalon.) Jól tudom azt, hogy a nevelés során erre mód kínálkozik. Ez a törvény nem két évre, hanem talán évszázadokra fog szólni. Amikor ennek áldásait majd élvezni fogják és látják azt, hogy X. Y. gazdasági cselédjének annak idején 30–40 év múlva, szolgálata teljességével eléri a magasabb biztosítási díjat, nem fog-e majd gondolkozóba esni az a 6–8 holdas gazda, hogy lám, milyen jó volna egy ilyen biztosítás élvezetében lenni? (Mozgás és zaj a jobboldalon.) Egészen biztos, hogy ha módot adunk erre, (Nagy zaj a jobboldalon.) hogy ilyen konstrukcióval járadékokra tehet szert, akkor fogja fizetni az évi kis díjakat és egészen biztos, hogy így könnyebb és nyugodtabb megélhetéshez jut, gyermekei között pedig a földet nyugodtan oszthatja meg. (Zaj a jobboldalon.) Ugy érzem, hogy ez az életből és a gyakorlati életből való kérdés, megoldásának hiányát pedig nagyon sajnálatosnak tartom.

A következő kérdés az, amely a járadékok összecsúszására vonatkozik. Ebben a kérdésben Szeder János t. képviselőtársam előre azzal akart védekezni, hogy nagyon sokan kevésnek fogják ezt tartani és lekicsinylik a havi 5 pengős járadékösszeget. Én nem kicsinylem le, azonban ennek a kérdésnek megállapításánál egy egészen más szempontot szerettem volna látni az indokolásnál is, még pedig azt, hogy a kifizetendő járadék a kereset egy bizonyos százalékát tegye ki. Itt az az érzésem, hogy helyesen akkor járnánk el, ha nem azt mérlegelnők, hogy az 5 pengő milyen jól fog esni annak, akinek semmije sincs, aki teljes nincs-

telenségben van, hanem az a meggondolás volna indokolt, hogy a jelenlegi keresetnek fele vagy harmadrésze legyen; tehát annak a gazdasági eselédnek, akinek, mondjuk, 18 vagy 20 mázsa évi bére van, 10 mázsa bérnek megfelelő összeget, vagy ha a lehetőségek erre kényszerítenek, a 18—20 métermázsa bérnek harmadát számítsuk és akkor is legalább 6 métermázsa gabonának megfelelő értéket kapna. Ez az összeg is a jelenlegi árak mellett 120 pengőnek felelne meg. Amint tudjuk, a miniszterelnök úrnak is az volt az első intenciója, vagy legalább is az volt a vágya, hogy ilyen mértékű megoldást találjon.

A járadék megállapításánál ez a szempont volna kívánatos. Talán helytelen ismét idegen országokra utalni, de itt van a kisebb Dánia (Kölcsey István: Valamivel gazdagabb!) ahol a falvakban egészen más kulcs szerint állapítják meg az öregségi biztosítás összegeit. (Zaj a jobboldalon.)

Elnök: Csendet kérek képviselő urak!

Matócsy Mátyás: Az egyedülálló férfibiztosítottnak fizetendő 540 dán korona körülbelül 20—22 métermázsa búzának felel meg, tehát úgylátszik, hogy a teljes bér értékét; mint nyugdíjat élvezi. Ez a meggondolás az, amely engem arra vezet, hogy igenis, a megdolgozott bérnek, tehát a eseléd 18—20 mázsás bér-értékének egyharmada, 6 mázsa legyen a törzsjáradék. Ez lenne indokolt és méltányos ennek a társadalmi rétegnek a számára.

A másik kérdés ezzel kapcsolatban a járadék összegére vonatkozóan az, hogy véleményem szerint nem helyes egy ilyen hosszú időre szóló törvénynél semmiféle gondoskodással sem lenni arra nézve, hogy a járadék összegének értéke milyen változásokat fog szenvedni. Ez nem két vagy három évre szóló törvény. Ez a megállapított 60 pengő, vagy maximális esetben az a 170 vagy 200 pengő lehet egyes esetekben nevetséges, nullaértékűvé devalválódott összeg és lehet nagyon súlyos krízis évében igen nagy terhet jelentő összeg, úgy hogy indokoltnak tartanám különösen egy ilyen országban, hogy az árváltozás bekapcsolását vagy mértéklését egy ilyen kalkulációnál feltétlenül alkalmazni lehessen. Drózdý Győző: A befizetéseknel, hogy csináljuk?) Ez nem azt jelenti, hogy 10%-os árváltozásnál egyáltalában figyelemmel legyünk a járadékösszeg változtatására, de már egy 50—60%-os árváltozás óriási aránytalanságokat idézhet elő. (Kölcsey István: A befizetést hogyan gondolja a képviselő úr? — Br. Vay Miklós ismételtén közbeszól. — Zaj.)

Elnök: Vay Miklós képviselő urat kérem, hogy gondolatait csoportosítsa és beszéd keretében adja elő. (Derűtség.)

Matócsy Mátyás: Ez a két szempont, amelyet én a törvényjavaslat tárgyalásánál a járadék összegére nézve helyesnek

tartanék. Hogy ez milyen konstrukció szerint történjék, az a részletes megoldás kérdése, de nem kívihetetlen feladat.

A harmadik nagy kérdés, amelyet ennél a javaslatnál tárgyalnunk kell a fedezet kérdése és itt nem látom egészen helyesnek azt a kalkulációt, amelyet az előttünk fekvő törvényjavaslat felsorol. 11.2 millió pengő bevételről tesz említést a javaslat, olyan módon, hogy ebből 3,300.000 pengőt fog viselni az állam, 800.000 pengőt viselnek a törvényhatóságok, 3.5 millió pengőt... (Felkiáltások jobbfelől: Módosítások vannak! — (Kölcsey István: Túl vagyunk rajta! — Felkiáltások jobbfelől: Módosult!)

Elnök: Csendet kérek!

Matolcsy Mátyás: A javaslat szerinti összeget, a 3.5 millió pengőt befizetik a földbirtok után, olyan módon, ahogyan az a törvényjavaslatban levő konstrukcióban benne van és 3.540.000 pengőt fognak befizetni azokból a húsz fillérekből, amelyeket a biztosítandó munkások a törvény életbelépte után azonnal fizetni fognak. Nem tudom, én számoltam-e helytelenül. (Egy hang a jobbfelől: Igen!) de a javaslat statisztikái szerint 189.691 gazdasági cseléd fog a biztosításban résztvenni és ezek 52 hét alatt 20 fillért fizetve 10.40 pengővel fognak hozzájárulni a fedezethez, ez 1.9 millió pengő, a másik 386.850 ember, a munkásság, akik a biztosításban résztvesznek, ha csak évi 4 pengőt, tehát húsz hét alatti 20 fillért veszek számításba, közel 1.560.000 pengőt jelent és ez összesen 3.5 millió pengőt tesz ki. Ugyanakkor az első évben kifizetett összegek 3 millió pengőnyi összegre fognak emelkedni, vagy legfeljebb 3.5 millió pengőnyi összegre. Nagyon jól tudom, hogy tartalékokról gondoskodni kell és ez nagyon helyes is, azonban a fedezeti összeg előteremtése még ily körülmények között is biztosítaná azt, hogy egy szélesebbkörű, nagyobb mértékű szociális biztosítást vezessünk be.

T. Ház! Van egy érdekes számítási probléma is ebben a kérdésben. Mi lesz például azzal a gazdasági cseléddel, aki hatvanötödik életévében meghal és 30 vagy 40 éven keresztül befizette azokat a húsz filléreket, amelyeknek tőkeösszege, szintén a javaslat szerint, 791 pengőt tesz ki. Nyilvánvaló, — mert hiszen özvegyi járadék nincs biztosítva — hogy ezek szerint a befizetett összegeket sem ő, sem családja, de senki sem fogja élvezni. (Felkiáltások jobbfelől: Szolidaritás!) Nyilvánvaló tehát, hogy erre nézve éppen az az indoklás, hogy vagy özvegyi járadék bevezetése vagy pedig a rokkantsági biztosítás kibővítése is ilyen módon belefér ebbe a költségkeretbe, amellyel itt számolnunk kell.

A fedezetek előteremtésénél annak a 3.5 millió pengős tehernek elosztása, amely a mezőgazdaságra, a földbirtokra nehezedik, rendkívül igazságtalan és lehet, hogy ebben nem vagyunk egy véleményen, én azonban teljességgel lehetetlennek tartom azt, hogy

az eltérés csak 10—15%-os különbséget mutasson a kicsiny és a nagybirtok földadójánál. A hivatalos statisztika kiadványok, a pénzügyminiszter úr kiadványai mutatják meg világosan, hogy a kisbirtok kataszteri tiszta jövedelme és ennek folytán a földadója is jóval nagyobb, csaknem duplája a nagybirtokénak, tehát nyilvánvaló, hogy a rá kivetett 10% még mindig nagyobb lesz, mint a nagybirtoknál a 15%-nyi rész. Ezt teljességgel igazságtalannak, antiszociálisnak tartom és erre nézve pártunk javaslata a Ház elé kerül, amelyben az egész teherviselésnek, a föld megterhelésének átépítését kérjük, és pedig olyan módon, hogy a 20 holdnál kisebb birtokok, vagyis a 200 aranykorona kataszteri tiszta jövedelemnél kisebb birtokok egyáltalában vonassanak ki ennek a tehernek a viselése alól.

A 20 holdon aluli birtokon dolgozott idegen munkanapok száma rendkívül csekély, ezért nem is tudom, hogy milyen számítások alapján vagy milyen indokolással lehet ennek a kicsiny birtokkategóriának a megterhelését ilyen erősen igénybevenni. A mi felfogásunk az, hogy a 20 hold alatti birtokok kapcsoltságának ki a teherviselésből, a 20 és 100 hold közöttiek a földadónak legfeljebb 5%-ával, a 100 és 500 hold közöttiek 10%-kal, az 500 és 1000 hold közöttiek 15%-kal, az 1000 és 5000 hold közöttiek 20%-kal és az ezen felüli nagyságú birtokok a földadó 25%-ával járuljanak hozzá a teherviseléshez. (Grécsák Richárd: 11 fillér holdankint.)

Ez a rendkívül erősnek látszó progresszió azonban éppen a kataszteri tiszta jövedelemnek a nagybirtok oldalán való erős hanyatlása, csökkenése miatt, a valóságban a teherviselésben még mindig csak nagyon lassú emelkedést mutat.

T. Ház! A mi felfogásunk az, hogy sokkal igazságosabb és szélesebbkörű biztosításra szorul a mezőgazdasági munkásság és nem tudunk megelégedni csak egy ilyen szűkkörű öregségi biztosítással. Nem tudunk megelégedni azért, mert a betegség esetére szóló biztosításra ennek a rétegnek épügy joga van, mint az ipari munkásságnak, amely már évek hosszú során keresztül élvezte ezt a biztosítást. Az ipari munkásság semmiben sem különb a magyar parasztságnál, egyenlő mértékkel kell mérni nekik. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mi módon viselhetjük a felelősséget annak, hogy ilyen kicsiny megoldással és a másik nagy probléma figyelmen kívül hagyásával oldjuk meg ennek a széles néprétegnek a szociális problémáját? Valószínűleg hosszú évek kellenek még addig, amíg valamiféle javulás és módosítás történhetik ezeken a törvényeken. (Mozgás a jobboldalon.)

T. Ház! Hangsúlyozom, hogy mi azért nem fogadjuk el a javaslatot, mert keveset ad, szűkkörű és mert a teherviselésben

rendkívüli igazságtalanságok mutatkoznak. (Gr. Festetics Domonkos: Tildy elfogadta!) A mi kérésünk és felfogásunk az, hogy a szociális problémák megoldására a magyar parasztságot sokkal inkább megbecsülő és értékelő törvényekre van szükség. (Br. Vay Miklós: A szónokot senki sem üdvözli! — Zaj a jobboldalon.)

Megszólt a viharcsengő

Interpelláció 1938. évi március hó 30-án, szerdán:

Matolcsy Mátyás: T. Képviselőház! Amikor világszerte azt látjuk, hogy a nemzetek emelkedésének alappillére az erkölcsi tisztaság és a közéleti tisztaság, amely egyedül vonhatja maga után a népek megerősödését, akkor ezzel szemben Magyarországon azt látjuk, hogy nem mindenekfelett a magyar nemzet emelésének és jogainak juttatása a vezérelv, hanem az, hogy a felelős kormányzatokban, vagy pedig a politikai életben küzdő emberek minél megfelelőbb, nyugalmasabb és biztosítottabb elhelyezkedést nyerjenek. Meggyőződésem, hogy ennek a népnek nincs bizalma az olyan kormányvezetésben, amely az egyéni érdekeket, a magas nemzeti és népi célok fölé helyezi. (Úgy van, úgy van! a balközépen. — Gr. Festetics Domonkos: Ebben sok igaz van!) Kérdem: egy megbukott és a politikai élet továbbvitelére alkalmatlan miniszternek és államtitkárnak egyedül csak „puhára“ szabad esnie és egyedül csak óriási módon jövedelmező állásokban és pozíciókban szabad elhelyezkednie? Felfogásom az, hogy ha kevés az a miniszteri nyugdíj, inkább legalísan tessék azt rendezni, de ne engedessék meg az, hogy a legkülönbözőbb közgazdasági kapcsolatokat és szövödményeket kössék és ezeken keresztül az összeférhetlenségnek iskolapéldáit állítsák a nemzet elé. Hogyan lehet bizalma egy nemzetnek egy ilyen országvezetés és azzal a miniszterrel szemben, aki a bársonyszékben ül és nem tudom, már most is más helyre néz vagy másik pozícióba, a gazdasági életnek jól megalapozott pozíciójába helyezte a lábát. Az a meggyőződésünk, hogy ilyen országvezetés teremti meg azt a teljes zavart, azt a teljes fejetlenséget, amely jelenleg Magyarországon is uralkodik. Ne csodálja tehát senki, hogy a tömegek ködös elképzelések után vágyakoznak, mert nem tudnak többé bízni olyan rendszerben, ahol ilyen összeférhetlenségeket és az országvezetésnek ilyen másodrendű minősítését látják. (Mózes Sándor: A nemzetnek egy helyben topogását.)

Kérdezem én a kormányt, vajjon mi az akadálya annak, hogy az 1932-ben beterjesztett összeférhetetlenségi javaslatot a Ház elé hozzák, (Úgy van! balfelől.) törvényerőre emeljék és vas szigorral keresztülhajtsák? Ennek a javaslatnak 12. §-a ugyanis azt mondja, hogy miniszter a működésének megszűnése után öt éven belül nem nyerhet a 11. §. alá eső megbízást vagy javadal-mazással összekötött más alkalmazást. (Egy hang a balközépen: Nagyszerű! — Rajniss Ferenc: Nagyon helyes dolog! — Gr. Festetics Domonkos: Benne vagyunk! — Rajniss Ferenc: Tisztességes dolog! — Farkas István: Szavazzuk meg! — Elnök csenget.) A 11. §. pedig azt mondja, hogy összeférhetetlen helyzetbe jut az országgyűlésnek az a tagja, — és az utóbb említettek szerint a távozó miniszter is — aki nyerészkedésre irányuló olyan vállalatnál, amelynél korábban nem működött, az országgyűlési tagság elnyerése után az igazgatóságban, a kormányzótanácsban, a felügyelőbizottságban vagy vállalati elnökségben vagy ügyvezetésben stb. résztvesz. (Rajniss Ferenc: Nagyon helyes! Erkölesös!) Ez a törvényjavaslat helyesen van megfogva. (Mojzes János: Azért nem lett belőle törvény!) Szerintem ez helyes és általunk elfogadható. Kérdem, mi az akadálya annak, hogy nem kerül ez a javaslat a Ház elé, mikor pedig annak idején beterjesztették? Tessék azt letárgyalni és rendet teremteni ebben az országban, elsősorban a közéletben, a közéleti tisztaság felé. (Propper Sándor: A képviselőház megszavazta, csak nincs végrehajtva! — Mojzes János: Nem lesz belőle soha törvény! — Farkasfalvi Farkas Géza közbeszól. — Zaj. — Elnök csenget.)

T. Ház! Hangsúlyozom, hogy az egész magyar társadalom teljes rendszerváltozás után áhitozik, a milliós dolgozó tömegek éppúgy mint az intellektuel társadalom de nem kevésbé a katonaság is. Itt tehát első sorban rendet, erkölcsi tisztaságot kell teremteni ahhoz, hogy új élet és teljes rendszerváltozás keletkezhessek. Kérdezem a kormányt, mi az akadálya annak, hogy ebben nem jár elől? Ehhez egy fillér sem kell, ehhez nem kell az ezermillió pengőből egy pengő sem. (Rakovszky Tibor: Csak bátorság!) Ehhez csak bátorság kell, a tiszta közélet és a közéleti erkölcs visszaállításának akarása.

T. Ház! Engedjessék meg azonban, hogy időm rövidségéhez mértén — egészen röviden — őszinte mérleget állítsunk fel a törvényhozás mindkét házának kérdéséről, mert az a meggyőződésem, hogy a parlament létjogosultságát csakis az az elv biztosíthatja, hogy ebben a Házban a magyar nép jogai, a magyar nép kívánságai töretlenül kifejezésre juthatnak. Arról én most nem beszélek, — hiszen éppen most folyik a választójogi törvényjavaslat vitája — hiszen mindnyájan tudjuk, hogy az el-

mult választójogi rendszerrel és választási módszerekkel nem jutott kifejezésre a nép igazi akarata és véleménye. De ez más kérdés. Most azt kérdezem, hogy a meglévő Ház összetétele biztosítja-e azt a teljes függetlenséget és puritánságot, amely az országvezetéshez és törvényhozáshoz szükséges?

Legyen szabad nekem hivatalos statisztikai adatokat felolvasnom. (Halljuk! Halljuk! balfelől.) Az országgyűlés 245 tagja közül 65 képviselőnek 220 igazgatósági tagsága van. (Br. Berg Miksa: Hol ülnek? — Andaházi Kasnya Béla: De ezek között nincs független kiscigány sem! — Zaj.)

T. Ház! Legyen szabad az átlagszámot is hangsúlyoznom. Átlagosan 3.5 igazgatósági tagság jut egy képviselőre. (Zaj a jobb és a baloldalon.) Kérdezem én, hogyan várható a gazdasági élet megrendszabályozása, ami ennek a Háznak és a törvényhozásnak kötelessége, amikor a gazdasági élet ezer szállal köti össze és köti le ennek a Háznak a kezét és így válik értelmetlenné és értéktelenné a széles magyar tömegek előtt. (Haám Arthur: Halljuk a neveket! — Gr. Festetics Domonkos: Tegye az asztalra! — vitéz Balogh Gábor: Tessék konkrétumokkal jönni! Nem általánosságban tenni ilyen nyilatkozatot! Tessék megmondani, kik azok! — Gr. Festetics Domonkos: Tedd le az asztalra! — Rakovszky Tibor: Akinek nem inge, ne vegye magára! — Farkas István: Tessék megmondani, kik azok! Halljuk a neveket! — Gr. Festetics Domonkos: Adunk meghosszabbítást. Olvasd fel! Halljuk a neveket! — vitéz Balogh Gábor: Tessék felolvasni! Lássunk tisztán! — Felkiáltások a Ház minden oldalán! — Balogh Gábor: Hát mi akadály van annak, hogy tudjuk, kik azok? — Nagy zaj a Ház minden oldalán. — Elnök csenget.)

T. Ház! Ez annyira hosszúra nyulna el... (Felkiáltások a jobb- és baloldalon: Nem baj! Tessék felolvasni! — vitéz Balogh Gábor: Nem lehet általánosságban gyanúsítani! Tessék a konkrétumokat felolvasni! — Felkiáltások a jobb- és baloldalon: Halljuk a neveket!)

T. Ház! A neveket le fogom tenni a Ház asztalára. (Felkiáltások a jobb- és baloldalon: Nem kell letenni! Tessék felolvasni! — vitéz Balogh Gábor: Így általánosságban nem lehet beszélni!) Tovább folytatom a beszédemet... (Felkiáltások a Ház minden oldalán: Halljuk a neveket! Tessék felolvasni! — Bárczay János: A bizonyítással adós maradt! — Folytonos zaj. — Elnök csenget.)

T. Ház! A nevek a következők (Halljuk, halljuk! — Taps a jobb- és a baloldalon): Apponyi György gróf 6 Ángyán Béla 4, Baross Gábor 2, Bessenyei Zéno 1, (Egy hang a baloldalon: Hol igazgatósági tagok ezek, — itt meg van a vállalatok neve —

(tovább olvas) Bethlen István gróf 1, vitéz Biró György 4, Biró Pál 5, Brandt Vilmos 2, Bud János 10, (Zaj a baloldalon.) Csilléry András 2, Csizmadia András 4, Drobni Lajos 1, Eszterházy Mór gróf 1, Éber Antal 3, Farkas Elemér 1, Feller Pál 11, (Derűtség és zaj a jobb- és baloldalon.) vitéz Galánthay-Glock Tivadar 1, Gergelyffy András 1, Görgey István 10, Gratz Gusztáv 13, Grecsák Richárd 2, (Grecsák Richárd: Hol? — Br. Berg Miksa: Van egy, aki védekezik! — vitéz Balogh Gábor: Lássuk tisztán a képet. — Zaj.) Ezek az adatok az Ipari Kompass 1935. évi adatai, a legutolsó hivatalos adatok. (Zaj a jobboldalon. — Elnök csenget.)

Hangsúlyozom, hogy az egy, vagy két igazgatósági tagságnak nincs jelentősége, mert sokszor csak egy kis vidéki takszár igazgatósági tagságáról van szó. (Zaj és felkiáltások a jobboldalon: Akkor miért hozza ide? — vitéz Balogh Gábor: De nem így volt beállítva, egész másképp volt beállítva!) T. képviselőtársaim, tudjuk, hogy azoknak tagságai, akiknek három-négy igazgatósági tagságuk van, komoly vállalatoknál vannak. (Felkiáltások a jobb- és a baloldalon: Halljuk csak tovább. — vitéz Balogh Gábor: Erre vonatkozóan konkrétumokat méltóztatnék mondani és ne általánosságban gyanúsítani!) Györki Imre 2, Holitscher Károly 2, Horváth Zoltán 1, Hunyady Ferenc 4, (Zaj.) Huszár Károly 1, Ivády Béla 1, Kállay Miklós 2, gróf Károly Viktor 1, Kenéz Béla 2, Knob Sándor 3, (Felkiáltások: Csak?) Kornis Gyula 1, Kozma Miklós 3, Krudy Ferenc 5, (Felkiáltások: Hol?) Krüger Aladár 2, Kühne Lóránt 4, Lakatos Gyula 3, báró Lang Boldizsár 4, Lichtenstein László 2, Malasits Géza 1, (Derűtség és zaj. — Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hol?) Majer János 3, Nyíri István 1, gróf Pálffy-Daun József 2, Pesthy Pál 6, Petro Kálmán 2, Peyer Károly 2, gróf Pongrácz Jenő 2, (Zaj. — Peyer Károly: Hol? — gr. Festetics Domonkos: A holdban!) Schandl Károly 6, (Haám Arthur: Peyer is burzsuj!) Reményi-Schneller Lajos 8, Sándor István 2, Schmidt Lajos 2, Szentmártoni Radó Lajos 2, Szinyei Merse Jenő 4, az azóta elhalt Szurday Róbert 13, Tauffer Gábor 1, gróf Takács Tolvay József 2, (Zaj. — Rassay Károly: Uraim, ez nem lojális dolog!) gróf Teleki János 10, gróf Teleki Mihály 4, Temesváry Imre 3, Törzs Tibor 1, báró Urbán Gáspár 4, Usetty Béla 6, báró Vojnits Miklós 1, Winckler István — annakidején — 2, (Rassay Károly: Azóta már biztos több.) Zsindely Ferenc 2, tehát 65 képviselőnek 220 igazgatósági tagsága volt. (Felkiáltások a jobboldalon: 1935-ben! — Rassay Károly: Ezek után számoljuk le, hogy hány hold földjük van! — Zaj. — Az elnök csenget.)

Tisztelt Ház! Kérek 10 perc meghosszabbítást!

Elnök: Méltóztatnak a kért meghosszabbításhoz hozzájárulni? (Igen.) A Ház a meghosszabbítást megadja. (Fábián Béla: Úgy megy ez ki a nép közé, mintha itt minden korrupció volna!)

Matócsy Mátyás: Szerepel ebben a kimutatásban tíz volt miniszter, akiknek 43 igazgatósági tagságuk van. A nyugalmazott miniszterek benne vannak, ebben Bethlen István gróftól Pesthy Pálig. (vitéz Balogh Gábor: Így egészen más képe van a dolognak! — Peyer Károly: Az enyém egy munkásotthon igazgatósága!) Nem olvasom fel összes adataimat, csak még néhányat fogok felolvasni (olvassa): Báró Harkányi János, Huszár Károly, Purgly Emil, gróf Teleki Pál, báró Hazai Samu, (Zaj és felkiáltások: Nem képviselők! — Peyer Károly: Személyes kérdésben mindenki kérjen szót.) br. Perényi Zsigmond és gr. Batthyány Lajos nevén 78 igazgatósági tagságot mutat ki a kompasz, amelyből ezeket az adatokat vettem.

A végeletekig tartózkodni akartam a nevek felolvasásától. (vitéz Balogh Gábor: Nem lehet általánosságban ilyen vádakát emelni!) Kényszerítettek rá, hogy a nyilvánosság elé hozzam a neveket. Az adatokat a hivatalos kompaszból vettem. Ezért nem mondhatok mást, mint azt, hogy ezeknek az állapotoknak meg kell szűnniök. Amikor ilyen súlyos összeférhetetlenségi esetekkel állunk szemben, kérdem, hogyan bízunk mi a kormányzat és a törvényhozás tisztaságában (Rassay Károly: Nana!) és eredményességében, ha ilyen megkötöttségek kötik ennek a kormányzatnak a kezét. (Zaj és ellentmondások a jobboldalon. — Az elnök csenget.) Semmi akadály a sines annak, itt a sokat hirdetett anyagi fedezet kérdése nem kerülhet szóba, hogy ezt az összeférhetetlenségi törvényjavaslatot tényleg törvényerőre emeljék és ezzel új közéleti tisztaság jöjjön létre Magyarországon, mert enélkül nincs rendszerváltozás és nincs magyar fel-támadás.

T. Ház! Meg vagyok győződve arról, hogy Darányi Kálmán miniszterelnök úr puritán egyéniségével nem egyeztethető össze ennek a rendszernek fenntartása és mi reméljük, de követeljük is, hogy ez a kérdés mielőbb rendezve lesz és az ország közbizalma visszaáll a magyar törvényhozás iránt. (Élénk helyeslés és taps a balközépen. — Zaj. — Elnök csenget.)

Györgyei-Tafler uradalom munkás- viszonyai a Ház előtt

Matolcsy Mátyás interpellációja a földművelésügyi miniszterhez 1938. évi
április hó 27-én, a mezőgazdasági napszám- és munkabérek rendezése
tárgyában:

Matolcsy Mátyás: T. Ház! A magyar belpolitikai életet teljes zűrzavar jellemzi és nagyon sokan vannak, akik azt hiszik és vallják, hogy ennek a súlyos belpolitikai helyzetnek legfőbb oka a szélsőséges izgatásban rejlik. Én azt vallom, hogy a magyar politikai életnek ilyen szörnyű válságát elsősorban az idézte elő és hangsúlyozom, hogy mindaddig fennmarad ez az állapot, amíg ebben az országban, elmélyült szociális problémáinkat meg nem oldjuk. (Zaj a balközépen.) Kétséget kizáróan az a helyzet, hogy ebben az országban rendkívüli egyenlőtlenségek vannak. Azt mondhatnám, egyes társadalmi rétegeknek, úgy a munkásságnak, mint a kisgazdatársadalomnak érdekei nincsenek helyesen és kellőképpen gondozva, sőt oda fajulnak az állapotok, hogy egyes rétegek teljes kitaszítottságban élnek, aminek szükségszerű következménye az, hogy teljes átalakulást és rendszerváltozást kívánunk.

Jelenlegi felszólalásomban egy konkrét kérdéstről kívánok beszélni és abban orvoslást kérni. A mezőgazdasági munkásság kereseti viszonyairól szólok, de előzőleg hangsúlyozni kívánom azt, hogy minden ilyen munkabérekérdés rendezése hatástalan, eredménytelen lesz mindaddig, amíg a gazdatársadalom értékesítési viszonyait a kormányzat helyesen és állandósítva megoldani nem tudja. Bátor vagyok utalni arra az igen szomorú állapotra, amely a kisgazdatársadalom körében jelenleg fennáll, különösen a Dunántúl nyugati vidékein, ahol intenzív marhahízalással foglalkoznak: ott az utóbbi hetekben olyan megtorpanás, olyan súlyos helyzet állt elő, (Úgy van! a baloldalon.) hogy a gazdatársadalom kétségbeesetten várja a segítséget a kormányzattól, hogy mi lesz kihízalt marháival, amelyekben egész forgótökéje benne fekszik és várja az értékesítést. Odáig fajult

a helyzet, — s erre a kormányszatnak hívom fel a figyelmét — hogy a hízott marhát kell újra befogni az igába és ilyen módon óriási értékeket pusztítanak el, a nemzeti termelést veszélyeztetjük. (Úgy van! Úgy van! balfelől.)

De nehogy azt higgyük, hogy ez csak lokális vonatkozásban, néha fordul elő, egy-egy termelési ágban, mert bekövetkezik ez az év folyamán mindenegyes esetben akkor, amikor valamiféle termelés learatja gyümölcsét akár a bor, akár a gabona, vagy az állat, minduntalan mutatkoznak ezek a siralmas és nehéz helyzetek, amelyek az egész gazdátársadalom nyugalmat, biztonságát zavarják meg. Nyilvánvaló, hogy az emberek a politikai események felé élénken felfigyelnek akkor, ha az egész évi munkájuk kárbavesztését és pusztulását látják. (Úgy van! a baloldalon.)

Hangsúlyozom tehát, hogy az a kérdés, amellyel foglalkozni akarok, a munkabér kérdése, szorosan összefügg a mezőgazdasági termelés, illetve értékesítés rendezésével és az árszínvonal biztosításával, amelyre a kormányszatnak, talán soha olyan alkalma nem volt, mint a jelenlegi időben, amikor egy egységes értékesítés megszervezésével ezt az árszínvonalat biztosítani tudja. (Horváth Ferenc: Meg kell csinálni.)

Ezek előrebecsátása után legyen szabad azonban a legszélesebb magyar társadalmi rétegnek, a mezőgazdasági munkásságnak helyzetével és munkabérviszonyaival foglalkozni. Köztudomású, hogy a mezőgazdasági munkásság életszínvonala attól függ, hogy milyen a kifizetett munkabér és főleg milyen az a részjárandóság, amelyet munkája elvégzéséért kap. De ugyanitt kapcsolódnak bele a nagy uradalmaknak cselédbérviszonyai is.

Másfél évvel ezelőtt, 1937. februárjában interpellációt intéztem Darányi akkori földművelésügyi miniszter úrhoz és kértem a munkabér kérdésének generális, törvényes rendezését, mert meggyőződésem, hogy ebben az országban a nyugalmat és feszültséget csak úgy lehetne csökkenteni, ha ezt a rendezést törvényesen és minden irányban mindenkire, minden nagybirtokra is egyformán kötelezően érvényesítenők.

Darányi akkori földművelésügyi miniszter úr válaszában azt ígerte, hogy az év őszén összeül a Mezőgazdasági Szociálpolitikai Tanács, ezzel a kérdéssel behatóan foglalkozik és az idevonatkozó javaslatok az országgyűlés elé kerülnek. Sajnálattal kell megállapítanom, hogy éppen úgy, mint számtalan más nagy ígért, nem öltött testet: ez a szociálpolitikai tanács is 10 évi fennállása óta sohasem ülésezett. Ma már 1938. áprilisában vagyunk és ez a szociálpolitikai tanács még mindig nem ülésezett, (Mozgás.) pedig azt hiszem, hogy volna feladata ennek a szervezetnek, amelyet a minisztérium kebelében építettek ki.

Legyen szabad ugyanis itt felemlítenem az öt mezőgazdasági kamara havonként gyűjtött napszámbéradataiból készített eredeti statisztikai eredményeket. Ezek megállapítása szerint a mezőgazdasági napszámbér 1928-ban országos átlagban 2.75 pengő volt, majd fokozatosan lejjebb szállva, 1933-ra, 1934-re 1.25 pengővel mélypontját érte el, — férfinapszámbérekről beszélek — azóta évről-évre csaknem változatlan volt, 1.28 és 1.38 pengő körül mozgott és csak az elmúlt esztendőben, 1937-ben mutatkozott valami javulás, amikor is az átlagos férfinapszámbér 1.72 pengő volt. De éppen az előbb említett súlyos értékesítési viszonyok miatt utalnom kell arra, hogy a mezőgazdaság terményeinek áralakulása olyan, a búzának, a hízott sertésnek, általában az egész mezőgazdaságnak pénzbevétele akként alakult, hogy a mélyponttól kezdve már nagyon lényeges emelkedés van. Gondoljunk csak a gazdának 1933-ban a gazdasági udvarán kifizethető 10.50 pengős búzaárára és a jelenlegi közel 20 pengős búzaárára vagy gondoljunk az 55 filléres élősúlykilogrammonkénti hízott sertésárakra és az elmúlt hetekben érvényben lévő közel egypengős sertésárakra. Ugyanilyen emelkedést mutatnak a mezőgazdaság összes pénzbevételeiből származó adatok is. (Malasits Géza: 120 millió pengő volt a bevételi többletük!), ugyanakkor pedig úgyszólván semmi változást sem mutatna! a napszámbérek. (Malasits Géza: Sőt esnek!) Hangsúlyozom, hogy ez főleg a nagybirtok bűne, mert a nagybirtokon a napszámbér rendezése nagyon fölényesen és önkényesen a mukásság rovására történik. (Horváth Zoltán: Biztosan zsidók csinálják! — Malasits Géza: Gróf Károlyi Imre is zsidó?)

Súlyos állításaimat azonnal bizonyítani kívánom. (Halljuk! Halljuk! balfelől.) Bizonyítani kívánom, azzal, hogy az elmúlt esztendőben, amikor a mi állandó támadásaink folytán a minimális napszámbérek megállapításának bizonyos területén eredményeket értek el... (Gr. Festetics Domonkos: Ez tévedés! — Felkiáltások jobbfelől: Évek óta kívántuk! — Juresek Béla: Régi dolog!) Legyen szabad utalnom arra, hogy ez a minimális napszámbérmegállapítás 84 járásban történt meg az elmúlt esztendőben, de azt is szabad legyen megemlítenem, hogy ezeknek a minimális napszámbéreknak egyszerű évi matematikai átlaga csak 1.49 P, az 1.71 pengős országos átlaggal szemben. Hangsúlyozom, hogy ennek áldásos hatását bírálni nem kívánom, de megjegyzem, hogy éppen a szociálpolitikai tanács nem működése következtében — és ezt hangsúlyozom — laikusan történnek ezek a minimális bérmegállapítások és még arra is utalni merek, hogy nem egy esetben azért hajtották fel egy-egy hónapra magasra a béreket, hogy politikai feszültséget támasszanak a gazdák és a munkásság között.

T. Ház! Legyen szabad arra hivatkoznom, hogy ez a minimális munkabér, napszámbérmegállapítás milyen súlyos következményekre vezetett. A nagykáti járás községeinek a sérelmét olvasom itt most fel. Küldöttség keresett fel engem és elmondták, hogy a Györgyei-Tafler Adolf-féle uradalomban és a Prónay hitbizomány farmosi bérletén a munkásságnak a múlt év utolsó hónapjára megállapított 1.20 pengős munkabérét azóta is minden hónapra, még április végén is változatlanul fizették, azzal az indokolással, hogy amíg a minimális munkabérek megállapítása nem jön ki, addig ők más mértéket nem tudnak elismerni. Ezek a munkások kiszámították, hogy december—január hónapban ezért a munkabérért napi 7 munkaórát, most husvétkor pedig már 12 munkaórát dolgoztak. Kérdezem tehát, hogy komoly és szociális munkabérrendezés-e ez, amikor az órabér 17 fillérről 10 fillérré eszik ezenekben a községekben. (Csoór Lajos: Elamerikázzák a munkabérmegállapítást!) Azért, mert nem működik helyesen és nem működik idejében a munkabérmegállapító szerv. (Csoór Lajos: Könyörögni kell, hogy egyáltalán hozzáfogjanak!)

De konstatálnom kell azt is, hogy az országban a mezőgazdasági munkabér rendezése nem azért késik, mert az államháztartás szempontjából költségekkel jár. Erre soha sem fogható rá, hogy tíz és százmilliókkal terheli meg az államháztartást, hanem igenis ez a kérdés mindaddig nem lesz rendezve, amíg a kormányzat beállítása feudális és amíg a nagybirtok szemüvegén nézi ezeket a súlyos szociális kérdéseket. (Zaj közepén, a bal és a szélsőbaloldalon.)

Nagyon sajnálom, hogy a miniszter úr ezen nevet, mert az sem tagadható, hogy nem engedélyezték, hogy a Németországba kívánczó magyar munkásság száma... (Csoór Lajos: Ezért akarnak mind kimenni!) 20.000—25.000-re emelkedjék, hanem megrogzították ezt a számot 6000-ben, holott bizonyára 25.000 ember is kikívánczott volna. (Ugy van! balfelől. — Mozgás. — Horváth Zoltán: Még annyit sem engedélyeznék! Egyetlen egyet sem engednék ki! Tessék itt megélhetést adni nekik! Nagyszerű német propaganda! — Malasits Géza közbeszól. — Zaj.)

Elnök: A képviselő úr beszédideje lejárt. Csendet kérek, Malasits és Horváth képviselő urak!

Matolcsy Mátyás: Tisztelettel kérek 10 pere meghosszabbítást.

Elnök: Méltóztatnak a meghosszabbításhoz hozzájárulni? (Igen!) A Ház a meghosszabbításhoz hozzájárult. Méltóztassék folytatni.

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Nem azért emlitem fel ezt a munkaskivándorlást, mintha helyeselném, hiszen mindenki tud-

ja a felfogásomat erről a kérdésről, nekem az a felfogásom, hogy a magyar parasztságnak a magyar földön van a helye... (Ugy van a balközépen) és biztos vagyok benne, hogy volt is itt megélhetése, ha más szociális és birtokpolitika volna az úr ebben az országban, (Ugy van! a balközépen.) mert amikor ilyen lokális megoldásokat kell végrehajtani, akkor én az ilyen mérséklésben és lefojtásban — ne haragudjanak azért — az Omge. szemüvegének a látószögét látom és ez az oka annak, hogy óriási területről hiába kíváncskoznak munkaterületekre ezek az emberek, nem juthatnak munkához. A minisztériumnak vannak olyan vizsgálatai, — ezt ugyan nem mondhatom hivatalosan, mert hiszen ezeket az adatokat hivatalosan nem tudhatom, de vannak vizsgálatok, amelyek arról számolnak be, hogy még a legnagyobb dologidőben, nyár közepén is 30–40 ezer munkanélkülivel kellett számolni a magyar falunak még a tavalyi jó esztendőben is.

Ezek az okok készítettek engem arra, hogy ezt a súlyos kérdést a Ház elé hozzam... (Helyeslés balfelől.) és felkérjem a kormányzatot, szíveskedjenek intézkedni, mert ellenkező esetben ez a kérdés még jobban elmélyül, veszélyezteti a politikai és társadalmi békét, feszültséget eredményez. Konkrét kéréssel fordulok a miniszter úrhoz: szíveskedjék az általam említett nagykáti járás községei számára is igazságos, becsületes, a gazda érdeket is szemelőtt tartó minimális munkabérmegállapítást elrendelni. (Helyeslés balfelől.) Kérem továbbá a miniszter urat arra is, hogy a szociálpolitikai tanács működését 10 év után immáron indítsa el és ne csak a napszámbérek kérdését rendezze és hozza a Ház elé törvényjavaslat formájában.

Azt méltóztatnak gondolni, hogy elegendő csak a minimális napszámbér megállapítása? Tessék arra gondolni, hogy a részes művelésnél hány és hány eset van, amikor a tizedért történő aratás mellett valóságos robotmunkát kell végezni. (Ugy van! a baloldalon.) Nem ismétlem itt Pallavicini Alfonz örgróf úr esetét, de konkrét eseteket említhetnék újra és újra. Megemlítém például Györgyei Tafler Adolf birtokát, ahol a tizedért történő aratás mellett a szalmából már nem adják meg a tizedik részt, hanem egy fejkvótával intézik el a kérdést. De ugyanígy felemlítém, hogy az aratószerződés mellett elvégzett egyéb munkák tekintetében pontos számításokat végeztünk s ezek azt mutatták, hogy egy nyári nap ellenszolgáltatása 30 fillér volt egy férfimunkás számára. (Zaj. Gergelffy András: Ugyan!) Ezt az a tény is igazolja, hogy a következő esztendőben az ilyen aratószerződések aláírásakor, amikor megkövetelték az ilyen részművelést, a répánál, vagy a krumplinál, az aratótársaság nem volt hajlandó a szerződést elfogadni és az aratás kényszerével szorították rá őket az ilyen olcsó, hangsúlyozom, robotjellegű

munka elvégzésére. (Esztergályos János: Ki az az uraság? — Csoór Lajos: A név nem fontos, általában így van! — Malasits Géza: Ha valaki ezt megírja, két hónapot kap, míg azt a gazembert, aki ilyent csinál, kitüntetik!)

Elnök: Malasits képviselő urat rendreutasítom.

Matolcsy Mátyás: Éppen ezekre az esetekre való tekintettel legyen szabad itt felhívnom a miniszter úr figyelmét arra, hogy a lehető legrövidebb időn belül tessen a munkabérekérdés rendezéséhez hozzányulni (Élénk helyeslés a baloldalon.) és ne csak a magyarországi nagybirtok véleményét tessen meghallgatni, hanem méltóztassék komoly adatgyűjtést végeztetni. — Itt nem restellek Jugoszláviára vagy Bulgáriára és Franciaországra utalni, ahol ezt elvégezték — és a beszerzett adatok és megvégzett vizsgálatok alapján tessen teljesen új, törvényben lefektetett munkabérendezést adni.

Elnök: A földművelésügyi miniszter válasza után az interpelláló képviselőt illeti a szó.

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Hálásan köszönöm a földművelésügyi miniszter úrnak azt a kijelentését, hogy a nagykáti járás konkrét ügyében 24 órán belül intézkedni fog, azonban néhány kérdésre válaszolnom kell. Elsősorban arra, hogy másfél évvel ezelőtt kaptunk megnyugtató ígéretet arra, hogy ezeket a kérdéseket rendezni fogják és örömmel vesszük tudomásul, hogy végre összeül a Szociálpolitikai Tanács. Én azonban éppen a miniszter úr szavait fogom most kissé továbbfejteni és vinni, amikor ő azt mondja, nagyon helyesen, amire én is utaltam beszédem elején, hogy árvédelem nélkül a mezőgazdasági árszínvonal és értékesítés rendezése nélkül nincs szociálpolitika. (Úgy van! Úgy van!) mert azt a légüres térben vinni lehetetlen. De kérdezem: ha van árvédelem, ha van mezőgazdasági értékesítésszervezés komoly formában, akkor miért nincs munkabérvédelem? Erre méltóztassanak válaszolni.

Ez éppen olyan tétele és tényezője a termelésnek, mint akár-melyik. Ha tehát az egyik oldalon védjük a termelést, akkor én azt kérem, hogy az ne függjön egyik főszolgabíró úrtól sem, hanem kizárólag egy magasabb és minden politikumtól független komoly szakbizottság ítéletétől. (Helyeslés a balközépen.) Így képzeltem, hogy az a szociálpolitikai tanács mindenféle munkabérfajtára, nemcsak napszámra, hanem részes művelésre és eselédbére is egyaránt komoly tervezetet készít és a minimális munkabért megállapítja. A helyett, hogy 24 órán belül telefonon értesítik a nagykáti főszolgabírói hivatalt, ahol majd össze fog-nak ülni és valamit kiterveznek, sokkal okosabb és helyesebb lenne, ha ezt egy nagyon komoly szakszerű termelési és árnívó kér-

déseket ismerő szakbizottság intézné, és nem ad hoc politikai erők befolyása alapján alakulna ki a minimális munkabér.

Én csak azt mondtam és most is hangsúlyozom, hogy a kormányzat feudális beállítottságú. Ezt így bizonyítani ugyan nem lehet, mert ha ilyen emberek a kormányzatban nincsenek is, de a háttérben ott vannak azok és rendkívül erősen fogják a kormány kezét. Erre a legbiztosabb tanubizonyság az, hogy a kormányzat képtelen komoly agrárreformot, földbirtokreformot vagy telepítési reformot végrehajtani. Ha ezt meg tudja valósítani, akkor elhiszem, hogy nem feudális beállítottságú kormányzatunk van. Elismerem azonban, hogy jelenleg jobb irányba, jobb szellem felé hajló kormányzat van, de még a feudális és liberális kapcsolatoknak a béklyójában van. (Zaj és ellentmondások jobbfelől.

A györgyei uradalomban megejtett vizsgálat igazolta adataimat. A Györgyey—Tafler uradalom nagy sajnálkozó iratot küldött fel a megyének és a minisztériumba, amelyben mentette magát, hogy „nem tudta mihez tartani magát“, mert nem jött még meg a hivatalos napszámbérmegállapítás. Györgyey—Tafler uradalom természetesen felsőbb felvilágosítás nélkül „nem tudta“, hogy decemberben 7 órát és áprilisban 12 órát dolgoztak a mezőn és hogy a 12 óráért nem lehet ugyanennyit (1.20 pengő) fizetni, mint a 7 óráért. Milyen tájékozatlanok ezek a zsidó uradalmak!

1000 milliós beruházás

Matolcsy Mátyás beszéde (rövid kivonatok) 1938. évi április hó 28-án.

Tárgy: A honvédelem és a közgazdaság fejlesztéséről, egyes népjóléti intézkedésekről s ezek költségeinek fedezéséről szóló törvényjavaslat.

Részletek:

Matolcsy Mátyás: T. Képviselőház! A kormány nagyfontosságú beruházási törvényjavaslatának tárgyalásánál három kérdésre kívánok kiterjeszkedni: először a politikai kérdésre, másodsor az összegszerű fedezet előteremtésének és végül a fedezet felhasználásának kérdésére.

Mindenekelőtt hangsúlyozom, hogy ezt a törvényjavaslatot egyedül és kizárólag azért fogadjuk el, mert ez a magyar honvédség felfegyverzésének, megerősítésének, egy erős, szervezett, fegyelmezett nemzet megteremtésének alapjait rakja le. Ebben a reményben állunk a javaslat mellé, de nyomban hangsúlyozzuk, hogy a javaslat számtalan más szempontjával nem tudunk egyetérteni.

A harmadik kérdés, amely az én megítélésem szerint az ország nyugtalanságát és a politikai feszültséget fenntartja és fokozza az, hogy a nagy terv, az ötéves terv, nincs beállítva a magyar élet gyökeres átépítésének a vonalába. Aki erre fejét csóválja, annak csak azt mondhatom, hogy a nemzetnek és a magyar gazdasági és politikai rendszernek strukturáján ez a beruházás, ez a törvényjavaslat semmiféle változást hozni nem fog, nem fogja leépíteni a gazdasági liberalizmus kinövéseit, (Úgy van! balfelől.) nem fogja leépíteni a feudális berendezkedést, a nagybirtokrendszert (Úgy van! balfelől.) és nem fogja leépíteni az antiszociális adórendszerünket, hanem mindezt megtartva, e fölé, ennek a rendszernek teljes megmerevítésével hoz egy konjunkturális fellendülést, amelynek a végén, ha a hullámok lecsillapodnak, ott fognak meredezni a megoldatlan problémák sziklái, amelyek feltétlenül összeroppan ez a kicsiny és gyenge ország. (Zaj a jobboldalon. — vitéz Szalay László: Pesszimista!)

Matócsy Mátyás: El törvényjavaslat fedezeti hiányossága és igazságtalan felépítése után még azza! kíván! foglalkozni, hogy az ezer millió pengő felhasználása milyen tervek alapján történik meg. (Zaj. — Dinnyés Lajos: Halljuk talán a szónokot!) Nyilvánvaló, hogy az ezer millió pengőből az az összeg, amelyet hadifelszerelésre, a hadsereg felszerelésére fordítunk, semmiféle részletkérdések tekintetében nem érdekelhet, de magától értetődik az is, hogy amikor egy ilyen nagyfontosságú törvényjavaslatot hoznak a Ház elé, kívánatos volna, hogy az egyéb célokra fordítandó összegek pontosabb körvonalazását megadni szíveskedjenek. (Úgy van! Úgy van! balfelől.) Nyilvánvaló, hogy az első és legfontosabb kérdés, a hadsereg felszerelésére fordítandó — nem tudom — 600, 700 vagy akárhány százmillió pengő kérdése nem érdekelhet bennünket, de a határt felülről meg lehet közelíteni és tudnunk kell, hogy ami ezenfelül marad, abból mennyit fordítanak az egész magyar élet átszervezésére.

Egyet pontosan tudunk. Azt, hogy ebből az ezer millió pengőből 20 millió pengőt, tehát évenként négy millió pengőt fordítanak a telepítés ütemének gyorsítására. (Rakovszky Tibor: Elég kevés!) Ez az oka annak, hogy meg vagyunk győződve arról, hogy ez az ötéves terv nem hozhatja meg az átalakulást ebben az országban és így megoldatlanul marad a földkérdés és megoldatlanul maradnak az összes többi nagy szociális kérdéseink.

Ez az oka annak, hogy a honvédség felszerelése mellett ugyanolyan sürgősséggel és fontossággal a földkérdés megoldását sürgetjük. (Úgy van! Úgy van, balfelől!) Nem lehet elmenni emellett a súlyos kérdés mellett, amikor mindenki tudja, pontosan be van bizonyítva és a tudományos világ is megállapította azt a szörnyű tényt, hogy ebben az országban a magyar parasztság, a magyar fajta nem tud kifejlődni és elsenyved. (Úgy van! Úgy van, balfelől!) Ugyanakkor pedig a magyar földre idegen népek sóvárognak és a Dunántúl pusztulása, elvesztése félelmetesen hasonlít a háborúelőtti Erdély sorsához. (Esztergályos János: Három millió magyar állati sorban tengődik! — vitéz Szalay László: Trianonról tessék beszélni!) Ugyanígy viselkedett a Ház és a politikai élet 1914-ben, amikor az erdélyi eseményeket tárták a közvélemény elé, ugyanazt a könnyelmű felelősséget tapasztalhattuk, mint jelenleg s éppen ezért az a meggyőződés, hogy a magyar fajtát, a parasztságot fojtogató feudalizmust fel kell számolni. (Úgy van! a balközépen és a szélsőbaloldalon. — Mózes Sándor: A földet adják oda a magyar népnek!) Ez az egyik legfontosabb magyar kérdés. Mi fegyverkezést, földet s a zsidóság megrendszabályozását kívánjuk. Hangsúlyozom, hogy egyiket sem lehet külön önmagában megoldani.

Matólesy Mátyás: T. Ház! Az a meggyőződésem, hogy a jelenlegi kormányzat nem is kívánja szolgálni a nagy kérdéseket és nagy problémák megoldását. (vitéz V á r a d y L á s z l ó: Csak ezeket szolgálja.) Nem tudom megérteni, hogy olyan intézkedések, amelyek megvalósításához egy fillér sem szükséges, — például, hogy a munkabér-kérdést rendezzék és hogy összeférhetlenségi törvényt hozzanak, amellyel a Ház függetlensége a képviselők akcióképessége valóban emeltessék — a kormány nem hoz, pedig ilyen javaslatokat 24 óra alatt lehet elkészíteni és az országgyűlés elé hozni. Nem tudom megérteni, miért nem hozzák ezeket a javaslatokat az országgyűlés elé? Itt csakis egy ok lehet; az, hogy a kormányzat nem ura a helyzetnek, a keze meg van kötve (vitéz V á r a d y L á s z l ó: Nagy tévedés!)

I. Zsidójavaslat

Elmondottam a képviselőház 1938. évi május hó 9-én tartott ülésén.

Matólesy Mátyás: T. Ház! A magyar élet nagy forduló-pontjához érkezett el, amikor az országgyűlés elé került a zsidókérdés rendezéséről szóló törvényjavaslat. Ez világosan mutatja, hogy az 1938. év Magyarországon is nagy átalakulás előestjét jelenti. Ez a kérdés, amely olyan éles vitát és olyan heves csatákat szült ebben a parlamentben, azt mutatja, hogy rendkívüli erők ütköznek meg és az a meggyőződésünk, hogy ebből a küzdelemből egyedül és kizárólag a magyar fajta kerülhet ki győztesen. Az elmúlt század gazdasági liberálisizmusának számlájára igen sok nagy értéket, az egész civilizáció fejlődését, a nagyvárosok kiépülését, az ipari és kereskedelmi organizáció kiépítését írhatjuk, de ugyanennek a liberális gazdasági felfogásnak a számláját terheli az a szörnyű faji mérleg, amely a háború kitörése előtti években előállt és amely azt mutatja, hogy másfélmillió magyar paraszt elvándorlása idején, háromnegyed század alatt közel egymilliónyi zsidó vándorolt be ebbe az országba Romániából és Galiciából. (Rajniss Ferenc: Ez az igazság.) Ez a faji mérleg, a másfélmillió magyar pusztulása és az egymillió zsidó megerősödése: az a súlyos probléma, amely most robbant ki, amely elől kitérni nem lehet és amelyet meg kell oldani. (Csoor Lajos: Csakhogy ez a javaslat nem oldja meg!)

Amikor ezt a súlyos vádat felemlítjük, nem vonhatjuk kétségbe, hogy ennek a mérlegnek az eredményét a háború előtti politikai és társadalmi berendezkedés hozta meg. Ebben a tekintetben társadalmi berendezkedésünk talán nagyobb súllyal szerepel, aminek bizonyosságául kénytelen vagyok idézni Szekfü Gyula, kitűnő történetíró munkáját, amely pontosan és objektíven megállapítja, hogy a zsidóság térhódítását éppen a magyar arisztokrácia tette lehetővé és biztosította. Ezt az ő könyve a következőképpen írja meg. (Olvassa): „A nagy urak egész zsidó közösségeknek adnak privilégium által védelmet. Így az Esterházyak Kismartonban, a Bánffyok Pozsonyban, a Batthyányiak Rohon-

con, a Zichyek Óbudán, a Szilágyiak Lovasberényben, a kisebb birtokosok pedig csak egyeseknek, külön házi zsidáknak". Ez világosan mutatja azt, hogy a múlt században és az azt megelőző korban a zsidóság gazdasági megerősödésének ez az alapja és ez a következménye annak, hogy a gazdasági liberális berendezkedésünket még nem számoltuk fel, erre a rothadt és korhadt alapra épült rá a zsidó liberáliszmus. (Rajniss Ferenc: Így született a zsidókrácia.)

T. Ház! Ez az a szigorú tény, amely elől kitérni nem lehet. De amikor a problémát így vázoljuk, meg kell azt is vizsgálnunk, hogy ez a kérdés és ennek megoldása milyen társadalmi rétegeknek feladata és milyen érdekeket szolgál elsősorban. A zsidóság 5%-nyi számaránya egymagában nem jelent semmit, mert hiszen a sok száz milliós nagy Indiának alig 1%-nyi angol bevándorlók az urai és organizálói, ők viszik és szívják el gazdasági erejét és kapcsolják be a nagy angol birodalomba Indiát; tehát nem a számarány, hanem az a pozíció, amelyet az illető faj vagy népréteg elfoglal, ez lehet a megítélés helyes szempontja.

T. Ház! Magyarországon 444.000 zsidó él. Legyünk itt azzal tisztában, nehogy megtévesszük magunkat, itt nem vallásfelekezetről, hanem fajról van szó. (Helyeslés jobboldalon.) Kérem, itt idéznem kell a legkitünőbb biológus tudósokat, akár Méhelyt, akár a most is élő Orsós professzort, akik visszavonhatatlanul bebizonyították, hogy fajok vannak, még ha keverték is, de megállapították, hogy éppen a zsidó az a fajta, amely nem keveredhet, illetve asszimilációjuk lehetetlen, mert ahogy ők megállapítják, a keveredés által a másik fajtának a szennyezése következhetik be, de a saját fajtájuknak törzse, sértetlenül, teljes faji erősségében marad meg. Ennek előrebocsátása után tehát itt egyáltalán felekezeti kérdésről beszélni nem lehet és nem szabad és ezért ítélem el a legélesebben Rassay t. képviselőtársam beszédének azt a szakaszát, ahol a protestáns és a katolikus vallásfelekezetek közé akart éket verni olyan példák felemlítésével, amelyek világosan mutatják, hogy szembe akarta állítani a két nagy keresztény felekezetet azért, hogy mint harmadik nevehessen. (Ruppert Rezső: Ez nem jóhiszemű beállítás. — Fábrián Béla: Hát mit mondott? Azt mondta, hogy azelőtt a protestánsokat is üldözték és volt egy törvény, hogy a lutheránusokat meg kell égetni.)

Amikor tehát tisztáztuk, hogy a zsidóság faj és itt faji kérdésről van szó, ennek a továbbiakban nagy fontossága van, éppen a megoldás irányában. Hangsúlyozom azonban, hogy az 5,1%-nyi arány semmit sem jelent azért, mert hiszen a nemzet-

gazdaság diszpozíciója szempontjából az ő szerepük és súlyuk nem 5.1%-nyi, hanem ennél jóval nagyobb, talán tizszer ekkora. Az ország nemzeti jövedelméből a zsidóság kezébe legkevesebb 30% jut. Ne méltóztassék azt hinni, hogy ez olyan szám, amelyet tizezszázaléknyi pontossággal meg lehet állapítani, de a nemzeti jövedelemszámítások becslésszerű vizsgálatainál ki lehet mutatni, hogy a nemzeti jövedelemnek 30%-a igenis a zsidó faj kezében van. Magától értetődik, hogy a nemzet vagyonának hasonló mértékben igen jelentős része szintén az ő kezükben van; hangsúlyozom, hogy nem harminc százaléknál több, mert hiszen olyan üzleti és gazdasági tevékenységből is származik jövedelmük, amely nem effektív nemzeti vagyon, mint a kereskedelmi organizáció vagy tevékenység, éppen ezért a nemzeti vagyonnak „mindössze” 20–25%-a van ennek az 5.1%-nyi rétegnek a kezében.

T. Ház! Ez még mind nem jelenti a zsidóság gazdasági pozícióját. Gondoljunk arra, hogy a kereskedelmi forgalomnak, amely a nemzet materiális jószágtermelésének közel három és félszerese, 10 milliárd pengő, amelynek legalább 80%-át a zsidók kereskedelmi organizációja bonyolítja le, tehát a gazdasági élet diszpozíciójában a nemzeti jövedelem és az egész gazdasági vérkeringés lebonyolításában legalábbis 50%-os részesedésük van.

1725
T. Ház! Ez az a súlyos tény és visszavonhatatlan valóság, amely előidézi (Ruppert Rezső: Matolesy mint pápa!) azt az óriási feszültséget, amely ma az országban és az egész politikai életben tapasztalható. (Ruppert Rezső: Matolesy csálhatatlan.) Nem vagyok csálhatatlan, (Ruppert Rezső: Azt látom!) de állítom, hogy ezért álltak elő a jövedelemelosztás terén azok az óriási kirívó egyenlőtlenségek, hogy vannak 2–3 millió pengős jövedelmek és vannak barlanglakók fent Borsod megyében. (Ruppert Rezső: A képviselő úr még elemi iskolába járt, amikor mi ezt már kifogásoltuk. — gr. Festetics Domonkos: Akkor most miért nem követelik? — Fábrián Béla: Vannak ma is két-három-millióos jövedelmek!) Allítom, hogy a zsidóságnak ilyen erőteljes gazdasági térhódítása az, ami ebben az országban a feszültséget ilyen magasra növelte.

De azt is meg kell vizsgálnunk, hogy tulajdonképpen melyik társadalmi réteg problémája ez. Azt mindannyian tudjuk, hogy a zsidókérdés, a zsidóprobléma városi probléma; városi probléma azért, mert a 440.000 tehát közel félmilliónyi zsidóból magában a fővárosban 230.000 él, ahol tehát a lakosság 20%-a, vagyis minden ötödik ember zsidó, ugyanígy különösen a keleti részeken lévő városok, megyék és falvak lakossága is nagyrészt zsidó, ami azt mutatja, hogy a zsidóság bevonulásának vonala Galícia, Munkács, Debrecen, Budapest. Ez az a vonal, ahol a zsidók elhelyez-

kednek és a végéig mindig Budapest, onnan tovább Bécs felé, vagy a világ más metropolisai felé vándorolnak a már kiinodott és meggazdagodott zsidók.

T. Ház! Ez a zsidóság földrajzi elhelyezkedésének vonala. Az a tény, hogy Budapest és az ország keleti részén lévő városok a zsidóság nagy részét ölelik fel, világosan mutatja hogy a zsidókérdés súlypontja Budapest és a városok. (Gr. Festetics De monkos: Ugy van! Falun cigánykérdés van, Budapesten zsidókérdés.)

Meg kell állapítanunk azt is, hogy ez a kérdés melyik társadalmi réteg legfőbb problémája. Az egészen bizonyos, és egészen természetes, hogy abban a kis baranyai vagy tolnai faluban, amelynek népe között egyetlen zsidó sem él, ahol még a kocsmáros vagy a szatócs is magyar ember, ez a probléma alig él, de él ez a probléma a városban és egy másik társadalmi rétegben. Ezt a réteget olyképp igyekeztem meghatározni, hogy statisztikailag — az út nagyon nehezen járható, de mégis megközelíthető a kérdés — vizsgáltam azt, hogy ugyanazon jövedelmű nemzsidó és zsidó egyedek száma miképpen aránylik, — és pedig ezt a jövedelemhatárt a havonkénti 200 pengős és ennél nagyobb jövedelmekre téve — a vizsgálat arra az eredményre vezetett, hogy három nemzsidó ilyen jövedelmű egyénnel szemben két zsidó hasonló jövedelmű egyén áll.

Ez világosan mutatja azt, hogy ez a probléma a polgári társadalomnak, az intellektuel társadalomnak a kérdése és hogy ennek a problémának feszültsége ilyen óriási, azt éppen ez az arányszám mutatja, mert hárommal kettő áll szemben, mégpedig olyan formában, hogy három elesett, gyengébb, gazdaságilag gyengébb emberrel szemben két, a gazdasági életben aktívan szereplő zsidó áll. (Rajni ss Ferenc: Egy házmester, egy háztulajdonos. — Derűltség. — F á b i á n Béla: Egy ló, egy liba.)

Ha ezt a kérdést ilyen módon tisztáztuk, hogy ez a város problémája, azután egy polgári és intellektuel társadalmi probléma, akkor világosan látjuk, hogy a kérdés ilyen személyi megoldása szempontjából a jelenlegi törvényjavaslat helyes nyomokon jár, amikor az állásokban, a gazdasági életben való elhelyezkedésükben a zsidók helyébe a nemzsidó és keresztény magyarságot igyekszik beállítani. Amikor a nagy cél szempontjából, az egész nemzetgazdaság és az egész ország egyetemes érdekéből nézzük a kérdést, akkor ez a megoldás elégtelen és tovább kell menni, mert nem elegendő néhány ezer tisztviselő-zsidónak kicserélésével a problémát megoldani, hanem a gazdasági életben elfoglalt diszpozíciókat kell visszaszorítani és a magyarság arányát ilyen arányban növelni. Ez egyszerűen annyit jelent, hogy az ő 30%-os nemzeti jövedelembeli részesedésükből, vagy pedig

a nemzetgazdaság 50%-os dizspozíciójából vissza kell szorulniok, nem tudom, hogy hány százalékra, de ha numerus clausus van, akkor nyilván 5%-ra. Meg vagyok róla győződve, hogy a problémát kevésbé oldja meg, ha néhány ezer kicsiny zsidó tisztviselő, vagy még ha nagyobb tisztviselő, helyébe is ezekbe a pozíciókba mások fognak kerülni. Nem ez a probléma megoldása, hanem az, hogy a nemzeti vagyon kezelése (Gr. Festetics Domonkos: Úgy van!) dizspozíciója igazán a nemzeti érdekek irányába állíttassék át. (Gr. Festetics Domonkos: Úgy van! Nagyon helyes!) Most azt fogják mondani, hogy valami nagyot mondtam. Semmiesetre sem. Angliában magam végigjártam azokat a vidéket és tanulmányoztam az energiaellátás kérdését és azt tapasztaltam, hogy az egész országot behálózó villamoshálózat és a bányavállalatok bekapcsolódása mind állami kézben van és ugyanakkor Magyarországon ez mind egyes vállalkozások és egyes emberek dizspozíciójába tartozik. Ha tehát kimondjuk azt, hogy a gazdasági életből, a nemzeti vagyon kezeléséből való viszszaeszesztetés az igazi probléma, akkor le kell vonni ennek a konzekvenciáit is és meg kell mutatnunk az utat. Ez talán nagyon súlyos és nagyon nehéz út, azonban meg kell mondanunk, hogy itt nem lehet más út, mint a nagy nemzeti célokat szolgáló vállalkozásokat nacionalizálni. Így következik el a bányák és a villamos-erőtelepek és hálózatok nacionalizálása és így következik el a hadiipar nacionalizálása és így következik el különösen a mostani időben aktuális módon, az egész külkereskedelem nacionalizálása. (Fábián Béla: Rendben van!)

Nagyon jól tudom azonban azt, hogy annak, amit mondok, rendkívüli következményei is vannak. Éppen ezért nem mulasztom el hangsúlyozni, hogy amikor ilyen nagy lépésre vállalkozik a nemzet, amilyenre kötelessége vállalkozni, akkor tudnia kell azt, hogy ez csakis abban az esetben járhat eredménnyel, ha a mai közéleti erkölcs megjavul, mert különben korrupcióba fullad az egész. (Gr. Festetics Domonkos: Úgy van! — Ruppert Rezső: Oroszországban nacionalizálták a külkereskedelmét! — Zaj. — vitéz Csicsery-Rónay István: Ne tessék a szovjettel összehasonlítani! — Zaj a baloldalon. — Fábián Béla: Nép-jóléti minisztérium!) Mi a multak alapján és az azokra való viszsza-nézéssel fogunk előrehaladni. Bíznunk kell abban, hogy tudunk egy tisztább közéletet megteremtteni és meg tudjuk, mert meg kell oldanunk ezeket a kérdéseket a magyar nemzet egyeteme számára. (Ruppert Rezső: Azon az úton vagyunk, hogy a korrupció egyre nagyobb lesz. — Gr. Festetics Domonkos: Azt nem lehet mondani! — vitéz Csicsery-Rónay István: Rágalmazás! — Zaj a jobb és a baloldalon. — Fábián Béla: Bizonyítani nehéz.)

Meg kell említenem, hogy a gazdasági problémáknak véleményem szerint milyen megoldása a helyes és milyen megoldás követelését kívánom én itt, azonban a zsidóság faji mérlege mellé gazdasági mérleget kell felállítani egy még sokkal szomorúbb mérleget és ez a nemzethűségnek a mérlege, amely mérleg sajnos, válságos időben — mert csak ez számít — mindig a magyar nemzet kárára billen ki. És ha ezt cáfolni méltóztatnak, felolvasom Keleti Károlynak, a kiváló magyar statisztikusnak az Akadémia által kitüntetett munkájából azt a részt, amely Magyarország népének a leírásával foglalkozik 1871-ben, a nagy liberális világnak éppen kialakulása idején. (Felolvassa.)

„Természeti mozgékonytsága könnyebbé teszi a zsidó számára, hogy lakhelyét változtassa, üzletét cserélje s új hazába is települjön. Sőt zsidóinkban egész határozottsággal mutathatni ki ily vándorlást, mely igaz, csak feltűnőbb egyéneiben konstatálható, de az egész fajban megvan. Hány nagyobb cég birtokosa szerepel ma Bécsben az úgynevezett financiék között, ki Magyarországon itteni üzletekben szerezte fejedelmi vagyonát; s nem-e legtöbbször, vagy apjuk, nagyapjuk kis falusi csárdában, vagy felvidéki deszkakunyhóban kezdte meg az üzletét pálinkaméréssel, később földet bérelt, utóbb üzletet nyitott Pesten, végül elszármazik innen is, vagy Bécsbe, vagy valamely nagyobb centrumba“. (Ruppert Rezső: Most már az is baj, hogy kiköltözik. — Zaj a jobboldalon. — Ruppert Rezső: Ezek bolond beszédek! — Zaj a jobboldalon.) Keleti Károly nem volt bolond, hanem a legkitűnőbb magyar tudósok egyike. Így folytatja (felolvassa): „De ha az egész fajban tapasztalunk ilyen hajlamot (Ruppert Rezső közbeszól. — Felkiáltások jobbfelől: Halljuk! Halljuk!) viszont nem lehet rossznéven venni a nemzetnek...“ (Ruppert Rezső közbeszól.)

Elnök: Ruppert képviselő úr legyen csendben kérem.

Matócsy Mátyás: „... ha nem bízik ebbeli honfitársai nagy hazafiságában s nem tartja olyanoknak, akikre minden bajban s minden viszonyok között úgy számíthatna, mint saját fajabeliekre. Fokozza még az ellenszenvet... azon könnyű odahajlása a zsidóknak amaz elemhez, mely Magyarország történelmének legszomorúbb korszakában vele ellenségül állt szemben“. Ezt 1848 utánról írta. (Fábián Béla: 1848-ban 20.000 zsidó harcolt a honvédekkel!) Ne velem vitatkozzanak. (Fábián Béla: Történelmi tényeket megamisítani nem lehet! — Ruppert Rezső: Ez történelemhamisítás. — Elnök csenget. — Ruppert Rezső: Ki ez a Keleti és mit tett? — Nagy zaj a jobboldalon és a középén. — Fábián Béla: Egyedül a zsidókat büntette meg Haynau! — Zaj a jobboldalon!) Keleti Károlyt fogják most utólag semminek nyilvánítani, holott ő a legnagyobb tudósok egyi-

ke. (Fábián Béla: Mindent lehet mondani, de ezt nem!) Azért bocsátom előre, hogy ezt a harmadik mérlegszámlát most még itt bemutassam, bármennyire kellemetlen is ez. (Fábián Béla: Nem kellemetlen, de nem igaz! — Ruppert Rezső: Ön egy tájékozatlan fiatalember.) A mult héten beszéltek itt a felvidéki magyar testvéreink. Beszámoltak arról a tényről, arról a visszavonhatatlan tényről, hogy 200.000-nyi csehszlovákiai zsidó közül csak 16.000-en vallották magukat magyarnak. (Fábián Béla: Ez sem igaz. Olvassa el Vozáry nyilatkozatát.) Tessék elolvasni az 1930. évi népszámlálási munkákat, benne van, hogy több mint 140.000 magát zsidó kisebbségnek valló... (Fábián Béla közbeszól.)

Elnök: Fábián Béla képviselő urat kérem, maradjon csendben. (Ruppert Rezső: Nyáron beutaztam az egész területet és tudom, hogy van ott! — Fábián Béla: Tessék megnézni a Nemzeti Szövetség kiadványát, hogy készült ez a statisztika! A revíziós liga kiadványában megvan, hogy vérvádakat koholtak! — Ruppert Rezső: Ilyen kis fiatalember, aki nem is volt a háborúban! — Gr. Festetics Domonkos: Hallgasson öreg úr. Holnap maga beszél! — Zaj.)

Matólesy: Én nem voltam háborúban, de ha lesz háború, akkor leszek háborúban. (Fábián Béla: Mi már voltunk.) Tízéves korban nem lehet háborúba menni. (Ruppert Rezső: Akkor ne beszéljen így!) Ezek tények! (Ruppert Rezső: Ehhez éppen annyit ért, mint a földbirtokreform kérdéséhez. Csupa túlzás.) Önök nem így beszéltek még egy évvel ezelőtt. (Fábián Béla: Éretlenségeket beszél mindig! — Ruppert Rezső: Megragalmaz embereket, de kinn nem meri megismételni szavait! — Egy hang a jobbfelől: Matólesy volt a legnagyobb tudósuk! — Ruppert Rezső: Mindig éretlennek tartottuk.)

Elnök: Ne méltóztassék vitatkozni a szónok értékéről. (Derűltség.) Tessék folytatni.

Matólesy Mátyás: A zsidóprobléma tárgyalása során meggyőződésem szerint ez a mérleg és ez a súlyos tény, amelyet annakidején, a nagy megrázkódtatás idején a mult század derekán is a zsidóság a magyarsággal szemben elkövetett, amiről a legkitünőbb tudósok beszámolnak és a jelenlegi megrázkódtatás idején is szintén a magyarsággal szembe fordultak.

Könyörület nem kell, hogy bennünk felébredjen, és ez is az az ok, amiért én az ilyen személyi megoldások helyett komoly gazdasági megoldás sürgősségét hangsúlyozom, mert meggyőződésem, hogy e nélkül ez a törvényjavaslat nem fog eredményre vezethetni, mert azt, hogy néhány éven belül lassan, egy-két állás felcserélésével a zsidókérdést meg lehetne oldani, egyenesen tagadjuk. (Hertelendy Miklós: Jó végrehajtási utasítás kell hozzá!)

S most következik a javaslat politikai oldalának bírálata és itt nagyon szomorúan kell megállapítanom azt, hogy ez a javaslat egy nagy politikai átalakulásban, zűrzavarban igyekezett valamiféle konszolidációt teremteni, pedig meggyőződésem, hogy egy ilyen javaslat, a problémák ilyen kezelése ezt a politikai feszültséget és bizonytalanságot megoldani nem fogja. Én itt is őszintén megmondom véleményemet. A politikai feszültségnek és zavarnak más oka van, sajnos, nekem az a meggyőződésem, — lehet, hogy tévedek benne —, hogy ennek a politikai nyugtalanságnak, feszültségnek és zavarnak az az oka, hogy az országvezetésben van a hiba, az ország vezetése határozottan, nem elég erős és nem elég merész. Én úgy látom, hogy valahogyan az ország vezetésében, a miniszterelnök úr erejében van a hiba, hiányzik a magnetizmus, amely vonzani tudná az egész népet. Ugy látom, mintha az ország hajóján az iránytű elvesztette volna magnetikus hatását és olyan irányban leng, ahogyan mellette egy hangulat vagy érzés elhullámszik: egyszer a liberális, egyszer feudális — ez még a legállandóbb — és utána esetleg antiszemita irányban, (Ruppert Rezső: Éppúgy van mint önök! — Zaj!)

Ez az én véleményem erről a vezetésről és az a meggyőződésem, hogy ennek súlyos konzekvenciái lesznek, mint ahogyan már vannak is. Ne tessék elfelejteni, hogy két évvel ezelőtt bármilyen viták voltak is itt, erős harc, komoly, meggondolt, erős kiállás volt bármelyik oldalon, most pedig szétesés, teljes osztási folyamat indult meg a politikai életben. (Élénk ellentmondások jobbfelől és a középen. — Felkiáltások a jobboldalon: Hol? — Fábrián Béla: Most tessék tapsolni! — Pinezich István: Most mi mondjuk, hogy nem igaz!) és akárhogyan állítják is, hogy a világnézeti harc befejeződött, igenis, a jobboldali eszmék beszívargása marta szét a pártokat, úgyhogy egymással szembenéznek abban a kérdésben, hogy mennyire tartozik a jobboldalhoz valamelyikük vagy mennyire nem tartozik oda. (Zaj. — Fábrián Béla: Eddig nekünk beszélt! — Vitéz Árpád: Ő is téved!)

Ez az én véleményem és ha valaki hideg fejjel objektíven nézi a kérdést, azt láthatja, hogy a belpolitikai élet teljes zavara annak a következménye, hogy nem tud kifejlődni itt az országban belül egy komoly, igazán jobboldali, vagyis mély szociális tartalmú politikai átalakulás folyamata. (Horváth Zoltán: Mit szól ehhez a 170 tagú egységspárt? — Felkiáltások jobbfelől: Szólásszabadság van!) Éppen ezért az a felfogásom, hogy itt a javulást nem egy ilyen javaslat, hanem csak egy nagyon komoly, erős átalakulás megindítása hozhatja meg. (Zaj.)

T. Ház! Azért hangsúlyozom ezt, mert az a meggyőződésem, hogyha ezt a folyamatot nem indítják el központilag, akkor ez

elindul külön, elindul esetleg irányítás nélkül, elindul úgy, hogy a nemzet organizmusának eresztékeit is meglazítja. Tessék erre figyelni és tessék ezt komolyan venni. (Fábián Béla: Így van!) Nagyon komoly emberek, miniszteri tisztviselő urak, magasállású urak világosan látják azt, hogyan lazul és bomlik szét egész állami organizmusunk. (Fábián Béla: Mit szólnak ehhez?) Éppen ezért a legerősebb komoly, teljes rendszerváltozás kell, amelynek egyedüli alapja egy mély szociális program és a zsidókérdés megoldása mellé (Fábián Béla: Miniszteri tisztviselők mondják ezt?) rendkívül komoly földreform megvalósítása. (Rajniss Ferenc: Rendszerváltozás és földreform. — Hertelendy Miklós: Plusz zsidókérdés! — Fábián Béla: Ezt kívánják a miniszteri tisztviselők? Ejnye, ejnye!) Ne tessék azt hinni, hogy a zsidókérdés ilyen tüneti kezelésével a probléma megoldódik, mert ez — ahogyan az előbb kifejtettem — Budapest és a városok problémája, ezeken a helyeken is a polgári és az intellektuel társadalom kérdése, tehát a többit, a munkásság és a magyar parasztság kérdését ez alig érinti. Éppen ezért e mellett én nem tudom, hogy nem ezt megelőzően-e, de legalább is ezzel párhuzamosan egy nagyon komoly és mély agrárreformnak kell jönnie. (Csoór Lajos: Már kellett volna!)

T. Ház! Teljesen kimaradt a javaslat tárgyalásából az a szempont, hogy ez a törvényjavaslat, elismerem, nagyon helyesen foglalkozik ugyan olyan ágak problémájával, mint amilyenek a sajtó, vagy a színművészet, amelyek rendkívül fontos kultúr irányító és befolyásoló szervei ennek az országnak, azonban egy paragrafus sem foglalkozik a földkérdés rendezésével, pedig a zsidókérdés a földkérdéssel is kapcsolatos. (Pinezich István: Az is jön.) Ugyanis jelenleg a statisztikai adatok szerint félmillió hold van tulajdonjogon zsidó kézen és egy másik millió hold van bérleti formában a zsidók kezén, tehát másfélmillió hold magyar föld van a zsidóság és a zsidó organizáció kezén, de ebben a javaslatban semmi, egy szó sincs erről a problémáról. Ha erre azzal válaszolnak, hogy a földkérdésről külön törvény vagy külön intézkedés jön, akkor kérdelem, hogy mi az oka annak, hogy legalább egy elvi lerögzítés nem került bele ebbe a törvényjavaslatba, éppen a földkérdés megoldása tekintetében?¹⁾

Mert t. Ház, az a legtragikusabb, — nézzük a problémát a falu szemüvegén át —, hogy amikor a sajtó és minden beszámoló a zsidókérdéssel foglalkozik, s világosan látja a falu népe, ha

¹⁾ A II. sz. zsidójavaslat eredeti szövegében — amit az Igazságügy-miniszter velem, mint a párt politikai vezetőjével magánkihallgatáson közölt — sem volt egy szó sem a zsidók földjéről. Hogy a végleges szövegbe valami erről is bekerült, a mi küzdelmeink eredménye.

nem is hangsúlyozzák, hogy ez a városi és intellektuális társadalom problémája, akkor a falu népe mégis csak azt érzi, hogy azt a bérletet, amelyre ennyi évtizeden át sóvárgott, ő nem kapta meg, de Deutsch úr megkapta. Erről senki sem szól, holott ezt kellett volna ugyanolyan komolyan és mélyen megoldani, mert ez a falunak, a magyar parasztság milliós tömegeinek a problémája.

T. Képviselőház! Annak, hogy én a javaslattal szemben ilyen élesen állástfoglalok, éppen ez az oka. Nem akarom egy percig sem kétségbevonni és helyteleníteni a javaslatnak azokat a rendelkezéseit, amelyek a sajtóra és a színművészetre vonatkoznak, de mivel a javaslat ezt a rendkívül fontos kérdést még csak nem is érinti, éppen ezért vagyok a legteljesebb mértékben bizalmatlan a kormány iránt, mert sajnos, úgy érzem, hogy a jelenlegi kormányzat nem független még a feudális beállítottságtól és féltő, hogy minden más kérdést megoldanak, csak éppen a földkérdés megoldása fog elmaradni, pedig enélkül t. Ház, nincs magyar jövő!

Tegnap egy gyűlés után egy egyszerű magyar ember, egy nagyon józan magyar ember, egy község bírása jön oda hozzám s azt mondja: Kérem, milyen igaz az, hogy az egész fegyverkezés igazi alapját a földkérdés adja meg. Én végignéztem valamelyik nap egy temetést, — mondja ez az ember — egy fiatal eselédember halt meg, olyan nyomorult, rongyos társaság kísérte. Ez az egyszerű ember, a falu bírása, világosan látta és kérdezte, hogy ebből lesz hadsereg, ebből lesz magyar katona, ennek a lelki készsége alkalmas a küzdelemre?

T. Ház! Ne vegyük rossz néven és ne is vádoljuk őket hazafiatlansággal, mert nekik igenis, joguk van ahhoz, hogy amit megművelnek, azt meg fogják védeni, ha a valóságban is az övék lesz és hozzájuk tartozik. De nem győzöm eléggé hangsúlyozni, t. Ház, hogy a földkérdés megoldása nélkül én nem tudok hinni a törvény végrehajtásának eredményében és sikerében s újra vissza kell utasítanom minden olyan akciót, amely a feudális világ részéről jön és a zsidósággal ellen kíván úszítani pennünket, de vissza kell utasítanom minden olyan akciót is, amely viszont a zsidóság részéről animáltatik, hogy a nagybirtok felé intézzünk támadást. Legyünk tisztában azzal, hogy csak a teljes rendszerváltozás, a feudalizmus és a gazdasági liberálizmus felszámolása lehet az egyedüli út, hogy új élet induljon a magyar földön. (Rajniss Ferenc közbeszól.) Ennek a gondolatnak a jegyében nem fogadom el a javaslatot. (Helyeslés és taps a középén.)

Gróf Pallavicini birtokpolitikája a Ház előtt

Interpelláció 1938. évi május hó 9-én szerdán.

Matólesy Mátyás: T. Ház! A Pallavicini Károly Alfonz őrgróf sövényházi hitbizományának kisbérleti által hosszú éveken keresztül elszenvedett sérelmeket hozom a t. Ház elé. (Halljuk, halljuk!) Ez az az uradalom, amely az ország testén fekélyként sötétíti el a magyar életet. (Jenes András: Több is van ilyen.) Mindeztideig semmi sem történt a magyar parasztság érdekében és évtizedeken keresztül sohasem nyertek meghallgatást és orvoslást ezek a sérelmek.

Az 50.565 holdas Pallavicini hitbizomány egy részét saját kezelésben tartják. 15.000 holdat nagybérleti formában kezelnek és mindössze 3240 holdat bírnak a kisbérlet, amiből 2400 hold esik Sövényháza úgynevezett „eszmei” község határába. (Zaj bal-felől.) A sövényházi hitbizomány politikája évtizedeken és évszázadokon keresztül az volt, hogy az évszázadokon keresztül a földet bérletben bíró parasztságot ne engedje megtelepedni és megkötődni a földön, még akkor sem, hogy ha — mint Ányás községben — a házaik szétverés útján kellett megsemmisíteni. Az 1920. éves földbirtokreformot, amely felszabadulás ígérését jelentette, ennek a népnek a leggaládabb módon játszották ki és a sövényházi parasztságot a földreform során azzal a megfélemlítéssel, hogy az ősök által bírt kisbérleteket és kistanyákat is elvesztik, elűtötték az OFB birtokjuttatástól.

A földreform vihara elült Pallavicini őrgróf uradalma fellett és valóban, alig valami tört le ebből az óriási birtoktestből; azóta is a legélesebb harc folyik az őrgróf és parasztság között azért, mert a hitbizomány politikája változatlanul ugyanaz: Visszavenni és elvenni a parasztság kezéből azt a földet, amely az ő létalapját jelenti. (Alföldi Béla: Ez se jobb, mint a szeszesek. Egy társaság.) Az őrgróf módszere az, hogy az 50.000 holdas hitbizományi birtokon kisbérleti formában lévő birtoktestekkel sakkozás formájában olyan játékot folytat, hogy időnkint

a fekete, jóminőségű földkockákról a sárga homokkockára, a sárga földekre tolja át a bérlet parasztságát. Ez megtörtént 1932-ben, amikor a 200 holdnyi feketeföldű kisbérletet átcserélték hasznavehetetlen futóhomokra.

Jelen felszólalásomnak is ez a tárgya, mert 1936-ban örgróf Pallavicini Alfonz Károly az OFB-hez fordult azzal a kéréssel, hogy a 72 sövényházi kisbérlet kezén lévő 260 holdnyi kitűnő minőségű búzatermő földet átcserélhesse semmitérő (Mózes Sándor: Futóhomokra!) vizes és homokos talajra. Az örgróf felterjesztésében az olvasható, hogy ez a 72 kisbérlet olyan kitűnő földet, olyan nehézművelésű földet kapott, hogy nem tud rajta gazdálkodni és nemzetgazdasági érdek az, hogy e helyett könnyűművelésű földet kaphassanak.

Természetesen a felterjesztésben az olvasható, hogy ezt a kérdést a sövényházi kisbérlettel együtt megtárgyalták és az örgróf kérése megegyezik az embereknek kérésével. És hogy az igazságosság mezébe burkolózzék az örgróf szándéka, odaírták, hogy a 260 hold kitűnő föld helyett azzal azonosértékű kataszteri jövedelmű, tehát nagyobb területű rosszabb földet fognak majd kapni.

A felterjesztésnek ilyenképpen megfésült szövege mögött természetesen szörnyű elnyomás, terror és kijátszás húzódik meg, mert a valóság az, hogy ezek az emberek, ez a 72 sövényházi kisbérlet a legteljesebb mértékben meg volt elégedve feketeföldű bérletével, már 10 év óta jól gazdálkodott rajta és ezek helyett a földek helyett — magam végigjártam a múlt héten — rendkívül vizes és homokos, hasznavehetetlen területeket kaptak. Hogy ez mennyire igaz, megemlítem, hogy a birtok közepén lévő kitűnő föld helyett a tiszamenti gátak tövében olyan földön kapták meg a cserebérletet, ahol még három évvel ezelőtt rizstermelési kísérletet folytatott az örgróf. A másik részen pedig egy messzemenő homokdomb tetején mérték ki azt a többletbirtokot, amely a kataszteri tiszta jövedelem azonosságát elérte.

További súlyos sérelmük ezeknek az embereknek az, hogy a 25 éves bérlet helyett a cserebérlet alkalmával a 260 holdon felül juttatott gyengeminőségű földet nem 25 éves alapon, hanem már csak ötéves terminussal adták át ezeknek a kisbérleteseknek és ha arra kívánnak választ kapni, hogy vajjon miért nem tiltakoztak ezek az emberek ez ellen, akkor én felolvasom most az érdekelt Kecskeméti Kovács János és gazdatársai nyilatkozatát, amely szerint azt mondják, hogy (olvassa): „alulírottan kézalírásunk hitelességével bizonyítjuk, hogy a csereföldszerződés megkötése alkalmával az uradalom azt a kijelentést tette: ha az 5 éves szerződésnek alá nem írunk, úgy a földet elveszi és ez

esetben odaadja másoknak. — Tisztelettel Kecskeméti Kovács János és társai". (Alföldy Béla: Terror.) Ez világosan megmutatja azt a rendszert, amely ez esetben a kisbérlelőkkel való sakkozás keretében a fekete földről a rossz, sivár homokföldek felé tolta el a kisbérlelőket. (Mojzes János: Telepítés helyett kitelepítés. Ez folyik.)

A következő sérelem, amelyért én a pénzügyminiszter úrhoz fordulok ezzel az interpellációval, az, hogy amikor a kisbérlelőknek nem volt érdekük ez a bérletesere, amikor nekik ehhez semmiféle érdekük nem fűződött, hanem csak káruk, akkor az új bérleti szerződések illetékét az örgróf a kisbérlelők nyakába tolta. Erre nézve vagyok bátor betérjeszteni azt az illetékfizetési meghagyást, amelyből kitűnik, hogy a szegedi pénzügyigazgatóság Kecskemétire és társaira vetette ki az illetéket.

T. Ház! Ezek után egy nagyon érdekes és rendkívül fontos kérdésre kell még rávilágítanom, és pedig arra, hogy az örgróf úr azzal a megjegyzéssel és indokolással kérte az Országos Földbirtokrendező Bíróságtól, hogy ezt a bérleteserét végrehajthassa, hogy a kisbérlelők által rosszúl művelt földet saját kezelésébe vehesse és ott megfelelő gazdálkodást biztosítson.

Ezzel szemben én arra kérem a földművelésügyi kormányzatot, igaz, hogy ez elől a súlyos kérdés elől mindenki megfutamodott, (Jenes András: Úgy van, igaza van!) mert nem mernek szembenézni ezzel a rendkívül súlyos és a magyar parasztság jövőjét jelentő kérdéssel... (Alföldy Béla: Mert jobban izgat, mint akármelyik szélsőség.) Az a szélsőség, amely ebben van mert ez lázítja azt a sok százezer és millió magyar parasztot. (Mojzes János: Emiatt lesznek kaszások!) Szabad legyen itt megemlítenem azt, hogy az örgróf úrnak ez az indokolása nagyon nagy tévedés, mert a valóságban nem az történik, hogy ő saját kezelésében kitűnően műveli a földet, hanem az, amire én az orvoslást kérem, hogy a földművelésügyi kormányzat a legszigorúbb eljárást indítsa meg örgróf Pallavicini Alfonz Károly ellen, hogy a birtokán a robotmunkát megszüntessék. (Rajmíss Ferenc: Ötvenezres ember! Ötvenezer holdja van.) Mert amikor azzal semmizik ki ezeket a kisbérlelőket, hogy majd az ő földjükön saját kezelésben jobb gazdálkodást folytatnak, akkor legyen szabad arra a robotrendszerre utalnom, amelyre nézve adatokat és neveket fogok felolvasni, amely a sövényházi uradalomban — a múlt héten meggyőződtem róla — ma is érvényben van. Az adatok azt mutatják, hogy az őszi vetés szántását az uradalomban ezekkel a kisbérlelőkkel robotban végéztetik. (Felkiáltások: Hallatlan.) Olyan módon, hogy egy katasztrális hold őszi vető szántás díjtalan elvégzéséért tavasszal kapnak egy holdnyi harmados kukoricaföldet. (Zaj. — Felkiáltások: Hallat-

lan! — gr. Festetics Domonkos: Ha ez igaz, akkor hallatlan!)

De továbbmegyek, mert ez még mindig nem a legsúlyosabb. Azt az egy katasztrális hold harmados kukoricaföldet sem úgy adják ki, mint ahogyan a szokásnak megfelelő volna, hanem még azt is szántatlanul adják ki, amit a harmadosnak kell megszántania, aki kényszerhelyzetében kénytelen-kelletlen ilyen feltételeket és ilyen robotmunkát vállal. (Rakovszky Tibor: Ki őrzi ezt az őrgrofot? — Zaj a baloldalon.)

De az a kérdés merül most fel, hogy amikor ezt a robotot, amelyet a törvény tilt, a közvélemény elé vetítették az úgynevezett és nagyon lekicsinyelt falukutatók és a „Viharsarok“ című könyv lapjain világosan olvashatók ezek a szörnyű tények és — hála Istennek — a vizsgálat úgy fordult, hogy a „Viharsarok“ súlyos kitételei ellen megindított bizonyítási eljárás nyomán tartott kihallgatáson minden egyes tétel igazolást nyert (Andaházi-Kasnya Béla: Ezt könnyű bizonyítani! — gr. Festetics Domonkos: Nem kell ahhoz „Viharsarok“! Magyar törvény kell és erős szankció! — Zaj a baloldalon!) és amikor egészen bizonyos az, hogy ennek a súlyos vádnak a tételei igazolást fognak nyerni, akkor én azt kérdezem, hogy vajjon kit terhel a felelősség, azt-e, aki mindezt feltárja és aki felé a börtön ajtói ásitóznak? Ha pedig mindez igazolást nyer, akkor a logika törvényei szerint tovább kell menni és lecsukni mindazokat, akik a nemzet testén ilyen szörnyű, súlyos sebeket ejtettek. Nem lehet kétféle igazsággal mérni (Gr. Festetics Domonkos: Ez igaz!) és nem az a mi kívánságunk, hogy a vizsgálatok lefolyása után az írókat felmentsék, mert ha azokat felmentik, ezzel nem oldódik meg a dolog, hanem a vádlottak padjára kell ültetni azokat, akik ezt a rendszert ma is fenntartják és védik. (Úgy van, úgy van! a baloldalon. — Mojzes János: Azok nem kerülnek a vádlottak padjára! — Alföldy Béla: Nebántsvirágok!)

Ha azonban azt kérdezné valaki, hogy vajjon miért nem történik semmi a sérelmek orvoslása érdekében a Pallavicini uradalomban, rendkívül könnyű a válasz: azért, mert ez a feudális rendszer ott csúcsosodik ki teljes egészében, (Farkas István: Úgy van, úgy van!) egy szemei községben, ahol a hatalmas, gyönyörű nagy kastélynak a tövében egy hóhajításnyira ott van a sárgára meszelt uradalmi épületben az előljáróság, a majorokban sárgára meszelt épületekben húzódik meg a csendőrőrs (Farkas István: Úgy van, úgy van! Együtt vadásznak!) és az uradalmi istállókból átalakított iskolákban folyik a tanítás.

Hogy tovább fűzzem a dolgot, a kultuskormány figyelmébe ajánlom...

Elnök: A képviselő úrnak lejárt a beszédideje.

Matolcsy Mátyás: Tisztelettel kérek 15 perc meghosszabbítást.

Elnök: Méltóztatnak a kért meghosszabbítást megadni? (Igen!) A Ház a meghosszabbítást megadta.

Matolcsy Mátyás: T. Ház! A kultuskormány figyelmébe ajánlom ezeket a községeket és iskolákat. (A nd a há zi-K a s n y a Béla: Ott csak uradalmi iskola van!) Mert nagyon érdekes események bukkannának fel azokon a tavaszi és nyári évvégi iskolai záróvizsgákon, ahol a legtökéletesebb sötétség és tudatlanság mutatja azt, hogy végig érvényesül az örgrófnak, illetve a hitbizományi intézménynek az a szelleme, amely még ma is azt tartja, — nagyon furcsa, de kimondom, ott hallottam —, hogy úgy szép a paraszt, ha buta. Ez a vezérelv vonul ott végig. (J e n e s András: Nemcsak ott!) És ennek a következménye az is, hogy ez a parasztság ilyen szörnyen súlyos elnyomatásban él. (A l f ö l d y Béla: Az ilyeneket az idők és az események el fogják söpörni. — M a l a s i t s Géza: Elsöprik, de a kormánnyal együtt, amely ezt tűri! — Zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. — E l n ö k cseppet.)

De mindezeknél sokkal súlyosabb az a vád, amelyet itt fel kell említenem, hogy az uradalmi és majorsági épületekbe vonult közigazgatás és igazgatás nem pártatlan és nem független, mert a legteljesebb anyagi lekötöttségekben van. (Felkiáltások a baloldalon: Ez természetes! — R a k o v s z k y Tibor: Konven-
ciós eselések! — Zaj.)

A „Viharsarok“-nak és egyéb könyveknek a hasábjain olvasható s én magam is több mint két évvel ezelőtt megjelent könyvemben világosan megírtam, hogy az eszmei község jegyzője 115 katasztrális holdat, az adóügyi jegyző pedig 162 holdat „bérel“ az uradalomtól. (Felkiáltások a baloldalon: Bérel? — M o j z e s János: Formai bérlők!) De a végrehajtónak és minden funkcionáriusnak is van bérlete az örgróftól és az uradalomtól való függőségük magától értetődő. (F a r k a s István: Így van ez végig az egész vonalon.) Tessék elolvasni a statisztikai hivatal kiadványában megjelent hivatalos névsor szerint a sövényházi Pallavicini-féle uradalom bérlői közt szerepel Kevei József, adóügyi jegyző, akit én itt megemlítettem. Ezekben az adatokban is pontosan megvan és olvasható az ő bérleteinek kérdése. (M o j z e s János: Az adóztatásra kíváncsiak vagyunk! A nagyon és jövedelemadóra! — H o r v á t h Ferenc: Meg az a katiszteri tiszta jövedelem.)

Amikor mi ezt a helyzetet élesen a közvélemény elé vetítjük és amikor ezért vád alá helyeznek és börtönre ítélnék írókat és ugyanakkor Pallavicini örgróf a maga személyében is pert

indít becsületsértés és rágalmozás miatt, (Rakovszky Tibor: A hipokrizis maximuma!) akkor világos, hogy itt teljesen fordított, visszás helyzet van. (Andaházi Kasnya Béla: Vissza kell adni neki a pallosjogot! — Farkas István: Ezért ment tönkre Magyarország és ebbe pusztul bele a jövőben!)

Amikor mi ezeket a tényeket feltártuk, ahelyett, hogy a kormányzat a legszigorúbb vizsgálatot hajtotta volna végre, miniket bélyegeztek meg, holott most egy véletlen vizsgálat során kipattant, hogy ezt az adóügyi jegyzőt, aki az örgróftól bérli a földet, sikkasztás miatt állásától felfüggesztették. (Zaj. — Rakovszky Tibor: Borzasztó!) De hangsúlyozom, nem a bérletet adó örgróft és nem is az államkinestárt károsította meg, hanem a sövényházi magyar parasztságot. (Horváth Zoltán: Szörnyűség!) Sőt még tovább megyek: ez az adóügyi jegyző nem börtönben ül, hanem jelenleg elmeorvosintézetben kezelik. (Farkas István: Na igen! Urimód ez: sikkasztanak, lopnak és boldognak teszik magukat!) Az elmondottak bizonyítják, hogy ez a nép soha igazat nem szerezhet magának, mert hiszen a bérletét soha meg nem hallják és nem orvosolják. (Horváth Zoltán: Jobbágyvilág! — Rakovszky Tibor: Rosszabb! — Farkas István: Rabszolgavilág ez!)

Interpellációmnak egy másik konkrét kérdését adom most elő. (Rakovszky Tibor: Ki fog erre válaszolni? — Egy hang a baloldalon: Intézkedni! — Zaj. — Rajniss Ferenc: A sövényház-i gróf.) Azért akarom itt ezt a kérdést feltenni, mert az ennek az adóügyi jegyzőnek sikkasztása során elrendelt vizsgálat megállapítása szerint — egyhétig tartott ez a vizsgálat — 11.000 pengővel záródott le a kárösszeg, de mérhetetlen és kinyomozhatatlan az az összeg, amely abból származik, hogy egyszerű kis nyugtákat adott róla. Nekem is mutattak kis papírcédulákra írt nyugtákat, amelyeken nyugtázta az OFB járandóságot, vagy pedig adók tételét. Ez a 11.000 pengős hiány csak abból származik, hogy a befizetést rávezette az illető gazda, vagy más ember által behozott adóívre, de a főkönyvbe nem írta be, ennek következtében a jog és az eljárás rendje szerint ezeket újra be kellene hajtani. Ezért kérem a pénzügyi kormányzatot, hogy a teljesen védtelen és nem bűnös sövényházi gazdatársadalmat mentse fel az újbóli, kétszeri befizetés terhe alól, teremtsen más megoldást ebben a kérdésben. (Mojzes János: A tisztviselő végeredményben felelős! — Zaj.) Azt is kérem a pénzügyminiszter úrtól, hogy ezek után, amikor világozássá vált, hogy sikkasztás és helytelen kezelés, igazgatás folyik ezen a birtokon és a gazdáknak, az OFB juttatottaknak panaszaik ezekre visszamenően szólnak és soha orvoslást nem nyertek, 1929-ig visszamenően vizsgáltassa meg szigorúan az OFB

útján juttatott földekre történt fizetéseket, mert az a súlyos vád és gyanú merült fel, hogy ezeket is elsikkasztották és most az új rendezés során a tőkéhez hozzácsapják a hiányt és még egyszer megfizettetik. (Dulin Jenő: Ezt meg kell vizsgálni! — Rakovszky Tibor: Nem tudják, mit fizettek. — Zaj.) A legteljesebb és a legerősebb vizsgálatot kérem és kormánybiztos kinevezését, aki független mindenféle befolyástól és aki nem az örgróf érdekesoportjába tartozik. (Mojzes János: Ajánlatos lenne már kipucolni ezt a középkort onnan!)

T. Ház! Interpellációm végére érve, nem mulaszthatom el megjegyezni, hogy amíg ebben az országban az ilyen súlyos és a feudális világ eltespedéséből származó sebek még mindig sajognak, addig nem tudok hinni abban, hogy bármilyen nagy tervek komoly stabilizációt hoznak ebben az országban, mert nem segítenek a helyzeten akkor, ha a magyar parasztságnak igazságot nem szolgáltatnak. (Úgy van! Úgy van! balfelől. — Mojzes János: Azokat üldözik, akik a fekélyekre rámutatnak! — Zaj.) Korai lenne és nem is volna alkalmas ez a hely arra, hogy a nagyvonalú győri beszéddel foglalkozzam, de mégis egy dologra feltétlenül rá kell mutatnom, mégpedig arra, hogy hiábavalónak tartunk minden investíciót mindaddig, amíg a magyar gazdasági életnek és elsősorban a földnek a strukturális változását meg nem valósítjuk, vagyis egy komoly földreformot nem csinálunk. (Úgy van, úgy van — balfelől.) Nem lehet az óriási összegből, 1,5%-os összeggel dotálni ezt a rendkívül fontos nemzeti problémát, amelyet én közvetlenül a hadifelszerelések problémája mellé állítok (Helyeslés és zaj a baloldalon.) és azt mondom, hogy ha arra 400 millió szükséges, akkor erre legalább 300 milliót kell áldozni. Nem elegendő csak páncélba burkolóznunk akkor, amikor nincsenek megalapozva és kiépítve az új, egészséges és kiegyensúlyozott Magyarország alapjai. Emlékszünk mi már 1200 millió pengős investícióra is. Itt vannak a súlyos bajok és feszültségek s kérdelem: ki garantálja azt, hogy ha újra ezer milliót investálunk, (Mojzes János: Lesz tyúkkölesön!) négy-öt év múlva nem fogja-e ugyanez a feszültség és ez a probléma újra feszíteni a magyar életet? (Farkas István: Sőt súlyosabbak lesznek!) Nincsen addig új élet a magyar földön, amíg a földkérdést és az ilyen szörnyen elfekélyesedett sebeket a magyar életből ki nem operálják. (Élénk éljenzés és taps a baloldalon. A szónokot többen üdvözlik.)

Válasz Prónay és Pallavicini nyílt levelére

Matolcsy Mátyás: T. Ház! A báró Prónay Dezső féle hitbizományi birtoknak Deutsch Endre bérleti szerződése ügyében (Rakovszky Tibor: Deutsch, Deutsch! Nagyon jól), valamint örgróf Pallavicini Alfonz Károly hitbizományi birtokának kisbérletei körül tapasztalható sérelmek tárgyában elmondott interpellációmmal kapcsolatban a sajtóban éles személyi támadás ért. Amikor az örgróf, illetve a báró úr véleményét és kritikáját, annak hangját nem teszem vizsgálat tárgyává, hangsúlyozottan vissza kell utasítanom azt az eljárást, hogy az alkotmányos és házszabályszerű jogaimnál fogva gyakorolt képviselői jogomban és köteleességemben bárki kívülről, mégha Prónay báró vagy Pallavicini örgróf is, beleavatkozhassek és ettől a jogomtól eltéríteni igyekezzék. (Helyeslés a baloldalon.) Ezt úgy a magam, mint képviselőtársaim nevében teszem, mert egyenesen lehetetlen eljárás az, hogy képviselői köteleességünk teljesítésében kívülről akármi-lyen erők is minket eltéríteni igyekezzenek. (Ugy van! — a baloldalon. — Meizler Károly: Lődöznek a képviselőházba! — Rakovszky Tibor: A legjobb esetben provokálják az embert!)

Amikor azonban ezt az elvi visszautasítást megteszem, mégis válaszolok báró Prónay György úrnak és hangsúlyozom, hogy azok az állítások, amelyeket a „8 Órai Ujság“ március 10-iki számában ellenem tett, mind valótlanok. Ő azt állítja valótlan, hogy a báró Prónay Dezső féle hitbizományi birtokból Tápiógyörgyén 800 katasztrális holdat Deutsch Endrének adta bérbe a magyar parasztsággal szemben. Azt állítja, hogy valótlan az a beállítás, hogy a magyar parasztság erre igényt tartott volna.

Ezzel szemben legyen szabad felolvasnom e birtok bérleti tárgyalásánál a községi képviselőtestület hozott határozatát, amely kivonatszerűen így szól (olvassa): „Elnök a szavazás eredményéhez képest határozatilag kimondja, hogy a képviselőtestület báró Prónay hitbizományi tulajdonát képező mintegy 3228 magyar holdat kitevő, bérbeadni kívánt ingatlannak mintegy 1338 holdat kitevő részéből kisbérletek alapítását közérdekből szükségesnek tartja. Ugyancsak közérdekből szükségesnek tartja ezen kisbérleti

területen felül a szőlősi lakosság részére legelő biztosítását.“

Ez volt a képviselőtestület határozata, ezt terjesztették fel a megyéhez, a gazdasági albizottsághoz, ahonnan természetesen az a válasz érkezett, hogy ezt a kívánságot nem lehet elfogadni és jóváhagyták a Prónay-féle eredeti bérleti szerződést, amely ellen — itt ismét téved Prónay György úr, amikor azt mondja, hogy semmiféle fellebbezés nem történt — igenis Tápiógyörgye előjárósága közérdekből fellebbezéssel élt a gazdasági albizottság jóváhagyó határozata ellen. Most szó szerint idézem. (Olvassa.) „Kisbérletek alakítását tartja közérdekből kívánatosnak és fontosnak“. Magától értetődik, hogy ez a fellebbezés is elutasítást nyert és itt alkalmaztam én azt a vádat, amelyért a legsúlyosabb támadás ért báró Prónay részéről.

Hogy én azt állítottam, hogy ebben szerepe volt az ő akkori miniszterelnökségi, később pedig földművelésügyi államtitkárságának, ezt igazolni írásszerűen nehéz, de én megnevezem azokat a gazdákat, azokat a magyar embereket, akik annakidején a kerület kormánypárti képviselőjéhez fordultak azzal a kéréssel, hogy ebben az ügyükben őket támogatni szíveskedjék. Erre a válasz az volt, hogy kijelentette az illető képviselő úr, hogy Prónayékkal szemben nem tehet semmit. Erre tanúk vannak.

Kérdezem én, vajjon kinek van igaza; tévedtem-e én, vagy pedig a valóságot mondtam-e? (Ugy van, úgy van! — balfelől.) Nagyon jól tudjuk, hogy írásszerű és aktaszerű elintézésre — ő 1931 augusztusában Bethlen István gróffal együtt lemondott — csak 1931 decemberében került sor, ekkor nyert aláírást ez a bérleti szerződés. Ez azonban nem jelent semmit, mert mögötte évekig húzódó huza-vona és utánjárás lapul meg, amelynek ilyen hátterei vannak. Nem kétséges, hogy nekünk van igazunk, azonban nagyon csodálom, hogy báró Prónay György és Pallavicini örgróf úr is ilyen nyílt leveleket írnak, amidőn pedig tudomásul kellene venni valamennyiöknek, hogy ütött az utolsó óra és nekünk van igazunk, (Ugy van, úgy van! a baloldalon.) mert ha ennek az országnak honvédelmet akarunk biztosítani, akkor fegyvert és földet kell adni. (Ugy van, Ugy van.)

Ez az én válaszem ezekre a levelekre és hangsúlyozom, hogy ne ilyen leveleket írjanak és ne ilyen fölényeskedést gyakoroljanak (Rakovszky Tibor: Földet adjanak!), hanem ébredjenek a helyzet súlyosságának tudatára és úgy a főúri, mint az egyházi vagyonokat, nagybirtokokat a lehető legrövidebb időn belül Közös erővel a magyar parasztság kezére juttassák; először hosszú bérletekben, azután pedig örök tulajdonban. (Helyeslés balfelől.) Ez az igazi honvédelem. Ezt hirdetjük, ezt követeljük, ezt vegye tudomásul a Ház és vegyék tudomásul mindazok, akik nyílt levéllel akarják elintézni a legnagyobb magyar sorskérdést. (Éljenzés és taps a baloldalon.)

Kérdés Imrédy miniszterelnök úrhoz a földkérdésben

Matoicsy Máttyás interpellációja a miniszterelnökhöz a zsidó nagybérletek revíziója érdekében és a Darányi-kormány által beígért törvényjavaslat elmaradása tárgyában 1938. évi május hó 11-én:

Részletek:

Matoicsy Máttyás: T. Képviselőház! Interpellációm bejegyzésére és elmondására az a körülmény készített, hogy a Darányi-kormány által kilátásba helyezett, a nagybérletek s elsősorban a zsidó nagybérletek és birtokok revíziójára vonatkozó törvényjavaslat az elmúlt napokban a földművelésügyi tárca vitájánál elhangzott beszédek során megbukottnak látszott. Ezt megdöbbenve látjuk.

T. Ház! Az Imrédy-kormány érkezése alkalmával kijelentette, hogy a győri program alapján áll és elődjének, Darányi miniszterelnök úrnak programját követi. (Rakovszky Tibor: Hol a győri program?)

Annakidején örömmel üdvözlöttük azt a gondolatot, hogy a zsidótörvény betervezése és megszavazása után ennek a problémának általunk igen fontosnak tartott, a földreformra vonatkozó részét, tehát a nagybérletekre és a zsidó nagybirtokokra vonatkozó részét törvényjavaslat fogja megoldani. Ez azonban, sajnos, úgylátszik, nem fog bekövetkezni, tekintettel arra, hogy Sztranyavszky földművelésügyi miniszter úr kijelentette, hogy új törvényre nincsen szükség ahhoz, hogy a földkérdésnek ezt a fajta megoldását, a kisbérletek erőteljes szaporítását, elvégezhessük. Felfogásunk az, hogy a jelenlegi törvényes keretek mellett, amelyek között hangsúlyoznom kell, a hitbizományi törvény hosszú évekre, talán fél évszázadnál továbbra is kötöttségben tartja a közel egymillió holdnyi hitbizományi birtok legnagyobb részét, mód sincsen arra, hogy ezek a birtoktestek a földkérdés rendezésére, telepítés céljára leadhassanak. Ugyanakkor a telepí-

tési törvény, amelyet még Gömbös Gyula kormánya terjesztett elő és szavaztatott meg, sovány anyagi támogatás formájában egészen szűk, szerény keretek közé szorította a telepítés ütemét, hiszen a miniszter úr beszámolója is arról igazolt bennünket, hogy évente 14.000 hold, tehát két év óta a telepítési törvény érvényrejutása óta mindössze 28.000 katasztrális hold jutott telepítés formájában a kisgazdatársadalom kezére, amelyben visszavásárlások is szerepelnek. Ugyan ez az ütem biztosított a jelen költségvetésben is azáltal, hogy mindössze 7 millió pengő van erre a célra előirányozva. De még a győri program ezermilliós összegéből előirányzott 20 millióból is mindössze évente csak 4 millióval növekszik ez a tétel, úgyhogy világossá vált előttünk a jelenlegi törvényes keretek mellett, hogy egyrészt, hangsúlyozom, a hitbizományi törvény életbelépésének, másrészt a telepítési törvény és a költségvetés ilyen dotációjának, valamint — és ez nagyon fontos körülmény, amelyet újból hangsúlyoznom kell — az ezer holdnál nagyobb gazdaadósokra vonatkozó védelmi intézkedéseknek az lesz az eredménye, hogy a nagybirtokok széthullását, természetes elaprózódását is megakadályozza. Ez világossá teszi előttünk, hogy a jelenlegi törvényes rendszerben a földkérdés megoldásának üteme nem kielégítő.

Mi rendkívül örömmel üdvözöltük a Darányi-kormányt az azt az ígéretét, hogy az ilyen lekötött és megnehezített rendszerben is a megoldást a kisbérletek szaporítása terén fogja adni azáltal, hogy a nagybérletek revízióját egy új törvényjavaslat beterjesztésével kilátásba helyezi. (Zaj a baloldalon.) Legyen szabad itt felemlítenem a Darányi-kormány földművelésügyi miniszterének nekünk tett azt a kijelentését, hogy készen van az a tizennégyszakaszos törvényjavaslat, amely ezt a nagy horderejű kérdést rendezni kívánja. (Béldi Béla: Hol van az a törvényjavaslat?)

Az egyik oldalon tehát elhangzott ez a megnyugtató válasz és ez a reménykeltő kijelentés, a másik oldalon a jelenlegi kormányzat oldalán Sztranyavszky földművelésügyi miniszter úr részéről pedig ennek a törvényjavaslatnak teljes tagadását és visszautasítását látjuk, pedig hangsúlyozom, hogy e nélkül igenis nincs rá lehetőség, hogy a kisbérleti rendszert erőteljesen fejlesszük, (Rakovszky Tibor: Ez igaz!) mert itt nemcsak pénzre és akaratra van szükség, hanem törvényes eszközre is. Mert kérdezem én, mi módon lehet megváltoztatni azt a nagybérletet, amelynek bérleti szerződése majd 10 vagy 15 év múlva jár le? Nincs rá lehetőség, hogy ezen bármiféle változás jöjjön létre, már pedig ne felejtjük el azt, hogy az ország 3.9 millió katasztrális holdnyi nagybirtokából kerekén egymillió hold van bérletbe adva, mégpedig nagybérletbe (Kun Béla: Abszurdum!) és itt nem az

erdőbirtokok szerepelnek első helyen, hanem igenis a nagyüzemek, mert az ezer holdnál nagyobb birtokok szántóterületének 22 százaléka van bérbeadva. (Kun Béla: Ez a földművesnép élve gyilkolása!) Nehogy azt méltóztassék hinni, hogy valami nagytradiíójú birtokostársadalmat sujtana ez a törvényjavaslat és a kisbérletek szaporítása régi nagybirtokos családokat sujtana, mert ez az intézkedés a következőket sujtaná: a Magyar-Német Mezőgazdasági Részvénytársaságot, amely 22.000 holdat bérel, a Kiszállási Uradalom Részvénytársaságot, amely 18.000 holdat bérel, a Mezőgazdasági Ipari Részvénytársaságot, amely 14.000 holdat bérel s a Dunántúl tíz községét tartja megszállva, azután a Somogymegyei Gazdasági Részvénytársaságot, amely 10.000 holdat, a Magyar Föld Részvénytársaságot, amely 8000 holdat bérel és így sorolhatnám végig ezeket a nagybérleteket, így sorolhatnék fel harminc ilyen részvénytársaság nagybérletet is, amelyeknek kezén 155.000 katasztrális hold föld van. (Zaj a baloldalon.)

Amikor mi a legnagyobb örömmel és megnyugvással az általam említett törvényes rendezésben látjuk az egyedüli lehetőséget a kisbérletek szaporítására, amikor ebben látjuk a kivezető utat, akkor az új kormányzatnál az elmúlt napok leforgása alatt ráébredtünk arra, hogy ennek a törvényjavaslatnak az előterjesztésére nincsen szándék. Én nem támadni akarok, de aggodom és kérem a kormányt és a miniszterelnök urat, hogy nyugtasson meg bennünket, mert ha nem tudunk erre megnyugtató választ kapni, akkor előttünk világos, hogy ez a kormányzat sem akarja a földkérdés megoldását. Ez katasztrófális dolog. (Rakovszky Tibor: Pedig Imrédy ott volt, amikor ezt Darányi megigérte. Akkor miniszter volt már!)

Az a felfogásunk, hogy ennek a kérdésnek a megoldása nélkül — ezt hangsúlyozom — egészen, felesleges és hiábavaló a reménykedés, mert ha ezer millióval gazdasági fellendülést lehet is előidézni, nagy állami megrendelések során ipari konjunkturát lehet is teremteni, azt újra visszaesés és válság követi és majd a következő négy vagy öt év múlva ugyanúgy vagy még súlyosabban meredeznek eléink ezek a megoldatlan kérdések és első helyen a földkérdés megoldatlansága.

T. Ház! Én ezzel be is fejeztem interpellációmát. Újra csak kérve kérem a miniszterelnök urat, hogy erre nézve adjon megnyugtató választ olyan formában, hogy ezt a beigért törvényjavaslatot még a nyári szünet előtt beterjeszti a Ház elé. (Helyeslés balfelől.) Mert mi hajlandók vagyunk egész júliusban vagy egész nyáron itt ülni, de nem szeretnénk egy újabb csalódással szünetre menni. (Kun Béla: A talmi földbérlet szövetkezetektől el kell venni a bérleteket!)

Néhányszor volt módomban a földkérdésről Imrédy miniszterelnök úrral beszélnem. Meg kell állapítanunk, hogy Imrédy Béla kezdetben teljesen érdektelen volt e kérdésben s éppen az én folytonos unszolásomra kezdett hajlani a földkérdés megoldása felé. A szomorú csak az, hogy amikor már átérezte a kérdés nagyfontosságát és komoly megoldásra határozta el magát — megbukott.

A báró Harkányi-Kopelni parcellázás áldozatai

Interpelláció 1938 június hó 1-én: Matolcsy Mátyás — a földművelés-
ügyi miniszterhez — a báró Harkányi-féle parcellázások során kiárve-
reztetett gazdák érdekében:

Matolcsy Mátyás: T. Ház! (Halljuk! Halljuk! a balkö-
zépen.) A honvédelmi miniszter úr ma déli beszéde a legtelje-
sebb mértékben rávilágított arra, hogy ebben az országban rend,
nyugalom és fejlődés nem képzelhető el addig, amíg az ország
társadalmát szociális bajok és feszültségek szaggatják szét. (Úgy
van! Úgy van! a balközépen.) Ez a kijelentés és ennek erőtel-
jes megvallása győzött meg minket arról, hogy ebben az ország-
ban elképzelhetetlen nagy, nemzeti teljesítmény addig, amíg
nincs rendszerváltozás és ennek tengelyében nincs a földkérdés
megoldva. (Úgy van! Úgy van! a balközépen.) Ezzel igazolódik
a mi programmunk, amely ellen olyan élesen foglalt állást a
volt belügyminiszter úr, aki minket kipellengérezett azért, mert
mi a fegyver és az erős hadsereg mellé földet is követeltünk.
Most igazolódik az, hogy enélkül nincsen háborús készség, nin-
csen erőteljes megmozdulás.

Ezért nézzük mi a jelenlegi helyzetben a legnagyobb aggo-
dalommal azt, hogy a társadalom egyensúlyának biztosításáról
szóló úgynevezett zsidótörvényben, amelyet az országgyűlés meg-
szavazott, hiányzik a földkérdés megoldása — és hiányzik annak a
beigért törvényjavaslatnak a beterjesztése, amely a földkérdés
rendezését célozza. (Egy hang: Darányi beigértel!) — Némethy
Vilmos: Talán azért bukott meg Darányi!) Ezért vagyunk a leg-
nagyobb aggodalommal eltelve, amikor újra nagyon halvány ígér-
getéssel állunk szemben a földkérdés rendezésére nézve, ugyan-
akkor, amikor megdöbbenve olvashatjuk a hivatalos kimutatá-
sokból azt, hogy az elmúlt tíz esztendő alatt Magyarország nagy-
birtokállománya, éppen a legnagyobb birtoktestek, a feudális
nagybirtoktestek növekedtek. Növekedtek a részvénytársaságok, a
bankok kezén lévő birtokok, a nagy latifundiumok és ugyanakkor

egyúttal rendízüli mértékben növekedtek a részvénytársasági nagybérletek, amelyeknek tulajdonosai, illetőleg kezelői mögött nyilván a zsidótörvény húzódik meg és errenézve sem a zsidótörvény, sem semmiféle intézkedés nem rendelkezik s errenézve törvényjavaslat a Ház elé nem került.

Ilyen előzmények után válik érthetővé az, hogy ebben az országban olyan szomorú és égbekiáltó hibák és bűnök követhetők el, mint amilyenekről itt néhány szóval megemlékezni kívánok. (Halljuk! Halljuk, a balközépen.)

Interpellációm konkrét tárgya a következő:

Pest vármegyében, Tószeg község határában a báró Harkányi-féle birtokból (Némethy Vilmos: Jókor kikeresztelkedett?) 1929-ben körülbelül 600 holdnyi területet parcellázták. Ebből a 600 holdnyi területből színmagyar emberek, alföldi magyar parasztság szerzett meg birtoktesteket: Farkas Károly 116 holdat, Guba János 74 holdat, Kiss Ferenc 43 holdat és így tovább, egészen összesen 600 holdig. Amikor azután az 1929-ben megkötött szerződésben megállapított nagyon magas vételári összegeket, a magyar holdankénti ezerpengős vételári összegeket fizetni nem tudták az áresés miatt, akkor a kiárverezés áldozataivá lettek. Természetesen a befizetett óriási összegek is elvesztek. Ahogyan ezeknek az embereknek a panaszait összeírtam, összesen 407 holdnyi birtokot árvereztek vissza és a befizetett 133.000 pengőjük is ottveszett, ott maradt báró Harkányi úr zsebében és visszaszállott a 400 hold föld is az ő tulajdonába.

Amikor ez a birtokpolitika folyik, ugyanakkor arra hivatkoznak, hogy ebben az országban a nyugalmat és a rendet a rendjavaslatokkal fogják fenntartani. Ez teljesen lehetetlen. (Meizler Károly: A báró úr telepít! — Rakovszky Tibor: Ezek ellen kell rendjavaslatokat hozni!)

Nézzük ezt a báró Harkányi-családot, amely azelőtt Kopelni névre hallgatott és 1895-ben bárói rangra emeltetett s a felsőház örökös tagjává lett. A felsőház tagjai között szerepel báró Harkányi János úr, akinek kilenc elnöksége és igazgatósági tagsága van a nagyvállalatoknál s ugyanezen család négy tagjának birtokában — a Gazdacímtár adatai, tehát a hivatalos kimutatás szerint — 17.795 katasztrális hold föld van, (Rakovszky Tibor: Csekélység!) 237.000 aranykorona kataszteri tiszta jövedelemmel. (Meizler Károly: Ez is családvédelem?)

Kérdezem én az igen t. kormányzatot: szabad-e ilyen esetben a rideg jogi álláspontra helyezkedni és nem törődni azzal, hogy az a szerencsétlen Farkas Károly, aki 116 holdnyi birtokot akart vásárolni, hogy családja megélhetését s anyagi boldogulását biztosítsa és ezért 48.000 pengőt készpénzben azonnal kifizetett, az ő 48.000 pengőjének megfelelő 48 holdat megkapja-e

vagy sem. Nem kapta meg. Ezt mi megérteni soha nem fogjuk. (Egy hang balfelől: Nehéz is!) és az a meggyőződésünk, hogy itt nem rideg jogi álláspontnak, hanem tisztességes belátásnak és az erkölcsnek kell érvényesülnie. (Úgy van! Úgy van!)

A telepítési törvény végrehajtása során intézkedjék a kormány arra nézve, hogy az ilyen terhes és számtalan esetben megismétlődött szerencsétlenül végződött parcellázások kárvalottjai a telepítés során visszakaphassák birtokaikat, (Zaj. — Derűlt-ség a jobbközépen.) Igen t. képviselőtársam, ez nem nevetséges probléma, ez a legsúlyosabb kérdések egyike. (Boczonádi Szabó Imre: Teljesen igaza van! — Vitéz Árpád: Nem azon nevettünk, amit ön mondott! — Zaj.) Szónokolnak itt szociálpolitikáról és nemzetépítésről, s a magyar parasztságnak sorsával senki nem törődik. (Zaj.)

Elnök: A képviselő úr beszédideje lejárt. (Egy hang a jobboldalon: Hála Istennek!)

Matócsy Mátyás: Tíz perc meghosszabbítást kérek! (Felkiáltások a jobboldalon és a középen: Megadjuk!)

Elnök: A Ház a 10 perc meghosszabbítást megadja.

Matócsy Mátyás: T. Ház! Azzal folytatom beszédemet, hogy erre a „hála Istenre“ válaszolok, mert itt jobboldali irányról beszélnek és akkor hála Isten-nel válaszolnak, amikor a magyar parasztság sorsának meghallgatásáról van szó. Pedig ez a jobboldali politika magva és nem a hangoskodás. (Zaj.)

(Az elnöki széket Lányi Márton foglalja el.)

Interpellációm azzal fejezem be, hogy kérem ebben a konkrét esetben a kormány intézkedését arra nézve, hogy a Kúria döntésével ellentétben ezeknek a kárvallott embereknek a befizetett összeg erejéig a telepítési törvény végrehajtása során nekik a megfelelően kifizetett földterületet juttassák, mert ez az erkölcs kívánalma és én e mellett szállok sikra. (Úgy van! jobbfelől.) Remélem, hogy ezt a nagy, egyhangú támogatást egy komoly, végleges rendezés követi, amely egyedül hozhat megnyugvást ezeknek a szerencsétlen, tönkretett magyar gazdáknak. (Úgy van! Úgy van! — Taps a balközépen.)

Földkérdés az 1938-39 évi költségvetési vitában

A földművelésügyi tárca költségvetése 1938. évi június hó 8-án. Hozzá-
szól: Matolcsy Mátyás.

Részletek:

Ezeknek a kérdéseknek a tárgyalását azonban most elha-
gyom, hogy még hátralévő rövid időm alatt egy másik nagyon
fontos kérdésről beszéljek, mert ezen a téren nagyon szomorú ada-
tokat és helyzeteket látok a költségvetésben.

Ez pedig a földkérdés rendezése. Ez a kormányzat annak a
jegyében érkezett, hogy tudatára ébredt a teljes rendszerválto-
zás szükségességének. A teljes átalakulás, a gazdasági átszervezés
tudatával indult, a földkérdésben mégis azt tapasztalom, hogy
minden beszéden túl az azok komolyságát jelenteni hivatott költ-
ségvetési fedezet és kilátásba helyezett összegek nevetségesen ki-
csinyek.

Szeretnék megnyugtatót kapni arra nézve, hogy talán van
más forrás is, ahonnan pénzügyi erőt meríthetünk, mert a folyó
évi költségvetés „Telepítés Alap” című rovatában 7.2 millió pen-
gőt fordítottak telepítési, illetve birtokpolitikai célokra, a jövő
évi költségvetésben pedig 7.1 millió pengő van előirányozva ezekre
a célokra, amint tudjuk, olyan módon, hogy ebből kétmilliót a
földművelésügyi tárca költségvetése utalványoz, 3.2 milliót szo-
ciális elővásárlásokra és egyéb célokra a mezőgazdasági alap fizet
be, a többit pedig a már eladott birtokok törlesztése és hasonló
apró tételek adják ki.

T. Ház! Engem aggaszt ez a 7.1 millió pengős összeg, mert
ez a következő költségvetési év egész tartamán, tehát 1939. július
1-ig a költségvetési indokolás szerint mindössze 16.000 katasztrá-
lis hold telepítési terület rendezésére lesz elegendő és csak 1939. jú-
lius 1-től kezdve fordítják telepítési célokra — a minisztériumban
szerzett információk szerint — azt a 20 millió pengőt, amelyet a
győri program ezermilliók összegéből telepítési célra utalványoz-

tak. De ezt sem egy összegben használják fel, hanem öt év alatti, tehát évenként négymillió pengőt fordítanak ezekre a célokra. Még akkor is megnyugodnék kissé, ha a 7.1 millióhoz hozzáadnák ezt a 4 milliót és így 11 milliót fordítának telepítési célokra — bár ezt is kevésnek tartom —, információim szerint azonban nem így fog történni s ezért megnyugtatót kérek erre nézve. Azt hiszem ugyanis, hogy az 1939 júliusában kezdődő költségvetésben a jövő évi költségvetés 3.2 millió pengős összege lepad és ennek helyébe fogják utalványozni a győri programban előirányzott 4 millió pengőt, tehát végeredményben nem 11 millió pengőt, hanem mindössze 800.000 pengős többlettel körülbelül 7.7—7.8 millió pengő fog az 1939—40. évi költségvetésben és az ezt követő öt éven keresztül rendelkezésre állni a telepítési célokra.

T. Ház! Ez azt jelenti, hogy a telepítésnek és a földkérdés rendezésének üteme 1943-ig ilyen keretek között fog haladni, amilyen kereteket az előttünk fekvő költségvetés és az elmúlt esztendő költségvetése biztosított, már pedig ha talán túlzónak is látszom, legyen szabad újra hangsúlyoznom, hogy a telepítésnek és a földkérdés rendezésének ez az üteme nem kielégítő. Nem győzöm eléggé hangsúlyozni, hogy ez nem vesszőparipa számunkra, hanem az a fanatikus meggyőződés (Ugy van! a balközépen), hogy a magyar parasztság és a magyar nemzet létének alapkérdése a földkérdés rendezése. Nem látjuk biztosítva ugyanis ezt az országot addig, amíg különösen a határ mentén, de egyáltalában az egész ország területén 50.000—100.000 holdas birtoktestek fekszenek. Nem vagyunk biztosítva addig, amíg — ahogy ezt kifejezni szoktam — demográfiaiilag labilisak vagyunk, mert akkor bármely órában eltávolítható ezekről a vidékekről a magyar cselédnép és oda idegen népet lehet telepíteni. Sajnos, a történelem nem régen szörnyű példával szolgált erre, tehát ez nem rémlátás, hanem aggodás s mi ezért hangsúlyozzuk, hogy a földkérdés rendezése honvédelmi kérdés (Ugy van! a balközépen) s éppen olyan probléma, mint a hadsereg felszerelése, nemcsak azért, hogy a magyar földet magyar nép szállja meg, hanem azért is, mert nagy nemzeti akciókhoz egészséges lelkű és testű magyarságra van szükségünk.

Ez a mi követelésünk legfőbb indoka. Újból megnyugtatót kérek a kormányzat részéről, mert a zsidójavaslat beterjesztése alkalmával mindenki úgy tudta, hogy azt nyomon követi majd annak a földre vonatkozó vetülete, tehát legalábbis a nagybérletek azonnali revíziója és a kisbérletek alakítása. Kérem az igen t. kormányt adjon erről felvilágosítást, mert rendkívül nyugtalanítóan hat az a körülmény, hogy ezt a nagy problémát csak egyik megvilágításában, csak egyik oldalon kívánják megoldani akkor,

amikor Magyarországon még mindig 155.000 katasztrális holdnyi nagybérlet van részvénytársaságok kezében (Úgy van! Úgy van! a balközépen.) — és ezek nem mind erdőbirtokok, hanem óriási mezőgazdasági üzemek, felsorolhatnám a nevüket is — és óriási területek, millió holdnyi területek, vannak még bérleti gazdálkodásban, még pedig igen nagy százalékban éppen zsidó bérlők kezében. Ha tehát a probléma egyik felét meg akarja oldani a kormányzat, — amit üdvözlünk —, akkor kérjük azt, hogy ezt a sokkalta súlyosabb kérdést, a falu, a magyar parasztság számára létkérdést jelentő ilyen birtokrendezést, a nagybérletek revízióját és kisbérletek alakítását is oldja meg. Tegnap Petró t. képviselőtársam, de már több ízben mi is utaltunk arra, hogy a kisbérletek kérdésének megoldása milyen nagyszerű sikerrel járt. Én az ő példája után a mélykúti bérlőszövetkezetet említtem fel, ahol 6.900 holdon már 16 év óta kitűnő gazdálkodás folyik; nem 20—30 holdakat, hanem csak 4 holdas parcellákat osztottak ki, mégis a legnagyszerűbb eredményeket érték el a termelésben úgy a minőség, mint a mennyiség szempontjából. Kérdezem, mi az oka annak, hogy amikor egy ilyen új irányzatot hirdető kormányzat van, amelynek kormányelnöke képességeit, zsenialitását mindnyájan ismerjük, mégsem indult meg ez az átalakulás és mégsem teremthük meg azt a komoly, nagy föld-reformot, amely az egész magyarságnak és a magyar népnek létkérdése?

Legyen szabad most azt megvilágítanom t. Ház, miképpen látom én a birtokpolitika jelenlegi állását. Itt egy nagyon szomorú tényre kell rámutatnom, arra, hogy a földkérdés rendezését egy egészen különleges hurok fojtogatja. Ahogyan kifejtetem évenként rendelkezésre áll a 7 millió pengő, amellyel megmozdítható a költségvetés szerint 16.000 hold, az eredmények szerint 14—15.000 hold, ugyanakkor pedig a gazdavédelmi intézkedéseknek az a része, amely az 1000 holdon felüli nagybirtokokat akár kényszeregyezségi formában, akár más formában megvédté, acélabronccsal tartja ezeket össze, hogy szét ne hulljon a rosszul vezetett, vagy pedig hozzá nem értéssel vezetett nagybirtok. Ugyanakkor kormányprogrammá lett és állandó agitáció hangzik a földkérdés rendezésére nézve. Valami nem őszinte van ebben a munkában, mert ha a kormányzat őszintén kívánná ezt rendezni, mi sem volna egyszerűbb, mint ezeket a mesterségesen kovácsolt acélabroncsokat felpattantani és ugyanakkor törvénnyel gondoskodni arról, hogy ezek a széthulló nagybirtokok a magyar faj, a magyar parasztság kezébe kerüljenek. Mert nem látom őszintének az egyik oldalon 7 millióval lehatárolni, leárkolni ennek a kérdésnek az előremenetelét, a másik oldalon pedig még a természetes fejlődést is megakasztani a gazdavédelmi

intézkedésekkel akkor, amikor a gazdaadósságok rendezése indokolt a kicsiny egységeknél, annyira helytelen és annyira kevéssé indokolt a nagybirtoknál. Mert tessék gondolni gróf Esterházy Tamás birtokára s arra a 11 millió pengős adósságra, amelyet néhány év alatt nem reális üzemek beállítása, hanem helytelen és kritika tárgyát képező életmódja teremtett azon a birtokon. Kérdezem, milyen államérdek fűződik ahhoz, hogy ezek a terhek és az ehhez hasonló, talán valamivel kisebb, de ugyanilyen módon keletkezett adósságok rendeztessenek a magyar állam terhére, vagy legalább is útját állják egy birtokpolitikai fejlődésnek?

T. Ház! Az agrárpolitikának ez a legfontosabb része nemcsak termelési, hanem honvédelmi és szociális szempontból is. Hangsúlyozom azonban, nem akarom elmulasztani az alkalmat most sem, hogy igyekezzem megtörni azt a helytelen felfogást, hogy a kisbirtok, a helyes nagyságú, egészséges kisbirtok kevesebbet termel, mint a nagybirtok. Nem a szántóföldön learatott búza több, hanem az azon az udvaron előállított hizóállatból, lefejt tehénből, baromfiból és gyümölcsből tevődik össze az a sokkal nagyobb érték, amelyet letagadni nem lehet. A földbirtok-reform, a kisbérletek alakítása tehát a termelés fokozásának irányában is hat és a miniszterelnök programmpontját is fedí.

Gróf Wimpffen botrányos munkásvizonyai és a zsidók birtokvásárlásai

1938. évi december hó 14-én, szerdán.

Matolesy Mátyás: T. Ház! A mai interpellációs napon igen sokan foglalkoztak a földkérdéssel és nagyon örülök, hogy a miniszterelnök úr felszólalása után tehetek még néhány megjegyzést ennek a rendkívül fontos kérdésnek a megoldásával kapcsolatban.

Jelenlegi felszólalásomban az ország egyik legsötétebb megyéjének, Fejér megyének a helyzetével kívánok foglalkozni. Ebben a megyében a magyar föld legkitünőbbje található és mégis nyugodtan állíthatom, hogy ezen a földön bitangság folyik, mert ez a lakatlan puszták birodalma. Ezzel kapcsolatban megemlítem a Wimpffen örökösöknek Eresi község határában lévő birtokán tapasztalt viszonyokat. Hangsúlyozom — interpellációm szövege is ezt mondja —, hogy ennek az óriási birtoknak a vezetése sem birtokpolitikai, sem munkásszociális szempontból, sem pedig a közteherviselés szempontjából nem felel meg a nemzet egyetemes érdekeinek. Ennek megfelelően kérem a miniszterelnök urat, hogy a legerélyesebben intézkedjék és lépjen közbe azoknak az anomáliáknak a megszüntetése végett, amelyek ott, de a szomszédos birtokokon is és Fejér megye nagybirtokain tapasztalhatók. Magam is végigjártam ezeket a birtokokat és megdöbbenve tapasztaltam, hogy ezeken a birtokokon a cselédségből dől a panasz. Leszorított cselédbérek, ki nem fizetett, ki nem mért konvenciók és lehetetlen állapotok vannak, de ugyanakkor a gazdálkodás színvonala sem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyek általánosan elő vannak írva abból a célból, hogy az egész magyar népnek ezáltal magasabb életszínvonalat biztosítsunk. Ezek a községek annyira lakatlanok, olyan sok az elhagyatott pusztá, hogy a népsűrűség 40—50 főt tesz ki négyzetkilométerenkint a Duna—Tisza közti 120—130-cal és a Tisza menti 140-nel szemben. Erre a lakatlan vidékre évről-évre szá-

zával és ezrével hozzák a mezőkövesdi vagy a tótkomlósi magyarokat és a legutolsó módon istállókban szállásolják el őket. Magam is meggyőződtem ennek igazságáról és számításokat is végeztem, amelyek szerint 2.5 vagy 2 négyzetméter férőhely jut egy munkásra.

Tavasztól késő őszig, a borongós novemberi időben is ilyen nyomortanyákon élnek a kitűnő magyar mezőgazdasági munkások. Ez nem tartható fenn tovább. Amikor a munkás bérére térünk rá, akkor azt látjuk, hogy ebben az uradalomban, de a szomszédoknál is az a helyzet, hogy kap 1.75 mázsa búzát és 5 pengőt havonként, meg kosztot, de amikor kimérésre vagy kifizetésre kerül a sor, akkor kétnapos sztrájknak kell megelőznie azért hogy a megdolgozott munkabért megkapja és hazaküldhesse a mezőkövesdi magyar családhoz.

Ezek mind tények. Ezeket cáfolni nem lehet s én arra kérem a kormányt, hogy ilyen esetben — és nemcsak ilyen egyes esetekben — járjon el az állam, hanem generálisan rendezze ezt a kérdést, mert balgaságnak tartom azt a politikát, amely nem veszi észre azt, hogy mi történik. Ezek a mezőkövesdi munkások tavasszal a szélrózsa minden irányában szétrepülnek az országba, főleg a Dunántúlra. Most 800 mezőkövesdi munkás Németországba is elment és a testvéreknek, sógoroknak és rokonoknak írják haza a leveleket sorsukról. Az ország minden részében megtalálom ezeket a leveleket, amelyek közül egy így szól (olvassa): „Itt nagyon sok dolgom van. Most már megkezdjük a krumpliásást akkordban. Kosárszámra szedjük. Egy kosár körülbelül egy véka nagyságú és tíz pfenniget adnak érte. Én párban vagyok és kiszedünk ketten naponta 150 kosárral is. Naponta megvan 7 márka és ha nem sietünk is, megkeresünk 4–5 rárkát. Magyar pénzben egy márkaért 1.50 pengőt fizetnek“.

T. Ház! Senki sem tudja azt, hogy amikor mi itt nyugodtan a reformok megoldásáról beszélünk, az ország minden községében mindenütt ott vannak ezek a levelek. A másik levél arról szól, hogy (olvassa): „Amikor megkezdődött a répa kapálás akkordba, én is elmentem szakmányolni a répát. Két és fél hét alatt 70 márkát kerestem. Már 100 márkát haza is küldtem aratás előtt. Amúgy a koszt elég. Ebédre mindig bejárunk, van szép ebédlőnk, konyhánk, szép kipadlózott, vasággal ellátott lakásunk, kialhatom magam kedvemre és sokszor gondolok haza, hogy otthon bizony már két-három órákor fel kell kelni“.

T. Ház! Ezekből a levelekből százával hozhatnék a Ház elé és ezeket csak azért mutatom be, hogy ott napi 4 vagy 5 márka az átlagos kereset és hogy az itt a Wimpffen-grófok és a többiek birtokán tapasztalt nyomortanyák helyett milyen életszínvonalat látnak és tapasztalnak künn. Ezzel számolni kell és ennek az

országnak minden erejét meg kell feszíteni, hogy megfelelő élet-színvonalat biztosítson a magyar társadalom, a magyar falu legszegényebb rétegének, a magyar munkásságnak.

T. Ház! Egy újabb sérelem. Megszólalt az egyik summás munkás: kérem, én 14 napig voltam beteg, orvosi felügyelet alatt voltam. Itt feküdtem ezen a nyomorhelyen és amikor elszámolásra került a sor, akkor csak 8 napig lehettem beteg, a többit abból a nyomorult 250 pengőnyi béremből levonták és így mentem haza. Ezek konkrétumok, ezek név szerint itt állanak rendelkezésemre. (vitéz Várady László: Disznóság! — Mersey Lajos: Az ilyen gazdától el kell venni a földet!) Ez így van végig.

De tovább megyek. Nemcsak ennek az osztrák grófi családnak a kezén lévő óriási uradalomban, de a mellette elhuzódó Elek féle birtokon is dől a panasz a cselédekből. Ebben a birtokban 18 mázsára van leszorítva a cselédbér és ha a tengeri olcsóbb, akkor abban mérik ki az árpajárandóságot. Ezeket emberekkel és kimérésekkel tudom igazolni. Ugyanebben az uradalomban a cselédség tevékenységét megvonták, pedig ez a cseléd legfontosabb életlehetősége. Helyette állítólagos litertej jár. A cselédek sertéstartásánál pedig a sertéseikhez állított kanászok bérét levonják ezeknek a nyomorultaknak a béréből. Amíg Magyarországon ilyen rendszer áll fenn és a cselédek arról panaszkodnak, — szó szerint idézem, hogy a cseléd (br. Vay Miklós: Ez nem rendszer!) vasárnap ritkán pihen, akkor az a meggyőződésem, hogy a Németországból íródott levelek és ezek az állapotok, amelyek Magyarország szívében, a legjobb magyar földéken... (Felkiáltások a jobboldalon: Nem az egész országban van így, nem lehet általánosítani!) Tessék tudomásul venni, hogy ezeket nem lehet védeni, ezeket megoldani kell! (Felkiáltások a jobboldalon: Mi is ezt mondjuk, csak ez nem rendszer. — Zaj.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak. (Br. Vay Miklós: Nem védjük, de általánosítani nem lehet. — Folytonos zaj.) Kérem a t. képviselő urakat, szíveskedjenek csendben maradni.

Matolcsy Mátyás: Éppen ezért, hogy ne foghassák rám az általánosítás vádját, név szerint megjelöltem a birtokot, pedig sohasem szeretek személyeskedni. (Jenes András: Szigetvár is így néz ki! — gr. Festetics Domonkos: Infámis hazugság, nálam nem így néz ki, nyissa ki a szemét. Somogyban parcellázások folynak! — Jenes András ismételten közbeszól. — Zaj. — gr. Festetics Domonkos: Még rágalmoz is!)

Elnök: Jenes képviselő urat kérem, méltóztassék csendben maradni.

Matolcsy Mátyás: Interpellációm további részével kívánok foglalkozni. A munkásviszonyok mellett ezeken a földéken

a birtokpolitikai is felháborító. Amikor a Wimpffen-grófok egykori 18.000 holdas birtoka repedezik, széthullik, akkor azt látjuk, hogy ez nem a magyar parasztság kezére hullik, hanem kétezer holdat Zerkovitzék vesznek meg, akik idefent egy nagy borcég és nemzetközi zsidó vállalkozás és ezek kezére kerül a legkitűnőbb magyar föld ebben az országban. (Felkiáltások a jobboldalon: Igénybe kell venni!) És ugyanebből a birtokból egy nagy rész az Elek nevű társaság kezére került, ugyancsak több, mint kétezer hold. Felháborodom, amikor ilyen eseteket látok. De folytatom, az eresi cukorgyár is kétezer holdat kapott, a Hitelbank vagy nem tudom milyen bankérdekeltség kezére. Ezért a magyar hivatalos élet, az elmúlt idők kormányai felelnek és ide kellene a vádlottak padjára hozni őket, mert ha széthull egy ilyen birtok, az csak a magyaré, a magyar paraszté lehet. (Élénk helyeslés és taps a jobb- és a baloldalon.) Ha arra gondolok, hogy ennek a birtoknak zuhlott, lefelé haladó termelése helyén, a még ma is 8000 holdat kitevő Wimpffen uradalom helyén, virágzó magyar község lehetne, olyan, mint a Duna-Tisza közén, vagy a Tiszántúl van, ahol virágzó, erős, független magyarság él, akkor elszorul a szívem.

Mert nézzék meg Eresi községet, az egy nyomorúlt proletárfészek. Hivatalos jegyzőkönyv szól arról, hogy lakosságának 95 százaléka nincstelen proletár és mindez a legkitűnőbb magyar földek egyikének kellős közepén. Ezer embert hoznak évről-évre Mezőkövesdről, vagy a Tiszahátról. Tessék számbavenni, hogy egy a hozzátartozókkal együtt 3 és fél ezer főnyi község vándorol kora tavasszal és ősszel oda és vissza viszi, mindenét sütőmosóteknőjét, kutyáját, azt a kis vackát, ami egy magyar munkásnak van. De amikor arról van szó, hogy ott végleg helyet kapjon, ott végleg gyökeret verhessen a magyar földben, akkor ez eddigelé sohasem volt lehetséges, de a Zerkovitz-oknak és az Engel-eknek jutott a magyar földből. (Béldi Béla: A régebben bevándoroltak is megijednek egy kicsit!) Ezek az állapotok elszomorítóak. Nézzük közelebből például egy Elek-uradalomnak a keletkezését és fejlődését. 1908-ban egy székesfehérvári kis gabonakereskedő, aki a Wimpffen uradalom gabonaszállításait intézi, megveti lábát a magyar földön. Ennek már pontosan 30 éve és ez alatt a 30 év alatt a magyar birtokpolitika szégyenére ennek a családnak kezében körülbelül 16 ezer hold gyűlt össze, tulajdoni és bérleti formában. (Nagy zaj balfelől, felkiáltások: Halál! — Némethy Vilmos: Hogy hívták régebben?) Engel Sándor volt

Ez az Elek-társaság bérelt földet a Wimpffen Szigfried gróf örököseitől, Berhtold grófnőtől, Nedeczky, Korinszky Károlyné grófnétől, Somsich grófnőtől, a Magyar Készénbányától — ez is

grófi birtok, amelyet a MÁK vett meg a magyar birtokpolitika díszére — Zichy Endre gróftól és Zichy Kázmér gróftól. Nem hiszem, hogy ezt a politikát egy napig is lehessen tovább folytatni. (Felkiáltások jobbfelől: Nem is akarjuk!)

Nagyon szomorú, hogy alig két hónappal ezelőtt a pusztaszabolesi község közvetlen aljában, a házak tövében, mikor újra többszázan léptek fel házhelyigényekkel, számukra semmiféle lehetőség nem volt, de ugyancsak most két hónapja annak, hogy a minisztérium jóváhagyott egy Elek féle vásárlást. (Nagy zaj balfelől. — Rakovszky Tibor: Abszurdum, lehetetlenség! — Haám Arthur: Most történt ez?) Most két hónappal ezelőtt hagyta jóvá a minisztérium az Engel számára történt vásárlást Pusztaszaboles közvetlen közelében. (Rakovszky Tibor: A parasztot meg kidekázzák a földből! — Zaj. — Elnök csenget.)

Én ezeket a gondolatokat és tényeket azért hozom ide, hogy a mai tárgyalást arról a nagyon magas, emelkedett színvonalról belerángassam a fejmegyei földbe, hogy így lássuk mi van ebben az országban. Hogy ezt a problémát lassan vagy revolúcióval oldjuk meg, engem a mód nem érdekel, nekem csak az a fontos, hogy meg kell oldani ezt a kérdést, mert tarthatatlan az a helyzet, amely ebben az országban fennáll. (Haám Arthur: De nem tíz év alatt, hanem egy év alatt! — Rakovszky Tibor: Es le kell zárni ezt a kérdést!)

Nagyon jó volna, ha befejezhetném interpellációmát ennél a családnál. Én nem szeretek személyeskedni, de nagyon érdekes, hogy ennek az Engel-családnak két új tagja közül az egyik mind-ezekért a birtokpolitikai akciókért kormányfőtanácsos, tehát méltóságos úr lett. Az egyik a katolikus, a másik a református hitre tért ki. (Zaj. — Derűltség balfelől. — Soltész János: Mit lehessen tudni?!...) Ez a politika, ezeknek az elemeknek a megtürése teljesen tarthatatlan.

Sajnos a Wimpffen-Schiffer féle birtok, a Zerkovitz, az ercsi-cukorgyár és az Engel-ek birtoka mellett ugyanott, ugyanezen községek határában húzódik el a báró Springer féle uradalom. A tulajdonosnő Párisban élt azelőtt, most Londonba ment férjhez. Évente egyszer lejönnek és akkor magyar ruhás lányok fogadják őket nagy ünnepséggel a pusztaszabolesi birtokon. Ezzel be is fejezték a magyar birtokaik meglátogatását.

Ez a magyar birtokpolitika tarthatatlan és itt kell hangsúlyoznom, hogy ami Fejér megyének csak ebből a néhány községből is kitűnik, úgy van sajnos a többiekben is. Fejér vármegyében a legszomorúbb képét látjuk a magyar életnek.

Elnök: Lejárt a beszédiőreje, képviselő úr!

Matócsy Mátyás: Kérmék tíz pernyi meghosszabbítást. (Felkiáltások: Megadjuk!)

Elnök: Méltóztatnak a kért beszédidőmeghosszabbítást megadni? (Igen.) A Ház megadja.

Matolcsy Mátyás: De nézzük meg ennek az állapotnak, a munkásviszonyoknak a földkérdés ilyen alakulásának a hatását a magyar életre.

Ercsi községben nem lehet összeszedni húsz jó gazdát sem. Az Ercsi község határában lévő földeknek csak 16 százaléka az, ami 100 holdnál kisebb birtokos kezén van. Ez azt jelenti, hogy 84 százalékban nagy birtok van a községben. Ott vannak ezek a zsidókézre került Wimpffen birtokok. De alig jobb Pusztaszabolcs esete, ahol 22 százalék van csak a kisgazdatársadalom kezén, nem is nevezhetem gazdatársadalomnak, csak proletáriatusnak, amely az OFB. eljárás folyamán kapott, földet. Mindezeknek eredményeképpen ezeknek a községeknek a népsűrűsége 52–58-nál már megáll.

E kérdéssel kapcsolatban legyen szabad a miniszterelnök úr mai bejelentéseire válaszolnom azzal, hogy én magam öt évvel ezelőtt könyvem megírásakor 500 hold birtokhatárt írtam és azt mondtam, hogy a földkérdést a gazdasági szempontok figyelembevételével 10–15–20 év alatt lehetne nyugodtan megoldani. De kérdezem, hogy ilyen ütem mellett is, amelyet a miniszterelnök úr most végül elfogad, — a jelenlegi tervek ezt az ütemet biztosítják — vajjon az események nem futottak-e túl felettünk s nem kellene-e azokkal az óriási veszedelmekkel foglalkoznunk, amelyek a Dunántúlt veszélyeztetik és nem fog-e egy szép napon a helyzet úgy alakulni, hogy nem lesz módunk a földbirtokreform megoldására? Én, aki a gazdasági élet realitásait nézem és ismerem, aki eredetileg ezt a hosszú időt javasoltam, most ott tartok, hogy szerintem ezeket a birtokokat, főleg a határmenti veszélyeztetett magyar területeket hadiállapotnak megfelelően meg kell szállni. Nem tudok más javaslatot tenni, mert mi lesz velünk, ha ezeket a földeket nem mi szálljuk meg vagy nem mi szállhatjuk meg. (Ugy van, úgy van.) Ha pedig arról van szó, hogy a gazdasági élet összeroppanása következik, a termelési színvonal visszahanyatlik, legyen szabad arra utalnom, hogy a cseh köztársaság radikális földbirtokreformja — nagyon érdekes, — a Springerektől 8000 holdat vett el és mi egy holdat sem. Felvidéki birtokaikat a csehek elintézik, azonban mi idehaza a magyar faj megerősítésére ezt nem tettük meg. Én jártam Erdélyben, a regátban, a felvidéki részeken is és azt tapasztaltam, hogy a földbirtokreform, amelyet pedig ott nem valami észszerű alapon oldottak meg, legalább is erdélyi vonatkozásban, (Felkiáltások: De a magyarok ellen!) mégis Teleki Domonkos gróf megállapításait idézem — igenis, a román faj megerősítésére óriási eredménnyel végződött. Ezt kívánom én a magyar faj érvényesülése érdekében.

A fajvédő politika, az igazi nemzetvédelmi politika, az, hogy a Wimpffenek, a Schifferek, a Zerkovitzok és Springerek helyébe magyar parasztság kerüljön. Ezért harcolunk.

Kérem a miniszter urat, hogy a lehető legnagyobb eréllyel nyuljon bele a kérdésekbe, végezze ki őket és hozza a magyar fajt végre összeköttetésbe a magyar földdel. (Élénk helyeslés és taps a baloldalon.)

Elnök: A Földművelésügyi Miniszter válasza után a vizsonválasz joga az interpelláló képviselőt illeti meg.

Matolcsy Mátyás: T. Képviselőház! A földművelésügyi miniszter úr válaszát tisztelettel tudomásul veszem és örömmre szolgál, hogy végre látható, konkrét intézkedések történtek. Legyen szabad azonban rámutatnom arra a tényre is, amely távol áll az ő hatáskörétől és felelősségétől, hogy közte és az élet, a valóság között olyan nagy út van, annyi minden nem történik meg, amit a miniszter úr elrendelt. Én magam jártam a cseléd-lakásokban, ezek fűtés nélkül voltak, tőzeget adtak ugyan, de nedves volt, nem lehetett vele fűteni, kályha nem volt a lakásokban, egy sereg panasz merült fel még két héttel korábban is. Ennek ellenére örömmel fogadom el a választ és újra csak arra kérem a miniszter urat, hogy az előttünk lévő és általunk még ezideig részleteiben nem ismert birtokpolitikai javaslatnál méltóztassék figyelembe venni egy fontos szempontot. Nem tudom, helyesen vagyok-e informálva, de mintha úgy hallottam volna, hogy az a szempont érvényesül a birtokpolitika megoldásánál, hogy a helyi szükségletek jönnek számba, pedig akkor óriási zavarok lesznek, hiszen a Dunántúl nagy, lakatlan vidékein helyi igénylés nem lesz; itt csak áttelepítésről lehet szó, az erős fajmagyarság áthozásáról és megerősítéséről. (Zaj.) Én ezt újra csak hangsúlyozom és ha ez benne van, akkor azt örömmel veszem tudomásul.

Robotmunka a királyi uradalomban

Matolcsy Mátyás interpellációja a miniszterelnökhöz a mezőgazdasági munkásság bérkérdéseinek törvényes rendezése tárgyában. 1939. évi január hó 18-án.

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Amikor a szociális gondoskodás örvendetes térhódítását látjuk Magyarországon is, arra a rendkívül szomorú körülményre kell felhívnom a figyelmet, hogy a legszélesebb társadalmi rétegről, a mezőgazdasági munkásságról és a törpebirtokosságról való szociális gondoskodás terén nagyon kevés, majdnem azt mondhatnám, semmi sem történik. A társadalom valamennyi rétege szociális gondoskodás alanya, a tisztviselőtársadalmon kívül a nagyvállalatok tisztviselőtársadalma, akár a MÁV-ot vagy akár egyéb nagy vállalatokat vesszük, a szociális gondoskodás minden előnyét érzi, a szociális gondoskodás előnyét élvezzi az ipari munkásság is. Nem akarom az OTI biztosítás egyes apróbb hibáit felemlíteni, de elvitathatatlan tény, hogy a szociális gondoskodás terén ez a réteg jóval előbbre van, mint az a társadalmi réteg, amely a magyar falun, a tanya világában él. Nem indokolható és teljesen érthetetlen állapot ez, hogy a magyar társadalom e rétegének új generációi, a magyar parasztság nincstelen tömegeinek gyermekei teljesen gondozatlanok és ellátatlanok, akkor, amikor — nagyon örvendetes módon — az ipari munkásság családi munkabér vagy gyermeknevelési pótléka már is rendezve van. Ha ezt a kérdést úgy vetem fel, hogy vajjon mennyivel értékesebbek az ipari munkásság új generációi, mint a magyar parasztság új hajtásai, akkor erre nem lehet választ adni és az a meggyőződése, hogy itt, ezen a téren, a magyar társadalom legszélesebb frontján, a legnagyobb akciókat és a leggyorsabban kell végrehajtani, mert a jelenlegi helyzet tarthatatlan.

T. Ház! Jelen felszólalásomban nem térhetek ki a szociális gondoskodásnak minden ágára, nem is tartozik bele ebbe a rövid felszólalásba, de jelenleg a mezőgazdasági munkásság munkabérének rendezés alá hozását kívánom tárgyalni. Egyenesen elké-

pesztöök azok a viszonyok, amelyek a mezőgazdasági munkásság élete területén ma is dühöngenek. Tételről-tételre fogom felsorolni azokat a munkanemeket és munkásrétegeket, — amelyeknek helyzete tarthatatlan és amelyekre vonatkozólag törvényes — hangsúlyozom, törvényes — orvoslást követelek. Annál inkább is fontos ennek a kérdésnek a rendezése, még most a tavaszi munkák megkezdése előtt, hogy már ebben az évben ne a teljes ellátatlanság, rendezetlenség és kiszolgáltatás legyen ezeknek az osztályrésze, hanem egy törvényes rendezettség formájában kaphassanak munkát és annak nyomán tisztességes megélhetést.

Elsősorban a gazdasági cselédek széles rétegével kívánok foglalkozni. Köztudomású az, hogy az OMGE és hasonló nagybirtokos szervezetek, a gazdasági cselédséget úgy állítják oda a magyar dolgozó társadalomban, mint egy irigylésre méltó társadalmi réteget, mert ennél még sokkal rosszabb helyzetben lévő, sokkal elhanyagoltabb réteg is van és ez a napszámos munkásság. Legyen szabad tehát ennek a nagyon irigylésreméltó, nagyon széles rétegnek az életszínvonalához egyet-mást hozzáfűznöm. Elsősorban azt kell kifogásolnom és kritika tárgyává tennem, hogy a gazdasági cselédek életszínvonala az elmúlt 30—40 év folyamán rendkívül módon visszaesett, (Drózdý Győző: Ugy van!) éspedig nem annak következtében, hogy a gabonajárandóságot nagymértékben lefaragták volna, nem, hanem az egyéb javadalmazásokat csökkentették éspedig ez a csökkentés két irányban hatott: elsősorban a konvenciós földek nagymértékű csökkentése, másrészt a tehéntartásnak általánosságban történő megvonása folytán.

T. Ház! A végből, hogy ennek számszerű vonatkozásait is bemutathassam, legyen szabad felemlítenem azt, hogy hivatalos adatok számolnak be arról, hogy az elmúlt két évtized leforgása alatt a gazdasági cselédség kezén lévő konvenciós földek területe 200.000 holdról 150.000 holdra csökkent. 50.000 holdnak a tiszta hozama, termésértéke esik ki ennek az óriási társadalmi rétegnek a keresetéből. (Drózdý Győző: Pedig a munkájuk nem csökkent.)

Hogy pedig a nagy általánosító statisztikai adatokat konkrét tételekkel is alátámasszam, felolvasom például Zala vármegye egyik két szeszgyárral ellátott zsidó birtokának cselédkonvenciós adatait, amelyek szerint a cseléd összes évi gabonajárandósága mindössze 14 métermázsa, még pedig 4.80 métermázsa búza, 8.40 métermázsa rozs és 80 kg árpa, 100 négyszögöl konvenciós föll, tehát nem is egy 1600 négyszögöles katasztrális hold és végig ilyen módon történik a gazdasági cselédek javadalmazásának folytonos csökkentése. (Drózdý Győző: Igaz! Így van Zalában.)

Igen t. Ház! Méltóztassék számítást végezni, hogy ötvenezer

hold föld évi hozama és járandósága milyen jelentős tétel ennek a 200.000 főnyi gazdasági cselédnépnek életében. A gazdasági cselédek számát ugyanis 218.000 főre teszi a statisztikai összeírás. (Egry Zoltán: De a cselédfizetés többi adatait is tessék elősorolni!) A javadalmazás másik irányú csökkentését szolgálja a tehéntartásnak általánosságban történő megvonása. Ha valaki nem tudja, hogy e mögött micsoda értékek vannak, akkor nem is tudja ennek a jelentőségét felfogni, mert azzal indokolják ezt a csökkentést, hogy ennek fejében liter tejet kapnak a gazdasági cselédek fejenként. Méltóztassék meggondolni, hogy egy tehén évi hozama még abrakolás nélkül is napi 4–5 liter tejjel 250 pengő. Ennyit kapott azelőtt a gazdasági cseléd (Egy hang a jobboldalon: Abrakolás nélkül megdöglik a tehén!) E helyett pedig a napi egy liter tejjel mindössze évi 40–50 pengőt juttatnak a gazdasági cselédeknek. Természetes, hogy egy nagy uradalom termelését racionalizálni lehet azáltal, hogy tíz cselédtehén helyett egyetlen tehenet állítanak be, amelynek hozamából azután tíz cselédnek tudják szolgáltatni a naponkénti és fejenkénti egy liter tejet. Ez a nagy gazdaságnak racionalizálás, de létalapjában támadja meg a gazdasági cselédség, a béresek tömegét, mert az egyik oldalon elveszik a cseléd földet, a másik oldalon a jószágot, tehát éppen annak a lehetőségétől fosztják meg őket, hogy a proletársorból kistermelő egzisztenciákká váljanak. A jelenlegi fejlődés tehát a gazdasági cselédek széles rétegének életszínvonalát az említett két körülmény következtében 25–30%-kal csökkenti. Évente 30 millió pengős értéket jelent az, amit ettől a 200.000 főnyi cselédségtől ily módon megvonnak.

T. Ház! Nemcsak ez a két tétel, hanem a gabonajárandóság teljes rendezetlensége is arra serkent, hogy a gazdasági cselédek kérdését végre törvényes úton rendezzük. Teljesen elfogadhatatlan dolog, hogy az egyik gazdaságban 14 métermázsa gabonajárandóság van (Egry Zoltán: És a többi járandóság?) — fel van sorolva: 1000 négyszögöl föld, 100 négyszögöl krumpliföld, 1 liter tej és még néhány pengő pénzbér, nem fognak ebből nagy vagyonokat gyűjteni. (Egry Zoltán: Szén, fa, szalonna, só!) És ugyanakkor a másikon, mert hála Istennek, ilyen is van, 20 métermázsa gabonajárandóságot adnak. Ez tehát igenis azt mutatja, hogy a kérdés törvényes rendezése elől nem lehet kitérni. (Béldi Béla: Legfőbb ideje.)

Ezek a gazdasági cselédség anyagi természetű panaszai, van azonban még nagyon számos panaszuik. Ilyen az ő munkaidejük túlfutása, vagy az ünnepnapok meg nem tartása, ami szintén rendkívül sérelmes ennek a gazdasági cseléd rétegnek szempontjából.

A gazdasági cselédség széles rétege helyzetének ismertetése

után egy másik nagy réteg, a mezőgazdasági munkásság bérvisszonyaira kell rátérnem és ezen a téren meg kell állapítanom, hogy az évi járandóság itt is évről-évre csökken. Csökkenő tendenciát mutat pedig részben azért, mert a részesművelés részarányát folytonosan csökkentik. Azt hiszem, a földművelésügyi miniszter úr is tökéletesen informálva van arról, hogy számtalan gazdaság van, ahol ötödén, sőt hetedén is vállalnak tengeriföldet, egyenesen csak azért, mert különben aratószerződéshez nem juthatnak hozzá. S egyenesen lehetetlen az az állapot t. Ház, hogy részesműveléshez csak bizonyos ingyenmunkák vagy olcsó munka ellenében lehet jutni. Én itt a Ház színe előtt számtalanszor felsoroltam, hogy milyen visszaélések vannak ezen a téren egyes uradalmakban. Újabb adatot is hozhatok. A Pallavicini-féle uradalom esetei ismertek. Most megtoldom ezeket az Ottó királyi herceg birtokán lévő állapotokkal, ahol a múlt hetekben sajátmagam győződtem meg arról, hogy az erdőben 90 kéve rőzsét kellett a munkásnak összeszednie, hogy abból egyharmadrész illethesse őt, de ezért nyáron a legnagyobb munka idején, még két ingyennapot is kell dolgoznia. Kalkulációkat végeztem és kiszűlt, hogy a munkás azért a rőzséért, amelyet harmadrészben kapott, teljesen ingyen dolgozott, mert a nyári magas napszám idején az a két nap 5–6 pengő értéket jelentett, viszont a rőzse nem jelent annyi értéket. Ilyen esetek is előfordulnak tehát itt Budapeستől 40 kilométernyi távolságra és felsorolhatnám az esetek egész sorát. Ezeket csak azért említem meg, hogy a konkrét tények átütőerejét is bemutassam. (Buchinger Manó: Sokszor be volt tiltva a Népszava. Sok büntetést kapott, ha ezeket megírta.) Ezek az állapotok nem tarthatók fenn.

Az ingyen munka, amelyet sok helyen robotmunkának neveznek, még ma is divatban van és épen ezért az a felfogásom, hogy itt törvényes rendezésre van szükség. Az igazán korrekt és szociális érzésű nagybirtokosságnak nem kell félnie a törvényes intézkedésektől, mert ha azok azt fogják tartalmazni, amit az erkölcs megkövetel, akkor tőlük senkinek sincs oka félni.

T. Ház! Több éven át ugyanezeket a kérdéseket hoztam fel szólalásaimban a Ház elé és azt tapasztaltam, hogy bár gyönyörű megnyugtatókat kaptam, annakidején Darányi földművelésügyi miniszter úrtól, a valóságban ezen a téren semmi sem történt, eltekintve attól a néhány napszámber megállapítástól, amely nagyon szórványosan és nem kielégítő szempontok szerint történik, (Rajniss Ferenc: Az OMGE haragszik rád, az a baj!)

A részesmunka-szerződések kérdésénél meg kell említenem, hogy a sommás munkások legnagyobb sérelme az, hogy a tél folyamán aláíratott sommás szerződések alapján, amelyek szerint...

Elnök: A képviselő úr beszédideje lejárt.

Matolcsy Mátyás: Tisztelettel kérek 10 perc meghosszabbítást.

Elnök: Méltóztatnak a kért meghosszabbítást megadni? (Igen.) A Ház a meghosszabbítást megadta.

Matolcsy Mátyás: Bár ez nagy téma és nem fér bele 10 percnyi tárgyalásba, ezért nagyon rövidre fogva beszélek róla. (Halljuk, halljuk!) Hangsúlyozom, hogy a sommás munkásság sok százezerre menő tömegének legfőbb sérelme az, hogy most, a tél folyamán, amikor kenyerük már nincs, a munkásszerződést az orruk alá teszik bizonyos előlegekkel és ők hajlandók aláírni azt is, hogy nyáron minden néven nevezendő munkát elvégeznék a napi 1.60 pengő átlagnapszámért. Ebből következik az, nyáron a legnagyobb munka idején aratást követelnek ezért a munkabérért, amikor pedig az arató munkarész az egész család évi fenn tartási szükségletének fedezésére nem elegendő. (Malasits Géza: Azt mondják, nincs osztályharc! Hát ez mi? Mégpedig a legtisztább! — Buchinger Manó: Ötven éve panaszoljuk ezeket!)

T. Ház! Az a tiszteletteljes kérésem, hogy ezeket a kérdéseket a legsürgősebben rendezzék törvényes úton és hozzon a kormány törvényjavaslatot a Ház elé, amelyben ezeknek a munkabérszerződéseknek a sémáját megállapítja és tegye lehetővé, hogy azok figyelembevétele nélkül munkásszerződés ne legyen köthető, (Helyeslés balfelől.) mert ebből származnak azok a szörnyű visszaélések, amelyeknek az a következményük, hogy évek múltán is a bíróság előtt járnak a munkástömegek nyomorult filléreik kiharcolásáért, amelyeket egyáltalában soha nem fognak megkapni. Mondja ki egy ilyen törvény azt, hogy a részes művelésnek részaránya általában egyharmad legyen és semmiféle címen levonás ne legyen eszközölhető. Ugyanígy mondja ki ez a törvény, hogy az arató munkát minden munkától függetlenül kell elvégezni, az aratás eredményének 10%-a fejében, amely úgy szemben, mint szalmában kiadandó. Megtörténik ugyanis — konkrét eseteket tudnék újra felemlíteni, megint csak Ottó kir. herceg birtokával kapcsolatban — hogy aratórészben csak a szem járandóságot adják ki, a szalma járandóságot pedig nem, holott ez igen jelentős tétel azoknál, akiknek most hideg a szobájuk. (Rajniss Ferenc: Ami marad, az a Csáky szalmája?)

Nagyon rövid az időm, így még csak arra a körülményre kívánok rátérni, hogy e kérdések mellett ott van még a napszám kérdése is. Több ízben említettük már, hogy a mezőgazdasági ár-színvonallal párhuzamosan alakuló napszámbért állapítsanak meg. Az a helyzet, hogy egyes helyeken még ma is P 1—1.10, vagy ennél is kisebb tételeket fizetnek, amikor pedig a másik oldalon árvédelmet teremtettek meg. Ezt az árvédelmet tartsák is meg feltétlenül a kisemberek érdekében, de ebbe az árvédelembe a nagybirtok

kalkulációja mellett a mezőgazdasági munkásság tisztességes bére, a munkájának tisztsséges ára is bele kell, hogy férjen. Ha ugyanis a világpiacokon 12—13 pengő a búza ára és mi mégis 20 pengőn tudjuk tartani nagy erőfeszítéssel, akkor tessék a munkásságnak is megadni a megfelelő, őt megillető, az árakkal párhuzamos munkabéreket. (Helyeslés a baloldalon és a középen.)

Arra kérem az igen t. kormányelnök urat, hogy egy ilyen irányú törvénytervezet elkészítésénél az a szempont vezesse, hogy a mezőgazdaságban se idegenkedjünk az órabér bevezetésétől, attól, hogy egy munkaóraért egy kilogramm búza értéke jár. Az ugyanis teljesen tarthatatlan, hogy míg a téli időben a mezőgazdasági munkások csak hét órát dolgoznak, nyáron pedig 16 órát, a munkabér mégsem emelkedik arányosan, pedig a nyár folyamán megdolgozott minden óra sokkal nagyobb energiát kíván, mint télen. Volt olyan eset is, amit szintén a Ház elé hoztam már, hogy egyes uradalmak a husvéti ünnepek alatt, késő áprilisban vagy május elején elfelejtették emelni a téli napszámot és még akkor is csak 1 P 10 fillért adtak a munkásnak, mivel a kormány vagy a közigazgatási hatóság nem szabályozta a napszámot. Ennyire feledékenyek ezek a birtokosok. Én tehát igenis kérem, hogy tessék ezt törvényes úton rendezni. Ne féljen senki a törvényes rendezéstől, mert ha tiszta a lelkiismerete, akkor nyugodtan szembenézhet a komoly, törvényes rendezéssel, amellyel a mezőgazdasági munkásság legszélesebb rétegeinek élet-színvonalát lehet javítani és ami a legfőbb, tisztességes megélhetést és tisztességes munkaviszonyokat lehet vele teremteni.

Beszédidőmnek rövid volta éppen csak azt engedi még meg, hogy felemlítsem, hogy egy indítványt terjesztettem már be a parlamentben a mezőgazdasági munkásszerződések és munkaviszony törvényes rendezése tárgyában. Ebben az indítványban igyekeztem lefektetni azokat a szempontokat, amelyekből kiindulva a mezőgazdasági munkásság bérkérdései egyszerre végérvényesen rendezhetők lennének.

T. Ház! Kérésemet a miniszterelnök úrhoz intézem, azért ő hozzá, — ezt hangsúlyozom és nem akarom még távolról sem sérteni a jelenlegi földművelésügyi miniszter urat —, mert az a szomorú tapasztalásom, hogy bár 1935 ősze óta minden évben több ízben idehoztam ezeket a súlyos kérdéseket, mégsem történt soha semmiféle komoly intézkedés. Hangsúlyozom, hogy kérésemet azért intéztem a miniszterelnök úrhoz, mert nyilvánvaló, hogy olyan erőviszonyok és tényezők játszottak közre, amelyek a mindenkori szakminiszternek a kezét sokkal inkább le tudják fogni. E mögött politikum, politikai kérdés van és ezeknek a politikai erőknak az eltávolítása a miniszterelnök úr feladata s azért kérem, hogy tisztítsa meg a helyzetet ezen a téren és tiszta,

őszinte lelkiismeretének megfelelően, komoly törvényes rendezést hozzon a mezőgazdasági munkásság számára. (Helyeslés a balközépen. — Rajniss Ferenc: Éljen!)

Elnök: A miniszterelnök úr kíván szólni!

Vitéz Imrédy Béla miniszterelnök: T. Ház! Az igen t. képviselő úr hozzám intézte interpellációját a földművelésügyi miniszter úr helyett, de ezt én úgy fogom fel, hogy ő a kormányzati politika egyik legfontosabb kérdésének tartja a mezőgazdaság munkásság kérdésének rendezését, olyan jelentőségű kérdésnek tehát, amely az egyes szakminiszterek működési körén túl emelkedve, az általános kormányzati politika mezejét érinti. Éppen azért, minthogy ő is így fogja fel a helyzetet s nem mint szakkérdést, én az ő interpellációját, amely számos részadattal is volt alátámasztva, nem kívánom részletekbemenően megválaszolni, mert nem érzem magam kompetensnek a részletkérdésekbe behatolni. Nagy általánosságban azonban a következőket vagyok bátor megjegyezni.

Méltóztassanak tehát meggyőződve lenni, hogy a kormány a gazdasági lehetőségek határában belül, semmiféle politikai tekintet nem nézve, egyedül az ország érdekeit szem előtt tartva igyekszik a mezőgazdasági munkásságnak, ennek az értékes nemzeti rétegnek sorsán javítani. (Helyeslés a jobboldalon.) A magam részéről örömmel üdvözlöm, ha ehhez a törvényhozás tagjai hozzájárulnak és éppen ezért igen szívesen adtam választ az igen t. képviselő úr interpellációjára. (Élénk helyeslés és taps. — Rupert Rezső: Vagyunk itt néhányan, akik már 1920-ban hozzájárultunk.)

Elnök: Az interpelláló képviselő urat illeti a viszonzás joga.

Matolcsy Mátyás: T. Ház! A t. miniszterelnök úr a választ a tőle megszokott precizitással tette meg, legyen szabad azonban utalnom arra, hogy az a szociálpolitikai intézkedés, amelyről most én beszéltem és amelyet sürgetek, a mezőgazdaság különleges megterhelését nem jelenti; csak azt jelenti, hogy a bérkérdésben rendet teremtsünk, mert ha gróf Zselénszkynek, annak az öreg, nyolcvanegynéhány éves reakciós grófnak a birtokán lehet 20 mázsa gabona bért kiadni, akkor nem igazság az, ha az Elek zsidó 14 mázsa gabonát ad ki. (Egy hang a középben: Ez abszurdum! — Zaj.) Tessék itt rendet teremteni. Ezzel nem terheljük meg sem a mezőgazdaságot, sem az államkincstárt. Rendet kívánunk és rendet akarunk. (Zaj és felkiáltások jobbfelől: Hol a reakció?) Ez már politikai téma, a felsőházban fogják élvezni. (Rakovszky Tibor: Szép kis élvezet lesz!) Ilyen szembeállítás csak azért tettem, hogy világossá tegyem, hogy itt rendezésről és nem megterhelésről van szó.

A másik pedig az, hogy ha az Iparügyi Tanács az ipari munkásság családi munkabérééről szóló javaslatot 15 perc leforgása alatt elfogadta egy felszólalással, mi az akadálya annak, hogy a mezőgazdasági nagyüzemek ugyanezt nem tették meg egy negyedóra alatt? (Rajniss Ferenc: Nagyon igaz! — vitéz Patacsi Dénes: A mezőgazdasági kamarák már intézik!) Kértem, mi a különbség? Tessék ezt a kérdést ugyancsak rendezni. Hangsúlyozom: mennyivel drágább nekünk az ipari munkás, mint a magyar paraszt? Egyformán kedves, egyformán fontos ennek a nemzetnek a számára mind a kettő. Kérem ennek a kérdésnek igazságos, egyforma, egyöntetű elbírálását. (Mozgás. — Farkas István: Ha szervezkedik, akkor megkapja! — Zaj. — Béli Béla: Jöjjön elő az OMGE a farbával!) Én nem a mezőgazdasági munkásság egészségügyi és szociális biztosításáról beszéltem, hanem csak a bérkérdés törvényes rendezéséről, aminél az államkincstárnak és a mezőgazdaságnak különleges megterhelése nincs.

Azzal fogadom és veszem tudomásul a miniszterelnök úr választát — s ezt hangsúlyozottan kérem —, hogy ebből törvényjavaslat legyen. De mielőbb! Mert ehhez semmi nem kell, csak az érdekeltek összehívása és életbeléptetése. Ehhez semmi pénz és semmiféle megterhelés nem kell. Ezt kérném a kormánytól. (Helyeslés.)

II. Zsidójavaslat

Matolcsy Mátyás: T. Ház! Parlamenti szokás szerint az előttem szólott igen t. képviselő úrnak szavaiba kívánok kapcsolódni és azokra röviden reflektálni abban, hogy nagy szomorúság tölt el bennünket, hogy a magyar arisztokráciának egyik tagja, gróf Apponyi György, a nagy Apponyinak a fia, kétórás beszédben védte meg a zsidóságot Magyarországon. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. — Buchinger Manó: Csak azért, mert a nagy Apponyi fia!) Nagy szomorúság tölt el azért, mert nem hallottunk kétórás beszédet az ő szájából a magyar parasztság, vagy a magyar munkásság védelmében, sem a földkérdésben; egyik kérdés sem izgatta őt ennyire. (Némethy Vilmos: Igaza van! — Rajniss Ferenc: Igaza van! — Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) de a zsidóság védelmére ilyen nagy filippikát tartani: nem hiszem, hogy a magyar nemzetnek és az ő osztályának... (Gr. Apponyi György: Ne nagyon hivatkozzon Apponyi Albertre, mert Apponyi Albert felfogását ebben a kérdésben én ismerem jobban. — Zaj.) Nekem az a felfogásom és hangsúlyozom, ez a mai beszéde is megerősítette a mi felfogásunkat, hogy a Magyarországon élő arisztokrácia legnagyobb része a zsidósággal egy véleményen van, össze van vele forrva, sokszor családi, vérségi és főleg pénzügyi szempontból. (Nagy zaj a baloldalon. — Gr. Apponyi György: Hol van nekem ilyen kapcsolat? — Fábíán Béla: Imrédynek vannak vérségi kapcsolatai! — Nagy zaj. — Elnök csenget.) Családi vonatkozásban feltudnám sorolni... (Br. Berg Miksa: Ne sértegetessen!) Csak szomorúan állapíthatom meg... (Felkiáltások jobbfelől: Ne személyeskedjenek!) — Br. Berg Miksa: Ő személyeskedik! — Fábíán Béla: Nem én személyeskedtem!) És kérem, ha ez nem elég... (Br. Berg Miksa: Én bennem van zsidóvér? — Zaj.) Az nem érdekel. (Br. Berg Miksa: Akkor ne sértegetessen! Hol van az Esterházy családban zsidó ős?) Én az arisztokráciáról általában beszéltem és hogy igazam van, olvassa el Szekfü professzor úr könyveit, (Fábíán Béla: Imrédy a maga vezére!) azokban ki van mutatva, hogy Magyarországon a zsidóság térhódítását elsősorban az arisztokrácia tette lehetővé azért, mert nagy-

birtokait bérbeadta és minden vonatkozásban támogatta. (Nagy zaj.) Ez a lényeg, ezt pedig Szekfü professzor úr állapította meg, tessék elolvasni az ő könyveit. (Fábián Béla: Nem ismerte Szekfü Imrédyt!)

Én nem kívánok ezzel a kérdéssel foglalkozni, én csak ezt a néhány észrevételt tettem meg éppen azért, mert ezt a kérdést rendkívül izgatott légkörben tárgyalják. Legyen szabad erről a kérdésről letérve a legtárgyilagosabban magával a törvényjavaslattal foglalkozni. (Rassay Károly: Nagyon helyes lett volna mindjárt ezzel kezdeni!)

Éppen azért, mivel a Ház plenáris tárgyalásán mindinkább előtérbe nyomult az a kérdés, hogy a zsidóság nemzethűség szempontjából megfelelő-e, igen-e vagy sem és hogy milyen szerepet vitt a magyar történelem során, tekintve, hogy ebben a kérdésben leszűrték a véleményt és éppen azok a felvidéki képviselők és azoknak vezére, Jaross miniszter úr, akik saját politikai tapasztalataik alapján látták a zsidóság helyzetét és szerepét a magyar élet szempontjából, (Rassay Károly: Miért nem mondták, amikor odafent voltak?) erre nekem már kitérnem nem is kell, csak újra felidézem, hogy azok a valódi életből vett tapasztalatok voltak. (Rupert Rezső: Hiába beszél, azért mégsem veszik be a Mép.-be!) Kettőn múlik! (Rassay Károly: Ugylátszik, egyen már múlt, — Kölcsey István: A Magyar Élet Pártjába nem jelentkezett! — Fábián Béla: Felvették vagy nem vették fel? — Kölcsey István: Nem jelentkezett, magyarul beszélek! — Zaj. — Elnök csenget. — Mocsáry Dániel: A böles rabbi mondta, hogy jelentkezett, biztosan igaz! — Fábián Béla: Azért mégis azt mondom, hogy jelentkezett. Imrédy protezsálta és mégsem vették fel! — Kölcsey István: Megmondottam magyarul, hogy nem jelentkezett! — vitéz Várady László: Halljuk Matolesy képviselő urat! — Zaj.)

Elnök: Csenget kérek, képviselő urak.

Matolesy Mátyás: Azzal folytatom beszédemet, hogy az első zsidótörvényjavaslatot nem szavaztam meg azért, mert kevésnek, hiányosnak tartottam, a második törvényjavaslatot megszavazom, de nem azért, mert én arra egy lépést is tenni kívánok, hanem azért, mert benne nagyon sok komoly és megszívlelendő intézkedés van. (Buchinger Manó: Most már vegyék fel!) De éppen ezen kijelentés után jogot kívánok magamnak ahhoz, hogy a javaslatnak még feltalálható hiányosságaira élesen rávilágítsak. (Helyeslés a jobbközépen) Mert nem az a feladatunk, hogy minőnt csak dicsérjünk, hanem az, hogy az általunk még hiányosnak tartott részleteket megvilágítsuk.

Elsősorban azzal kezdem, hogy a második zsidójavaslat módosításai mérhetetlen károkat okoztak azért, mert az egész társa-

Alomban azt az érzést váltották ki, hogy az elrontódott és szükséges lesz a harmadik zsidójavaslat is. (Rajniss Ferenc: Ha így folytatják, lesz is harmadik!) Hogy a társadalomban ez az érzés valóban felébredhetett, annak igenis, a módosításokban van az oka. Kérdezem, mi szükség volt a módosításokra a 2. § hetedik pontjában foglaltakkal szemben, mi szükség volt a kegyelmes zsidók mentesítésére, (Bródy Ernő: Ez igaz!) mi szükség volt a zsidó egyetemi tanárok mentesítésére? (Bródy Ernő: Benne vagyunk! A kis zsidókat kell mentesíteni!) Az ő jelentőségük olyan óriási a társadalom számára? Sok komoly, kitűnő magyar tudós érték van és bármikor lehetne őket helyettesíteni. (Horváth Zoltán közbeszól.)

Elnök: Csendet kérek, Horváth képviselő úr.

Matolcsy Mátyás: Ez a tétel, amikor azt a néhány „kegyelmes“ zsidót és egyetemi tanárt kiemelik... (Bródy Ernő: Ez a népi politika! A titkos tanácsosok kivétele!)

Elnök: Bródy képviselő urat kérem, maradjon csendben. (Bródy Ernő: Már megyek is ki. — Derűtség és zaj. — Rajniss Ferenc: Kíméletlen ember ez a Bródy, azt a pár megmaradt zsidót is ki akarja tenni. — Bródy Ernő: A titkos tanácsosok nem kellene. A kisemberek, a dagadt lábú raktárnokok kellene, nem a titkos tanácsosok, azokat ön szereti! — Horváth Zoltán: Rajniss most már kormánypárti. Inđítványozza, hogy tegyék ki a kegyelmes urakat. — Bródy Ernő: A legszegényebb emberekért kell dolgozni, nem a titkos tanácsosokért. — Rajniss Ferenc: Rólam aztán igazán nem lehet mondani, hogy a kegyelmes urakért dolgoztam!)

T. Ház. Az egész társadalomnak felfogása... (Bródy Ernő: Ez a népi politika!) Tessék majd külön kifejteni nézeteit. (Bródy Ernő: Már megyek, kérem! — Élénk derűtség. — Buchinger Manó: Én azért még ittmarađok. — Derűtség.)

Az egész társadalomnak felfogása emiatt a módosítás miatt a zsidójavaslat komoly intézkedéseit sem veszi tudomásul és az, amire Apponyi t. képviselőtársam az előbb hivatkozott, hogy itt elködösítés folyik, annyiban fennáll, hogy ezek a módosítások ködösítik el a zsidótörvényt a magyar társadalom szeme előtt és emiatt nem látják a törvényjavaslatnak és a törvénynek komoly értékeit. Kérdezem azonban, — én a miniszter urat kérdezem, igaz, hogy ő már válaszolt és talán erre nem fog külön válaszolni — mi szükség volt ennek a néhány nagy zsidónak kivételére és megmentésére? Mert ne felejtsek, hogy a magyar társadalom ezekben a kegyelmes zsidókban és egyetemi tanárokbán éppen a zsidó kapitalizmusnak képviselőit látja és ha a magyar társadalom azt látja, hogy ezeket a nagy zsidókat még csak meg sem lehet sérteni, vaj-

jon képes lesz-e a rendszer és kormánya a zsidótörvényt a való életben végrehajtani? Ezek ennek a kérdésnek pszichológiai konzekvenciái, amelyeket a módosítások roppant mértékben kifejlesztettek. (Kertész Miklós: Ez így logikus: védeni a nagykapitalistákat és ütni a kisembereket!) Nagyon sajnálom, hogy ez a kérdés ilyen módon került a törvényjavaslatba, mert ugyanakkor a magyar társadalomban az az érzés ébredt, hogy büntetni kellene azokat, akik ezeknek a nagyzsidóknak ilyen rangot, címet vagy egyetemi kinevezést kényszerítettek ki, tehát nem hogy elismerni vagy kiemelni kellene őket, hanem inkább még vádat emelni azokkal szemben, akik ezt megtették és akik ilyen módon a magyar társadalomban megbotránkozást hoztak. (Br. Berg Miksa: A konjunktúra idejében honnan vették volna a költségvetéshez szükséges pénzt?) Arról majd külön beszélek.

Az én felfogásom az, hogy a módosító indítványoknak viszont az a része, amely lehet, hogy közgazdasági szempontból kívánatos módosítás volt s amely a 17. §-nak a végéhez illeszkedve azt mondja, hogy ha a gazdasági élet zavartalan menete vagy a termelés rendje érdekében elkerülhetetlenül szükséges, a minisztérium az illetékes miniszter előterjesztésére kivételesen megengedheti azt, hogy különleges szakértelmet kívánó munkakörökben zsidók továbbra is megtarthatók legyenek, vagyis az arányszámot nem kell hogy betartsák. Ezek a módosítások a törvénynek az abszolút értékét támadták meg és a törvénynek csak relatív értéket adnak olyan formában, hogy ez a törvény annyit fog érni, amilyen politikai alátámasztást tudunk neki adni. Mert, ha ez a javaslat törvényerőre emelkedik és ezt például vitéz Endre László hajtja végre, akkor nyugodtak vagyunk, (Derűtség.) mert akkor biztos, hogy ő majd ennek a törvényjavaslatnak minden lehetőségét ki fogja aknázni és valóban a magyarság javára fogja biztosítani. Ha azonban egy változás jön, amely bármelyik nap vagy órában bekövetkezhetik (B u c h i n g e r Manó: Amelyet remélünk!) és liberális színezetű politikai alátámasztást kap ez a törvényjavaslat, akkor ennek a pontnak értelmében seholsem lesz nélkülözhető az az illető zsidó (Felkiáltások jobbfelől: Nem engedjük, hogy ez történjék!) és abban a pillanatban ennek a törvényjavaslatnak az értéke és súlya semmivé válik. Az tehát a kérdés, — és ez nem könnyű kérdés, — hogy vajjon ennek a törvényjavaslatnak milyen lesz a jövő politikai alátámasztottsága. Azt hiszem, hogy a magyar társadalomnak fokozottabban kell törekednie arra, hogy ennek a törvényjavaslatnak komoly, szociális érzelmű, feudális beállítottságtól mentes politikai alátámasztást adjon, mert különben — hangsúlyozom — ez a törvényjavaslat a módosítások miatt nem érheti el azt a célját, amelyre pedig valameny-

nyiünknek törekeznünk kell. Ezek azok a politikai szempontok, amelyeket a törvényjavaslat tárgyalásánál fel kell említenem.

A másik kérdés, amelyet itt részletesebben kívánok tárgyalni, az, hogy az első zsidótörvényjavaslatban éppen ott láttam óriási hiányosságokat, amivel a legélesebben szembe is fordultam, hogy a zsidókérdés agrárvonatkozását, földvonatkozását teljesen kihagyta. Ez a második zsidótörvényjavaslat eredeti szövegezéséből szintén kimaraút és csak nagynehezen sikerült beletenni ebbe a törvényjavaslatba azt a generális intézkedést, hogy a zsidóság földjére igenis igényt lehet tartani. Ennél a kérdésnél azonban álljunk meg egy pillanatra. Rendkívül fontos kérdés ez, mert az a meggyőződésem, hogy ha a zsidókérdést a földekérdés figyelembevételével nélkül oldják meg, akkor az lehet a városi intelligencia érdeke, de a magyar dolgozó millióktól teljesen függetlenül (Ugy van! Ugy van!) s országos szempontból és a magyar nép fejlődése szempontjából nem lehet meg az az eredménye, amelynek meg kell lennie. (Igaz!) Ugy van! jobbfelől. — B u c h i n g e r Manó: Ebben igaza van! Mert vegyünk gyakorlati példát. Ha például a zsidótörvényjavaslat városi vetületét, városi vonatkozását végre is hajtják és az ipari, kereskedelmi vállalatokból a megfelelő számú zsidót ki is szorítják, mi lesz azokban a községekben, ahol a zsidó birtokos vagy bérlő földjéhez nem lehet hozzányúlni? A parasztság majd éppen úgy pusztul, sorvad és nem fogja értékelni a zsidókérdésnek ily módon való megoldását. (Ugy van! Ugy van!)

A zsidókérdés földvonatkozása azonban nagyon elhanyagolt és roppant lazán, pongyolán van megfogalmazva ebben a javaslatban. Elsősorban azt kívánom megvilágítani, hogy a tulajdonjogilag zsidók kezén lévő birtokok milyen óriási területet tesznek ki ebben az országban, hogy egyes vidékeken milyen mérhetetlenül nagy és megbotránkoztató számarányt mutatnak. Legyen szabad felolvasnom azokat a hivatalos adatokat, amelyek azt mondják, hogy az 50 holdnál nagyobb szabadforgalmú birtokok területéből például Nógrád és Hont megyében 22.2 százalék zsidókézen van, (Felkiáltások jobbfelől: Hallatlan!) Szabolcsban 21.1 százalék, Biharban pedig 20.4 százalék ez az arány és így tovább sorakoznak ezek a számok az egyes megyékben. Ezeknek a földeknek területi összege 505.095 katasztrális holdat tesz ki, tehát félmillió hold földbirtok tulajdonjogilag van a zsidók kezében. Ilyen óriási arányban van lekötve a zsidók kezében a föld! Ha pedig a dolog másik oldalát nézzük, azt kell mondanunk, hogy a bérleti úton 15 évre, vagy még hosszabb időre, 24 évre lekötött birtokok a gyakorlati élet számára szintén a zsidók kezében vannak megkötve, (R a j n i s s Ferenc: Természetes!) ez pedig majdnem egymillió hold, tehát másfélmillió hold van a kezükben. Ezért az

én megítélésem szerint a törvényjavaslatnak legalább olyan komolyan és szigorúan kellett volna foglalkoznia a kérdésnek ezzel az oldalával is, mint az ipari, kereskedelmi és egyéb oldalával, (vitéz Hertelendy Miklós: Benne van!) Tessék meghallgatni, hogy mi van benne. A javaslat 16. §-a azt mondja, hogy (olvassa): „Zsidót az 1936. XXVII. törvénycikkben meghatározott korlátozásokra tekintet nélkül lehet mezőgazdasági ingatlanának tulajdonul vagy kishaszonbérletek céljára átengedésére kötelezni“. Kérdezem a t. Házat és a t. miniszter urat, miért az van benne, hogy „lehet“, miért nincs az benne, hogy „kell“, mégpedig záros határidőn belül? (Helyeslés és taps a jobbközépen. — B u c h i n g e r Manó: Helyes! Én is odaadom a kapitalistákét a proliknak!)

Ha tovább olvasom a javaslatot, a 17. §. negyedik bekezdésében azt olvasom, hogy az első, a második és a harmadik bekezdésben meghatározott arányszámot — tehát a hat, tizenkettő és tizenöt százalékos arányszámokat — az 1943. évi január hó 1. napjáig kell elérni. Kérdezem tehát miért nem lehetett úgy megfogalmazni a javaslatot, hogy ezeket a földeket is el „kell“ venni záros határidőn belül. (Rajniss Ferenc: Be kell nyújtani az indítványt!) Mi értelme van a javaslat ilyen megfogalmazásának, miért lehet a föld igénybevétele tekintetében csak a lehetőségekkel megelégedni? Nem gondolja a miniszter úr, hogy ha majd a falvakban fellépnek azok ellen a zsidó birtokok ellen, amelyek után már évtizedek óta sóvárognak a magyar nép ott élő szerencsétlenei, megindul a pénz, megindul a nyomás és nem fogják igényelni és nem lehet majd igénybevenni, mert nem kell elvenni a zsidóságtól ezeket a birtokokat?

T. Ház! Éppen a tegnapi interpellációmban fejtettem ki részletesen, hogy a zsidók már a törvény szelétől is megrettenve, összerezzenve menekülnek és hol akácostelepítéssel, hol a gyermekek nevére való szétírkálással akarják megmenteni a vagyonukat. (Rajniss Ferenc: És bankmegterheléssel! Az egész országban!) Nem tudom, helyes uton járok-e, de ez a fogalmazás előttem teljesen illogikus és érthetetlen, mert ha az egyik oldalon — ezt valljuk be őszintén — a zsidóság, ha vámvédelem és különleges közteherviselés folytán is, de mégis kiépítette az ipari és kereskedelmi organizáció jórészét és ha jogot formálhatunk arra, hogy onnan kiűzzük őket s ha a törvény előírja, hogy ki kell űzni őket, akkor kérдем, hogy az ősi magyar földhöz miért nincs inkább jogom és miért nem szövegezem meg úgy a törvényt, hogy el „kell“ venni tőlük a birtokokat? Mondom, ezt a szövegezést teljesen érthetetlennek tartom és arra kérem a miniszter urat, hogy ha van rá lehetőség, módosítsák ezt a rendelkezést, mert különben — bármennyire kellemetlen is — kénytelen vagyok az általam annyiszor emlegetett vádat megismételni,

hogy a jelenlegi politikai élet és a kormányzat még mindig feudális beállítottságú, ami azt jelenti, hogy nem mernek hozzányulni a földkérdés ilyen megoldásához, éspedig — legyen szabad ezt is megvilágítanom — azért nem mernek, mert mindjárt meglátjuk, ha felolvasom, hogy milyen kezekben vannak a birtokok.

Felolvasom azokat a részvénytársasági bérleteket, amelyekből jócskán van ebben az országban és meg méltóztatnak látni, hogy milyen nevek gazdájától birják ezeket a földeket. (Rajniss Ferenc: A részvénytársasági föld magában is gazság!) A Magyar-Német Mezőgazdasági Rt. 21.600 holdját Hunyady János gróf, Khuen-Héderváry Károly és Sándor gróf, Széchenyi Ilona Mária grófnő és a nagyváradi r. kat. püspökség birokából birja. Vagy a kassai uradalom tipikus zsidó, nagyon csunya üzeme Boncompagni Józsefné hercegné birtokát birja, vagy talán a Mezőgazdasági Ipari Rt., amely Inkey László, Esterházy Pál, Ráday Gedeon, Festetics Kristóf grófok birtokaiból bir bérbe nagy területeket. Így sorolhatnám fel ezeket lapszámra, (Rajniss Ferenc: Olvasd fel! Olyan szép!) amíg elérkezünk oda, hogy 157.00 katasztrális holdat birnak ilyen óriási üzemek, részvénytársaságok formájában — zsidó kézben. Persze, ezek az urak, (Rajniss Ferenc: Olvasd fel az egészet!) akiknek nagyon jól esik ezeknek a részvénytársaságoknak kezelése és pontos fizetése, — mert hiszen bankérdekeltségekkel állanak összeköttetésben — minden erőt megmozdítanak arra, hogy számukra ezek a kötöttségek, a zsidó kézben lévő birtokok fel ne oldódhassanak.

T. Ház! Ezekben látom én okát annak, hogy a zsidókérdésnek a földkérdéssel való vonatkozásait nem tudjuk ebben a javaslatban helyesen és a magyar élet követelményeinek megfelelően tárgyalni. (Buchinger Manó: Szóval a zsidó a nagybirtok strómanja!) Különösen akkor kell ezt felemlítenem, amikor a két nagy törvényjavaslatnak, a zsidójavaslatnak és a földreformjavaslatnak tárgyalását hozzák junktimba. Legyen nekem szabad a legmesszebbmenő bizalmatlanságot fejeznem ki e két javaslat junktimba hozásával szemben, mert a magyar történelem során láttuk, hogy ha a földkérdéshez hozzányulnak, akkor azonnal kormányválság, politikai válság van, esetleg választás is jöhet és a törvényjavaslat nem érkezik meg a plénum előtti tárgyalásra sem. Mi az oka annak, tettem fel a kérdést tegnap a földművelésügyi miniszter úrhoz, nemhogy a földreform, hanem a kishaszonbérletek alakításának előmozdításáról szóló törvényjavaslat sem került még bizottsági tárgyalás elé. Ez a tárgyalás tudniillik valamelyik nap megszakadt és azt ígérték, hogy ez a két törvényjavaslat közvetlenül egymás után következik. Nem látjuk a fizikai lehetőségét annak, hogy ez a két törvényjavaslat egyszerre, egy időben kerüljön az országgyűlés elé és amikor a zsidókérdés

tárgyalásánál a földreformmal kapcsolatos intézkedéseket mindig a földreformjavaslattal akarják alátámasztani, nagyon szomorúan kell ismertetnem azt a tényt, hogy a földkérdés új rendezésére vonatkozó törvényjavaslatban a zsidókérdésről, a zsidók birtokviszonyairól vajmi kevés van. Mindössze a hatodik, illetőleg hetedik szakaszban van egy kitétel, hogy ha egy község határában esetleg szükséges lenne az összes birtokok igénybevétele, akkor elsősorban a zsidó birtokokat lehet igénybe venni stb. (Haám Artúr: Kell! — Zaj!) De ezeket sem tulajdonjogiilag, mert hiszen ez a törvényjavaslat csak a kishaszonbérletek céljára való igénybevételről szól. Nekem az a felfogásom, — hiszen éppen az 1920. évi földreform végrehajtása igazolja — hogy Magyarországon, ha csak nincs előírva valami kötelező erővel, furesa mellékvágányokra futnak a megoldások, hiszen a megbotránkoztató esetek egész seregét tudnám felemlíteni. Szerintem a második zsidótörvényjavaslatnak ez a legnagyobb hiányossága és az a megítélésem, — ez politikai kérdés, a magam részéről ezt tettem volna s ezt tartom helyesnek — hogy először a földkérdést kellett volna elővenni. A földkérdés megoldásának komoly megindítása után lehet jönni a zsidókérdésnek talán még sokkal radikálisabb megoldásával is, mert akkor az egész ország közvéleménye ott áll a mellett, aki ezt a földkérdést már meg merte és meg tudta indítani. (Buchinger Manó: Ebben van valami!) Ez politikai kérdés és szerény véleményem szerint ennek a sorrendnek megfordítása az egész kormányzati politika útját veszélyezteti, mert eljutunk a zsidókérdés megoldásáig, de nagy kérdőjel, hogy eljutunk-e a földkérdés megoldásáig, (vitéz Csicsery-Rónay István: Remélhetőleg igen!) ahol pedig milliós rétegek érdekei forognak kockán. (Czirják Antal: Előbb a föld, azután az ipar és kereskedelem!)

T. Ház! Amint már beszédem elején is mondtam, tekintettel arra, hogy ennek a törvényjavaslatnak nagyon sok kitűnő intézkedése van, ezért a javaslatot feltétlenül helyesnek látom és támogatni tudom, de itt még egy hiányosságát kell mégis taglalnom. (Buchinger Manó: Haljuk! Halljuk!) Ez a hiányosság az én megítélésem szerint az, hogy a törvényjavaslat nem helyesen fogta át a zsidókérdés minden vonatkozását. Értem ezalatt azt, hogy a zsidóságnak csak azt a körét fogta meg, amely kész már, — hogy úgy mondjam — Magyarországon beérkezett. Tehát azokat, akik a bankok, kereskedelmi vállalatok, vagy pedig a közigazgatás asztalai mellé ültek, fogja meg ez a törvényjavaslat és ezek ellen hoz megfelelő intézkedést, egy szó sines azonban a törvényjavaslatban, vagy talán valami egészen homályosan és gyéren indokolt paragrafus szól csak arról, hogy a zsidóságnak és a zsidókérdésnek végleges megoldása csak az lehet, hogyha a

gettók felfrissülő zsidó népi erejét csökkentjük, a forrásokat eldugaszoljuk. Csak ekkor szűnik meg a kérdés. Azzal nem sokra megyünk, ha csak a forrásból felszínre kerülő, a magyar élet vezető társadalmába bekerülő zsidóság ellen hozunk rendszabályokat, de arra nem gondolunk, hogy a forrás tovább bugyog és mindegyre új erőre tör a Dob-utcából és a Király-utcából, vagy pedig a keleti végekről Miskolctól egészen fel a most megszállott területi részekig. Mondom, ha nem gondoskodunk arról, hogy a forrást csökkentsük hogy a zsidóság intenzitását, életerejét fogjuk meg, akkor ez a kérdés legfeljebb állandóan napirenden lesz és egyre újabb és újabb intézkedésekkel kell majd a már közénk s a vezető társadalomba felkerült zsidóságot kiszorítani.

T. Ház! Az én megítélésem szerint tehát a törvényjavaslatnak az egész zsidóság komplexumára vonatkozó átfogó rendezése nem lehet más, mint az, hogy — és itt minden szentimentalizmust félre kell tenni — a zsidóságnak és pedig a legalsóknak a kivándoroltatását kell erőltetni. Ha évente — nem kell nagy számokat mondani, mert nem is lehet megoldani másképpen — 15–20.000 embert eltávolítunk ezek közül, akik a magyar életbe beállítódni nem tudnak és nem is fognak tudni, ezáltal a feszültség komolyan csökken, mert a forrást csökkentjük és ezzel valóban az egész zsidókérdés létalapját gyengítjük meg. (B u c h i n g e r Manó: És lesz ebből munka?)

T. Ház! Az a kérdés merülhet most itt fel, hogy ez a kivándoroltatás lehetséges-e? A kérdés szentimentális részét eleve félreteszem és azt mondom: Ha a magyar parasztság milliós tömege kivándorolhatott, akkor vándoroljon ki innen a zsidóság is, akik csak bevándoroltak ebbe az országba. (Ugy van! a balközépen.) A háboru előtti években volt olyan esztendő, amikor 260.000 magyar hagyta el ezt az országot, több mint egynegyedmillió ember. (Esztergályos János: Kivitte őket a nyomor!) Hát azt hiszik akik filippikákat tartanak itt a zsidóság érdekében, hogy azok a színmagyarok, akiknek nem volt hely ebben az országban, nem vérző sebbel távoztak erről a földről? Amerikában járván láttam, hogy hogyan sirnak a kivándorolt magyarok, ha egy magyar embert meglátnak. Örökké nyugtalanságban élnek ezek oákokint messze idegenben. Itt a szentimentalizmusnak semmi helye. Ugyanúgy ki kell vándoroltatni a zsidóságot, mint ahogyan a magyarságot kiüldözték innen a háboru előtt. (Ugy van! a balközépen.)

T. Ház! Amikor azonban ilyen kegyetlen álláspontra helyezkedünk, nem volna helyes a fejtegetésem, ha a kérdés gazdasági vonatkozásait nem nézném. (Buchinger Manó: Ugy van!) mert ahhoz, hogy kimenjenek, sajnos, nem lehet azt az egyszerű álláspontot vallani, hogy a határon szélnek eresztjük őket, mert

ez nem megy nemzetközileg. Azonban van ennek a megoldásnak két oldala: van egy nemzetközi elhelyezési oldala és van egy pénzügyi oldala, mert ehhez elsősorban pénz is kell. Ha 15—20.000 ember eltávolításáról beszélünk, akkor fejenként legkevesebb 1000 pengő értékre van szükségünk és már ez is 15—20 millió pengőt tesz ki évente. (Ha ám Artúr: Biró Pálék, Chorinék, Vidáék majd összeadják a pénzt!) Nem azt mondom, hogy ezt a magyar állam fizesse, mert magától értetődőnek tartom, hogy a gazdag zsidóság finanszírozza ezt azért, hogy a feszültség csökkenjen. Nehéz kérdés ugyanis a transzferálás kérdése, hogy tudunk-e és mikor tudunk 15—20 millió pengő valutát előteremteni számukra, hogy végre szabadjára engedjük őket. Az a felfogásom, hogy minden erőt meg kell feszítenünk, hogy ez az összeg rendelkezésre álljon, mert az nem kifogás, hogy nemzetközi vagy pénzügyi szempontból nem lehet megteremteni számukra a kivándorlás lehetőségét. Miért van az, hogy Németországban 150.000 fiatal zsidó gyors kivándorlását tárgyalják az angolokkal? (Buchinger Manó: Tárgyalják!) Egészen bizonyos, hogy le is fogják ezt bonyolítani. Nekem az a felfogásom, hogy Magyarországon olyan légkört kell teremteni, hogy innen elkiváncokozzanak és ne ide bekiváncokozzanak a zsidók. (Buchinger Manó: Ez nem éppen keresztényi felfogás!) Ha a háborúelőtti légkörből a magyar fajta, a parasztság kikiváncokozott, akkor ugyanolyan légkört kell teremtenünk most is, hogy a zsidók innen el akarjanak távozni és ők tárgyaljanak erről a saját érdekükben. (Helyeslés jobbfelől.) Ez az egyedüli megoldási mód, amellyel a kérdés valóban gyökeres és a jövőre nézve végleges rendezését meg lehet találni. (Helyeslés jobbfelől.)

T. Ház! Ezek az észrevételeim a zsidótörvényjavaslat koncepciójára vonatkozóan. Hangsúlyozom, hogy ennek a kérdésnek végleges megoldását az én megítélésem szerint csak a földkérdés rendezésével és a gettónak, ennek a galíciai rétegnek eltávolításával lehet gyakorlatilag véglegesen rendezni. De legyen szabad újra hangsúlyoznom, hogy bár az előttünk fekvő törvényjavaslat óriási lépést jelent ezen a téren, mégsem győzőm eléggé aláhúzni azt, hogy ennek értékét csak az adja meg, hogy milyen politikai alátámasztottságot tudunk neki adni. (Helyeslés jobbfelől.) Ennek a törvényjavaslatnak értékét a személyi politikai garanciák adják meg. Arra kérem a miniszter urat, ha van módja ezeket a szempontokat érvényesíteni, akkor főleg a földkérdés terén tegye ezt meg, — amihez semmi egyéb nem kell, csak egy végrehajtás előírása — ott hajtsák ezt végre, a zsidókérdés politikai garanciáit pedig teremtsék meg és teremtsék meg maga a magyar társadalom, hogy megfelelő nacionalista és népi alapon álló politikai tábor biztosítsa majd ennek a törvénynek a végrehajtását. (Élénk éljenzés, helyeslés és taps. — A szónokot többen üdvözlék.)

A harc folyik tovább

A Gömbös-féle parlament 1938 telén a kormánypárt kettéhasadásával tarthatatlanná vált. A felvidéki képviselők bevonulásával az egész ország friss levegőt remélt. Megérett a helyzet az új választásra. Mielőtt azonban kiírták volna a képviselőválasztásokat a kormány betervezte a kishaszonbérek alakításáról szóló új „földjavaslatot“. A bizottsági tárgyalásig eljutottunk. A bizottsági tárgyalások folytak, amikor már mindenki tudta, hogy néhány hét vagy nap múlva házfelosztás és választás következik.

A II. zsidótörvény után a földkérdés tárgyalása azt a látszatot keltette, hogy az újonnan összeülő parlament ott fogja folytatni, ahol az előző abbahagyta és a bizottsági tárgyalásokig eljutott földkérdést a legelső javaslatok között a Ház elé terjesztik.

De nem így történt. A választások előtt tárgyalás alá vett földkérdés és a választási plakátok „*Sürgős földreformot követelünk*“ ígéretével ellentétben az új parlamentben nem a földkérdés lett az első. Sőt megmondani sem lehet, hogy mikor kerül majd újra az országgyűlés elé.

A helyzet pedig mind súlyosabb. A zsidó birtokosok a II. zsidótörvény hatására „menekülnek“ a földtől és sürgősen parcellázzák földjeiket, lehetőleg minél magasabb áron. Menekülnek a földtől, de még utoljára megtömik a zsebüket.

A zsidótörvény u. i. nem ad semmiféle közelebbi direktívát a zsidók földjeinek az igénybevételére nézve. Csak a lehetőséget adja meg.

Ez volt az oka, hogy az újonnan összeült parlament első interpellációs napján kérdéssel fordultam a földmívelésügyi

miniszter úrhoz, hogy sürgősen intézkedjenek, hogy a zsidók földjét nagyon méltányos áron a legszegényebb parasztság vehesse meg. Mert a zsidók önálló parcellázásainál nem érvényesülhet szociális szempont és az igen jómódúak fognak magas árat fizetni a földért. Alacsony megváltási árat követeltem: a kataszteri tiszta jövedelem 25-szörös szorzatát. A közepes minőségű föld kat. holdja 250 pengő, a kitűnő minőségű földé pedig 500 pengő lenne. Sajnos a Miniszter úr legnagyobb jóindulata ellenére sem tudott megnyugtató választ adni.

A zsidók pedig szabadkézből parcelláznak tovább.

A földkérdés mintha újra zátonyra jutott volna. A legteljesebb tájékozatlanság és bizonytalanság uralkodott a kérdés körül, ami arra késztetett, hogy a nyári ülés első alkalmával a *Miniszterelnök úrhoz* intéztem interpellációm. Határozott és félreérthetetlen választ kértem magától a kormány elnökétől, hogy mikor kívánja a földkérdést a Ház elé terjeszteni és milyen mértékű megoldásra számíthatunk.

A Miniszterelnök úr annak ellenére, hogy az interpelláció alatt az ülésteremben tartózkodott, mikor válaszra került volna a sor, már nem volt a teremben. A Miniszterelnök úr ebben a roppant horderejű kérdésben nem nyilatkozott.

Erre a „*Magyarság Utja*“ című lapunkban megírtam, hogy „*Elég volt*“ ebből a politikából. A lapot egy hónapra betiltották.

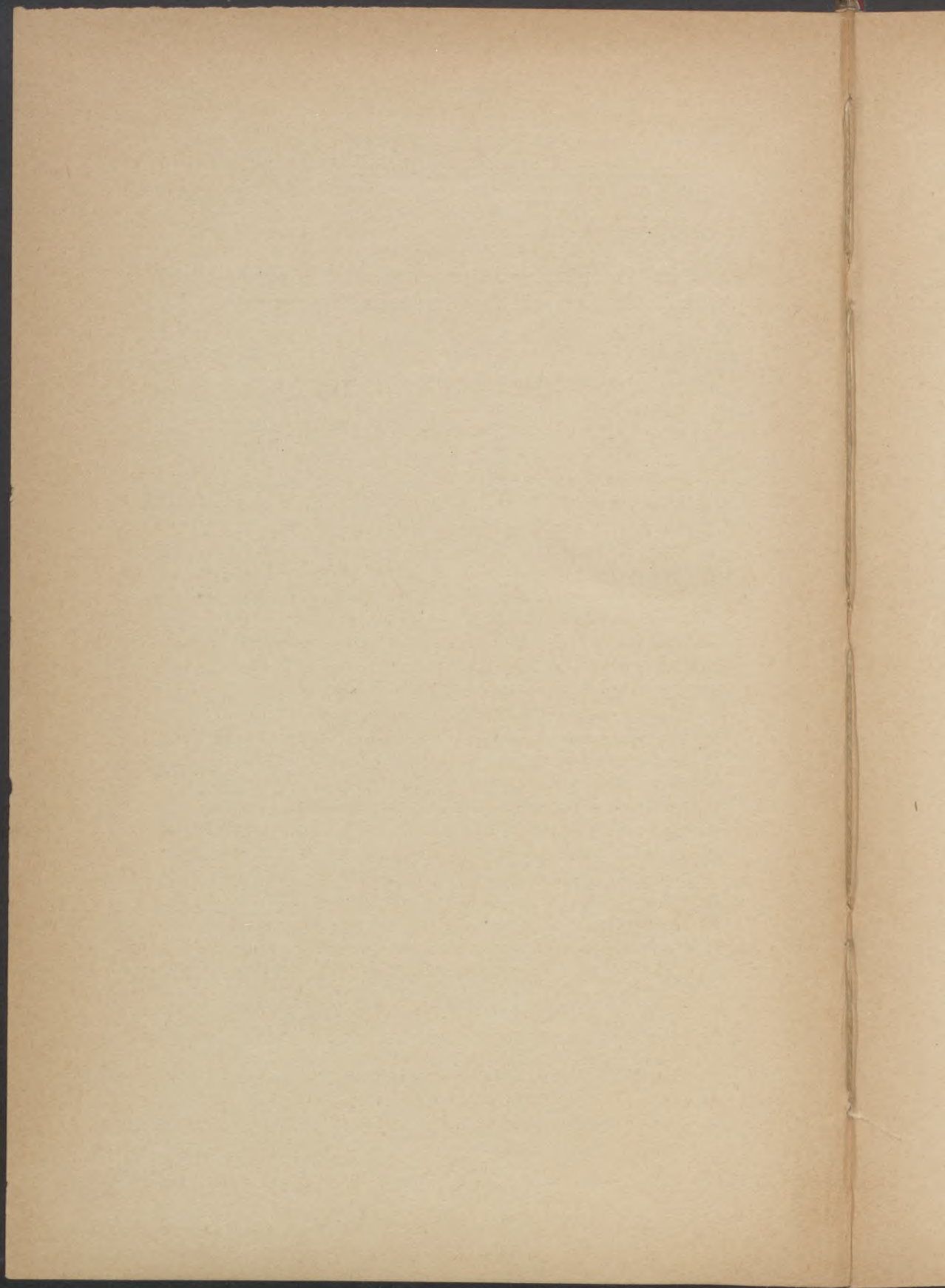
A hare folyik tovább. Mert az a meggyőződésünk, hogy a teljes rendszerváltozás a zsidó nagytőke megrendszabályozása mellett a nagybirtokrendszer felszámolásával valósíthatók csak meg.

Nyugodtan megállapíthatjuk az első ütközetet megnyertük. Az irodalmi és parlamenti harenak nyomán a magyar társadalom minden rétege — az érdekelt szenvedők kicsiny csoportját kivéve — meggyőződéssel vallja, hogy radikális föld-reform nélkül nincs magyar föltámadás.

Odáig jutottunk, ezt büszkén valljuk, hogy a kormány sem tud kitérni követeléseink elől s a néhány évvel ezelőtt még örültségnek tartott 500 holdas birtokmaximum követeléseim törvényjavaslatba is belekerült. Igaz, hogy a törvényjavaslat viszont eltűnt.

Ez a harc sem volt könnyű, de ami most következik, az még nehezebb. Politikai erővé kell kovácsolni a társadalom helyesen kialakított meggyőződését, hogy a nemzet kívánságának érvényt is tudjon szerezni.

A mi táborunkban a helye annak, aki félti a magyart, aki aggódik Dunántúlért, aki független erős Magyarországot akar.

Matolcsy Mátyás parlamenti szereplése

1. Közoktatásügyi igazgatás I. 86.
2. Költségvetés 1935/36-ra (ált.) I. 474.
3. Kiszállási uradalom rt. ügye; interp. III. 405—407.
4. Mezőgazdasági munkabérek. Interp. III. 407., 410.
5. Gazdatartozások rendezését elősegítő egyes intézkedések. III. 434.
6. OFB-birtokosok végleges rendezése; interp. IV. 366., 370.
7. Családi hitbizomány és hitbizományi kisbirtok V. 63.
8. Telepítés és más földbirtokpolitikai intézkedések VI. 430, 432.
9. Költségvetés 1936/37-re (ált.) VII. 259.
10. A Nep szervezkedésének kinövései; interp. IX. 278.
11. Borpárlattőzésre vonatkozó rendelet; interp. X. 197, 201.
12. Mezőgazdasági munkabérek rendezése; interp. XI. 139, 142.
13. Bányamunkások bérmegállapítása; intp. XII. 17, 33.
14. Költségvetés 1937/1938-ra (ált.) XII. 302. (részl.) XIV. 42.
15. Öntözőgazdálkodáshoz szükséges intézkedések XIV. 465.
16. Féja Géza és Kovács Imre vád alá helyezése; interp. XV. 226, 237.
17. Egyetemi gyakornokok javadalmazása; interp. XV. 372, 373.
18. Telepítési munkák elégtelensége; interp. XVI. 39.
19. Személyes ügye Péchy Lászlóval XVI. 43.
20. Prónay Dezső br. bérleti ügye; interp. XVI. 383, 385.
21. Cukor gyártásának és eladásának szabályozása tárgyában Londonban, 1937. évi máj. 6-án kelt nemzetközi egyezmény becikkelyezése XVI. 417.
22. Gazdasági munkavállalók kötelező öregségi biztosítása XVI. 489.
23. Pallavicini-féle hitbizományi birtok kisbérletei körül tapasztalható sérelmek; interp. XVII. 104.
24. Személyes megtámadása sajtóban XVII. 186.
25. Közéleti összeférhetetlenség ügye; interp. XVII. 402.
26. Személyes ügye Peyer Károllyal XVII. 432.

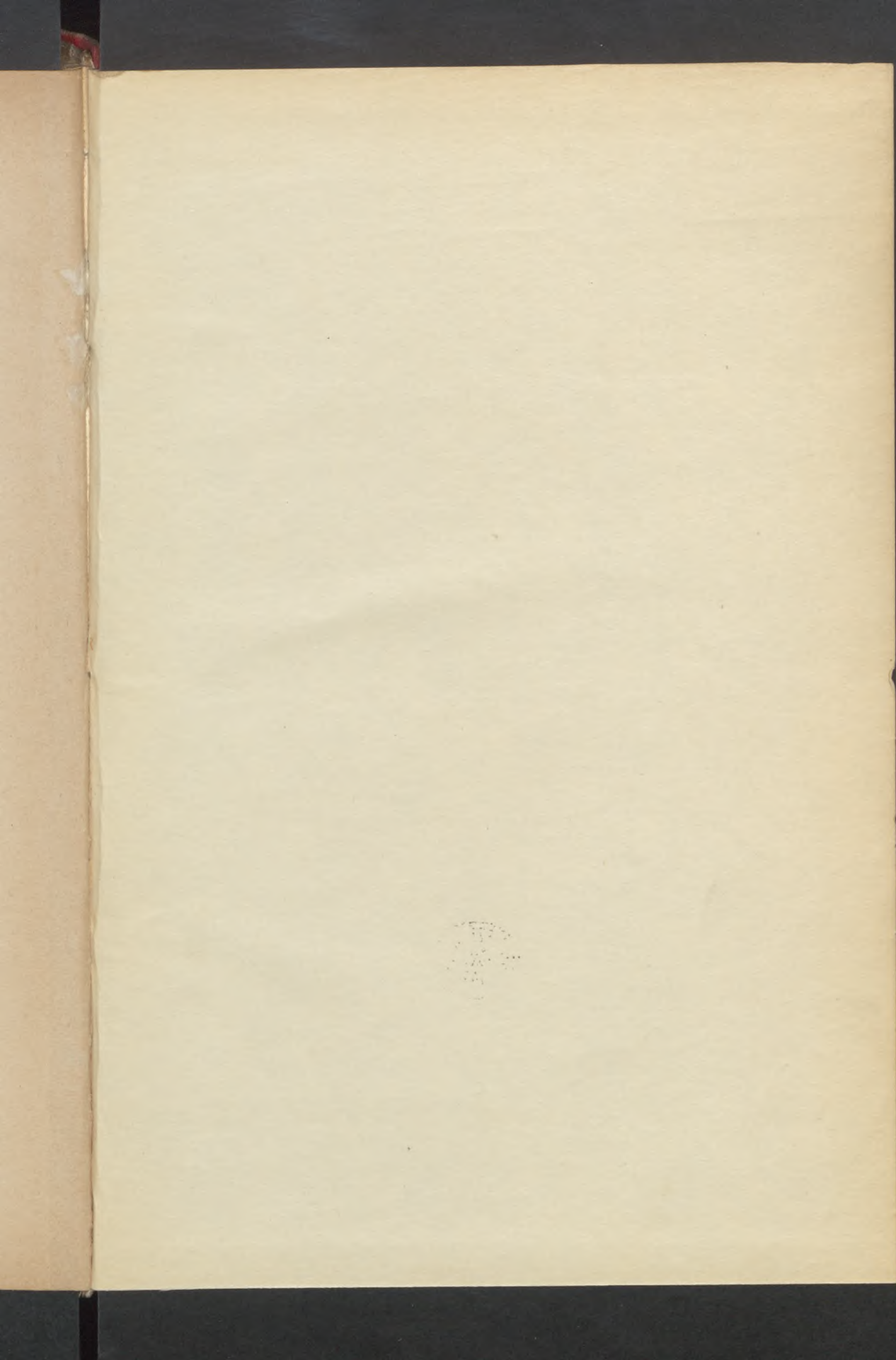
27. Választási jog reformja XVII. 461.
28. Ház tanácskozásképesége XVII. 461.
29. Mezőgazdasági munkabérek rendezése; interp. XVIII. 62, 66.
30. Honvédelem és a közigazdasági fejlesztése, egyes népjóléti beruházások és ezek költségeinek fedezése XVIII. 121.
31. Társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosítása XVIII. 395.
32. Harkányi br.-féle parcellázások során kiárverezett gazdák ügye; interp. XIX. 277.
33. Költségvetés 1938/1939-re (részl.) XIX., 294, 451, 619, 696.
34. Zsidó nagybérletek revíziója érdekében az előző kormány által beígért törvényjavaslat elmaradása; interp. XIX. 673.
35. Szeszegyedárúság XX. 57.
36. Wimpfen gróf örökösök uradalmának munkásviszonyai; interp. XXI. 312, 315.
37. Mezőgazdasági munkások bérének törvényes rendezése; interp. XXI. 312, 315.
38. Közbeszólása értelmének helyreigazítása XII. 29.
39. Földbirtokpolitikai intézkedések kijátszása érdekében történő erdősítések; interp. XXII. 211, 213.
40. Zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozása. XXII. 270.

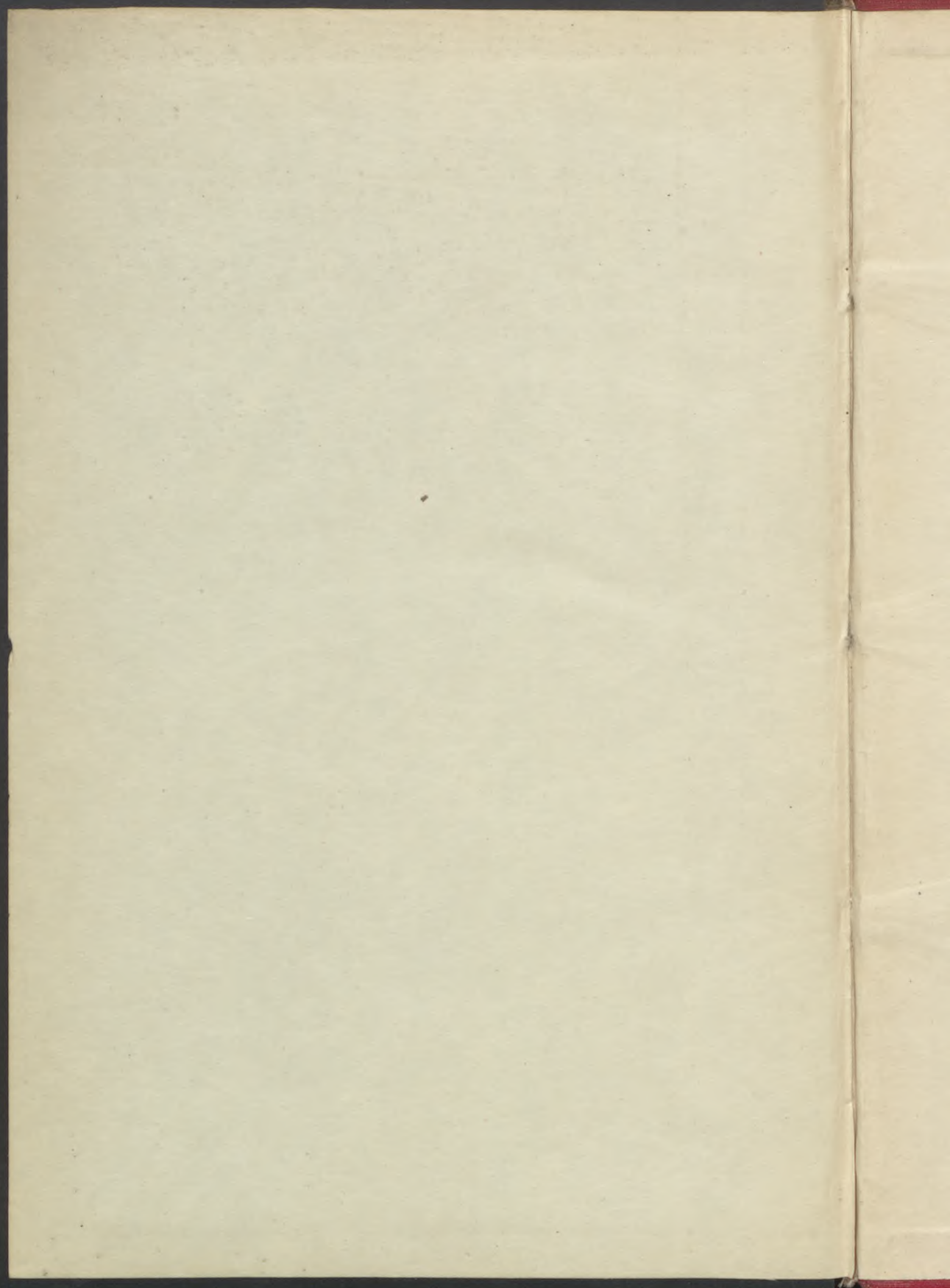
TARTALOMJEGYZÉK

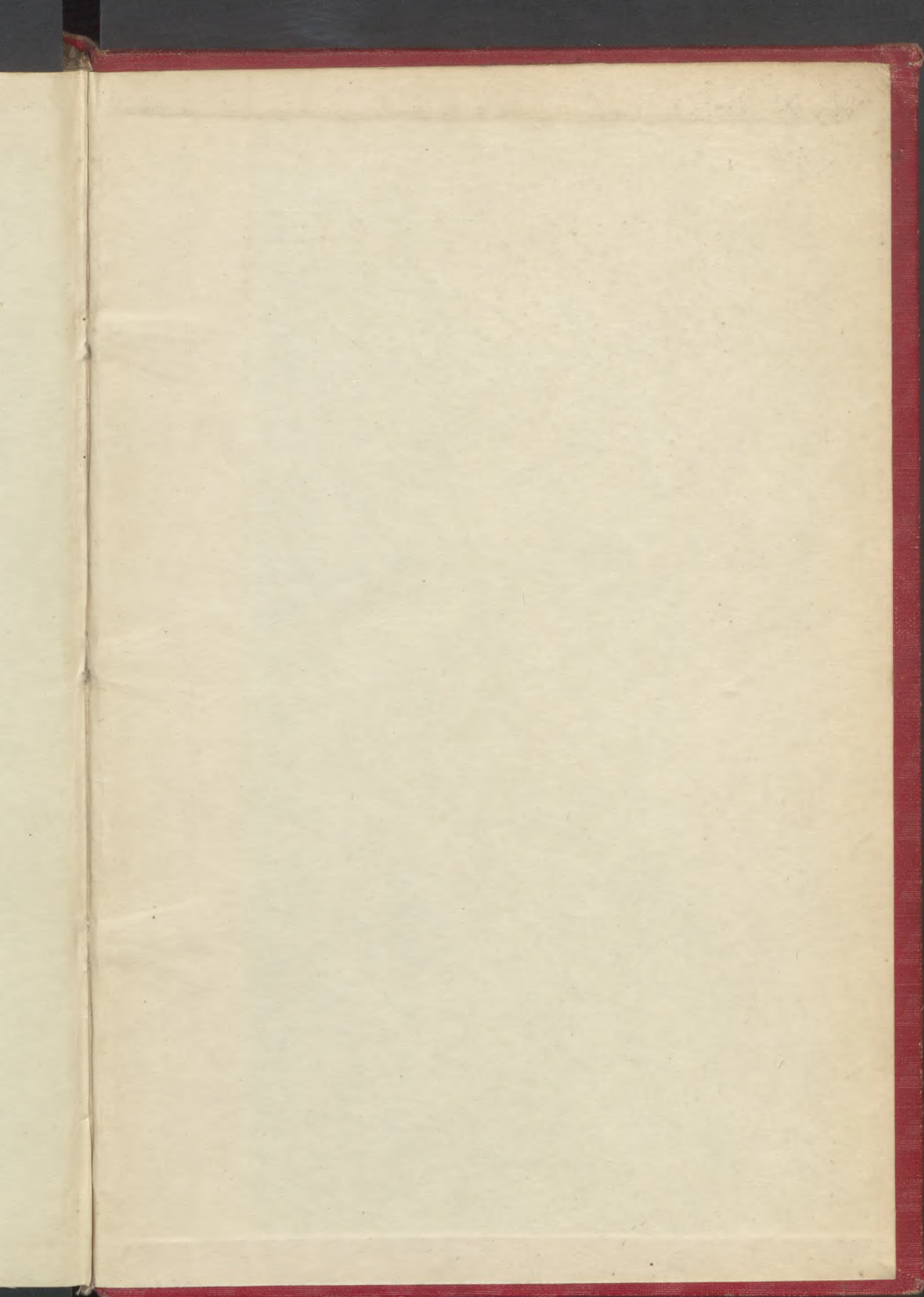
	Oldal
Bevezetés	3
Első könyvem főbb megállapításai	7
Agrárpolitikai feladatok	
Második kiadás	19
Reflexiók	24
Nagybirtokot védő könyvek:	
Adorján, Lipták, Scherer	37
Erdélyi fiatalok	65
Kétféle küzdelem	67
Szűz beszéd	74
Első beszédem a földről a parlamentben	76
Véleményem a parlamentről	79
A 30,000 holdas zsidó Rt. ügye	82
A nagybirtok „védeltsége” ellen	84
Hitbizományi vita	85
Éles támadás a hitbizomány és az	
arisztokrácia ellen	
parlamenti visszhang	96
Farkas Elemér dunántúli nagybirtokos válasza	98
Egy hitbizományi várományos beszéde	100
Bethlen „tanácsa”	103
Prónay támadása	104
Purgly kirohanása	105
Telepítési vita	107
Másik nagy támadás	
A sajtó visszhangja	121
Földreform és fajvédelem	128
Elsüllyedt falu a Dunántúlon, ahol a „Puszták népe” él	131
Még egy összecsapás	132
Purgly-gróf Zselénszky birtokok cselédbérei	
a parlamenti vitában	139
A Darányi-kormány birtokpolitikája	145
Válasz Bethlennek	154

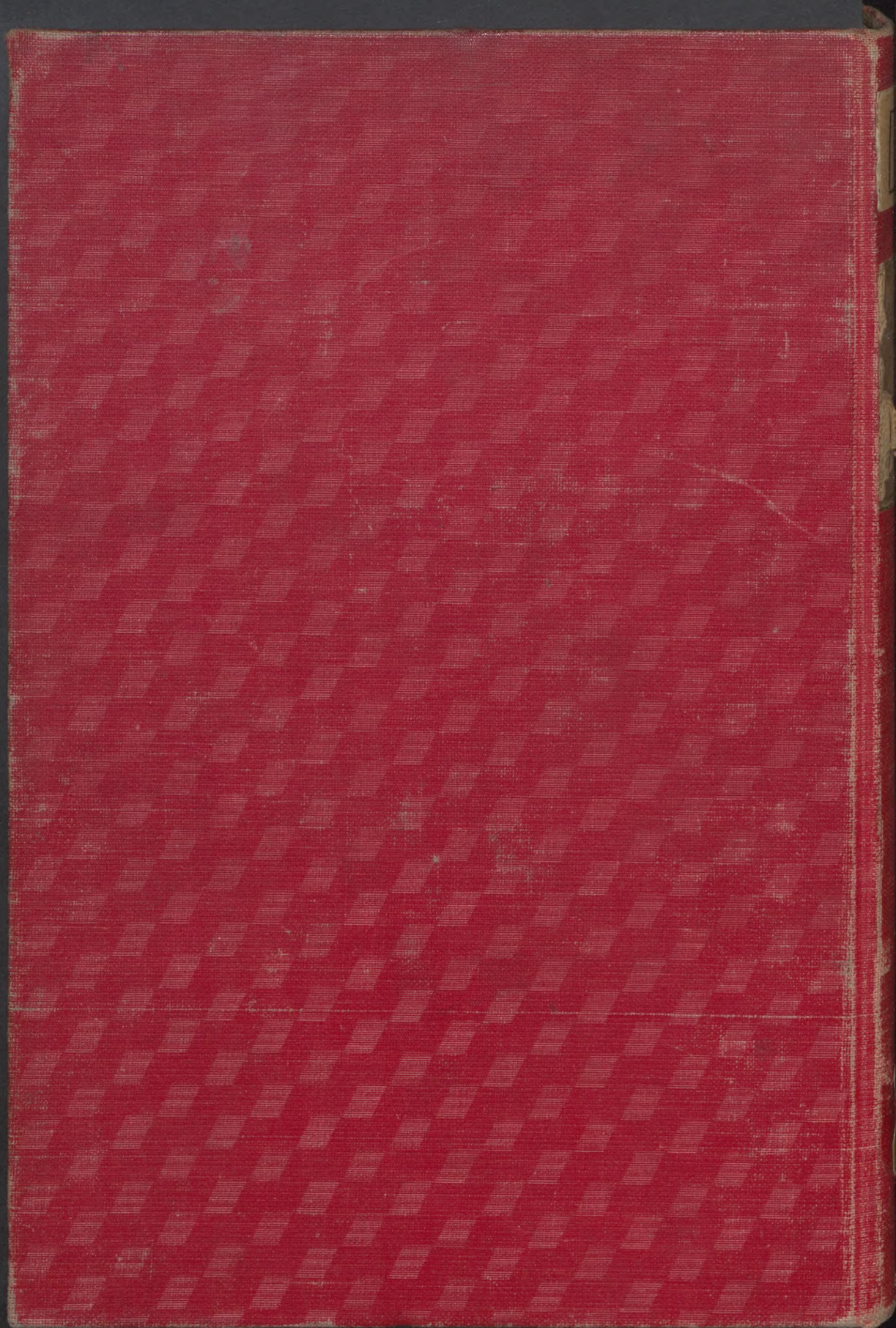
	Oldal
Öntözés és nagybirtok	156
Irópörök a házban	160
A parlagon heverő báró Radvánszky birtok leleplezése	170
Br. Próny Dezső-féle hitbizomány zsidó bérlete	173
Öt pengő havonta	178
Megszólalt a viharcsengő	187
Györgyey-Tafler uradalom munkáviszonyai a ház előtt	192
1000 milliós beruházás	199
I. Zsidójavaslat	202
Gróf Pallavicini birtokpolitikája a Ház előtt	212
Válasz Prónay és Pallavicini nyílt levelére	219
Kérdés Imrédy miniszterelnökhöz a földkérdésben.	221
Báró Harkány-Kopelni parcellázás áldozatai	225
Földkérdés az 1938/39 évi költségvetési vitában	228
Gróf Wimpfen munkáviszonyai és a zsidók birtokvásárlásai	232
Robotmunka a Király uradalomban	239
II. Zsidójavaslat	247
A harc folyik tovább	257
Matolcsy Mátyás parlamenti szereplése	261

=90/a
611.390

MATOLCSY
MÁTYÁS

Harcom
a földért

7421